

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI

RAPORT ANUAL 2011

Banca Națională a României

RAPORT ANUAL

2011

Notă

Raportul anual 2011 a fost analizat și aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în ședința din 25 iunie 2012 și a fost înaintat Parlamentului României în conformitate cu prevederile Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României.

Unele date statistice au caracter provizoriu, urmând a fi revizuite în publicațiile ulterioare ale Băncii Naționale a României.

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României, Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312.43.75; fax: 021/314.97.52
internet: <http://www.bnr.ro>

ISSN 1453-3936 (versiune tipărită)
ISSN 1584-0913 (versiune *online*)

ROMÂNIA

– prezentare generală –

Localizare	• În sud-estul Europei Centrale, în interiorul și exteriorul arcului Munților Carpați, pe cursul inferior al Dunării (1 075 km), cu ieșire la Marea Neagră (245 km); • Totalul granițelor României însumează 3 150 km; • Vecini: Bulgaria, Republica Moldova, Serbia, Ucraina, Ungaria.
Suprafață	• 238 391 kmp (locul 12 în Europa); • Structură: 61,4 la sută teren agricol (39,5 la sută arabil), 28,3 la sută păduri, 10,3 la sută alte terenuri.
Populație	• 21,4 milioane locuitori la 1 iulie 2011 (locul 9 în Europa); • Densitate: 89,9 locuitori/kmp; • Urbanizare: 55,1 la sută; • Structura etnică: 89,5 la sută români, 6,6 la sută maghiari, 3,9 la sută alte naționalități.
Organizarea administrativă	• Administrativ, România este împărțită în 42 de județe (inclusiv municipiul București, cu regim de județ), are un număr de 320 orașe (din care 103 municipii) și 2 861 comune; • Capitala: municipiul București (1,9 milioane locuitori).
Forma de guvernământ	• Republică; • Puterea legislativă: parlament bicameral; • Puterea executivă: guvern, condus de un prim-ministru desemnat de președintele țării. Președintele țării este ales prin scrutin universal pentru un mandat de 5 ani.
Moneda națională	• Leul (RON), cu subdiviziunea sa, banul; • Convertibilitate deplină a monedei naționale; • Cursul monedei naționale este stabilit zilnic pe piața valutară interbancară; moneda de referință este euro.

LISTA ABREVIERILOR

AVAS	Autoritatea pentru Valorificarea Activelor Statului
ANOFM	Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă
BCDMN	Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre
BCE	Banca Centrală Europeană
BEI	Banca Europeană de Investiții
BERD	Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BIM	Biroul Internațional al Muncii
BIRD	Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare
BRI	Banca Reglementelor Internaționale
CE	Comisia Europeană
CERS	Comitetul European pentru Risc Sistemic
CFI	Corporația Financiară Internațională
CNSF	Comitetul Național pentru Stabilitate Financiară
CNVM	Comisia Națională a Valorilor Mobiliare
CSA	Comisia de Supraveghere a Asigurărilor
ECOFIN	Consiliul miniștrilor economiei și finanțelor din statele membre UE
Eurostat	Oficiul de Statistică a Comunităților Europene
FEADR	Fondul European pentru Agricultură și Dezvoltare Rurală
FEGA	Fondul European de Garantare Agricolă
FGDB	Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
FMI	Fondul Monetar Internațional
IFI	Instituții financiare internaționale
IFN	Instituții financiare nebancare
IFRS	Standardele Internaționale de Raportare Financiară
IMM	întreprinderi mici și mijlocii
IPC	Indicele prețurilor de consum
MAE	Ministerul Afacerilor Externe
MFP	Ministerul Finanțelor Publice
MIGA	Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor
ON	<i>overnight</i>
PNR	Programul Național de Reforme
RMO	Rezervele minime obligatorii
ROBID	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele atrase de bănci
ROBOR	Rata dobânzii pe piața monetară pentru depozitele plasate de bănci
SEBC	Sistemul European al Băncilor Centrale
SEC	Sistemul European de Conturi
UEM	Uniunea Economică și Monetară

Cuprins

Sinteza principalelor evoluții economice și financiare în anul 2011.....	11
1. Evoluții macroeconomice.....	11
2. Corelarea politicilor macroeconomice.....	18
3. Stabilitatea financiară și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit.....	22
4. Integrarea europeană și relațiile cu organismele internaționale	28
5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2011	30
 Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României	32
1. Provocări pentru politica monetară	32
2. Implementarea politicii monetare.....	36
3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare.....	42
4. Orientările politicii monetare	46
 Capitolul II. Stabilitatea financiară	49
1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară	49
2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară	58
3. Planificarea pentru situații neprevăzute și gestiunea crizelor financiare.....	63
 Capitolul III. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare.....	66
1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare	66
2. Cadrul legislativ și de reglementare a instituțiilor de credit	67
3. Reglementarea condițiilor de acordare și derulare a creditelor destinate persoanelor fizice	70
4. Reglementarea regimului garantării depozitelor în sistemul bancar și a Fondului de restructurare bancară administrat de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar	71
5. Reglementarea activității instituțiilor de plată.....	72
6. Reglementarea activității instituțiilor emitente de monedă electronică	72
7. Cadrul legislativ și de reglementare contabilă pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României..	73
8. Principalele obiective pentru anul 2012	75
 Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare.....	79
1. Structura sectorului bancar	80
2. Performanțe și perspective ale sectorului bancar	82
3. Măsuri de îmbunătățire a activității de supraveghere a instituțiilor de credit.....	87

4. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii.....	90
5. Instituțiile financiare nebankare	93
6. Prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului....	98
Capitolul V. Emisiunea de numerar.....	100
1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar.....	100
2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria Statului	104
3. Activitatea de procesare a numerarului	107
4. Emisiunile numismatice	108
5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale și al euro	110
Capitolul VI. Sisteme de plăți și decontări	112
1. Sistemul ReGIS	112
2. Sistemul SaFIR.....	115
3. Sistemul TARGET2	119
4. Cooperarea internațională.....	122
5. Reglementarea, autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți ...	122
6. Proiecte în derulare.....	126
Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale	128
1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2011	128
2. Obiectivele strategice	128
3. Modul de realizare a obiectivelor strategice.....	131
Capitolul VIII. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României	134
1. Contul curent	134
2. Contul de capital și financiar	136
3. Poziția investițională internațională a României	137
Capitolul IX. Activitatea internațională	140
1. România – stat membru al Uniunii Europene	140
2. Relațiile financiare internaționale.....	150
Capitolul X. Convergența economiei românești și noul cadru de guvernare economică în Uniunea Europeană.....	154
1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești.....	154
2. Organisme de coordonare a procesului de adoptare a euro	159
3. Evoluții în domeniul guvernării economice în Uniunea Europeană	160
Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României ..	165

Capitolul XII. Activitatea de cercetare economică 171

- 1. Modelare macroeconomică 171
- 2. Studii și analize economice 173
- 3. Stabilitate financiară..... 174
- 4. Evenimente științifice organizate de BNR 177
- 5. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2012..... 178

Capitolul XIII. Alte activități ale Băncii Naționale a României 179

- 1. Îmbunătățirea cadrului instituțional al BNR..... 179
- 2. Managementul resurselor umane..... 180
- 3. Activitatea statistică..... 182
- 4. Tehnologia informației 182
- 5. Activitatea de audit intern 184
- 6. Activitatea juridică 184
- 7. Arhiva, muzeul și biblioteca BNR..... 188

**Capitolul XIV. Situațiile financiare ale Băncii Naționale
a României la 31 decembrie 2011..... 192**

- 1. Considerații generale 192
- 2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară ... 194
- 3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare
a activelor și pasivelor în valută 195
- 4. Efectele contabile ale evoluției cursului de schimb
al monedei naționale..... 197
- 5. Concluzii 198

- Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2011 (auditate de KPMG) 201
 - Raportul auditorului independent..... 202
 - Bilanțul contabil 204
 - Contul de profit și pierdere..... 206
 - Note la situațiile financiare la 31 decembrie 2011 207

ANEXE

- Organigrama Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2011..... 240
- Lista publicațiilor Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2011..... 242
- Principalele lucrări transmise Parlamentului României
de către Banca Națională a României în anul 2011 242
- Principalele reglementări emise de BNR în anul 2011 243

LISTA TABELELOR DIN TEXT

Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții de credit	59
Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții financiare nebancare ..	60
Componența sistemului bancar pe forme de proprietate	79
Cota de piață a instituțiilor de credit.....	80
Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului	81
Participațiile străine la capitalul instituțiilor de credit din România la 31 decembrie 2011	82
Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar	84
Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii la 31 decembrie 2011	86
Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2011	94
Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2011	95
Ponderile capitalului social în funcție de țara de origine la 31 decembrie 2011	96
Dinamica numerarului în afara sistemului bancar în perioada 2003-2011	101
Emisiunile numismatice realizate în anul 2011	109
Distribuția lunară a falsurilor.....	110
Structura pe cupiuri a falsurilor	110
Evoluția traficului de plăți în sistemul ReGIS	113
Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2011	114
Contul curent	134
Finanțarea deficitului de cont curent	137
Principalii indicatori de îndatorare externă.....	139
Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)	155
Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice	163
Principalele acte normative asupra cărora BNR a formulat observații și propuneri în anul 2011	185
Structura bilanțieră la 31 decembrie 2011	195
Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2011.....	196
Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2011	197
Capitalul propriu.....	198
Rezultatul exercițiului financiar 2011	198
Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2010 și 2011	199

LISTA GRAFICELOR DIN TEXT

Rata inflației	32
Rata dobânzii de politică monetară și rata inflației	36
Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB	37
Cursul de schimb al leului față de euro și dolarul SUA	39
Creditul acordat sectorului privat	41
Creditul acordat populației	41
Evoluția depozitelor populației.....	42
Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară.....	43
Evoluția numărului incidentelor de plată, a numărului titularilor de cont care au produs incidente de plată și a valorii sumei refuzate în perioada 1997-2011	61
Evoluția lunară a numerarului aflat în afara sistemului bancar în anul 2011	100
Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulație	102
Structura pe cupiuri a monedelor în circulație	103
Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ	103
Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric.....	104
Structura pe cupiuri a plăților în bancnote	105
Structura pe cupiuri a plăților în monede	105
Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote	106
Structura pe cupiuri a încasărilor în monede	107
Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2011	113
Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2011 comparativ cu anul 2010	114
Operațiuni cu titluri de stat denuminate în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011	116
Operațiuni cu titluri de stat denuminate în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011	116
Structura transferurilor în anul 2011	117
Valoarea garanțiilor aferente sistemelor de plăți cu decontare pe bază netă	117
Evoluția plăților prin sistemul TARGET2 în anul 2011 (medie zilnică)	121
Evoluția plăților domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2 în anul 2011	121
Evoluția rezervelor internaționale în anul 2011.....	128
Structura rezervei valutare a României	132
Randament comparativ față de indicii Bank of America Merrill Lynch	133

Compoziția rezervei valutare a României.....	133
Rezultatele administrării rezervei internaționale	133
Rata inflației (IAPC).....	156
Deficitul bugetului consolidat – metodologie SEC95	156
Cursul de schimb RON/EUR.....	156
Ratele dobânzilor pe termen lung.....	156
Evoluția PIB pe locuitor	158
Ponderea sectoarelor economice în PIB	158
Gradul de deschidere a economiei.....	158
Ponderea comerțului cu UE în totalul comerțului exterior.....	158
Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare.....	193
Evoluția activelor externe ale BNR.....	196

Sinteza principalelor evoluții economice și financiare în anul 2011

1. Evoluții macroeconomice

Într-un context internațional dificil, România a continuat în 2011 politicile destinate stabilizării macroeconomice, având ca rezultat readucerea inflației în intervalul-țintă, restrângerea deficitului bugetar, menținerea deficitului contului curent la un nivel moderat și asigurarea unui cadru adecvat pentru o creștere economică sustenabilă.

Performanța economiei a fost însă influențată de deteriorarea climatului financiar și economic extern, manifestată mai ales la nivelul zonei euro. Dinamica activității economice la nivel mondial a fost grevată de sporirea gradului de incertitudine și de tensionarea piețelor financiare, în principal ca urmare a deteriorării percepției mediului de afaceri privind sustenabilitatea finanțelor publice în cazul unor state din zona euro, precum și a discuțiilor prelungite referitoare la plafonul datoriei publice în SUA. În aceste condiții, ritmul de creștere a PIB mondial a coborât de la 5,3 la sută în 2010 la 3,9 la sută, în principal pe seama evoluțiilor din economiile dezvoltate; la nivelul zonei euro, activitatea economică a început să treneze încă din trimestrul II (variații trimestriale de doar 0,1 la sută), coborând în teritoriul negativ în ultima parte a anului (-0,3 la sută față de trimestrul anterior).

Această evoluție a fost determinată inițial de factori conjuncturali (creșterea prețurilor materiilor prime și distorsiunile apărute în lanțul de aprovizionare în urma cutremurului din Japonia), iar ulterior, de escaladarea crizei datoriilor suverane, îndeosebi în statele din flancul sudic al Uniunii Europene. Aceasta a condus la accentuarea dificultăților de finanțare la nivelul sistemului bancar european, ceea ce a determinat intensificarea procesului de dezintermediere bancară și a generat temeri cu privire la riscul unor implicații negative asupra disponibilității creditelor, cu potențiale efecte și asupra țărilor din Europa Centrală și de Est.

Totodată, criza datoriilor suverane a impus regândirea cadrului de coordonare a politicilor economice ale statelor membre UE prin intermediul căruia să se promoveze o creștere economică sănătoasă și să aibă loc o repoziționare a finanțelor publice pe fundamente solide. Prin urmare, la nivelul UE a fost adoptat un pachet de guvernanță economică care cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fiscală stipulate în Pactul de stabilitate și creștere, precum și la implementarea unui mecanism de prevenire și corectare a dezechilibrelor macroeconomice excesive ale statelor membre.

Rata inflației. Rata anuală a inflației din România a atins la sfârșitul anului 2011 un nivel minim istoric (3,14 la sută), situându-se în imediata apropiere a punctului

central al țintei de inflație (3 la sută ± 1 punct procentual). Reluarea și consolidarea procesului dezinflaționist s-au datorat atât *mix*-ului prudent de politici macroeconomice, cât și disipării treptate a influenței unor șocuri adverse din partea ofertei, determinate în special de majorarea cotei standard a TVA, care au marcat intervalul iulie 2010 – aprilie 2011. Coerența politicilor macroeconomice, în contextul derulării acordurilor cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale, a contribuit la ancorarea anticipațiilor inflaționiste și la plasarea ratei inflației pe o traiectorie compatibilă cu atingerea țăintelor de inflație pe termen mediu. Din această perspectivă, politica monetară a asigurat adecvarea condițiilor monetare reale în sens larg, prin calibrarea prudentă a instrumentelor sale, în funcție de perspectivele inflației și de riscurile asociate acestora.

Deși ritmul de creștere economică a redevenit pozitiv în anul 2011, PIB s-a menținut sub nivelul potențial, deficitul de cerere agregată exercitând în continuare presiuni dezinflaționiste. Vizibilitatea acestei influențe la nivelul ritmului de creștere a prețurilor de consum a fost, totuși, estompată în prima jumătate a anului de succesiunea unor șocuri adverse pe piețele internaționale ale materiilor prime (în special piața petrolului și cea a produselor agroalimentare), care s-au suprapus peste un decalaj în creștere între cererea și oferta internă pe anumite segmente ale pieței agricole; acest dezechilibru pe plan local s-a datorat condițiilor meteorologice nefavorabile din anul anterior, reorientării consumatorilor către bunuri inferioare, majorării exporturilor de cereale în detrimentul livrărilor pe piața internă (ca urmare a extinderii practicilor de arbitraj), dar și persistenței unor rigidități structurale pe piața agricolă autohtonă¹. În plus, în semestrul I 2011, nivelul ratei anuale a inflației (7,93 la sută la finele acestuia) a continuat să încorporeze efectul de runda întâi al majorării cotei standard a TVA, care s-a disipat însă începând cu luna iulie. La scăderea ratei inflației IPC în a doua parte a anului au contribuit, de asemenea, detensionarea piețelor internaționale ale materiilor prime alimentare și energetice, abundența producției vegetale interne (în special în cazul legumelor și fructelor), precum și atenuarea efectelor statistice nefavorabile asociate creșterii prețurilor pe aceste piețe în perioada august 2010 – aprilie 2011. În sens contrar au acționat ajustările de prețuri administrate intervenite în această perioadă, îndeosebi cele asociate eliminării subvențiilor acordate de la bugetul de stat pentru prețul energiei termice și al apei calde.

La sfârșitul anului 2011, rata anuală a inflației de bază CORE2 ajustat s-a situat cu 1,76 puncte procentuale sub nivelul consemnat în decembrie 2010 (2,37 la sută față de 4,13 la sută). Alături de influența inhibitoare a deficitului de cerere agregată, la reducerea inflației de bază au contribuit epuizarea efectului de runda întâi al majorării cotei standard a TVA, propagarea efectelor ofertei agricole abundente asupra prețurilor alimentelor procesate, precum și atenuarea anticipațiilor inflaționiste.

¹ Grad ridicat de fragmentare a proprietăților cultivabile, reducerea suprafețelor irigate, uzura fizică și morală a utilajelor folosite, disfuncționalități în sistemul de intermediere între producție și desfacere etc.

Spre deosebire de anul anterior, evoluția prețurilor externe nu a oferit suport dezinflației la nivelul CORE2 ajustat, influența nefavorabilă fiind însă compensată de amplitudinea mai redusă a deprecierei monedei naționale.

Evoluțiile din primele luni ale anului 2012 confirmă consolidarea procesului dezinflaționist, în linie cu așteptările băncii centrale. Astfel, rata anuală a inflației IPC a coborât la 1,8 la sută în lunile aprilie și mai 2012, pe fondul menținerii unui ansamblu adecvat al condițiilor monetare reale în sens larg, al consumării șocului reprezentat de majorarea taxei pe valoarea adăugată și al unei evoluții relativ favorabile a prețurilor produselor alimentare.

Creșterea economică. Revenirea dinamicii PIB real în teritoriul pozitiv (2,5 la sută), după doi ani de declin, a fost susținută, în principal, de industrie, a cărei valoare adăugată brută s-a majorat cu 5 la sută, pe fondul revigorării ofertei interne (mai ales pe segmentul bunurilor de capital și al bunurilor intermediare) și al extinderii în continuare a ofertei pentru export, deși într-un ritm mai lent comparativ cu anul 2010. Evoluții favorabile, dar de amplitudine inferioară, au fost observate, de asemenea, în agricultură și construcții, ambele sectoare înregistrând inversări ale dinamicii valorii adăugate brute (+11,2 la sută în primul caz, în principal ca urmare a producției vegetale de excepție; +2,7 la sută în cel de-al doilea caz, redresare susținută de lucrările de construcții nerezidențiale și de infrastructură). În ceea ce privește sectorul serviciilor, contribuția acestuia la creșterea economică din perioada analizată a fost neutră.

Din perspectiva cererii, componenta cu aportul cel mai consistent la dinamizarea PIB real a fost formarea brută de capital fix (1,5 puncte procentuale, ca urmare a avansului cu 6,3 la sută față de anul 2010), determinante fiind evoluția achizițiilor în vederea re tehnologizării și cea a lucrărilor de reparații capitale (ritmuri anuale de peste 10 la sută). O ameliorare s-a produs și la nivelul cererii de consum, însă rata de creștere a fost modestă (0,3 la sută), influența favorabilă a majorării autoconsumului și a achizițiilor de bunuri de pe piața țărănească, pe fondul unei producții vegetale record, fiind erodată de restrângerea în continuare a volumului cumpărărilor de bunuri și servicii din rețeaua comercială. Menținerea pe trend descendent a venitului disponibil real, gradul încă ridicat de îndatorare a populației, starea de incertitudine a consumatorilor cu privire la situația financiară viitoare, dar și reticența manifestată de bănci în activitatea de creditare au constituit principalii factori cu impact limitativ asupra cererii de consum. În contextul încetinirii ritmului de creștere economică a principalilor parteneri comerciali (nu numai din cadrul UE, dar și din afara acesteia), contribuția cererii externe nete la dinamica PIB real a redevenit negativă (-0,8 puncte procentuale), dinamica volumului exporturilor de bunuri și servicii coborând ușor sub cea consemnată de importuri (9,9 la sută, respectiv 10,5 la sută).

Poziția fiscală. Deficitul bugetului general consolidat s-a redus de la 6,8 la sută din PIB în 2010 la 5,2 la sută din PIB în 2011. Rezultatul la finele anului 2011 este însă distorsionat de impactul clarificării tratamentului statistic al obligațiilor

statului către mai multe categorii de salariați din sectorul bugetar, decise prin sentințe judecătorești; acesta s-a materializat în includerea în execuția SEC95 a unor cheltuieli suplimentare în sumă de 6,4 miliarde lei (1,1 la sută din PIB). În absența acestei măsuri temporare, deficitul bugetar conform SEC95 ar fi fost semnificativ inferior țintei prevăzute în Programul de convergență elaborat de autorități în aprilie 2011 (4,9 la sută din PIB) și celei incluse în Memorandumul de înțelegere cu UE (sub 5 la sută din PIB), situându-se la un nivel similar celui în bază *cash* (4,1 la sută din PIB). Eliminarea diferențialului obișnuit *cash-accrual* este explicată în bună măsură prin faptul că o parte semnificativă a plăților realizate spre finele anului 2011 au fost destinate stingerii arieratelor aparținând unor companii de stat și sectorului de sănătate publică.

În condițiile unei componente ciclice (negative) relativ constante, ajustarea consemnată în 2011 este aproape în întregime de natură structurală, reflectând, în principal, efectul propagat al măsurilor de consolidare fiscală introduse la mijlocul anului 2010, precum și reducerea în continuare a numărului de salariați din sectorul public.

Ponderea datoriei publice în PIB a crescut în anul 2011 cu circa 3 puncte procentuale, reflectând nu doar necesarul curent de finanțare a deficitului bugetar, ci și constituirea de către Trezoreria Statului a unei rezerve de lichidități.

Progresul pe linia consolidării fiscale a fost receptat în mod pozitiv de către piețele internaționale de capital. Cotațiile externe, atât pentru marjele obligațiunilor românești față de eurobonduri, cât și pentru *spread*-urile CDS, s-au menținut pe tot parcursul anului la niveluri rezonabile.

Conturile externe. În anul 2011, tranzacțiile comerciale ale României au înregistrat o evoluție similară celei din anul anterior – atât valoarea exporturilor, cât și cea a importurilor de bunuri s-au plasat în continuare pe traiectorii ascendente (cu un ecart pozitiv de ritm), ceea ce a condus la îmbunătățirea gradului de deschidere a economiei, până la 71,5 la sută din PIB. În ceea ce privește exporturile, pe parcursul celor patru trimestre dinamica anuală a înregistrat o decelerare, tendința fiind imprimată în principal de încetinirea ratei de creștere economică la nivelul Uniunii Europene. Având în vedere dependența pronunțată a exporturilor de inputuri externe, această evoluție a antrenat reduceri semnificative de ritm și pe partea importurilor de bunuri, o contribuție suplimentară în acest sens revenind și redresării ofertei interne, îndeosebi pe segmentele „bunuri intermediare” și „bunuri de capital”.

Pe ansamblul anului 2011, ponderea în PIB a deficitului contului curent a continuat să se plaseze la un nivel moderat, similar anului precedent (4,4 la sută). Valoarea acestuia s-a deteriorat însă cu 8,6 la sută (până la 6 miliarde euro), în condițiile în care influența favorabilă exercitată de ușoara îngustare a deficitului comercial (fob-fob) a fost contracarată de înrăutățirea soldurilor aferente celorlalte balanțe (servicii, venituri și transferuri curente).

Din perspectiva finanțării deficitului de cont curent, menținerea pe trend descrescător a investițiilor străine directe (-15,1 la sută) s-a reflectat într-o nouă restrângere a contribuției acestei poziții – cu circa 8 puncte procentuale față de anul anterior, până la 32 la sută. Un aport pozitiv de dimensiuni comparabile a revenit investițiilor de portofoliu, care și-au dublat fluxul net, în principal datorită emisiunii de euroobligațiuni efectuate de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe. Finanțarea externă din împrumuturi și credite a fost modestă pe segmentul „termen mediu și lung”, în timp ce fluxurile nete pe termen scurt și-au majorat semnificativ contribuția la acoperirea deficitului contului curent (până la 22 la sută), îndeosebi ca urmare a rambursării unor credite comerciale acordate de operatori economici interni către parteneri din străinătate.

Șomaj, productivitate, salarii. Anul 2011 a consemnat o redresare lentă a condițiilor pe piața muncii, pe fondul reluării creșterii economice și al intrării în vigoare a noului Cod al muncii în luna mai. Astfel, numărul de salariați din economie și-a inversat tendința descendentă observată în perioada 2009-2010, însă ritmul de creștere în cursul anului a fost modest. Extinderea relativă a oportunităților de angajare, atenuarea măsurilor de restrângere a schemelor de personal în sectorul privat, dar și creșterea șomajului pe termen lung² (în condițiile în care o parte semnificativă a șomerilor pe termen lung renunță la a-și înnoi cererile de înregistrare în evidențele ANOFM) au contribuit la diminuarea ratei șomajului înregistrat de la 6,9 la sută în decembrie 2010 la 5,1 la sută la finele anului 2011, concomitent cu menținerea ratei șomajului BIM la un nivel de peste 7 la sută³. Evoluția șomajului BIM reflectă persistența dificultăților întâmpinate de anumite categorii de persoane (de exemplu, tineri fără experiență, lucrători fără calificare) în găsirea unui loc de muncă, pe fondul unui ritm moderat al creșterii economice și al unor rigidități și disfuncționalități structurale ale pieței muncii (pondera în continuare semnificativă a ocupării în agricultura de subzistență, accentul scăzut pus în sistemul de învățământ pe dezvoltarea de aptitudini practice, persistența dezechilibrelor între cererea și oferta de forță de muncă la nivel regional etc.).

În sectorul privat, câștigurile salariale nominale au continuat să se majoreze într-un ritm care le-a conservat puterea de cumpărare, dinamica anuală a acestora consemnând o accelerare în servicii și construcții și o încetinire în industrie. În schimb, în sectorul bugetar, câștigurile salariale nominale s-au plasat la un nivel mediu inferior celui din anul precedent, persistența efectului măsurilor de consolidare fiscală implementate în luna iulie 2010⁴ asupra variației anuale a acestora fiind compensată doar parțial de majorarea cu 15 la sută aplicată de la începutul anului 2011; totuși, dinamica acestora în termeni anuali și-a atenuat scăderea cu circa 8 puncte procentuale, reprezentând principalul factor determinant

² Conform metodologiei BIM.

³ 7,4 la sută în 2011, cu 0,1 puncte procentuale peste valoarea corespunzătoare anului precedent.

⁴ Reducerea salariilor cu 25 la sută, eliminarea unor prime și a unor sporuri.

al accelerării creșterii anuale la nivelul întregii economii (până la 4,9 la sută, atât pentru câștigurile salariale medii brute, cât și pentru cele nete).

Evoluțiile salariale din sectorul bugetar, alături de contribuția semnificativă a agriculturii la dinamica PIB în anul 2011, explică, de altfel, ritmul modest de creștere a costurilor unitare cu forța de muncă pe ansamblul economiei (1,7 la sută, comparativ cu 7,9 la sută în anul precedent). În toate celelalte sectoare însă, costurile unitare cu forța de muncă au înregistrat rate anuale de creștere peste medie, chiar dacă în majoritatea cazurilor s-au observat relative ameliorări față de anul anterior (îndeosebi în construcții, comerț, sectorul tranzacțiilor imobiliare, servicii profesionale, științifice și tehnice, activități culturale și recreative). În plus, în industrie, creșterea anuală a costurilor unitare cu forța de muncă s-a plasat la un nivel similar celui din anul 2010 (5,9 la sută); în condițiile confirmării unei astfel de tendințe, există riscul acumulării de presiuni inflaționiste și al deteriorării competitivității exporturilor autohtone. În acest context, conservarea perspectivelor favorabile ale inflației și îmbunătățirea competitivității exporturilor României, ca suport al redresării economice durabile, impun eforturi suplimentare în direcția menținerii unei corelări adecvate a dinamicii productivității muncii cu cea a câștigurilor salariale.

Convergența nominală. Conform prevederilor Programului de convergență 2012-2015, angajamentul de adoptare a monedei euro în 2015 a fost menținut și reprezintă o ancoră internă importantă pentru asigurarea consecvenței în timp a *mix*-ului de politici macroeconomice și a reformelor structurale, precum și pentru promovarea ajustărilor necesare creșterii rezilienței și flexibilității economiei românești.

Evaluarea curentă a stadiului procesului de convergență nominală și reală a României la zona euro indică necesitatea continuării eforturilor de redresare economică în paralel cu cele de consolidare fiscală, nivelurile înregistrate la sfârșitul lunii mai 2012 rămânând superioare valorilor de referință pentru majoritatea criteriilor, în pofida unor progrese vizibile.

Evoluții favorabile au avut loc mai ales în cazul criteriului referitor la inflație, ecartul pozitiv dintre rata medie anuală a IAPC și *benchmark* diminuându-se cu 3,3 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2010 (până la 0,4 puncte procentuale în mai 2012), pe fondul dezinflației susținute observate pe plan intern începând cu mijlocul anului 2011, dar și al majorării valorii de referință, ca urmare a presiunilor inflaționiste în creștere pe plan european, asociate creșterii cotațiilor internaționale ale materiilor prime energetice și non-energetice. Se anticipează că tendința descendentă a inflației medii anuale interne va continua, proiecția BNR indicând stabilizarea acesteia la circa 3 la sută în partea a doua a anului 2012 (de la un nivel de 3,5 la sută în mai).

O reducere a decalajului față de criteriul nominal corespunzător s-a înregistrat și în cazul ponderii deficitului bugetului general consolidat în PIB: -1,6 puncte

procentuale comparativ cu sfârșitul anului 2010, până la 2,2 puncte procentuale peste plafonul de 3 la sută, însă depășirea în continuare a acestuia reclamă intensificarea procesului de consolidare fiscală, inclusiv în contextul angajamentului adoptat de România în vederea ieșirii la sfârșitul anului 2012 din procedura de deficit excesiv. În ceea ce privește ponderea în PIB a datoriei publice, nivelul înregistrat la finele anului 2011 (33,3 la sută) a continuat să se înscrie cu o marjă substanțială în limita precizată de criteriul nominal (60 la sută), în pofida menținerii tendinței ascendente observate începând cu anul 2007. Creșterea relativ consistentă a raportului datorie publică/PIB în anul 2011, deși mult sub nivelurile înregistrate în cei doi ani anteriori, reflectă persistența unui deficit primar încă ridicat, dar și o ajustare stoc-flux pozitivă, explicată în mare parte de constituirea unor rezerve de lichiditate la nivelul Trezoreriei Statului.

Pe parcursul celor doi ani care constituie, conform definiției criteriului nominal, perioada de evaluare a variației cursului de schimb al monedei naționale față de euro (iunie 2010 – mai 2012), aceasta s-a încadrat în banda standard de fluctuație de ± 15 la sută. Astfel, față de media lunii mai 2010 – considerată în mod convențional valoare de referință, în absența unei parități centrale – fluctuațiile cursului de schimb s-au situat între +2,5 la sută și -6,5 la sută. În bună măsură, evoluția cotațiilor EUR/RON în cadrul intervalului analizat a fost determinată de modificările survenite pe plan global la nivelul aversiunii față de risc, în contextul tensiunilor existente pe piețele internaționale ale datoriilor suverane. În intervalul ianuarie-aprilie 2011, leul s-a apreciat gradual, ca urmare a îmbunătățirii sentimentului piețelor financiare față de regiune, a revigorării treptate a activității economice interne și a existenței unui diferențial de dobândă pozitiv față de zona euro. Tendința s-a inversat ulterior – în condițiile scăderii apetitului pentru risc al investitorilor, ale acutizării crizei datoriilor suverane, dar și ale deteriorării perspectivelor privind creșterea economică în Uniunea Europeană și, implicit, în România. Pe ansamblul anului 2011, deprecierea monedei naționale față de euro a fost marginală, situându-se la 0,7 la sută.

Rata dobânzii pe termen lung a continuat să se plaseze peste nivelul de referință impus de criteriile de la Maastricht, însă – pe fondul semnalelor de reluare a creșterii economice în paralel cu îmbunătățirea percepției riscului privind investițiile în România –, ecartul s-a redus de la valoarea maximă de 3,7 puncte procentuale consemnată în anul 2009 la 1,5 puncte procentuale în decembrie 2011. Ulterior, deși ratele dobânzilor pe termen lung și-au continuat tendința descrescătoare, ecartul s-a majorat la 3,1 puncte procentuale în mai 2012, ca urmare a diminuării semnificative a nivelului de referință.

În luna octombrie 2011, Consiliul European a aprobat un pachet de șase propuneri legislative (așa-numitul *six pack*), care viza cea mai cuprinzătoare reformă a guvernantei economice în Uniunea Europeană și zona euro de la instituirea Uniunii Economice și Monetare. Obiectivele majore ale acestui set de reglementări constau în: (i) întărirea regulilor de disciplină fiscală prevăzute în Pactul de stabilitate și creștere și (ii) reducerea dezechilibrelor macroeconomice și promovarea

competitivității prin acțiuni preventive și corective. Pentru îndeplinirea celui de-al doilea obiectiv a fost creat un nou mecanism de detectare și corectare a dezechilibrelor excesive (Procedura Dezechilibrelor Excesive – PDE), evaluarea cuprinzătoare realizată în cadrul acestuia reprezentând, începând cu anul 2012, un element suplimentar avut în vedere de Banca Centrală Europeană în analizarea stadiului de pregătire a statelor membre cu derogare pentru intrarea în zona euro, în Raportul de convergență.

În cazul României, analiza tabloului de bord⁵ ce constituie punctul de plecare al evaluării realizate în cadrul PDE relevă, la nivelul anului 2010, depășirea valorilor de referință în cazul a trei indicatori, și anume: deficitul contului curent, poziția investițională netă și costul unitar cu forța de muncă. Este demn de menționat, totuși, faptul că diferențele au scăzut constant în intervalul 2009-2011. În comparație cu celelalte state membre ale UE, România se situează din acest punct de vedere pe o poziție intermediară, îndeplinind șapte dintre cele zece criterii. Performanța este inferioară celei a Italiei, Franței și Danemarcei (câte opt criterii îndeplinite), similară celei înregistrate de Germania, Belgia, Austria, Olanda și Polonia, dar superioară, de exemplu, celei a Spaniei, Portugaliei și Regatului Unit.

2. Corelarea politicilor macroeconomice

Într-un context mondial și european dificil, marcat de persistența efectelor crizei financiare și economice, România a înregistrat în anul 2011 progrese în domeniul stabilizării macroeconomice, promovând un *mix* al politicilor economice destinat reluării pe baze sustenabile a creșterii economice. Un rol important în acest sens l-a avut finalizarea cu succes, în primăvara anului 2011, a acordului de împrumut semnat în aprilie 2009 de autoritățile române cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional și alte instituții financiare internaționale, precum și inițierea unui nou acord, de tip preventiv, pentru perioada aprilie 2011 – martie 2013.

Politica monetară. Urmărirea obiectivului general al politicii monetare în anul 2011, și anume reluarea și consolidarea procesului dezinflaționist, a fost corelată cu necesitatea continuării corectării ordonate a dezechilibrelor macroeconomice acumulate anterior declanșării crizei financiare și economice. Provocările majore pentru politica monetară au constat în ancorarea anticipațiilor inflaționiste, dată fiind poziționarea prelungită a ratei anuale a inflației peste limita superioară a intervalului de variație asociat țintei, precum și în consolidarea dezinflației în concordanță cu obiectivele stabilite pe termen mediu. Pentru orizontul temporal de doi ani, vizat de politica monetară, țintele anuale de inflație s-au situat în intervalul de 3,0 la sută ± 1 punct procentual, atât pentru anul 2011, cât și pentru 2012. Aceste ținte au fost stabilite anterior de BNR împreună cu guvernul, inclusiv din perspectiva atingerii, conform calendarului prevăzut pentru adoptarea euro, a unui nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație stipulat în Tratatul de la Maastricht.

⁵ Alcătuit din 10 indicatori relevanți pentru identificarea dezechilibrelor interne și externe.

Cele două semestre ale anului 2011 s-au caracterizat prin maniere distincte de reacție a băncii centrale. În prima parte a anului, rata inflației s-a menținut la valori superioare intervalului țintit, în condițiile persistenței efectelor de runda întâi ale majorării cotei standard a TVA în iulie 2010, la care s-au adăugat o serie de șocuri ce au afectat piețele internaționale ale materiilor prime energetice și agricole, suprapuse în ultimul caz unei oferte interne deficitare. Creșterea ratei inflației sub acțiunea șocurilor menționate a fost apreciată ca având caracter temporar, astfel încât Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină, pe durata primului semestru, *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară. Un argument suplimentar în acest sens l-a constituit ritmul relativ modest al activității economice în prima parte a anului, corelat cu o dinamică redusă a activității de creditare, ca urmare a nivelului scăzut al cererii de credite, dar și a percepției nefavorabile a băncilor față de riscul asociat diferitelor sectoare economice sau categorii de debitori.

Modificările intervenite la nivelul instrumentelor de politică monetară în acest interval au vizat însă rata rezervelor minime obligatorii (RMO) aferentă pasivelor în valută ale instituțiilor de credit, care a fost redusă de la 25 la sută la 20 la sută, începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2011. Scopul acestei măsuri a constatat în creșterea flexibilității utilizării de către bănci a lichidității în valută, precum și în continuarea armonizării mecanismului RMO cu standardele în materie ale Băncii Centrale Europene. Pe durata primului semestru al anului, banca centrală s-a situat, în general, în poziția de debitor față de sistemul bancar (din perspectiva operațiunilor de politică monetară), dat fiind excedentul net de lichiditate înregistrat în perioada respectivă.

Conform așteptărilor băncii centrale, procesul dezinflației s-a accelerat în trimestrul III – rata anuală a inflației a revenit în intervalul țintit de BNR începând cu luna septembrie (3,45 la sută) și a rămas în acest interval până la sfârșitul anului, validând astfel politica de dobânzi practică de BNR. Evoluția s-a datorat disipării efectelor majorării cotei standard a TVA, corecției ample a prețurilor volatile ale produselor alimentare⁶, manifestării mai pregnante, pe acest fond, a efectelor presiunilor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată, precum și ameliorării anticipațiilor inflaționiste, susținută de menținerea conduitei prudente a politicii monetare. În contextul îmbunătățirii perspectivelor inflației și al ajustării corespunzătoare a așteptărilor inflaționiste, Consiliul de administrație al BNR a decis, în luna noiembrie 2011, reluarea ciclului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară, cu un pas de 0,25 puncte procentuale (până la nivelul de 6,0 la sută), urmat de alți trei pași similari în prima parte a anului 2012, până la nivelul de 5,25 la sută.

În semestrul II 2011, banca centrală a revenit în poziția de creditor al sistemului bancar. Gama activelor eligibile pentru operațiunile de piață monetară a fost

⁶ Ca efect al disipării tensiunilor acumulate anterior pe piețele internaționale ale materiilor prime alimentare și al creșterii semnificative a producției agricole interne.

extinsă prin includerea în această categorie a obligațiunilor denominate în euro emise de România pe piața externă, respectiv a obligațiunilor denominate în lei, emise de instituțiile financiare internaționale, ambele depozitate în sistemul Euroclear.

Politica fiscală. În timp ce politica monetară a avut câmp de manifestare contraciclică în 2011, datorită spațiului monetar creat în anii precedenți, dimensiunea dezechilibrelor acumulate în perioada precriză și necesitatea eliminării deficitului excesiv până la finele anului 2012 au constrâns politica fiscală să acționeze în continuare de o manieră prociclică. În condițiile menținerii relativ neschimbate a dimensiunii deficitului de cerere agregată, consolidarea fiscală realizată în anul 2011 a fost aproape în întregime structurală. Potrivit celor mai recente estimări ale Comisiei Europene, efortul de ajustare – excluzând impactul temporar din 2011 al cheltuielilor suplimentare aferente obligațiilor de plată istorice ale statului către unii salariați din sectorul public (reprezentând 1,1 la sută din PIB) – a fost de circa 2,8 puncte procentuale, deficitul bugetar structural reducându-se de la 6,1 la sută din PIB în 2010 la 3,3 la sută din PIB în 2011.

Ajustarea structurală consemnată a avut ca surse principale efectul propagat al majorării cotei standard a TVA și al reducerilor salariale operate la mijlocul anului anterior, precum și reducerea în continuare a numărului de salariați din sectorul bugetar, în urma disponibilizărilor de personal excedentar și a aplicării cu strictețe a regulii de înlocuire parțială 7:1. Acestor măsuri structurale li s-au adăugat, pe partea veniturilor, majorări de accize la anumite categorii de produse și o extindere a bazei de impozitare a contribuțiilor de asigurări sociale de sănătate prin supunerea la plata acestora a pensiilor mai mari de 740 lei, iar pe partea de cheltuieli, reduceri ale subvențiilor și cheltuielilor de capital.

Ca urmare a depășirii în anul 2008 a plafonului de 3 la sută din PIB stabilit de criteriile de la Maastricht pentru deficitul fiscal, în iulie 2009 a fost deschisă împotriva României procedura de deficit excesiv, data limită pentru corectarea acestuia fiind fixată inițial pentru 2011 și prelungită ulterior până în 2012. Atingerea țintei de deficit *cash* de 2,2 la sută din PIB (renegociată de la 1,9 la sută din PIB în contextul ultimei misiuni de evaluare FMI/UE) implică un efort semnificativ de ajustare structurală și ar trebui să asigure eliminarea deficitului excesiv la finele anului 2012 cu o marjă de siguranță semnificativă.

România a semnat în martie 2012, alături de alte 24 de state membre, Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare (așa-numitul „Compact fiscal”). Încorporând o parte din costul actualizat al îmbătrânirii populației, obiectivul pe termen mediu al României vizează un deficit structural de 0,7 la sută din PIB, inferior limitei maxime de 1 la sută permise țărilor cu un stoc redus al datoriei publice. Atingerea acestui obiectiv în anii următori presupune continuarea eforturilor de consolidare fiscală, deși cu o intensitate mai redusă decât în perioada 2010-2012.

Finanțarea deficitului bugetar în anul 2011 s-a realizat în mod echilibrat, atât în ceea ce privește structura pe monede, cât și piețele accesate (internă și externă). Astfel, în anul 2011 au avut loc două emisiuni interne de eurobonduri, cu scadențe de 3, respectiv 4 ani, pentru o valoare totală de circa 1,4 miliarde euro, precum și o emisiune externă de eurobonduri, cu scadență de 5 ani, pentru o valoare de aproximativ 1,5 miliarde euro. Acestea au fost completate în trimestrul I 2012 cu o emisiune externă de obligațiuni în dolari SUA (redeschisă) cu scadența de 10 ani, pentru o sumă de circa 2,25 miliarde dolari SUA.

Politica veniturilor. În anul 2011, măsurile de ajustare a cuantumului veniturilor au vizat câștigurile salariale, în timp ce prevederile referitoare la punctul de pensie și la beneficiile de asistență socială (indemnizația de șomaj, alocația de stat pentru copii, indemnizația pentru creșterea copilului⁷ etc.) au rămas nemodificate. Astfel, cu începere de la 1 ianuarie 2011, salariul minim brut pe țară a fost majorat de la 600 lei (nivel aferent anilor 2009 și 2010) la 670 lei, iar câștigurile salariale din sectorul bugetar au crescut cu 15 la sută (pentru a compensa parțial reducerea de 25 la sută aplicată din luna iulie 2010), fiind eliminate însă primele de vacanță și cel de-al treisprezecelea salariu. În plus, la finele anului 2010 a intrat în vigoare Legea cadru nr. 284 privind salarizarea unitară a personalului plătit din fonduri publice, care prevede criterii de armonizare etapizată (prin legi speciale anuale) a salariilor în sistemul bugetar, stabilește coeficienți de ierarhizare în limita raportului 1:15 dintre salariul minim și cel maxim și reduce ponderea primelor și stimulentele în totalul câștigului salarial în favoarea salariului de bază.

Politica structurală. Alături de continuarea consolidării fiscale și îmbunătățirea guvernantei, implementarea reformelor structurale, ca premisă a atingerii unei poziții fiscale sustenabile pe termen mediu și a stimulării potențialului de creștere economică, a reprezentat un domeniu esențial al programului de asistență financiară încheiat de autoritățile române cu UE și FMI (cu care au fost convenite în 2011 acorduri de tip preventiv), precum și cu Banca Mondială. În aceste condiții, pe parcursul anului 2011 au fost consemnate o serie de progrese în această direcție, printre realizările notabile înscriindu-se intrarea în vigoare a noului Cod al muncii, destinat creșterii flexibilității acestei piețe (cu efect favorabil vizibil asupra creării de noi locuri de muncă) și adoptarea Legii asistenței sociale, cu rol în raționalizarea asistenței sociale și îmbunătățirea eficienței protecției sociale. Totodată, a fost redactat proiectul legislativ necesar implementării noului Cod de dialog social, la începutul anului 2012 ajungându-se la un acord referitor la caracteristicile acestuia între toți partenerii sociali.

În domeniile de importanță strategică ale economiei (transporturi și energie), progresele au fost limitate. Pe piața energiei s-au luat măsuri concrete în sensul dereglementării prețurilor doar pe piața gazelor naturale, și anume majorarea prețului pentru consumatorii non-casnici cu aproximativ 19 la sută, pentru o mai bună reflectare a costurilor reale, fără a fi, totuși, definitivat calendarul de

⁷ A cărei durată de acordare a fost redusă la un an.

eliminarea a diferențelor dintre prețul reglementat și cel de piață. În ceea ce privește modificarea cadrului legislativ pentru transpunerea pachetului Energie 3, realizat de Uniunea Europeană în scopul liberalizării pieței energiei, actul normativ a fost adoptat în prima parte a anului 2012. În cazul transporturilor, au fost aplicate unele măsuri de natură financiară (majorarea tarifelor la transportul feroviar și cel cu metroul) și operațională (închiderea unor linii de cale ferată subutilizate).

De asemenea, a continuat procesul de reducere a arieratelor la nivelul bugetului general consolidat (sub 0,2 la sută din PIB), pe fondul eliminării aproape integrale a acestora în sistemul sanitar (la sfârșitul anului 2011) – pentru prevenirea acumulării de noi arierate, a fost adoptată și Legea privind taxa *clawback*, în scopul descurajării supraconsumului de medicamente compensate și asigurării de resurse suplimentare. În acest context, arieratele s-au concentrat la nivelul autorităților locale, fiind necesară o mai bună implementare a Legii finanțelor publice locale.

O reducere semnificativă a arieratelor s-a consemnat și în cazul companiilor de stat (până la 2,6 la sută din PIB, față de circa 4 la sută în 2010), în urma plăților efective, dar și a apelului la operațiuni de *swap* sau de convertire a datoriilor în acțiuni. Suplimentar, s-au făcut eforturi în scopul (i) atragerii de investitori privați, însă cu rezultate modeste – în majoritatea cazurilor s-a ajuns doar în faza contractării consultanților juridici, iar singura tentativă concretă de vânzare, cea a unui pachet de 10 la sută din acțiunile Petrom, a eșuat – și al (ii) pregătirii cadrului legislativ care să permită selectarea unor echipe de management privat pentru întreprinderile de stat (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 109/2011 privind guvernanța corporativă a întreprinderilor publice).

Pe parcursul anului 2011 au fost adoptate o serie de măsuri care au vizat stimularea absorbției fondurilor UE, și anume: (i) întărirea autorității unității de coordonare a instrumentelor structurale UE prin transferarea acestora din subordinea Ministerului Finanțelor Publice în cea a prim-ministrului; (ii) efortul de identificare a proiectelor prioritare și (iii) unele măsuri de reducere a blocajelor de ordin procedural. La nivel agregat, incluzând și avansurile acordate de Uniunea Europeană, în perioada 2007-2011 au fost atrase din fondurile postaderare 9 327 miliarde euro, reprezentând 25 la sută din sumele alocate pentru intervalul 2007-2013. Cu toate acestea, deși în creștere față de anul 2010, gradul de absorbție autorizată a fondurilor structurale și de coeziune a rămas modest (5,5 la sută⁸ din alocarea corespunzătoare perioadei 2007-2013). O situație semnificativ mai bună s-a observat în cazul fondurilor pentru agricultură și dezvoltare rurală – quantumul plăților intermediare realizate în cadrul FEADR a reprezentat 27,5 la sută din totalul alocărilor, în timp ce procentul intrărilor din FEAGA s-a situat la aproximativ 38 la sută. Îmbunătățirea absorbției fondurilor comunitare rămâne o direcție de acțiune extrem de importantă pentru anii 2012 și 2013, atât din perspectiva creșterii PIB potențial, cât și din cea a negocierii sumelor de primit în exercițiul bugetar 2014-2020.

⁸ Datele prezentate nu iau în considerare nivelul prefinanțării. Includerea acestora conduce la un grad de absorbție de 15,08 la sută la sfârșitul anului 2011, comparativ cu 8,6 la sută la finele anului 2010.

3. Stabilitatea financiară și supravegherea prudențială a instituțiilor de credit

Pe fondul deteriorării climatului economic și financiar internațional, o preocupare permanentă a băncii centrale pe parcursul anului 2011 a constat în monitorizarea riscurilor manifestate pe plan extern și a căilor de contagiune către sectorul bancar și cel real din România.

În acest context, BNR a desfășurat o activitate intensă în domeniul reglementării prudențiale, al supravegherii bancare și al gestionării adecvate a riscurilor din sistem, în condițiile în care sectorul bancar a manifestat și în anul 2011 vulnerabilități din perspectiva creșterii volumului creditelor neperformante și a gradului înalt de îndatorare în valută a sectorului privat. Această activitate, însoțită de eforturile proprii ale instituțiilor de credit, a avut drept rezultat menținerea stabilității sectorului bancar, care s-a caracterizat printr-un grad adecvat de capitalizare și prin consolidarea indicatorilor de solvabilitate, provizionare și lichiditate. Merită remarcat faptul că aceste performanțe s-au înregistrat inclusiv pe segmentul instituțiilor de credit cu capital străin provenind din țările afectate de criza datoriilor suverane.

Din perspectiva reglementării prudențiale, principalele direcții de acțiune ale băncii centrale pe parcursul anului 2011 au vizat: (i) elaborarea Ordonanței Guvernului nr. 13/2011, prin care funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDB) se modifică, permițând utilizarea resurselor administrate de acesta în procedura administrării speciale a instituțiilor de credit; (ii) transpunerea unor prevederi din Directiva 2010/78/UE în ceea ce privește competențele Autorităților Europene de Supraveghere – Directiva Omnibus, prin elaborarea la nivelul băncii centrale a unei propuneri legislative de modificare și completare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar; (iii) modificarea cadrului de reglementare Basel II pentru determinarea cerințelor minime de capital – Banca Națională a României și Comisia Națională a Valorilor Mobiliare au emis în comun șase regulamente care asigură finalizarea transunerii prevederilor Directivei 2010/76/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivei 2006/48/CE și a Directivei 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și resecuritizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare; (iv) îmbunătățirea cadrului de reglementare a riscului de lichiditate (Regulamentul BNR nr. 25/2011); (v) modificarea cadrului de reglementare privind supravegherea pozițiilor valutare (Regulamentul BNR – CNVM nr. 14/9/2011).

De asemenea, ținând seama de necesitatea îmbunătățirii structurii pe monede a creditului destinat persoanelor fizice, Banca Națională a României a emis Regulamentul nr. 24/2011, care vizează evitarea supraîndatorării și a asumării de

riscuri pe care debitorul nu le înțelege sau nu le poate gestiona. Regulamentul impune criterii mai exigente la acordarea creditului de consum, îndeosebi a celui în valută (impunerea obligației de prezentare de garanții la un nivel de minimum 133 la sută din valoarea finanțării; limitarea duratei creditului la maximum cinci ani; introducerea unor restricții suplimentare pentru debitorii neprotejați la riscul valutar etc.), fără a afecta accesul la creditul ipotecar cu destinație imobiliară. Regulamentul prevede explicit obligația creditorului de a informa și de a avertiza clienții cu privire la riscurile aferente creditării în valută.

Un alt obiectiv urmărit de Banca Națională a României în anul 2011 a constat în elaborarea cadrului de reglementare prudențială în contextul adoptării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS). Actele normative emise în acest scop au vizat, în principal: (i) clasificarea creditelor și plasamentelor, determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare; (ii) tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard; (iii) raportarea expunerilor mari de către instituțiile de credit și raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit; (iv) cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora. Modificările aduse cadrului de reglementare nu sunt de natură să genereze schimbări semnificative în nivelurile de capitalizare, provizionare și lichiditate ale instituțiilor de credit din România, datorită faptului că cerințele prudențiale implementate deja de BNR acoperă într-un mod adecvat riscurile.

În pofida expirării, în primăvara anului 2011, a Acordului de la Viena, capitalizarea sistemului bancar românesc s-a situat la un nivel confortabil pe tot parcursul anului. Noile aporturi de capital, efectuate exclusiv de către acționarii băncilor, au permis menținerea unei rate înalte a solvabilității, respectiv 14,9 la sută la 31 decembrie 2011 și 14,6 la sută la 31 martie 2012, niveluri superioare pragului prudențial de 10 la sută recomandat de banca centrală odată cu apariția efectelor crizei financiare internaționale.

Se poate afirma că, pe parcursul anului 2011, sistemul bancar românesc în ansamblul său nu a fost afectat în mod substanțial de fenomenul de dezintermediere, raportul dintre activul instituțiilor de credit și capitalul propriu înregistrând o modificare nesemnificativă (11,1 la 31 decembrie 2011 față de 11,2 la 31 decembrie 2010). La 31 martie 2012, raportul a coborât la 9,0, însă rezultatul s-a datorat exclusiv creșterii capitalurilor proprii, în contextul trecerii la IFRS. O confirmare a concluziei privind absența fenomenului de dezintermediere la nivel agregat este dată de creșterea ușoară, în termeni reali, a stocului de credite acordate sectorului privat (cu 3,3 la sută la finele anului 2011, comparativ cu perioada similară a anului anterior, respectiv cu 7,4 la sută la 31 martie 2012). Expunerile față de filialele românești au fost menținute la un nivel relativ constant, în ciuda dificultăților întâmpinate de băncile-mamă din zona euro. Important de subliniat este faptul că, în pofida reducerii finanțării externe, fenomenul de dezintermediere nu a fost generalizat nici chiar în cadrul grupei băncilor cu capital grecesc, iar

acolo unde s-a produs, acesta s-a realizat prin vânzarea de credite. De altfel, din punct de vedere al ponderii deținute în activul agregat, cota aferentă băncilor cu capital grecesc s-a restrâns față de sfârșitul anului 2010, până la 13,3 la sută la 31 decembrie 2011 și 13,0 la sută la 31 martie 2012.

Indicatorul de lichiditate s-a plasat peste pragul minim reglementat (1), atât la finele anului 2011, cât și la 31 martie 2012 (1,36 și respectiv 1,44). Accesul dificil al instituțiilor de credit la finanțarea externă a impus orientarea mai accentuată a acestora către atragerea de economii de la clienți autohtoni. Cu toate acestea, ca urmare a reluării activității de creditare în a doua jumătate a anului 2011, raportul dintre credite și depozite pe total sistem bancar s-a situat la un nivel ușor superior celui din anul precedent (116,7 la sută în decembrie 2011 și 119,5 în martie 2012).

Deși cu o intensitate inferioară comparativ cu anul 2010, procesul de deteriorare a portofoliului de credite din bilanțurile băncilor a continuat în anul 2011, ponderea creditelor neperformante ajungând la 14,3 la sută la 31 decembrie 2011, față de 11,9 la sută la 31 decembrie 2010. Indicatorul a continuat să crească și în prima parte a anului 2012, atingând 15,9 la sută la 31 martie 2012, în principal ca urmare a aplicării noilor tratamente contabile impuse de IFRS⁹, dar și a existenței în continuare a unor constrângeri asupra situației financiare a clienților. Stocul de provizioane constituit în baza normelor de prudență bancară a crescut sensibil în anul 2011 (cu circa 30 la sută), majorând astfel rezervele de care dispun băncile pentru acoperirea pierderilor așteptate. Comparativ cu finele anului 2010, gradul de acoperire cu provizioane a expunerii brute aferente creditelor clasificate în categoria „pierdere”, cu un serviciu al datoriei mai mare de 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare s-a îmbunătățit, ajungând la 97,8 la sută la 31 decembrie 2011 și la 99,2 la sută la sfârșitul trimestrului I 2012.

În perioada analizată s-a înregistrat o majorare a riscului de credit pentru toate tipurile de debitori. Categoria cea mai afectată a fost cea a întreprinderilor mici și mijlocii, rata creditelor neperformante înregistrând atât dinamica cea mai alertă, cât și nivelul cel mai înalt (20,9 la sută la 31 martie 2012). Riscul de credit a crescut și pe segmentul populației, însă într-un ritm mai lent (de la 7,9 la sută la 31 decembrie 2010 până la 8,98 la sută la 31 martie 2012); principalele vulnerabilități au rămas gradul înalt de îndatorare și poziția valutară scurtă importantă. Sectorul corporațiilor a înregistrat o rată a creditelor neperformante de 3,7 la sută la 31 martie 2012, riscurile cele mai pronunțate pe acest segment constând în capacitatea relativ scăzută de onorare a serviciului datoriei și în disciplina de plată laxă între parteneri.

Mediul intern și extern nefavorabil și-a pus amprenta asupra rezultatelor financiare, sistemul bancar românesc consemnând, pentru al doilea an consecutiv, un rezultat agregat negativ. Astfel, pierderea înregistrată la sfârșitul anului 2011 (777,3 milioane lei) a fost mai mare decât cea din anul precedent (516,4 milioane lei),

⁹ De exemplu, recunoașterea în bilanț a creanțelor restante înregistrate anterior în conturi extrabilanțiere, pentru care s-au calculat fluxuri viitoare de numerar așteptate.

în pofida adoptării unor măsuri de redimensionare a rețelelor teritoriale și de ajustare a necesarului de personal – închiderea unui număr de 124 unități și reducerea cu 981 angajați a dimensiunii personalului. În consecință, principalii indicatori de profitabilitate la nivelul sistemului bancar (rata rentabilității economice – ROA și rata rentabilității financiare – ROE) au înregistrat valori negative (-0,23 la sută și respectiv -2,56 la sută). O ameliorare a indicatorilor de profitabilitate s-a observat în trimestrul I 2012, când rezultatele financiare la nivel agregat au devenit pozitive, în principal datorită diferențelor de tratament contabil generate de cerințele de implementare ale IFRS.

În condițiile în care, la nivelul anului 2011, principala vulnerabilitate a sectorului bancar românesc a fost indusă de factori exogeni acestuia, obiectivele asumate de banca centrală pe linia planificării pentru situații neprevăzute și a gestiunii crizelor financiare au vizat consolidarea mecanismelor de stabilizare aflate la dispoziția BNR. Rolul acestor mecanisme constă în facilitarea prevenirii efectelor de contagiune și în soluționarea amenințărilor generate de deteriorarea situației entităților supravegheate sau a grupurilor de apartenență ale acestora.

În acest sens, instrumentarul de intervenție al BNR a fost suplimentat cu două componente:

- (i) vânzarea administrativă de active ale unei instituții de credit-problemă cu asumarea unei părți a pasivelor acesteia de către una sau mai multe instituții eligibile. Tranzacțiile de tip achiziție de active cu asumare de pasive (P&A) reprezintă o soluție cu o importantă componentă privată pentru rezolvarea ordonată a situației unei bănci de importanță sistemică neviabile, care permite continuitatea serviciilor bancare de care beneficiază deponenții, evitându-se astfel riscul declanșării unui fenomen de retragere masivă a depozitelor bancare;
- (ii) transferul activelor și pasivelor critice pentru stabilitatea financiară ale unei instituții de credit-problemă către o bancă-punte – entitate cu existență temporară, a cărei funcție constă în asigurarea continuității furnizării de produse și servicii bancare necesare clienților instituției-problemă până la momentul în care aceste operațiuni pot fi preluate în condiții optime de către o altă instituție de credit, de regulă cu capital privat. Acest instrument de stabilizare reprezintă soluția de ultimă instanță pentru evitarea unei restructurări dezordonate a activității de intermediere desfășurate de o bancă de importanță sistemică aflată în dificultate, în condițiile în care tranzacția de tip P&A nu este fezabilă la acel moment. Administrarea acestei instituții se realizează în sistem dualist – membrii directoratului sunt desemnați de BNR, iar atribuțiile Consiliului de supraveghere sunt exercitate de FGDB, care îndeplinește și calitatea de acționar unic al băncii-punte.

Extinderea setului de instrumente la dispoziția BNR, destinate soluționării situației băncilor aflate în dificultate, creează condițiile necesare pentru implementarea principiului ieșirii ordonate din piață a oricărei instituții bancare neviabile,

indiferent de tipul sau dimensiunea acesteia. Totodată, au fost întărite condițiile pentru implementarea principiului utilizării resurselor private în procesul de soluționare a situației băncilor-problemă, prin intrarea în fază operațională, sub administrarea FGDB, a Fondului de restructurare bancară – primele contribuții ale instituțiilor de credit la această nouă componentă a mecanismului de protecție a sistemului financiar au fost înregistrate la jumătatea anului 2011.

Planificarea pentru situații neprevăzute s-a întărit nu numai pe linia dezvoltării instrumentarului de intervenție, ci și prin crearea cadrului de comunicare externă pentru situații cu risc ridicat la adresa stabilității financiare. Rolul acestui cadru este acela de a îmbunătăți capacitatea de prevenire a apariției sau de contracarare a propagării unui fenomen de panică în rândul creditorilor băncilor.

În perioada următoare, BNR va continua să acorde o atenție deosebită actualizării procedurilor interne pentru instrumentele de intervenție, în contextul procesului de armonizare la nivel european a standardelor de soluționare a situației băncilor-problemă.

Un rol important în stabilirea direcțiilor strategice de acțiune pentru gestionarea riscurilor sistemice la nivelul sectorului financiar revine Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară (CNSF), a cărui președinție este deținută de banca centrală. În anul 2011, BNR a inițiat cooptarea FGDB în calitate de instituție membră a CNSF și a demarat pregătirea unui exercițiu de simulare a crizei financiare, care va permite testarea eficienței colaborării între autoritățile membre ale CNSF privind gestionarea situațiilor de criză la nivel de instituție financiară, la nivel de grup și pe ansamblul pieței financiare. Cu această ocazie, vor fi testate și mecanismele de activare a măsurilor de stabilizare. Acest exercițiu va fi derulat cu sprijinul experților Băncii Mondiale și va fi finalizat în prima jumătate a anului 2012.

Conform noii arhitecturi europene de supraveghere, Banca Națională a României și-a intensificat relațiile de cooperare cu autoritățile europene în domeniu. Începutul anului 2011 a reprezentat debutul oficial al activității Autorității Bancare Europene (EBA), care a preluat de la fostul Comitet European pentru Supraveghere Bancară responsabilitățile în domeniul supravegherii microprudențiale. BNR trebuie să furnizeze Autorității Bancare Europene toate informațiile necesare acesteia pentru îndeplinirea atribuțiilor sale.

Una dintre primele acțiuni întreprinse de EBA după înființare a fost derularea unui nou exercițiu de testare la stres, cu ipoteze mai dure, efectuat asupra unui număr de 90 de bănci din 21 de țări. S-a concluzionat că un număr de 8 bănci înregistrau rate ale fondurilor proprii de nivel 1 sub pragul minim admis, de 5 la sută. Pe baza acestor rezultate, EBA a formulat prima recomandare oficială către autoritățile de supraveghere naționale, solicitându-le să impună băncilor aflate în această situație măsuri urgente de capitalizare.

Banca Națională a României cooperează în mod strâns cu celelalte autorități competente și cu EBA în cadrul colegiilor de supraveghetori. Astfel, pe parcursul anului 2011, BNR a semnat acorduri de cooperare multilaterală cu încă două grupuri bancare internaționale – Bank of Cyprus și Porsche Bank AG. Acestea se adaugă celor 17 acorduri de cooperare multilaterală încheiate în anii anteriori.

Banca Națională a României acționează ca autoritate de supraveghere din țara-gazdă pentru cinci filiale/sucursale ale unor grupuri bancare cu capital grecesc (Alpha Bank, ATE Bank, Banca Românească Membră a Grupului National Bank of Greece, Bancpost, Piraeus Bank) și pentru alte două aparținând unor grupuri bancare din Cipru (Marfin Bank și Bank of Cyprus PCL Nicosia), având totodată calitatea de autoritate de supraveghere din țara de origine pentru un grup bancar care deține o sucursală în Cipru (Banca Transilvania).

4. Integrarea europeană și relațiile cu organismele internaționale

În conformitate cu prioritățile formulate de Comisia Europeană în cadrul evaluărilor care au marcat debutul Semestrului european, în prima jumătate a anului 2011 autoritățile române au elaborat Programul Național de Reformă 2011-2013 și Programul de convergență 2011-2014, documente pe baza cărora Consiliul UE a formulat recomandările specifice de țară.

În cadrul Programului Național de Reformă, banca centrală și-a asumat o serie de acțiuni vizând funcționarea în condiții de stabilitate a sistemului financiar, în concordanță cu angajamentele din programul de asistență financiară agreat cu UE, FMI și Banca Mondială. Acțiuni similare, vizând în principal reglementarea prudențială, supravegherea și gestionarea adecvată a riscurilor sistemice, au fost asumate de BNR și ca urmare a aderării României la Pactul Euro Plus.

Participarea BNR la structurile europene

Guvernatorul BNR, împreună cu viceguvernatorul coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale și la teleconferințele Consiliului General al Băncii Centrale Europene. În 2011 și primele luni ale anului 2012, în cadrul reuniunilor acestui for de analiză și decizie s-au dezbătut teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică din zona euro și non-euro; (ii) respectarea de către băncile centrale membre ale SEBC a prevederilor articolelor 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea UE; (iii) pregătirea pozițiilor pentru reuniunile G20 și FMI; (iv) funcționarea mecanismului ERM II în 2011; (v) pregătirea Raportului de convergență al BCE 2012. În ceea ce privește mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE.

Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS), care și-a început activitatea la 1 ianuarie 2011, are ca principale atribuții supravegherea macroprudențială a sistemului financiar la nivelul Uniunii Europene, pentru a contribui la prevenirea sau reducerea riscurilor sistemice. BNR este implicată în mod activ în activitatea CERS, la nivel decizional, prin participarea guvernatorului, prim-viceguvernatorului și a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilității financiare la reuniunile Consiliului General, precum și la nivel tehnic, în cadrul Comitetului Tehnic Consultativ și în grupurile de lucru ale acestuia.

Dintre cele mai importante structuri la nivelul Consiliului UE la care BNR a fost invitată să participe, trebuie menționată participarea bianuală la reuniunile informale la nivel înalt ale Consiliului ECOFIN (la nivelul conducerii executive), la invitația MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte legate de activitatea băncii centrale, respectiv la reuniunile Comitetului Economic și Financiar, la care participarea este asigurată de reprezentantul MFP și de reprezentantul BNR (la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene). De asemenea, Banca Națională este reprezentată în mod activ la reuniunile Comitetului de Servicii Financiare, Comitetului Bancar European, Autorității Bancare Europene, Comitetului pentru Conglomerate Financiare, Comitetului privind Prevenirea Spălării Banilor și Finanțării Terorismului.

În ceea ce privește parteneriatele instituționale de furnizare de asistență tehnică unor state, derulate sub coordonarea BCE, Banca Națională a României a fost implicată în 2011 în programul de asistență pentru Banca Națională a Serbiei într-un proiect care vizează întărirea capacităților instituționale și sprijinirea eforturilor de aliniere a cadrului operațional și de reglementare la standardele SEBC. Totodată, a fost continuat programul de asistență tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului, care are ca obiectiv modernizarea regulilor, politicilor și practicilor de supraveghere bancară, pentru a le alinia gradual la principiile Basel II.

Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru a asigura continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autoritățile române au solicitat, la începutul anului 2011, acordarea unui sprijin financiar de tip preventiv în cadrul facilității de asistență financiară pe termen mediu a Uniunii Europene. Ca urmare, la 12 mai 2011 a fost adoptată decizia Consiliului UE prin care se acordă României asistență financiară de tip preventiv în valoare de 1,4 miliarde euro pentru perioada 2011-2013.

Programul de natură preventivă convenit cu UE asigură continuarea consolidării fiscale, reforma administrației fiscale, îmbunătățirea managementului și controlului finanțelor publice, îmbunătățirea funcționării pieței bunurilor și serviciilor și pieței muncii, precum și asigurarea stabilității externe, monetare și financiare și reforma pieței financiare. În ansamblul său, acesta urmărește: (i) eliminarea deficitului

excesiv până la finele anului 2012; (ii) îmbunătățirea potențialului de creștere; (iii) scăderea probabilității de apariție în viitor a unor noi dezechilibre structurale excesive în economia românească. Asistența financiară poate fi activată până în martie 2013, la solicitarea României, în eventualitatea unei deteriorări însemnate și neprevăzute a situației economice și/sau financiare, care ar putea conduce la apariția unui deficit acut de finanțare.

Relațiile financiare internaționale

Cu ocazia misiunii de evaluare comune a FMI, Comisiei Europene, BCE și Băncii Mondiale din ianuarie-februarie 2011, autoritățile române au decis să finalizeze aranjamentul înainte de termen. Prin urmare, în martie 2011 FMI a aprobat încetarea înainte de termen a acordului din 2009 și încheierea unui aranjament *stand-by* de tip preventiv în valoare de aproximativ 3,5 miliarde euro pentru o perioadă de 24 de luni. Primele patru misiuni de evaluare a noului acord derulate în 2011 și primul trimestru al anului 2012 s-au încheiat cu succes.

Banca Mondială a propus în luna mai 2009 un program de trei împrumuturi pentru politici de dezvoltare, în valoare totală de 1 miliard euro, destinate îndeplinirii unor obiective structurale pe termen lung în domeniul reformării sistemului public și a sectorului financiar, precum și al întăririi protecției sociale. Primul împrumut, în valoare de 300 milioane euro, a fost acordat în 2009, iar celelalte două, în valoare de 300 milioane euro și, respectiv, 400 milioane euro, au fost trase pe parcursul anului 2011. De asemenea, în luna mai 2011 a fost încheiat cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale un proiect în sumă de 710,4 milioane dolari SUA, în scopul modernizării sistemului de asistență socială.

În anul 2011, Corporația Financiară Internațională a acordat finanțare României în valoare totală de aproximativ 113 milioane euro prin intermediul a trei proiecte, ridicând la aproximativ 1,1 miliarde euro volumul cumulat al investițiilor realizate de această instituție în România în perioada 1996-2011.

În relația cu Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare, volumul cumulat al investițiilor a ajuns la finele anului 2011 la aproximativ 5,6 miliarde euro, cuantumul finanțărilor noi acordate României în anul precedent fiind de 448,8 milioane euro, corespunzător unui număr de 30 de proiecte noi. La reuniunea anuală a BERD din 2011, România s-a alăturat unei noi constituente, condusă de Turcia. Cu aceeași ocazie, Consiliul Guvernatorilor BERD a aprobat extinderea băncii în sudul și estul Mediteranei, primele țări din regiune care au aderat fiind Iordania și Tunisia.

În 2011, principalele agenții de *rating* au menținut calificativele acordate României și perspectivele asociate acestora, cu excepția agenției Fitch, care a decis o îmbunătățire a *rating*-ului de la BB+ la BBB- pentru datoria pe termen lung în monedă străină și de la BBB- la BBB pentru cea în monedă locală (perspectivă stabilă în ambele cazuri). Prin această mișcare, România a reintrat în categoria țărilor cu risc investițional redus, în același eșalon fiind plasată și de Japan Credit Rating Agency (BBB- pentru datoria pe termen lung în monedă străină și BBB

pentru datoria pe termen lung în monedă locală, cu perspectivă stabilă) și, respectiv, de Moody's (Baa3 cu perspectivă stabilă). În cazul agenției Standard&Poor's, calificativul a fost menținut la BB+, imediat sub nivelul *investment grade* (cea mai recentă reconfirmare a acestuia a fost în mai 2012).

5. Rezultatele financiare ale BNR la 31 decembrie 2011

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României vizează implementarea unei politici monetare care să asigure realizarea obiectivului fundamental – asigurarea și menținerea stabilității prețurilor – și îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute în Legea nr. 312/2004 privind Statutul BNR, fără a urmări performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, astfel încât, în anul 2011, cheltuielile de funcționare s-au situat cu 10 la sută sub nivelul prevăzut în bugetul aprobat.

Pentru al cincilea an consecutiv, BNR a înregistrat un rezultat financiar pozitiv, constând într-un profit în sumă de 301,3 milioane lei (cu 79 la sută mai redus față de cel din anul precedent). Diminuarea profitului s-a datorat, în bună măsură, poziției de debitor net față de sistemul bancar în care s-a aflat banca centrală în primele șapte luni ale anului, dar și randamentelor scăzute aferente activelor în valută.

Rezultatul financiar pozitiv a fost determinat de profitul operațional obținut din administrarea activelor și pasivelor în valută (+1 012,8 milioane lei) și din emisiunea monetară și decontarea plăților (+5,9 milioane lei), diminuat cu pierderea asociată operațiunilor de politică monetară (-329,6 milioane lei), altor operațiuni (-385,1 milioane lei) și reevaluării activelor și pasivelor în valută (-2,6 milioane lei).

Potrivit Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale, profitul realizat în anul 2011 a fost repartizat după cum urmează: cota de 80 la sută din veniturile nete ale BNR¹⁰ (235 milioane lei) a fost virată la bugetul de stat; 39,8 milioane lei au fost destinate majorării rezervelor statutare; 19,9 milioane lei au fost utilizate pentru constituirea unor surse proprii de finanțare; 6,6 milioane lei pentru fondul de participare a salariaților la profit, iar 7 mii lei pentru rezerve la dispoziția Consiliului de administrație.

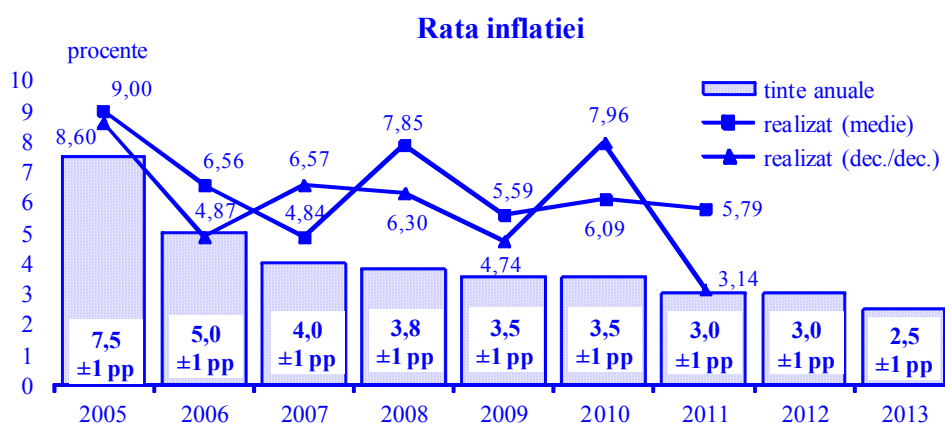
¹⁰ Veniturile nete aferente anului 2011 au fost determinate conform art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

Capitolul I. Politica monetară a Băncii Naționale a României

Obiectivul politicii monetare

Potrivit statutului său¹, BNR are ca obiectiv fundamental asigurarea și menținerea stabilității prețurilor, principala atribuție a autorității monetare constituind-o configurarea și implementarea politicii monetare.

În contextul specific al anului 2011, obiectivul general al băncii centrale a constat în reluarea și consolidarea procesului dezinflației în ritmul presupus de atingerea țintelor anuale de inflație și, ulterior, a țintei de inflație pe termen mediu. Acesta decurgea, pe de o parte, din angajamentele asumate de autoritățile române prin documentele programatice elaborate în procesul de pregătire a adoptării monedei euro în care a intrat România la 1 ianuarie 2007 (edițiile succesive ale Programului de convergență), precum și prin acordurile convenite cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale și, pe de altă parte, din particularitățile cadrului macroeconomic și financiar în care a fost implementată politica monetară în anul 2011. Pentru orizontul temporal de doi ani vizat de politica monetară, țintele anuale de inflație s-au situat la nivelul de 3,0 la sută ± 1 punct procentual, atât pentru anul 2011, cât și pentru 2012; aceste ținte au fost stabilite anterior de BNR împreună cu guvernul inclusiv din perspectiva cerinței atingerii, conform calendarului prevăzut pentru adoptarea euro, a unui nivel al ratei inflației compatibil cu criteriul de inflație al Tratatului de la Maastricht, precum și cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE.

Sursa: INS, BNR

1. Provocări pentru politica monetară

În anul 2011, contextul de implementare a politicii monetare a beneficiat de impactul favorabil al derulării procesului de consolidare fiscală și a reformelor structurale conform obiectivelor programului economic prevăzut în cadrul acordurilor

¹ Legea nr. 312/2004.

cu UE, FMI și Banca Mondială, dar și de cel al șocului pozitiv de ofertă generat de producția agricolă, în special în cel de-al doilea semestru. În aceste condiții, menținerea unei prudențe adecvate a conduitei politicii monetare a asigurat îndeplinirea obiectivului general al băncii centrale: procesul dezinflației s-a reluat și s-a accelerat în a doua parte a anului, iar rata anuală a inflației a coborât în luna decembrie la nivelul de 3,14 la sută², situat în imediata apropiere a punctului central al țintei de inflație (3 la sută ± 1 punct procentual). Totodată, după doi ani de declin, economia românească a consemnat în acest an o creștere de 2,5 la sută.

Conducerea politicii monetare și adecvarea condițiilor monetare reale în sens larg din perspectiva reluării dezinflației în cursul anului 2011 și a asigurării convergenței ulterioare a ratei anuale a inflației spre ținta de inflație, de natură să contribuie la redresarea pe baze sustenabile a activității economice, nu au fost însă lipsite de provocări.

Astfel, în prima parte a anului, politica monetară a continuat să se confrunte cu riscul deteriorării sensibile a anticipațiilor inflaționiste, implicit cu cel de întârziere și încetinire a procesului dezinflației anticipat a se amorsa în luna iulie pe fondul începerii disipării efectului direct al majorării cotei standard a TVA³. Riscurile aveau ca principală sursă nouă tendință ascendentă manifestată de rata anuală a inflației în intervalul februarie-mai⁴ – inclusiv de abaterea ei față de limita superioară a intervalului de variație din jurul punctului central al țintei stabilite pentru anul 2011 –, precum și înrăutățirea perspectivei pe termen scurt a inflației sub impactul producerii unor semnificative șocuri adverse suplimentare de natura ofertei, așteptate a se prelungi în perioada imediat următoare. La originea acestor șocuri s-a aflat accelerarea creșterii prețurilor internaționale ale materiilor prime alimentare și ale petrolului în condițiile continuării tensionării piețelor de profil, inclusiv ca efect al manifestării pe teritorii extinse a unor condiții climatice nefavorabile, precum și al escaladării tensiunilor geopolitice din Orientul Mijlociu și din Africa de Nord. Pe plan intern, impactul inflaționist al acestora a fost potențat de ponderea ridicată deținută de prețurile interne ale produselor alimentare (procesate și neprocesate) și ale combustibililor în coșul pe baza căruia se calculează indicii de consum, de elasticitatea relativ scăzută a cererii de astfel de bunuri, dar și de menținerea unor disfuncționalități structurale ale pieței agricole locale. O altă sursă de riscuri la adresa anticipațiilor inflaționiste și a reluării și consolidării în ritmul prognozat a procesului dezinflației o constituia potențiala efectuare a unor ajustări mai ample de prețuri reglementate, reprezentând, cel puțin în parte, condiționalități ale acordului convenit cu UE, FMI și Banca Mondială, circumscrise obiectivului de reformare a întreprinderilor cu capital de stat, implicit celui de continuare a consolidării fiscale.

Riscul la adresa anticipațiilor inflaționiste, implicit cel de manifestare a efectelor secundare ale șocurilor adverse pe partea ofertei erau însă atenuate de caracterul temporar al deteriorării evoluției curente și a perspectivei imediate a inflației, reconfirmat de scenariile de bază ale proiecțiilor actualizate în cursul intervalului,

² De la 7,96 la sută în decembrie 2010.

³ În luna iulie 2010, cota standard a TVA a fost majorată cu 5 puncte procentuale, la 24 la sută.

⁴ Rata anuală a inflației a atins în luna mai un vârf de 8,41 la sută.

care anticipau reluarea și accelerarea dezinflației în al doilea semestru al anului pe fondul disipării efectului direct al majorării cotei standard a TVA. Probabilitatea de materializare a acestor riscuri era, de asemenea, semnificativ diminuată de contracția severă consemnată în anii anteriori de economia românească și de perspectiva redresării lente a acesteia, implicând prelungirea de-a lungul întregului orizont de prognoză a valorilor ridicate ale deficitului de cerere agregată, inclusiv a presiunilor dezinflaționiste ale acestuia. Totodată, continuarea consecventă în acest interval, conform angajamentelor asumate în cadrul acordurilor încheiate cu UE, FMI și Banca Mondială, a procesului de consolidare fiscală și a reformelor structurale era de natură să diminueze riscul manifestării efectelor secundare ale șocurilor ofertei, dar și să contribuie la ameliorarea percepției investitorilor asupra perspectivei economiei românești, implicit la prevenirea creșterii primei de risc atașate investițiilor pe piața locală.

În aceste condiții, în cadrul celor patru ședințe pe probleme de politică monetară desfășurate în perioada februarie-iunie 2011, Consiliul de administrație al BNR a decis să nu modifice rata dobânzii de politică monetară, prelungirea *statu-quo*-ului acesteia fiind considerată, în contextul dat, cea mai potrivită abordare, cu atât mai mult cu cât nivelul de 6,25 la sută la care rata dobânzii-cheie a fost menținută de BNR pe parcursul trimestrelor anterioare – semnificativ superior celor prevalente în UE –, coroborat cu evoluția așteptată a cursului de schimb al leului, se releva a fi compatibil cu perspectiva reluării și consolidării dezinflației în semestrul II 2011, concomitent cu redresarea treptată a economiei.

Contextul de implementare a politicii monetare a suferit ulterior o relativă schimbare favorabilă, în condițiile în care procesul dezinflației, reluat în iunie, s-a accelerat în lunile imediat următoare – rata anuală a inflației revenind, în septembrie, în interiorul intervalului de variație din jurul punctului central al țintei –, iar perspectiva inflației s-a ameliorat ușor. Resorturile principale ale acestor evoluții le-au constituit epuizarea graduală a efectelor de runda întâi ale majorării cotei standard a TVA – în linie cu așteptările băncii centrale –, accentuarea corecției descendente a prețurilor volatile ale produselor alimentare, precum și menținerea valorilor ridicate ale deficitului de cerere agregată.

Cu toate că a constituit o opțiune a Consiliului de administrație al BNR, reluarea scăderii ratei dobânzii de politică monetară imediat după începerea disipării efectului direct al majorării cotei standard a TVA nu a fost totuși posibilă, banca centrală fiind nevoită să mențină neschimbat nivelul acesteia în perioada iulie-octombrie 2011, dată fiind persistența riscurilor la adresa anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu; ele decurgeau în principal din durata prelungită a poziționării ratei anuale a inflației semnificativ deasupra limitei superioare a intervalului de variație asociat punctului central al țintei, precum și din natura preponderent adaptivă a anticipațiilor inflaționiste ale unor agenți economici. Acestora li s-a alăturat menținerea incertitudinii ridicate privind evoluția crizei datoriilor suverane, a cărei eventuală agravare – având drept consecință creșterea volatilității mișcărilor de capital adresate economiilor emergente – ar fi fost de

natură să amplifice efectele inflaționiste exercitate pe termen scurt de cursul de schimb al leului⁵.

Consolidarea ulterioară a dezinflației corespunzător ritmului prognozat de BNR – compatibil cu coborârea ratei anuale a inflației în apropierea punctului central al țintei stabilite pentru sfârșitul anului –, precum și semnificativa ameliorare a perspectivei inflației pe fondul creșterii presiunilor dezinflaționiste anticipate a fi exercitate de deficitul de cerere agregată în condițiile relativei încetiniri a ritmului previzionat de redresare a economiei românești⁶, dar și al foarte probabilei continuări a tendinței de ajustare descendentă a anticipațiilor inflaționiste, au făcut posibilă reluarea, la jumătatea trimestrului IV, a ciclului de reducere a ratei dobânzii de politică monetară. Astfel, în lunile noiembrie 2011 și ianuarie 2012, Consiliul de administrație al BNR a adoptat două decizii consecutive de scădere a acesteia.

BNR a trebuit să dimensioneze însă cu prudență pasul de coborâre a ratei dobânzii de politică monetară, limitarea lui la 0,25 puncte procentuale fiind motivată de accentuarea în acest interval a riscurilor induse de mediul extern la adresa perspectivei activității economice și a inflației interne, având ca sursă incertitudinile sporite privind evoluția crizei datoriilor suverane. Din perspectiva previziunilor pe termen scurt privind inflația, cel mai semnificativ risc îl constituia potențiala creștere a presiunilor de depreciere a leului sub impactul scăderii apetitului global pentru risc și al sporirii volatilității fluxurilor de capital adresate economiilor din regiune. Un efect advers similar putea fi generat și de eventuala deteriorare a percepției investitorilor financiari asupra ritmului continuării procesului de consolidare fiscală în contextul apropierii momentelor electorale programate pentru anul următor, în pofida performanțelor pozitive consemnate de execuția bugetară în primele 10 luni ale anului 2011.

În aceste condiții, în cadrul acțiunilor sale de comunicare, banca centrală a continuat să reitereze necesitatea implementării consecvente a angajamentelor privind consolidarea fiscală și reformele structurale asumate de autoritățile din România în cadrul acordurilor convenite cu instituțiile internaționale, care, coroborate cu deciziile de politică monetară adoptate de Consiliul de administrație al BNR în scopul ancorării ferme a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, implicit al consolidării convergenței ratei anuale a inflației către țintele stabilite pe termen mediu, erau esențiale pentru asigurarea unei redresări sustenabile a economiei.

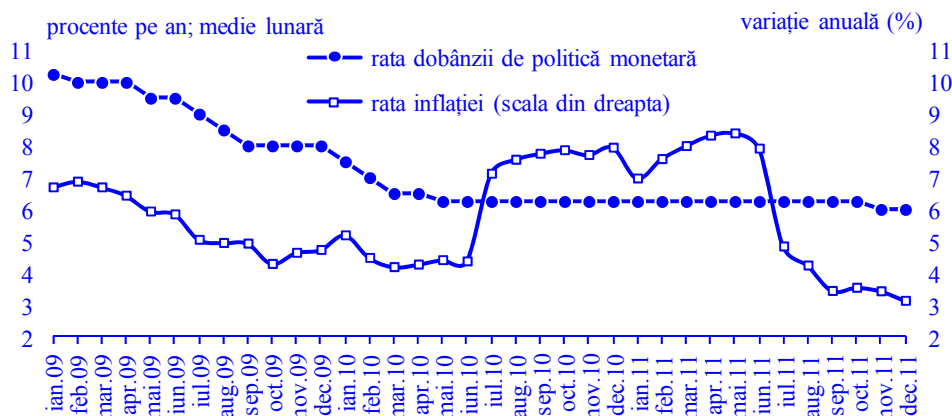
⁵ Ca efect al reamplificării tensiunilor pe piețele financiare internaționale, cursul de schimb al leului și-a stopat mișcarea descendentă pe care o consemnase în prima parte a anului și s-a re poziționat pe un trend crescător.

⁶ În primele trei trimestre ale anului 2011, dinamica anuală a PIB a consemnat o valoare de 2,7 la sută (1,6 la sută în semestrul I), accelerarea ritmului de creștere fiind atribuită însă în bună măsură efectului temporar exercitat de performanțele consemnate de sectorul agricol.

2. Implementarea politicii monetare

Condițiile specifice ale anului 2011 au reclamat menținerea conduitei prudente a politicii monetare. Adecvarea condițiilor monetare reale în sens larg din perspectiva asigurării reluării dezinflației și consolidării acesteia corespunzător ținutelor de inflație, precum și a creării condițiilor pentru redresarea pe baze sustenabile a activității economice s-a realizat prin menținerea *statu-quo*-ului ratei dobânzii de politică monetară în primele trei trimestre ale anului 2011 și prin reluarea, spre finele acestuia, a ciclului de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară.

Rata dobânzii de politică monetară și rata inflației

Sursa: INS, BNR

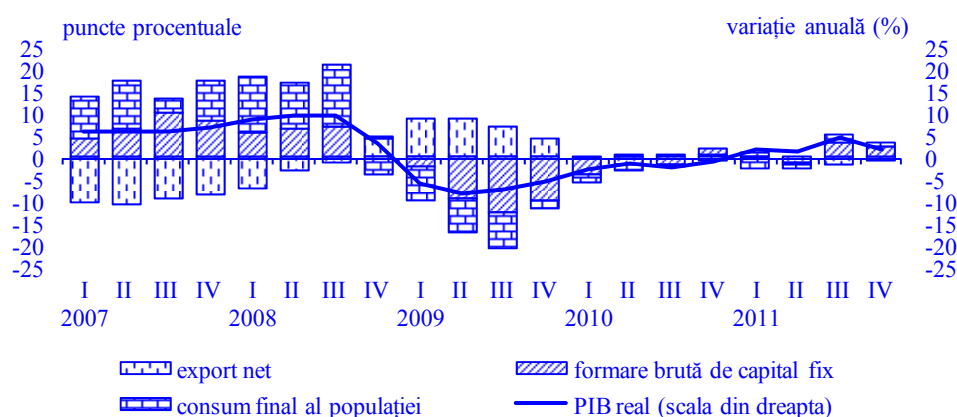
În perioada februarie-iunie 2011, rata dobânzii de politică monetară a fost menținută la nivelul de 6,25 la sută, argumentul major al deciziilor adoptate în această perioadă constituindu-l necesitatea ancorării ferme a anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu, în vederea prevenirii manifestării efectelor secundare ale șocurilor de natura ofertei produse în primele luni ale anului. Reacția BNR a fost justificată de relativa creștere a amplitudinii acestor șocuri, decurgând, în principal, din accelerarea ritmului de creștere a prețurilor volatile⁷, în condițiile tensionării piețelor internaționale ale materiilor prime – cu precădere a celor alimentare și energetice. Sub impactul acestora, rata anuală a inflației s-a reînscris pe un trend ascendent începând cu luna februarie, urcând în luna mai la nivelul de 8,41 la sută; totodată, coordonatele proiecției pe termen mediu a inflației au fost revizuite în consecință – inclusiv datorită relativei creșteri a dinamicii ajustărilor de prețuri administrate anticipate a fi operate în anul 2011 –, traiectoria actualizată în lunile februarie și mai a ratei anuale prognozate a inflației urcând pe paliere superioare celor evidențiate anterior⁸. În același timp însă, scenariile de bază ale celor două proiecții pe termen mediu efectuate în acest interval au reconfirmat perspectiva reluării dezinflației în al doilea semestru al anului 2011 – odată cu dispariția efectului direct al majorării cotei standard a TVA –, succedată de revenirea și menținerea în cursul anului 2012 a ratei anuale prognozate a inflației în interiorul

⁷ Acesta atinge un nivel de 21,56 la sută în luna mai, față de 15,53 la sută în decembrie 2010.

⁸ Valorile prognozate ale ratei anuale a inflației pentru luna decembrie 2011 au fost revizuite succesiv la 3,6, respectiv 5,1 la sută, față de nivelul de 3,4 la sută proiectat în Raportul asupra inflației din noiembrie 2010.

intervalului de variație din jurul punctului central al țintei; o asemenea evoluție avea ca suport perspectiva redresării lente a economiei, implicând prelungirea de-a lungul întregului orizont de prognoză a *gap*-ului negativ al PIB, implicit a presiunilor dezinflaționiste ale acestuia. Așteptările privind evoluția activității economice au fost confirmate de datele statistice publicate ulterior⁹, care au evidențiat faptul că revenirea în teritoriul pozitiv a dinamicii anuale a PIB în trimestrul I 2011 (1,7 la sută, față de -0,6 la sută în trimestrul IV 2010) a fost urmată de o relativă trenare a redresării economiei (1,4 la sută în trimestrul II). Dinamicile anuale ale principalelor componente ale cererii interne – consumul final al gospodăriilor populației și formarea brută de capital fix – s-au menținut în acest interval în teritoriul negativ, creșterea economică fiind susținută, în primul trimestru, de exportul net și, ulterior, de mișcarea ascendentă a variației stocurilor.

Contribuția principalelor componente ale cererii la dinamica PIB

Sursa: INS, calcule BNR

Consiliul de administrație al BNR a prelungit *statu-quo*-ul ratei dobânzii de politică monetară în ședințele din august și septembrie 2011, date fiind, pe de o parte, reluarea procesului dezinflației în luna iunie (rata anuală a inflației coborând în luna august la nivelul de 4,25 la sută) și relativa ameliorare a perspectivei inflației¹⁰, în special pe termen scurt; aceasta din urmă era susținută de prelungirea tendinței de corecție manifestate în ultimele luni de prețurile produselor agroalimentare, revizuirea în scădere a impactului previzionat al șocurilor având ca sursă evoluțiile de pe piețele internaționale ale materiilor prime alimentare și energetice, precum și creșterea relativă a valorilor prognozate ale deficitului de cerere, implicit a presiunilor dezinflaționiste ale acestuia, decurgând din perspectiva refacerii graduale a economiei naționale. Pe de altă parte, riscul manifestării eventualelor efecte de runda a doua ale șocurilor de natura ofertei produse pe parcursul trimestrelor anterioare continua să fie semnificativ, date fiind multitudinea și amplitudinea acestora, precum și natura preponderent adaptivă a anticipațiilor

⁹ Datele statistice menționate sunt cele disponibile la momentul deciziei de politică monetară. Unele dintre acestea au fost revizuite ulterior de INS.

¹⁰ Conform scenariului de bază al proiecției din luna august 2011, rata anuală a inflației urma să atingă în luna decembrie 2011 un nivel de 4,6 la sută, inferior cu 0,5 puncte procentuale celui proiectat anterior; rata anuală a inflației prognozată pentru luna decembrie 2012 (3,5 la sută) era la rândul ei inferioară cu 0,1 puncte procentuale proiecției precedente.

inflaționiste ale unor agenți economici. Aceștia i s-a alăturat menținerea incertitudinii ridicate privind evoluția crizei datoriei, a cărei eventuală agravare – având drept consecință creșterea volatilității mișcărilor de capital vizând economiile emergente – ar fi fost de natură să amplifice efectele inflaționiste exercitate pe termen scurt de cursul de schimb al leului; de altfel, sub efectul tensiunilor crescute de pe piețele externe, acesta consemnase deja o inversare de tendință, repoziționându-se, începând din luna mai, pe o traiectorie ascendentă¹¹.

Conform așteptărilor băncii centrale, procesul dezinflației s-a accelerat în trimestrul III. Decelerarea inflației a fost chiar mai alertă decât se previzionase; de la nivelul de 7,93 la sută consemnat la finele trimestrului anterior, rata anuală a inflației a coborât în luna septembrie 2011 la nivelul de 3,45 la sută, reintrând astfel în interiorul intervalului de variație din jurul punctului central al țintei de inflație. Evoluția s-a datorat în principal cvasiepuizării impactului advers al majorării cotei standard a TVA, dar și accentuării corecției prețurilor volatile ale produselor alimentare, în condițiile prelungirii interacțiunii dintre șocul pozitiv de ofertă generat de producția agricolă a anului 2011 și persistența nivelului scăzut al cererii agregate.

Pe acest fond, prognoza evoluției pe termen mediu a inflației a suferit o nouă revizuire în sens descendent, potrivit acesteia (Raportul asupra inflației din luna noiembrie 2011) rata anuală a inflației fiind așteptată a se menține în interiorul intervalului de variație din jurul punctului central de 3 la sută al țintei de inflație pe cvasitotalitatea intervalului de referință¹². Din perspectiva conducerii politicii monetare, deosebit de relevant era faptul că, pe lângă ampla corecție a prețurilor volatile ale produselor alimentare și previzibila ei prelungire în lunile următoare (ca urmare a manifestării unui efect de bază), perspectiva ameliorată a inflației avea ca determinanți creșterea relativă a presiunilor dezinflaționiste anticipate a fi exercitate de cererea agregată, în condițiile scăderii față de prognoza anterioară a ritmului previzionat de redresare a economiei românești – contracarată doar temporar de performanțele agriculturii din anul 2011¹³ –, dar mai ales foarte probabila accentuare a trendului de ajustare descendentă a anticipațiilor inflaționiste amorsat în lunile precedente.

În aceste condiții, Consiliul de administrație al BNR a decis să efectueze, în luna noiembrie 2011, prima scădere – de 0,25 puncte procentuale – a ratei dobânzii de politică monetară, după o perioadă de 17 luni în care aceasta a fost menținută la nivelul de 6,25 la sută. În ședința imediat următoare (ianuarie 2012), Consiliul de administrație al BNR a adoptat o nouă decizie de reducere cu 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară (până la nivelul de 5,75 la sută), în condițiile în care în lunile premergătoare dezinflația s-a consolidat în ritmul

¹¹ În primele patru luni ale anului, moneda națională s-a apreciat față de euro cu 4,7 la sută în termeni nominali (7,7 la sută în termeni reali), pentru ca în perioada mai-decembrie leul să se deprecieze față de euro cu 5,5 la sută în termeni nominali (5,4 la sută în termeni reali).

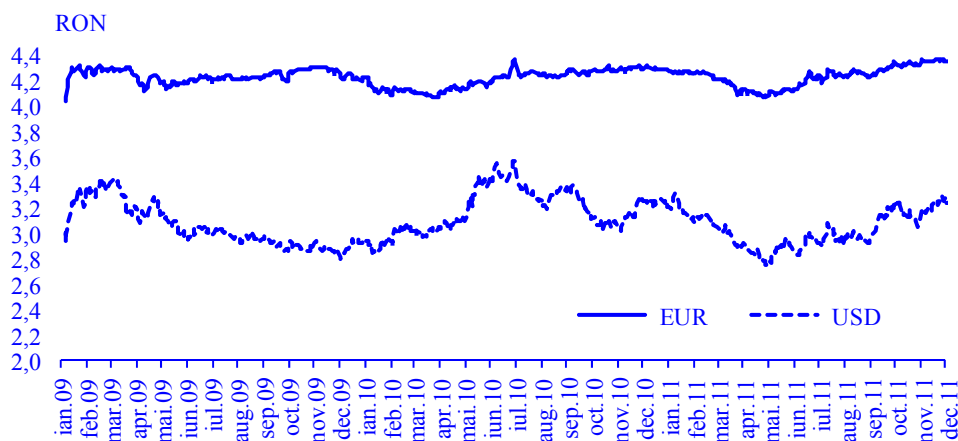
¹² Rata anuală prognozată a inflației tindea să coboare în semestrul I 2012 la valori aflate marginal sub limita inferioară a intervalului de variație.

¹³ Amplificarea valorii estimate a *gap*-ului negativ al PIB s-a datorat inclusiv încorporării în nivelul proiectat al PIB potențial din semestrul II 2011 a șocului temporar de ofertă al producției agricole.

previzionat de banca centrală, compatibil cu plasarea în luna decembrie 2011 a ratei anuale a inflației în apropierea punctului central al țintei de 3 la sută ± 1 punct procentual – evoluție esențială pentru ancorarea eficace a anticipațiilor inflaționiste; totodată, evaluările au reconfirmat perspectiva continuării acestui proces în lunile imediat următoare. Ambele evoluții aveau ca suport accentuarea declinului în termeni anuali al prețurilor volatile ale produselor alimentare, manifestarea tot mai pregnantă, pe acest fond, a efectelor presiunilor dezinflaționiste ale amplului deficit de cerere agregată, precum și continuarea ajustării descendente a anticipațiilor inflaționiste.

Prudența pasului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară a fost justificată de menținerea unei asimetrii nefavorabile a balanței riscurilor asociate perspectivei inflației, în principal a celei pe termen scurt, având drept sursă majoră incertitudinile legate de evoluția crizei datoriilor suverane din zona euro. Cele mai semnificative le constituiau potențialele efecte adverse exercitate asupra cursului de schimb al leului, implicit asupra anticipațiilor inflaționiste, de eventuala continuare a scăderii apetitului global pentru risc și de amplificarea volatilității fluxurilor de capital, relevanța lor sporind spre finele anului, odată cu tensionarea piețelor financiare internaționale în contextul reacutizării crizei. Acestea li se alăturau potențialele dificultăți la adresa implementării și conduitei politicii fiscale induse de succesiunea de momente electorale programate pentru anii următori.

Cursul de schimb al leului față de euro și dolarul SUA (date zilnice)

În același timp însă, reacutizarea crizei era de natură să slăbească creșterea economică globală, prioritar pe cea a zonei euro, implicit să frâneze suplimentar redresarea economiei românești, după dinamizarea sensibilă pe care aceasta a consemnat-o în trimestrul III (rata anuală de creștere a PIB a fost de 4,4 la sută) sub impactul șocului pozitiv de ofertă generat de producția agricolă. Perspectiva imediată a activității economice era însă marcată de incertitudini crescute, în condițiile în care evoluția din primele luni ale trimestrului IV 2011 a unor indicatori economici cu frecvență ridicată sugera o relativă reziliență a principalelor componente ale cererii interne la foarte probabila deteriorare a conjuncturii externe;

totodată, datele statistice evidențiau prelungirea tendinței de creștere a dinamicii creditului acordat sectorului privat¹⁴.

Aceasta a debutat în trimestrul III, după ce în prima jumătate a anului 2011 variația anuală a creditului acordat sectorului privat a continuat să se adâncească în teritoriul negativ (-6,1 la sută în luna iunie 2011, față de -3,0 la sută în decembrie 2010); mișcarea ascendentă s-a consolidat treptat, dinamica anuală a creditului acordat sectorului privat urcând în noiembrie la valoarea de 4,1 la sută (maximul ultimelor 28 de luni), pentru ca în luna următoare să înregistreze însă o ușoară scădere, datorată inclusiv efectului statistic exercitat de cursul de schimb leu/euro. Revigorarea a fost impulsionată în principal de componenta în lei, a cărei dinamică a tins să se apropie de cea a împrumuturilor în valută; cu toate acestea, persistența decalajului de ritm dintre cele două componente, precum și, într-o anumită măsură, efectul statistic al deprecierei leului au avut ca rezultată o relativă creștere a ponderii creditului în valută în totalul creditului acordat sectorului privat.

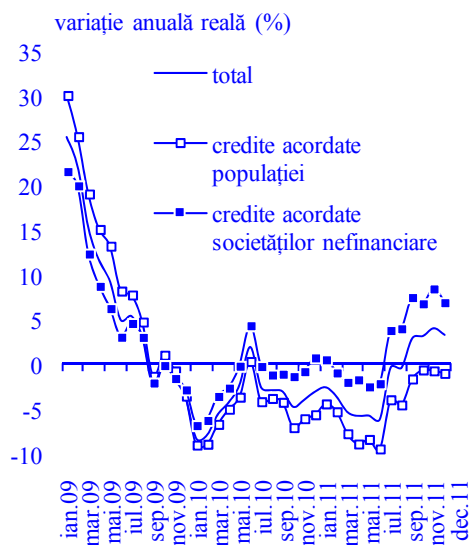
Modificarea traiectoriei dinamicii creditului acordat sectorului privat a fost consecința relativei ameliorări – cu caracter tranzitoriu – pe care au consemnat-o în prima parte a anului cererea și oferta de credite (conform Sondajului BNR privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației). În cazul cererii, resorturile le-au reprezentat reluarea creșterii economice, precum și îmbunătățirea ușoară a situației financiare curente și a celei așteptate ale unor categorii de clienți ai băncilor. Pe partea ofertei, un efect favorabil au avut temporara atenuare a constrângerilor exercitate de calitatea activelor bancare, amplificarea sporadică a concurenței dintre instituțiile de credit și, într-o oarecare măsură, percepția marginal ameliorată a acestora asupra riscului asociat anumitor categorii de debitori/sectoare ale economiei. Prudența băncilor s-a menținut, totuși, ridicată, relevantă din această perspectivă fiind ajustarea lentă și/sau inegală a gradului ridicat de restrictivitate a unora dintre condițiile de creditare; aceasta s-a regăsit inclusiv la nivelul marjelor aplicate de bănci ratelor dobânzilor pentru creditele noi, care au manifestat o relativă rigiditate în coborâre, în special pe segmentul populației.

În aceste condiții, redresarea activității de creditare s-a localizat preponderent pe segmentul companiilor, dinamica anuală a împrumuturilor acordate acestor entități accelerându-se la finele anului până la valoarea de 7,4 la sută (față de -0,4 la sută în decembrie 2010), atât pe seama componentei în lei, cât și a celei în valută. În schimb, variația anuală a creditelor acordate populației s-a menținut de-a lungul întregului an în teritoriul negativ, în condițiile în care, în primele luni ale acestuia, activitatea de creditare a continuat să fie dominată de operațiunile de restructurare a împrumuturilor; amplitudinea contracției s-a atenuat însă (-1,0 la sută în decembrie 2011, față de -5,6 la sută în aceeași lună a anului precedent), preponderent datorită ușoarei dinamizări a împrumuturilor pentru locuințe (11,8 la sută, față de 10,6 la sută în decembrie 2010), mai ales a celor în valută, asociată derulării etapelor succesive ale programului „Prima casă”. Și variația anuală a celorlalte credite

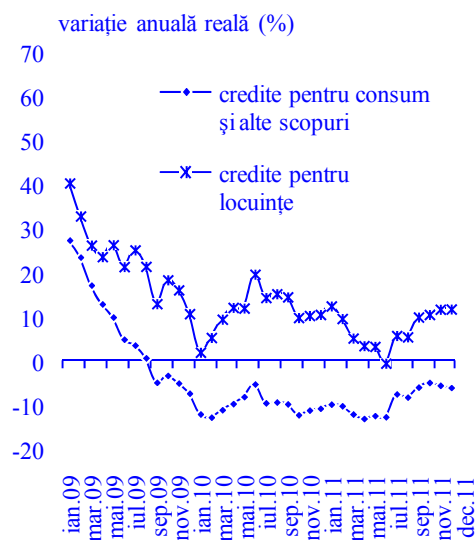
¹⁴ În absența altor mențiuni, indicatorii sunt exprimați în termeni reali; prezența efectului de bază generat la nivelul ratei anuale a inflației de creșterea cotei standard a TVA în luna iulie 2010 distorsionează într-o anumită măsură indicatorii analizați.

acordate populației¹⁵ (inclusiv a împrumuturilor pentru consum) și-a redus declinul, dar a rămas în teritoriul negativ (-6,1 la sută, față de -10,8 la sută la sfârșitul anului 2010).

Creditul acordat sectorului privat

Creditul acordat populației

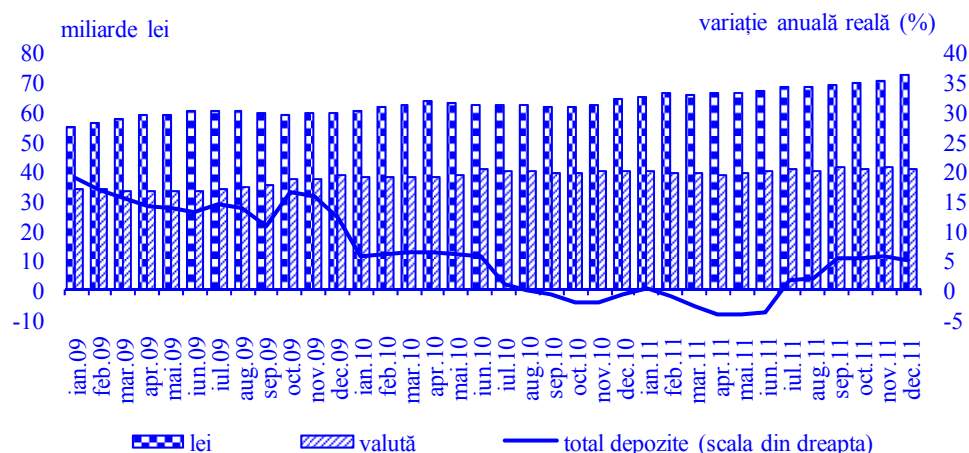

La rândul ei, dinamica anuală a plasamentelor din bănci ale populației s-a aflat pe un trend general descendent în prima parte a anului, situându-se în luna iunie 2011 la un nivel de -3,9 la sută (-0,9 la sută în decembrie 2010). Evoluția s-a corelat cu menținerea, în această perioadă, a valorilor negative ale dinamicii anuale a venitului salarial mediu net, coroborată cu necesitatea satisfacerii serviciului datoriilor acumulate anterior de acest segment. Variația anuală a depozitelor bancare ale populației și-a reluat ulterior creșterea și a urcat în luna decembrie 2011 la un nivel de 5,0 la sută, tendința sincronizându-se cu amplificarea dinamicii anuale a veniturilor salariale (inclusiv în condițiile manifestării efectului statistic de bază al măsurilor de reducere a salariilor din sectorul bugetar). Mișcarea a fost susținută de depozitele la termen (sub și peste 2 ani), al căror comportament a reflectat inclusiv persistența, pe anumite segmente ale populației, a incertitudinii ridicate privind situația financiară și perspectiva acesteia; și variația depozitelor ON ale persoanelor fizice s-a majorat, dar a rămas în teritoriul negativ. Pe acest fond, ponderea plasamentelor la termen în totalul depozitelor acestui sector a continuat să se mărească ușor, atingând în ultimele două luni ale anului 2011 cea mai mare valoare din ultimii 6 ani (80,6 la sută, față de 78,8 la sută în decembrie 2010), aceste evoluții sugerând menținerea intensității cererii de bani în scopuri precauționare, respectiv în scopul economisirii/investirii. La rândul ei, structura pe monede a depozitelor populației a continuat să se amelioreze (ponderea în total a plasamentelor în lei ale acesteia s-a majorat la 63,9 la sută, față de 61,8 la sută la finele anului 2010), preferința pentru plasamentele în moneda națională fiind susținută de nivelurile atractive ale randamentelor asigurate de acestea.

¹⁵ Aceste categorii au fost analizate sub forma unui singur indicator, în vederea eliminării efectelor induse de modificarea metodologiei statistice în iunie 2010, în conformitate cu Regulamentul BCE nr. 25/2009 privind bilanțul sectorului instituții financiare monetare.

Avansul depozitelor populației (ON și pe termen de până la doi ani) a contribuit la reluarea majorării dinamicii anuale a masei monetare în sens larg (M3) din a doua parte a anului 2011, aceasta urcând în decembrie la 3,4 la sută, de la -1,0 la sută în decembrie 2010. În schimb, redresarea depozitelor companiilor a fost mult mai lentă, rata de creștere a acestora menținându-se de-a lungul întregului an în teritoriul negativ; evoluția a fost în mare parte consecința relativei amplificări a volumului plăților externe efectuate de acestea (în condițiile reînnoirii doar parțiale a unora dintre liniile de credit contractate anterior), precum și, într-o oarecare măsură, a sporirii volumului de titluri de stat deținute de companii. Pe acest fond, ponderea în M3 a depozitelor persoanelor fizice s-a majorat ușor¹⁶, cu toate că dinamizarea acestor plasamente a avut loc simultan cu o relativă accentuare a interesului populației pentru alte categorii de instrumente financiare (titluri de stat și depozite cu scadența de peste doi ani), precum și pentru mijloace de plată lichide (numerar). Din perspectiva contrapartidelor M3, creșterea anuală a acestora a fost susținută de evoluția creditului acordat sectorului privat, precum și de cea a pasivelor financiare pe termen lung; efecte de sens opus au exercitat scăderea dinamicii anuale a creditului net al administrației centrale și a celei aferente activelor externe nete.

Evoluția depozitelor populației

3. Utilizarea instrumentelor politicii monetare

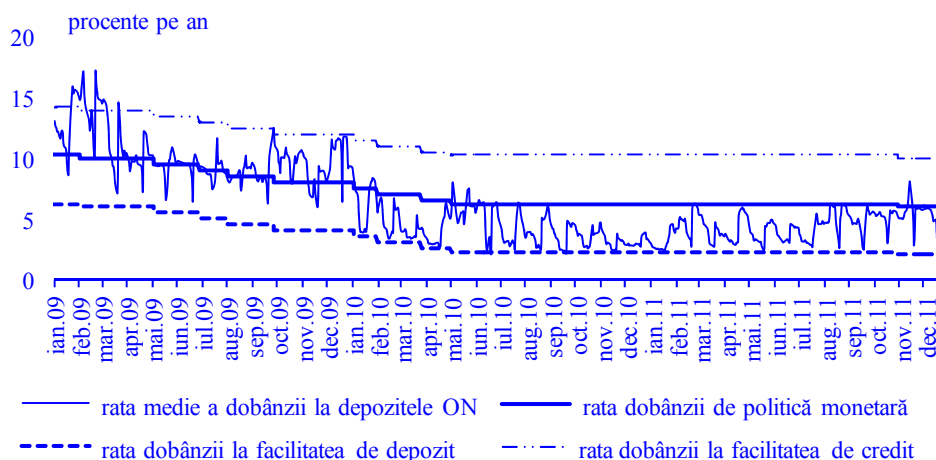
Pe parcursul anului 2011, BNR a continuat să utilizeze în mod flexibil componentele cadrului operațional al politicii monetare în scopul adecvării gestionării lichidității la ansamblul de provocări generate în această perioadă de: (i) persistența, în principal în prima parte a anului, a unor disfuncționalități ale mecanismului de transmisie monetară, incluzând implicațiile implementării legislației privind creditele pentru consumatori adoptate în anul 2010¹⁷ și ale prevalenței, pe acest fond, a operațiunilor de restructurare a creditelor; (ii) producerea unei noi schimbări a semnului poziției nete a lichidității băncilor, acesta redevenind negativ în a doua parte a anului; (iii) menținerea volatilității ridicate a apetitului global pentru risc, în contextul prelungirii crizei datoriilor suverane din zona euro.

¹⁶ Structura M3 continuând astfel să se apropie de cea consemnată în zona euro.

¹⁷ La începutul anului, a intrat în vigoare Legea nr. 288 din 28 decembrie 2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori.

Setul de instrumente ale politicii monetare utilizat de BNR corespunzător cadrului operațional în vigoare s-a dovedit a fi în continuare adecvat cerințelor de implementare a politicii monetare, în contextul specific al anului 2011. BNR a continuat însă să acționeze în sensul creșterii eficienței acestuia; astfel, gama activelor eligibile pentru operațiunile de piață monetară și pentru facilitatea de creditare oferită de banca centrală a fost extinsă prin includerea în această categorie a obligațiunilor denominate în euro, emise de România pe piața externă și, respectiv, a obligațiunilor denominate în lei, emise de instituțiile financiare internaționale, ambele depozitate în sistemul Euroclear¹⁸.

Ratele dobânzilor pe piața monetară interbancară

Adecvarea condițiilor monetare reale în sens larg din perspectiva obiectivului politicii monetare s-a realizat prin intermediul politicii ratei dobânzii, susținută de gestionarea adecvată a lichidității de către banca centrală; în cadrul celei din urmă, rolul principal au continuat să-l dețină operațiunile de piață monetară, facilitățile oferite de BNR și mecanismul rezervelor minime obligatorii.

Caracteristicile acestui mecanism au fost menținute neschimbate în cazul componentei ce vizează pasivele în lei ale instituțiilor de credit, rata RMO aplicabilă acestora fiind păstrată pe parcursul anului la nivelul de 15 la sută. În schimb, rata RMO aferentă pasivelor în valută cu scadență reziduală de sub doi ani ale instituțiilor de credit a fost redusă de la 25 la sută la 20 la sută¹⁹, începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2011. Măsura a fost adoptată în ședința din data de 31 martie a Consiliului de administrație al BNR și a avut drept scop creșterea flexibilității utilizării de către bănci a lichidității în valută, precum și continuarea armonizării mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE. Concomitent, autoritatea monetară a inițiat analizele pentru adoptarea unor măsuri prudențiale destinate limitării creșterii creditului în valută acordat debitorilor neprotejați față de riscul valutar; acestea s-au concretizat în adoptarea de către Consiliul de administrație al BNR, în data de 28 octombrie 2011, a Regulamentului privind creditele destinate persoanelor fizice. Prevederile acestuia – aliniate

¹⁸ Măsura a intrat în vigoare în data de 3 octombrie 2011.

¹⁹ Reducerea ratei s-a aplicat și pasivelor în valută cu scadență mai mare de doi ani care prevăd clauze de rambursare, transferare, retragere anticipată.

principiilor general acceptate la nivelul UE privind creditarea în valută și reflectate în recomandările Comitetului European pentru Risc Sistemic²⁰ – impun creditorilor definirea unor criterii mai exigente pentru acordarea creditului de consum în valută, neafectând însă, comparativ cu condițiile prevalente la momentul respectiv, accesul la creditele în valută pentru care atât destinația, cât și garanțiile sunt de natură imobiliară; de asemenea, noua reglementare vizează îmbunătățirea mecanismului de informare și avertizare a clienților cu privire la riscurile aferente împrumuturilor în valută și la consecințele materializării riscurilor valutare și de dobândă.

Maniera de gestionare a lichidității de către BNR a continuat să fie adaptată la particularitățile condițiilor lichidității din sistemul bancar și la cele de funcționare a diferitelor segmente ale pieței financiare interne. Astfel, în contextul accentuării în ultima parte a anului 2010 a corecției descendente a ratelor excesiv de înalte ale dobânzilor la creditele și depozitele în lei ale clienților nebancari, gestionarea lichidității de către banca centrală a fost adecvată în trimestrul I 2011 din perspectiva susținerii revenirii ratelor dobânzilor pieței monetare interbancare în apropierea ratei dobânzii de politică monetară, de la valorile tot mai scăzute pe care acestea le atinseseră în intervalul decembrie 2010 – ianuarie 2011²¹. Întrucât în acest interval poziția netă a lichidității băncilor a consemnat frecvente, dar relativ modeste, schimbări de semn – asociate amplificării volatilității factorilor autonomi ai lichidității –, banca centrală a acționat alternativ din poziția de debitor, respectiv creditor al sistemului bancar. În cea mai mare parte a trimestrului I 2011, operațiunile de politică monetară au fost însă destinate drenării excedentului de lichiditate al băncilor (prin intermediul facilității de depozit, precum și printr-o operațiune de atragere de depozite cu scadența de o săptămână, la rată fixă de dobândă, în cadrul căreia ofertele băncilor au fost adjudecate în limita volumului anunțat); doar spre finele lunii februarie și în primele zile ale lunii martie banca centrală a furnizat lichiditate sistemului bancar, efectuând operațiuni *repo* cu scadența de o săptămână (acestea au fost derulate prin licitații la rată fixă de dobândă – rata dobânzii de politică monetară –, în cadrul cărora ofertele băncilor au fost acceptate integral). Pe fondul relativei creșteri a restrictivității condițiilor lichidității, în a doua parte a trimestrului I ratele medii ale dobânzilor pe termen scurt de pe piața monetară interbancară, dar și cotațiile medii ROBOR 1-3M s-au majorat, poziționându-se la valori apropiate de rata dobânzii de politică monetară; în același timp însă, cotațiile medii aferente maturităților aflate spre limita superioară a spectrului de scadențe al pieței monetare (ROBOR 6-12M) și-au redus ecartul pozitiv pe care îl consemnau față de aceasta.

Pe parcursul trimestrului următor, gestionarea lichidității de către banca centrală s-a realizat într-un context caracterizat prin reamplificarea excedentului net de lichiditate din sistemul bancar – datorată în principal injecțiilor de rezerve cu caracter autonom generate de utilizarea sumelor în valută deținute de Trezorerie în contul deschis la banca centrală – și prin revenirea randamentelor pieței monetare interbancare pe un trend descendent. În același timp însă, ratele medii ale dobânzilor la creditele noi au consemnat mișcări minore în ambele sensuri,

²⁰ Publicate în data de 21 septembrie 2011.

²¹ În cazul cotațiilor ROBOR 1-12M, evoluția descendentă a reflectat ajustarea primei de risc, inclusiv în contextul atenuării sensibile a incertitudinilor ce planaseră asupra procesului de consolidare fiscală până către finele anului 2010.

comportamentul lor reflectând, cel mai probabil, efectele prelungirii operațiunilor de restructurare a creditelor, precum și posibilele modificări de preferință a băncilor (privind inclusiv dimensionarea marjelor de dobândă) asociate noului cadru de reglementare a contractelor de credit pentru consumatori. Pe deasupra, în prima parte a intervalului moneda națională și-a accentuat aprecierea față de euro, ca urmare a creșterii intrărilor de capital volatil, indusă de îmbunătățirea percepției investitorilor financiari nerezidenți asupra economiei românești. În aceste condiții, drenarea excedentului de lichiditate din piață s-a realizat exclusiv prin intermediul facilității de depozit; totodată, în condițiile formării episodice a unor deficite de rezerve, banca centrală a furnizat lichiditate instituțiilor de credit prin operațiuni *repo*, organizate prin licitație, cu scadențe de 3-5 zile.

Poziția netă a lichidității băncilor a redevenit negativă în luna august, în principal datorită absorbțiilor efectuate de factorii autonomi ai lichidității – majorarea numerarului în afara BNR, dar mai ales de creșterea soldului contului în lei al Trezoreriei (pe seama sporirii sezoniere a plăților către buget ale agenților economici), coroborată cu scăderea foarte lentă consemnată ulterior de acesta; un determinant suplimentar al schimbării l-a constituit creșterea nivelului prevăzut al RMO, decurgând din amplificarea bazei specifice de calcul. În acest context, maniera de gestionare a lichidității de către BNR a trebuit readecvată din perspectiva satisfacerii cererii de lichiditate a instituțiilor de credit – destinată în principal acoperirii nivelului prevăzut al RMO; furnizarea de lichiditate s-a realizat prin intermediul operațiunilor *repo* cu scadența de o săptămână, efectuate prin licitații la rată fixă a dobânzii, în cadrul cărora ofertele băncilor au fost acceptate integral. Dată fiind creșterea inerentă a incertitudinii băncilor privind evoluția în perioada imediat următoare a condițiilor lichidității, posibil alimentată și de tensionarea în acest interval a piețelor financiare internaționale în contextul reaccentuării crizei datoriilor suverane din zona euro, curba randamentelor pieței monetare interbancare a glisat însă pe un palier mai înalt; ajustarea ascendentă a fost mai pronunțată în cazul cotațiilor pe termen scurt – recunoscute a fi mai sensibile la fluctuațiile lichidității.

Creșterea ulterioară a probabilității menținerii sau chiar a amplificării în perspectivă apropiată a poziției nete negative a lichidității băncilor a determinat BNR să sporească predictibilitatea operațiunilor destinate furnizării de lichiditate prin standardizarea frecvenței acestora, începând cu data de 17 octombrie licitațiile *repo* fiind organizate săptămânal (în ziua de luni); această modificare a cadrului operațional a avut ca scop reducerea incertitudinii privind evoluția în perspectivă a condițiilor lichidității – de natură să limiteze fluctuațiile cotațiilor pieței monetare relevante pentru stabilirea ratelor dobânzilor la creditele și depozitele agenților economici și să prevină o ajustare ascendentă semnificativă a marjelor de dobândă.

Pe acest fond, reluarea de către BNR a ciclului de scădere a ratei dobânzii de politică monetară a avut ca efect revenirea pe un trend descendent a ratelor dobânzilor pieței monetare interbancare, inclusiv a cotațiilor ROBOR 1-12M, ajustarea acestora – întreruptă doar temporar, la jumătatea lunii noiembrie, de o creștere episodică ce s-a corectat integral pe parcursul următoarelor săptămâni – accentuându-se sensibil spre finele anului și creând astfel premisele coborârii, în perioada următoare, a ratelor dobânzilor la creditele și depozitele clienților nebankari.

4. Orientările politicii monetare

Politica monetară a BNR, a cărei implementare se va realiza în continuare în contextul strategiei de țintire directă a inflației, va rămâne ferm orientată în direcția atingerii țințelor de inflație stabilite de BNR împreună cu guvernul, implicit a asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu, reprezentând principala contribuție pe care politica monetară o poate aduce la realizarea unei creșteri economice sustenabile; pe orizontul mai îndepărtat de timp, politica băncii centrale va urmări reducerea durabilă a ratei anuale a inflației spre niveluri compatibile cu definiția cantitativă a stabilității prețurilor adoptată de BCE. Din această perspectivă, un sprijin consistent este de așteptat să-l ofere adoptarea începând cu anul 2013 a unei ținte staționare multianuale de inflație, situată la nivelul de 2,5 la sută ± 1 punct procentual; această decizie a fost luată de Consiliul de administrație al BNR la finele anului 2010, concomitent cu decizia de menținere a țintei anuale pentru 2012 la nivelul celei din anul 2011, respectiv la 3 la sută ± 1 punct procentual. Trecerea la o țintă staționară de inflație reprezintă o schimbare benefică, dar și ambițioasă adusă strategiei de țintire a inflației, cu avantajul ancorării anticipațiilor inflaționiste, și care urmează etapei țințelor anuale gradual descrescătoare²² de inflație stabilite și anunțate pe un orizont temporal de câte doi ani, ce a caracterizat această strategie de la adoptarea ei.

O premisă favorabilă pentru îndeplinirea obiectivelor urmărite de banca centrală o constituie atingerea țintei de inflație a anului 2011 – având capacitatea de a potența ancorarea așteptărilor de inflație la niveluri scăzute –, precum și continuarea în ritm alert a dezinflației în primele luni ale anului 2012, implicând coborârea ratei anuale a inflației la valori situate sub punctul central al țintei stabilite pentru acest an, respectiv la niveluri minime din punct de vedere istoric²³. Evoluția a fost susținută în principal de creșterea valorii negative a dinamicii anuale a prețurilor volatile și de decelerarea inflației de bază (CORE2 ajustat), care a reflectat, cu precădere, persistența deficitului amplu de cerere agregată, precum și continuarea ajustării descendente, deși ușor mai lentă, a anticipațiilor inflaționiste, în contextul menținerii conduitei prudente a politicii monetare. O premisă complementară o reprezintă consolidarea în această perioadă a perspectivei menținerii ratei anuale a inflației în interiorul intervalului de variație din jurul punctelor centrale ale țințelor de inflație de-a lungul întregului orizont relevant pentru politica monetară, în condițiile continuării ameliorării comportamentului previzionat al inflației de bază, ca efect al ajustării descendente consemnate în perioada recentă de așteptările inflaționiste, dar mai ales al relativei intensificări a presiunilor dezinflaționiste anticipate a fi exercitate de deficitul de cerere agregată.

Ca reacție la acest context, BNR a prelungit în lunile februarie și martie 2012 ciclul de scădere prudentă a ratei dobânzii de politică monetară, aceasta fiind redusă în

²² Țintele anuale de inflație au fost coborâte de la 7,5 la sută ± 1 punct procentual în 2005 la 3,0 la sută ± 1 punct procentual în 2011; țintele anuale de inflație pentru anul 2010 și anul 2012 au fost menținute la nivelul celor din anii precedenți, de 3,5 la sută ± 1 punct procentual, respectiv 3 la sută ± 1 punct procentual.

²³ Rata anuală a inflației a coborât în luna martie 2012 la nivelul de 2,4 la sută.

doi pași consecutivi, de câte 0,25 puncte procentuale, până la nivelul de 5,25 la sută. Continuarea implicită a ajustării graduale a condițiilor monetare reale în sens larg, inițiată spre finele anului anterior de banca centrală, era de natură să ancoreze eficace așteptările inflaționiste pe orizontul proiecției, inclusiv din perspectiva anticipatei creșteri temporare a ratei anuale a inflației în trimestrul III 2012 spre valori apropiate de limita superioară a intervalului de variație din jurul punctului central al țintei, datorată unui efect de bază nefavorabil.

Totodată, Consiliul de administrație al BNR a decis să continue adaptarea mecanismului RMO la condițiile macroeconomice și financiare interne curente și viitoare – puternic influențate de evoluțiile mediului extern –, atenuând restrictivitatea acestuia prin eliminarea constrângerii pe care cadrul legislativ specific o exercita asupra prelungirii scadenței inițiale a pasivelor instituțiilor de credit²⁴. Măsura a reprezentat, în același timp, o nouă etapă a procesului de armonizare a mecanismului RMO cu standardele în materie ale BCE. Concomitent, autoritatea monetară a extins gama activelor eligibile pentru operațiunile de politică monetară, prin includerea obligațiunilor denominate în dolari SUA emise de România pe piața externă²⁵.

BNR a fost nevoită însă să întrerupă în luna mai 2012 trendul descendent al ratei dobânzii-cheie, dată fiind relativa creștere, posibil temporară, a riscurilor la adresa perspectivei pe termen scurt a inflației. Acestea erau corelate cu modificările așteptărilor privind creșterea economică pe plan internațional și efectele exercitate asupra economiilor Europei Centrale și de Est de începerea procesului de reducere a expunerilor de către unele instituții de credit din UE (în contextul evoluției crizei datoriilor suverane și al sporirii eforturilor de îndeplinire a cerințelor noilor reglementări bancare), care, conjugate cu evoluțiile interne, puteau amplifica volatilitatea mișcărilor de capital. Considerând că existența acestor riscuri și incertitudini impune păstrarea unei atitudini prudente a ansamblului condițiilor monetare în vederea ancorării eficace a anticipațiilor, implicit a asigurării stabilității prețurilor pe termen mediu, Consiliul de administrație al BNR a decis să mențină rata dobânzii de politică monetară la nivelul de 5,25 la sută.

În condițiile în care în perioada următoare imperativul major al autorității monetare rămâne ancorarea cât mai solidă a anticipațiilor inflaționiste în scopul consolidării ratei inflației la niveluri compatibile cu ținta staționară multianuală de inflație, implicit cu definiția de stabilitate a prețurilor în economia românească, iar riscurile la adresa acestora continuă să fie semnificative²⁶, politica monetară își va păstra

²⁴ Regulamentul nr. 6/2002 privind RMO a fost modificat prin abrogarea prevederii conform căreia determinarea scadenței reziduale a elementelor de pasiv incluse în baza de calcul a RMO avea în vedere doar scadența inițial stabilită a acestora, fără a fi luate în calcul prelungirile/reînnoirile ulterioare. Măsura a intrat în vigoare începând din 24 februarie 2012.

²⁵ Măsura a intrat în vigoare începând din 1 martie 2012.

²⁶ Principalele riscuri decurg din reescaladarea recentă a crizei datoriilor suverane și din incertitudinile privind perspectiva acesteia (având implicații asupra comportamentului cursului de schimb, a accesibilității și costurilor finanțării externe, precum și a ritmului redresării economiei naționale), din eventuala persistență a tensiunilor geopolitice din anumite regiuni ale lumii (afectând prețul petrolului), precum și din perspectiva creșterii pe termen mediu a frecvenței și amplitudinii ajustărilor de prețuri administrate.

caracterul prudent. Prin urmare, atât pe termen scurt, cât și pe orizontul mai îndepărtat de timp, calibrarea ritmului și dimensiunii eventualelor ajustări ale ratei dobânzii BNR și ale parametrilor instrumentelor politicii monetare, în contextul adecvării condițiilor monetare în sens larg, va fi corelată în principal cu intensitatea manifestării presiunilor dezinflaționiste ale deficitului de cerere agregată – care, deși în îngustare treptată, se anticipează a se menține la valori semnificative în următoarea perioadă –, precum și cu comportamentul anticipațiilor inflaționiste pe termen mediu.

Un rol major în fundamentarea deciziilor de politică monetară îl vor deține în continuare configurația balanței riscurilor asociate prognozei inflației, precum și probabilitatea de materializare ce le este atribuită; din această perspectivă, BNR va monitoriza cu atenție evoluțiile de pe piețele financiare externe, tendințele prețurilor internaționale ale materiilor prime (inclusiv energetice), etapele procesului de ajustare a prețurilor administrate anticipat a se derula pe parcursul următorilor ani, precum și dinamica salariilor în diferite sectoare ale economiei, implicit gradul de corelare a acestora cu evoluția productivității muncii. Totodată, repere importante ale deciziilor vor continua să le constituie evoluția și caracteristicile activității de creditare a sectorului privat al economiei, precum și cele ale comportamentului de economisire/investire al agenților economici.

În același timp, BNR va continua să utilizeze flexibil componentele cadrului operațional al politicii monetare și să adapteze caracteristicile acestuia din perspectiva ameliorării transmisiei monetare, implicit a revigorării sustenabile a activității de creditare. Este de așteptat ca o asemenea evoluție să fie susținută și de efectele suplimentare de erodare a potențialului de creștere a împrumuturilor în valută pe care le vor exercita continuarea reducerii treptate a diferențialului ratei dobânzii față de piețele externe, precum și măsurile prudențiale destinate limitării creșterii creditului în valută acordat debitorilor neprotejați față de riscul valutar implementate în prima parte a anului 2012. Redresarea creditării va continua însă să depindă, în bună măsură, atât de refacerea cererii de credite a sectorului privat – strâns legată de ameliorarea încrederii și a așteptărilor acestuia privind perspectiva economiei românești –, cât și de atenuarea preocupării băncilor pentru efectele unei eventuale restrângeri de durată a accesului la finanțarea externă, pe fondul posibilei intensificări a dezintermedierii și a eforturilor de capitalizare a instituțiilor de credit din zona euro.

Viabilitatea și eficacitatea unei asemenea configurări a politicii monetare rămân însă condiționate în perioada următoare de continuarea implementării ferme a măsurilor de consolidare fiscală și a reformelor structurale, concomitent cu intensificarea eforturilor de atragere a fondurilor europene, corespunzător angajamentelor asumate în cadrul acordurilor convenite cu UE, FMI și alte instituții financiare internaționale, acestea fiind esențiale pentru prevenirea creșterii primei de risc suveran, implicit pentru consolidarea inflației la niveluri scăzute și redresarea pe baze sustenabile a economiei românești.

Capitolul II. Stabilitatea financiară

Banca Națională deține rolul determinant în menținerea stabilității financiare, derivat din calitatea sa de autoritate monetară și de supraveghere (pentru instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare, instituțiile de plată și sistemele de plăți și de decontare) și susținut de structura sistemului financiar românesc, dominat de componenta bancară (instituțiile de credit dețin aproximativ 84 la sută din activele nete ale sistemului financiar). Responsabilitățile statutare ale băncii centrale privind stabilitatea financiară sunt echivalente mandatului macroprudențial. Politica macroprudențială a BNR are ca obiectiv principal menținerea stabilității sistemului financiar în ansamblu, analizele realizate la nivelul băncii centrale, în departamentele de specialitate, urmărind evaluarea și monitorizarea riscului sistemic. Analizele de identificare a riscurilor și vulnerabilităților sistemului financiar vizează toate componentele acestuia (piețe, instituții, infrastructuri), precum și interconexiunile dintre elementele respective, interacțiunile dintre sistemul financiar și economia reală și, nu în ultimul rând, evoluția continuă a piețelor și inovația în cadrul sistemului financiar.

Banca centrală a acționat ca autoritate macroprudențială atât în perioada premergătoare aderării României la Uniunea Europeană, cât și ulterior, însă dintr-o perspectivă ușor schimbată. În perioada 2004-2006, BNR a utilizat succesiv diferite instrumente macroprudențiale pentru contracararea expansiunii nesustenabile a creditării în România, în special a celei în valută, pentru evitarea îndatorării excesive a persoanelor fizice sau pentru asigurarea unui raport adecvat între credite și valoarea garanției. Deși au produs efecte notabile pe termen scurt, măsurile macroprudențiale și-au pierdut treptat din eficacitate, mai ales în contextul integrării financiare a sistemului românesc ulterior aderării la UE. În prezent, măsurile întreprinse de BNR sunt în consens cu reglementările prudențiale adoptate în cadrul Uniunii Europene. Creșterea eficacității măsurilor macroprudențiale la nivel național presupune continuarea armonizării legislative în Uniunea Europeană, asigurându-se astfel evitarea arbitrajului de reglementare.

1. Principalele evaluări privind stabilitatea financiară

Contextul macroeconomic

Cadrul macroeconomic internațional a continuat să se mențină dificil în anul 2011, reprezentând, prin canalul contagiunii, una dintre principalele provocări la adresa stabilității financiare în România. Factorii de risc vizează încetinirea ritmului de creștere a economiilor dezvoltate partenere, accentuarea crizei datoriilor suverane la nivelul țărilor din zona euro și procesul de dezintermediere. Efectele acestor factori de risc se pot răsfrânge asupra creșterii economiei românești, asupra accesibilității și costului finanțării sectorului privat și guvernamental și asupra calității activelor bancare.

Riscurile la adresa stabilității financiare la nivelul UE au crescut în special în a doua parte a anului 2011, pe seama interconexiunilor generate de criza datoriilor suverane. În consecință, reacția autorităților din UE s-a intensificat la sfârșitul anului 2011 și începutul anului 2012. În decembrie 2011 a intrat în vigoare un nou cadru de monitorizare și prevenire a dezechilibrelor macroeconomice, care se axează pe două componente – supravegherea fiscală și cea macroeconomică –, asigurând consolidarea Pactului de stabilitate și creștere. La începutul anului 2012 a fost semnat Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanta în cadrul UEM (*Fiscal Compact*), care prevede măsuri de consolidare fiscală și coordonare a politicilor economice la nivel european. BCE a continuat să furnizeze lichiditatea necesară băncilor din sistem (extinzând maturitatea operațiunilor de refinanțare la trei ani), la un cost mai mic (rata dobânzii de politică monetară a fost redusă la sfârșitul anului 2011 la 1 la sută).

Autoritățile române au implementat măsuri susținute în vederea menținerii echilibrelor macroeconomice și a stabilității financiare. Piețele internaționale au validat aceste eforturi, fluxurile de capital păstrându-și un caracter ordonat în ceea ce privește dinamica, iar percepția riscului față de România s-a situat la niveluri asemănătoare țărilor din regiune. În luna iulie 2011, agenția de *rating* Fitch a decis îmbunătățirea calificativului de credit acordat României de la BB+ la BBB-, corespunzătoare categoriei de risc investițional redus. Accesul țării noastre la surse de finanțare de pe piețele internaționale s-a menținut inclusiv în perioadele în care investitorii au manifestat aversiune la risc, România atrăgând obligațiuni pe termen mediu în valoare de 1,5 miliarde euro (iunie 2011).

Principalele vulnerabilități externe ale economiei românești s-au temperat considerabil față de momentul declanșării crizei. Deficitul de cont curent s-a menținut la un nivel moderat și sustenabil (4,4 la sută din PIB în anul 2011), însă datoria externă pe termen scurt (DETS) continuă să rămână o provocare la adresa stabilității financiare. La 31 decembrie 2011, ponderea DETS în total datorie externă a crescut la 23 la sută (de la 21 la sută la sfârșitul anului 2010). Riscurile generate de consolidarea poziției deținute de DETS sunt estompate de: (i) creșterea datoriei externe pentru companiile nefinanciare, care s-a realizat pe segmentul creditelor mamă-fică; (ii) gradul de reînnoire ridicat al DETS (peste 80 la sută din stocul DETS existent la 31 decembrie 2011 au fost realizate de companii care au înregistrat intrări superioare ieșirilor de fluxuri aferente DETS), iar (iii) rezervele valutare administrate de banca centrală, care pot acoperi într-o măsură confortabilă eventuale nereînnoiri ale DETS.

Monitorizarea riscurilor manifestate la nivel internațional și a căilor de contagiune către sectorul bancar și real românesc constituie o preocupare permanentă a Băncii Naționale a României. În acest scop, vulnerabilitățile instituțiilor de credit cu capital străin provenind din țările afectate de criza datoriilor suverane sunt evaluate din perspectivă prudențială. În anul 2011 și în trimestrul I 2012, aceste instituții de credit au îndeplinit cerințele reglementate, înregistrând un nivel al solvabilității și al indicatorului de lichiditate peste media din sistem și un nivel al calității portofoliului similar mediei pe sistem. Capacitatea acestor instituții de credit de a

face față unor șocuri macroeconomice s-a menținut în general ridicată sub aspectul adecvării capitalului, principala provocare constând în impactul asupra poziției de lichiditate. Din perspectivă macroprudențială, menținerea unor niveluri adecvate ale lichidității (facilitate de existența unor portofolii semnificative de active eligibile pentru operațiunile de refinanțare ale BNR) și ale solvabilității constituie o necesitate pentru gestionarea corespunzătoare a riscurilor aferente unor eventuale șocuri de lichiditate externă.

Stabilitatea financiară în România a rămas robustă în anul 2011 și trimestrul I 2012, în pofida unor provocări în creștere. Riscurile la adresa sectorului bancar au fost contracarate de către instituțiile de credit prin eforturi proprii întreprinse în contextul activității desfășurate de către Banca Națională a României în privința reglementării prudențiale, a supravegherii și a gestionării adecvate a riscurilor din sistem, eforturi concretizate în consolidarea nivelurilor de solvabilitate, provizionare și lichiditate. Instituțiile de credit au înregistrat un nivel adecvat de capitalizare pentru acoperirea riscului de credit, raportul de solvabilitate menținându-se în proximitatea valorii de 15 la sută, pe parcursul întregii perioade. Comparativ cu finele anului 2010, gradul de acoperire cu provizioane al expunerii brute aferente creditelor clasificate în categoria „pierdere”, cu un serviciu al datoriei mai mare de 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare s-a îmbunătățit, ajungând la 97,8 la sută la 31 decembrie 2011 și la 99,2 la sută la sfârșitul trimestrului I 2012.

În perioada analizată s-a înregistrat o majorare a riscului de credit pentru toate tipurile de debitori. Categoria cea mai afectată a fost cea a întreprinderilor mici și mijlocii, rata creditelor neperformante¹ consemnând atât dinamica cea mai alertă, cât și nivelul cel mai înalt (18,8 la sută la 31 decembrie 2011 și 20,9 la sută la 31 martie 2012). Riscul de credit a crescut și pe segmentul populației, însă într-un ritm mai lent (până la 8,2 la sută la 31 decembrie 2011 și, respectiv, 8,98 la sută la 31 martie 2012). Sectorul corporațiilor a înregistrat o rată a creditelor neperformante de 3,7 la sută atât la finele anului 2011, cât și la 31 martie 2012.

Gestionarea adecvată a condițiilor de creditare, astfel încât dinamica acestora să aibă loc ordonat, reprezintă una dintre provocările importante la adresa stabilității financiare în perioada următoare. Comparativ cu sfârșitul anului 2010, gradul de intermediere financiară (calculat ca pondere în PIB a creditului acordat sectorului privat) s-a redus până la 38,6 la sută la 31 decembrie 2011 (-1,5 puncte procentuale), segmentul de creditare cel mai afectat fiind „populația”. Standardele și termenii creditării bancare s-au relaxat ușor în prima parte a anului 2011, dar s-au înăsprit în semestrul II 2011 și în primul trimestru al anului 2012, pe fondul creșterii costurilor de finanțare. Cererea de credit a fost modestă (în creștere în prima parte a anului 2011, dar în scădere începând cu ultimul trimestru din 2011), pe fondul unei relansări economice treptate și al unor evoluții internaționale ce comportă incertitudini și riscuri semnificative. Promovarea creditării trebuie să urmeze însă principii sustenabile ce vizează echilibrarea finanțărilor noi din punct

¹ Calculată ca pondere a creditelor aferente debitorilor care înregistrează restanțe mai mari de 90 de zile (cu contaminare la nivel de debitor) în total credite acordate.

de vedere al structurii pe monede și evitarea evicțiunii pe termen mediu a creditelor destinate sectorului privat.

Structura pe destinații a creditării companiilor s-a îmbunătățit în anul 2011, contribuind la modificarea structurală a profilului de creștere economică a României. Creditarea (internă și externă) s-a orientat în special către firmele din sectorul „bunuri comercializabile”, finanțarea acestor fiind superioară celei aferente firmelor din sectorul „bunuri necomercializabile” (majorare de 6,8 la sută, față de 2,1 la sută). Ritmul de creștere a finanțării companiilor de dimensiuni mari a fost mai alert decât cel aferent IMM, dar acest din urmă segment deține majoritatea covârșitoare a creditului intern și extern (70 la sută la 31 decembrie 2011). Evoluția finanțării IMM a fost asimetrică, în sensul că numai un număr mic de IMM au beneficiat de creșteri ale finanțării. Analiza structurii pe destinații a creditelor contractate de populație (de la bănci și IFN) în anul 2011 și în trimestrul I 2012 relevă menținerea poziției dominante a creditelor garantate cu ipotecă. Pe fondul cererii solvabile modeste a sectorului neguvernamental și al prociclicității standardelor de creditare, expunerea băncilor pe sectorul guvernamental a crescut de la 22,7 la sută din creditul intern la 31 decembrie 2010 până la 24,1 la sută la finele anului 2011 și 26,5 la sută în aprilie 2012.

Îndatorarea în valută reprezintă o vulnerabilitate importantă în cazul companiilor nefinanciare și al populației. Creditarea în valută s-a extins într-un ritm mai alert decât cea în monedă națională, reflectându-se în adâncirea decalajului dintre activele și pasivele în monedă străină. Riscul de credit aferent portofoliului în valută a crescut mai rapid decât în cazul creditării în lei, dinamica volumului de credite neperformante în valută fiind mai accelerată decât cea în lei, atât în cazul finanțării companiilor, cât și a populației. BNR monitorizează cu atenție evoluția creditării în valută, adoptând măsuri suplimentare pentru ca acordarea creditelor în monedă străină să se realizeze printr-o gestionare corespunzătoare a riscurilor aferente debitorilor neacoperiți la riscul valutar. Măsurile implementate sunt în linie cu recomandările Comitetului European pentru Risc Sistemic privind adoptarea la nivel național a unor măsuri macroprudențiale de temperare a riscurilor provenite din creditarea în valută.

Principalele riscuri generate de companii la adresa stabilității financiare – capacitatea redusă de onorare a serviciului datoriei și disciplina de plată laxă între parteneri – s-au menținut pe parcursul perioadei analizate, dar au scăzut în intensitate. Pe segmentul companiilor nefinanciare, volumul creditelor neperformante a continuat să se extindă, însă într-un ritm mai lent (cu 29 la sută în anul 2011 față de 109 la sută în anul 2010; la 31 martie 2012, dinamica anuală a fost de 44 la sută, față de 56 la sută în perioada corespunzătoare a anului anterior). Reluarea procesului de creditare și consolidarea creșterii economice vor tempera constrângerile de lichiditate ale firmelor, conducând la o mai bună onorare a obligațiilor financiare.

Gradul ridicat de îndatorare și poziția valutară scurtă importantă – principalele vulnerabilități ale sectorului populației – și-au temperat evoluțiile negative în anul 2011 și în trimestrul I 2012, dar se mențin la un nivel care reclamă, pe termen

scurt, o monitorizare atentă și eventuale măsuri suplimentare de remediere. Pe termen mediu sunt necesare eforturi atât din partea sectorului bancar, cât și a autorităților, în vederea îmbunătățirii gradului de cultură financiară a populației, precum și a schimbării modelului de desfășurare a activității bancare, cu accent mai puternic pe creditarea sectorului companiilor din mediul privat.

Evoluții în sistemul financiar

Modificările apărute la nivelul acționariatului instituțiilor de credit pe parcursul anului 2011 și în trimestrul I 2012 nu au produs mutații majore în structura sectorului bancar românesc. Ca urmare a achiziționării sucursalei Anglo Romanian Bank de către BCR, numărul instituțiilor de credit s-a redus la 41. Băncile cu capital majoritar străin și-au diminuat ușor cota de piață în activul agregat până la 83 la sută la 31 decembrie 2011 și 82,5 la sută la finele trimestrului I 2012, în principal pe seama vânzărilor de active imobilizate și neperformante. Sub aspectul ponderii în activul agregat, băncile cu capital austriac continuă să dețină poziția majoritară, cu o cotă de piață de circa 38 la sută. Grupa băncilor cu capital grecesc, în scădere până la 13,0 la sută la 31 martie 2012 (13,3 la sută la finele anului 2011), a consemnat o repoziționare în cadrul sectorului bancar, ca efect al restrângerii bazei locale de depozite, în contextul percepției negative a unor deponenți indusă de evenimentele din Grecia, fiind surclasată pentru prima dată de băncile cu capital românesc și francez, care dețineau la 31 martie 2012 o cotă de 17,5 la sută și respectiv 13,1 la sută.

Gradul de intermediere financiară măsurat ca pondere a activelor bancare nete în PIB (61 la sută la 31 decembrie 2011) a rămas sensibil sub media europeană, cu un nivel ușor mai scăzut comparativ cu cel din anul 2010. Gradul de concentrare a sistemului bancar românesc (reflectat prin ponderea deținută de primele cinci bănci după volumul activelor) a crescut ușor, până la valoarea de 54,2 la sută la 31 martie 2012 (54,6 la sută la finele anului 2011). O evoluție similară s-a manifestat și în privința creditelor și a depozitelor deținute de primele cinci bănci în total sistem bancar, care au atins, la 31 martie 2012, 53,1 la sută, respectiv 54,5 la sută (nivelurile corespunzătoare la 31 decembrie 2011 au fost de 52,3 la sută și, respectiv, 58,0 la sută).

În anul 2011, bilanțul agregat al sistemului bancar românesc s-a plasat în continuare pe trend descrescător (-1,1 la sută, la valoare brută, variație în termeni reali), principalele modificări în structura activului constând în: (i) menținerea traiectoriei descendente a creanțelor față de banca centrală, mult mai atenuată însă comparativ cu anul 2010; (ii) temperarea ritmului de creștere aferent expunerii față de sectorul guvernamental, inclusiv ca efect al reducerii randamentelor la titlurile de stat; (iii) reluarea activității de creditare începând cu luna septembrie, după doi ani consecutivi de restrângere.

În primul trimestru al anului 2012, dinamica anuală reală a activelor bancare a reintrat în teritoriu pozitiv (+3,9 la sută), evoluție datorată intensificării ritmului de creștere aferent atât creditului guvernamental (+29,5 la sută), cât și creanțelor asupra sectorului privat (+7,4 la sută). Accentuarea ritmului anual negativ al

soldului plasamentelor la banca centrală (până la -12,1 la sută) a fost atribuită, în mare parte, modificării operate de BNR asupra mecanismului rezervelor minime obligatorii, în procesul de armonizare cu standardele în materie ale BCE. Cu toate acestea, rezervele de lichiditate păstrate de instituțiile de credit la banca centrală continuă să dețină o poziție importantă în bilanțul agregat (11,1 la sută din activ).

Creditul acordat sectorului privat s-a majorat în termeni reali cu 3,3 la sută la 31 decembrie 2011, iar până la finele trimestrului I 2012 dinamica anuală s-a accelerat cu încă 4,1 puncte procentuale. Componenta cea mai dinamică a fost creditul pe termen scurt². Principalul segment de destinație a creditului a fost cel al companiilor, a cărui pondere în activul total s-a majorat până la 30,2 la sută la 31 decembrie 2011, nivel superior cu 4 puncte procentuale celui înregistrat de creditele acordate populației; aceeași structură s-a menținut și în trimestrul I 2012. Deși creditarea în monedă națională a fost reluată începând cu ultimul trimestru al anului 2011, stocul creditului în valută acordat sectorului privat a rămas majoritar, deținând circa 64 la sută în totalul portofoliului de credite la 31 martie 2012 (63,4 la sută la finele anului 2011), în special pe seama finanțărilor direcționate către companii³.

În perioada analizată, manifestarea fenomenului de dezintermediere, precum și impactul acestuia asupra economiei reale au devenit o preocupare la nivel european. La nivelul instituțiilor de credit din România, procesul de dezintermediere se poate materializa pe următoarele canale:

- reducerea finanțării externe ca urmare a deteriorării condițiilor macroeconomice, cu efect asupra lichidității instituțiilor de credit;
- tendința grupurilor bancare străine de a diminua expunerea filialelor față de sectorul neguvernamental, ca strategie pentru reducerea cerinței de capital la nivel de grup (prin diminuarea expunerii ponderate la risc, având în vedere că elementele de natura creditelor acordate sectorului real au o pondere de risc ridicată);
- măsurile orientate spre eficientizarea activității de exploatare (de exemplu, reducerea expunerii față de anumite sectoare sau categorii de debitori, vânzarea unor portofolii de credite, redimensionarea cheltuielilor nelegate în mod nemijlocit de generarea de venituri sau chiar restructurarea rețelei teritoriale).

Pe parcursul anului 2011, fenomenul de dezintermediere nu a afectat în mod substanțial sistemul bancar românesc în ansamblul său, raportul dintre activul instituțiilor de credit și capitalul propriu, determinat la nivel agregat, înregistrând o modificare nesemnificativă (11,1 la 31 decembrie 2011 față de 11,2 la 31 decembrie 2010). La 31 martie 2012, raportul a scăzut la 9,0 exclusiv pe seama creșterii capitalurilor proprii, în contextul trecerii la IFRS, prin: (i) includerea în rezultatul

² Stocul creditelor pe termen scurt s-a majorat cu 11,4 la sută la 31 decembrie 2011 și respectiv cu 19,4 la sută la 31 martie 2012, comparativ cu contracția de -7,3 la sută la 31 decembrie 2010, respectiv -10,4 la sută la 31 martie 2011 (variații anuale în termeni reali).

³ Creditele în valută acordate companiilor s-au majorat cu 6,4 la sută la 31 decembrie 2011 și cu 11,4 la sută la 31 martie 2012 (variații anuale în termeni reali), dinamică superioară cu 5 puncte procentuale și, respectiv, cu 3 puncte procentuale celei aferente segmentului „populație”.

reportat a diferenței dintre valoarea provizioanelor specifice calculate potrivit cerințelor de prudență bancară și cea determinată conform IFRS și (ii) operarea unor corecții în conturile de capital social rezultate din ajustarea la inflație și eliminarea diferențelor din reevaluări înregistrate anterior. Expunerile față de filialele românești au fost menținute la un nivel relativ constant, în pofida dificultăților întâmpinate de grupurile bancare din zona euro prezente în România, reflectate de retrogradarea *rating*-urilor și creșterea costurilor de finanțare.

În pofida reducerii finanțării externe în cadrul grupei băncilor grecești⁴, nu s-a constatat o tendință de dezintermediere generalizată, iar acolo unde s-a produs, aceasta s-a realizat prin vânzare de credite. Creșterea ușoară în termeni reali, pe total sistem bancar, a volumului de credite acordate sectorului privat constituie o dovadă suplimentară a manifestării izolate a acestui fenomen.

Din perspectiva surselor de finanțare a activului bilanțier s-au remarcat ca principale tendințe: (i) intrarea în teritoriu pozitiv a dinamicii aferente economisirii bancare a populației în a doua parte a anului 2011, după contracția consemnată în cele patru trimestre anterioare; (ii) continuarea traiectoriei ascendente a surselor proprii de finanțare⁵, acestea ajungând să asigure 17 la sută din necesarul de finanțare la 31 martie 2012 (16,2 la sută la finele anului 2011); (iii) diminuarea în termeni reali a pasivelor externe⁶. Această categorie s-a menținut pe a doua poziție în clasamentul surselor de finanțare (cu o pondere de circa 26 la sută în total pasiv), cea mai mare parte din finanțarea activelor bancare (circa 48 la sută) continuând să fie asigurată de baza internă de depozite (resurse atrase de la companii și populație). Clientela nebancaară rezidentă (companii și populație) se menține pe poziția de debitor net față de sistemul bancar românesc pentru al cincilea an consecutiv, creditele devansând semnificativ depozitele atrase. Structura bilanțului agregat continuă să ridice probleme din perspectiva corelării pe scadențe a activelor cu pasivele, dar această vulnerabilitate este în scădere.

Capitalizarea sistemului bancar românesc s-a menținut la un nivel confortabil pe tot parcursul perioadei analizate. Indicatorul de solvabilitate a fost de 14,9 la sută la 31 decembrie 2011 și de 14,6 la sută la 31 martie 2012, niveluri superioare pragului prudențial de 10 la sută, recomandat de banca centrală odată cu apariția efectelor crizei financiare internaționale. Costul riscului de credit a reprezentat în continuare o provocare pentru menținerea unei capitalizări corespunzătoare, acesta fiind însă compensat de noile aporturi de capital efectuate exclusiv de către acționari. Nivelul actual de capitalizare asigură condiții bune pentru implementarea noilor cerințe prevăzute de cadrul de reglementare Basel III în perioada următoare. În plus, din analizele de testare la stres, efectuate periodic de banca centrală, a rezultat un nivel acoperitor de capitalizare a sectorului bancar, în pofida diminuării capacității de generare a profitului din exploatare pe fondul creșterii ponderii instrumentelor purtătoare de dobândă fixă cu randamente mai reduse.

⁴ Grupurile de bănci sunt definite în funcție de țara de proveniență a capitalului.

⁵ Sursele proprii de finanțare au crescut cu 12,2 la sută la 31 decembrie 2011, respectiv cu 16,7 la sută la 31 martie 2012, variații anuale în termeni reali.

⁶ Soldul pasivelor externe s-a diminuat în termeni reali cu 2,1 la sută la 31 decembrie 2011, respectiv cu 0,5 la sută la 31 martie 2012, variații anuale.

Procesul de deteriorare a portofoliului de credite existent în bilanțurile băncilor a continuat într-un ritm mai lent decât în anul 2010 – rata creditelor neperformante⁷ s-a majorat cu 2,4 puncte procentuale în 2011 (până la 14,3 la sută), comparativ cu 4 puncte procentuale în 2010. Indicatorul a continuat să crească, atingând 15,9 la sută la 31 martie 2012, în principal pe seama noilor tratamente impuse de IFRS (cum ar fi recunoașterea în bilanț a creanțelor restante înregistrate anterior în conturi extrabilanțiere, pentru care s-au calculat fluxuri viitoare de numerar așteptate), dar și a existenței în continuare a unor constrângeri asupra situației financiare a clienților⁸. Stocul de provizioane constituit în baza normelor de prudență bancară în vigoare s-a majorat sensibil în anul 2011 (cu 30 la sută), lărgind astfel rezervele de care dispun băncile pentru acoperirea pierderilor așteptate. Începând cu anul 2012, băncile aplică reglementările IFRS care redefinesc categoria creanțelor restante și depreciate, modul de evaluare a garanțiilor și de recunoaștere a acestora în calculul ajustărilor pentru depreciere. Diferențele rezultate din compararea ajustărilor pentru depreciere cu ajustările prudențiale de valoare sunt utilizate ca filtre prudențiale.

Majorarea ușoară a componentei pe termen scurt a datoriei externe a băncilor continuă să reprezinte o potențială vulnerabilitate a sistemului bancar în eventualitatea materializării unor șocuri externe de lichiditate. Acest risc este însă atenuat, pe de o parte, de ponderea majoritară deținută de resursele externe pe termen mediu și lung atrase de la băncile-mamă, iar, pe de altă parte, de nivelul confortabil al poziției generale de lichiditate. Din perspectiva structurii pe valute, riscul de lichiditate impune o monitorizare atentă a evoluțiilor în special pentru componenta în euro. Expunerile bilaterale interbancare au continuat să fie de dimensiuni reduse în raport cu fondurile proprii și activele lichide de care dispun băncile creditoare. Administrarea riscului de lichiditate s-a îmbunătățit începând cu semestrul II 2011, în condițiile perfecționării cadrului de reglementare⁹.

Profitabilitatea sectorului bancar a reintrat în teritoriu negativ în cursul semestrului II 2011, fiind afectată de cheltuielile nete încă ridicate cu provizioanele, precum și de declinul profitului operațional. Unele bănci mari și mijlocii au reușit la finele trimestrului IV 2011 să recupereze o parte din pierderile acumulate anterior. În cursul trimestrului I 2012, rezultatele financiare ale sistemului bancar au fost pozitive, în principal datorită diferențelor de tratament contabil generate de cerințele de implementare ale IFRS. Tendința de deteriorare a indicatorului cost/venit manifestată în cursul semestrului II 2011 s-a inversat în trimestrul I 2012

⁷ Rata creditelor neperformante se determină prin raportarea creditelor și dobânzilor restante de peste 90 de zile și/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare împotriva debitorului la întregul portofoliu de credite și dobânzi clasificate (la valoare brută).

⁸ Acest efect are și o dimensiune sezonieră dată de costurile suplimentare specifice perioadei de iarnă.

⁹ Regulamentul BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit a abrogat, începând cu 1 ianuarie 2012, Regulamentul BNR nr. 24/2009 privind lichiditatea instituțiilor de credit. Dintre principalele elemente de noutate amintim: modificarea tratamentului aplicabil creditelor acordate clienței nebankare, ajustarea titlurilor cu venit fix în funcție de scadența reziduală, modificarea tratamentului aplicabil conturilor curente creditoare ale clienței în sensul aplicării unui tratament similar celui aferent depozitelor la vedere, precum și obligația de încadrare a indicatorului de lichiditate, calculat pentru totalitatea operațiunilor în echivalent lei, în limita de 1 pe benzile de scadență de până la o lună, între o lună și 3 luni, între 3 și 6 luni și între 6 și 12 luni.

(nivelul acestuia fiind de 55,7 la sută la finele lunii martie 2012 față de 67,8 la sută la 31 decembrie 2011).

Activitatea IFN a fost caracterizată prin continuarea procesului de dezintermediere financiară, ușoara revenire a creditelor nou acordate situându-se sub valoarea portofoliului ajuns la scadență. Totuși, comparativ cu evoluția consemnată în anii anteriori, restrângerea portofoliului de credite s-a realizat într-un ritm mai lent. La finalul anului 2011, stocul creditelor acordate de IFN a totalizat 23,7 miliarde lei, în scădere cu 7,6 la sută față de anul 2010. Rata creditelor neperformante¹⁰ a înregistrat un nivel ridicat, de aproximativ 20 la sută, pe fondul menținerii în portofoliu a unui volum semnificativ de credite afectate de restanțe. Principalele provocări ale sectorului IFN pentru perioada următoare sunt reluarea creditării pe baze solide, precum și îmbunătățirea calității portofoliului de credite.

Piața asigurărilor de viață a consemnat o evoluție pozitivă în anul 2011, pe fondul reluării creșterii economice și al unei relative stabilități a piețelor financiare. În schimb, piața asigurărilor generale a continuat să se contracte în condițiile în care creșterea activității economice se transmite cu o întârziere mai mare către acest segment comparativ cu piața asigurărilor de viață. Companiile de asigurări generale au contrabalansat diminuarea primelor brute subscrise prin îmbunătățirea mecanismelor de administrare a riscurilor. Astfel, ponderea indemnizațiilor brute plătite în total prime brute subscrise s-a redus semnificativ, contribuind la stabilitatea financiară a sectorului asigurărilor.

Piața de capital din România a resimțit din plin șocul negativ generat de reducerea calificativului de țară al Statelor Unite ale Americii de către agenția de rating Standard&Poor's. Urmând tendințele de pe piețele internaționale, investitorii autohtoni au reacționat rapid la decizia Standard&Poor's, astfel că principalii indici bursieri au înregistrat corecții semnificative într-o perioadă scurtă de timp. Ulterior însă, ca urmare a perspectivelor pozitive de creștere economică, indicii bursieri s-au stabilizat și au consemnat variații reduse până la sfârșitul anului. Capitalizarea bursieră a urmat un trend ușor descendent în prima jumătate a anului 2011, care s-a accentuat însă semnificativ începând cu luna august, concomitent cu o scădere a volumelor tranzacționate.

Valoarea tranzacțiilor cu titluri de stat denominate în lei pe piața secundară a înregistrat o evoluție fluctuantă pe parcursul anului 2011. Începând cu luna august, valoarea tranzacțiilor cu titluri de stat a consemnat o tendință continuă de creștere, în pofida reducerii cu 0,25 puncte procentuale a ratei dobânzii de politică monetară în luna noiembrie. În același timp, tranzacțiile de tip *repo* au crescut semnificativ, atingând în luna decembrie un nivel maxim pentru ultimii doi ani. Similar anului 2010, pe fondul presiunilor de finanțare a deficitului bugetar, investitorii s-au orientat în special către plasarea de lichidități în certificate de trezorerie, astfel încât ponderea acestora în totalul emisiunilor de titluri de stat pe piața primară s-a situat la 73 la sută.

¹⁰ Definită ca raport între creditele și dobânzile restante de peste 90 de zile și/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare față de operațiune ori față de debitor și stocul total al creditelor și dobânzilor existente în portofoliu.

Reluarea creșterii economice a avut un impact favorabil asupra sectorului fondurilor de pensii administrate privat. După ce anul 2010 consemnase o majorare limitată a veniturilor din contribuții și o ușoară scădere a numărului de participanți care au contribuit la sistem, în anul 2011 atât volumul contribuțiilor brute lunare, cât și numărul participanților pentru care s-au virat contribuțiile au înregistrat creșteri semnificative. Fondurile de pensii administrate privat au continuat să manifeste o aversiune ridicată față de riscul investițional, plasamentele efectuate în titluri de stat reprezentând peste 65 la sută din total portofoliu la finele anului 2011. Comparativ cu anul 2010, a crescut ponderea depozitelor bancare și s-a diminuat expunerea în termeni relativi pe acțiuni, evoluție care indică reducerea apetitului pentru risc al fondurilor de pensii administrate privat.

2. Instrumente de sprijin pentru supravegherea prudențială și stabilitatea financiară

Centrala Riscurilor Bancare (CRB)

În prezent, persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare sunt instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special deschis la Banca Națională a României, instituțiile emitente de monedă electronică și instituțiile de plată care înregistrează un nivel semnificativ al activității de creditare. La finele anului 2011 erau înregistrate 92 persoane declarante, dintre care 40 de instituții de credit și 52 de instituții financiare nebancare, față de 41 de instituții de credit și 53 de instituții financiare nebancare înregistrate la 31 decembrie 2010.

Deși în număr mai mare decât cel al instituțiilor de credit, instituțiile financiare nebancare au o importanță relativ scăzută în cadrul principalilor indicatori utilizați de Centrala Riscurilor Bancare (date la sfârșitul anului 2011): număr debitori – 9,4 la sută; număr credite și angajamente – 11,4 la sută; total sumă datorată – 6,6 la sută; sumă restantă – 8,4 la sută. Comparativ cu luna decembrie 2010, toate aceste ponderi s-au plasat pe o traiectorie ușor descendentă.

Anul 2011 a marcat o creștere a numărului de interogări ale bazei de date a CRB, pe fondul înscrierii activității de creditare într-un proces de redresare moderată; pe parcursul anului, persoanele declarante au efectuat 2,6 milioane interogări (față de 2,5 milioane în anul 2010), din care 62 la sută cu acordul debitorilor potențiali. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre riscul global, creditele și restanțele debitorilor. Ponderea debitorilor noi pentru care s-au efectuat interogări autorizate în totalul debitorilor noi a consemnat o nouă scădere, însă de mică amplitudine, până la 53,7 la sută la 31 decembrie 2011.

La finele anului 2011, în condițiile menținerii pragului de raportare la 20 000 lei, baza de date a CRB cuprindea numai 15,7 la sută din numărul debitorilor și 19,4 la sută din numărul creditelor și angajamentelor acordate de persoanele declarante (ambele ponderi în ușoară creștere comparativ cu anul precedent), acest rezultat indicând poziția semnificativă deținută în continuare de numărul creditelor de consum (de valori mici). În termeni valorici, CRB cuprindea însă aproximativ 90,2 la sută din valoarea creditelor și angajamentelor acordate de persoanele

declarante (în creștere față de anul precedent). În funcție de tipul persoanei declarante, gradul de acoperire era de 90,9 la sută în cazul instituțiilor de credit, respectiv de 83 la sută în cazul instituțiilor financiare nebankare înscrise în Registrul special. Aceste ponderi sunt relativ apropiate de cele aferente anului 2010.

La nivelul instituțiilor de credit, numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRB a crescut, de la începutul activității acestei structuri, de 70 de ori, numărul creditelor de 57 de ori, iar totalul sumelor datorate de peste 47 de ori. Comparativ cu anul 2010, s-a consemnat majorarea semnificativă a sumei restante (cu 32,2 la sută), vizibil mai alertă decât cea înregistrată de suma datorată (+8,5 la sută), fapt care a determinat majorarea ponderii sumei restante în total sumă datorată (până la 7,7 la sută). Totodată, s-au înregistrat creșteri ale numărului creditelor restante (cu 3,3 la sută) și ale numărului debitorilor cu restante (cu 3,2 la sută).

Tabel 1. Principalii indicatori utilizați de CRB – instituții de credit

	31 decembrie 2010	31 decembrie 2011	variație procentuală dec. 2011/ dec. 2010
Număr debitori (mii)	957	963	0,6
– persoane fizice	862	867	0,6
– persoane juridice	95	96	1,1
Număr debitori cu restante (mii)	218	225	3,2
Număr credite și angajamente (mii)	1 483	1 492	0,6
Număr credite restante (mii)	301	311	3,3
Total sumă datorată (mil. lei)	237 513	257 763	8,5
– persoane fizice	82 850	86 441	4,3
– persoane juridice	154 663	171 322	10,8
Suma restantă (mil. lei)	15 070	19 918	32,2
Ponderea sumei restante în total sumă datorată (%)	6,3	7,7	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele fizice în total sumă datorată de acestea (%)	3,6	5,0	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele juridice în total sumă datorată de acestea (%)	7,8	9,1	-

Notă: Datorită rotunjirii datelor din primele două coloane, există unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

Numărul clienților-persoane fizice a crescut nesemnificativ (cu 0,6 la sută), iar valoarea creditelor acordate pe acest segment s-a majorat cu 4,3 la sută, într-un ritm inferior creșterii înregistrate în cazul persoanelor juridice (+10,8 la sută).

Similar anului anterior, la 31 decembrie 2011 persoanele fizice reprezentau 90 la sută din numărul total al debitorilor înregistrați în baza de date a CRB; la aceeași dată, ponderea creditelor acordate persoanelor fizice în totalul sumei datorate a scăzut cu 1,4 puncte procentuale comparativ cu decembrie 2010 (până la 33,5 la sută). La finele anului 2011, din totalul creditelor acordate persoanelor fizice,

raportate la CRB, 62,6 la sută erau denominate în euro, 21,5 la sută în lei, 15,5 la sută în franci elvețieni și 0,4 la sută în dolari SUA, structura fiind asemănătoare celei de la sfârșitul anului 2010.

La nivelul instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special, comparativ cu anul 2010, s-au înregistrat scăderi semnificative în cazul următorilor indicatori: numărul debitorilor înregistrați în baza de date a CRB (-14,3 la sută) și al creditelor acordate acestora (-15,5 la sută), numărul debitorilor cu restanțe (-18,8 la sută), numărul creditelor restante (-20,3 la sută), suma datorată (-7,6 la sută). Suma restantă a înregistrat însă o creștere semnificativă (cu 11,8 la sută), fapt care a condus la majorarea ponderii deținute de aceasta în total sumă datorată.

**Tabel 2. Principalii indicatori utilizați de CRB
– instituții financiare nebancare**

	31 decembrie 2010	31 decembrie 2011	variație procentuală dec. 2011/ dec. 2010
Număr debitori (mii)	112	96	-14,3
– persoane fizice	37	33	-10,8
– persoane juridice	75	63	-16,0
Număr debitori cu restanțe (mii)	32	26	-18,8
Număr credite și angajamente (mii)	226	191	-15,5
Număr credite restante (mii)	69	55	-20,3
Total sumă datorată (mil. lei)	19 696	18 198	-7,6
– persoane fizice	1 803	1 671	-7,3
– persoane juridice	17 894	16 527	-7,6
Suma restantă (mil. lei)	1 632	1 824	11,8
Ponderea sumei restante în total sumă datorată (%)	8,3	10,0	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele fizice în total sumă datorată de acestea (%)	4,2	5,2	-
Ponderea sumei restante înregistrate de persoanele juridice în total sumă datorată de acestea (%)	8,7	10,5	-

Notă: Datorită rotunjirii datelor din primele două coloane, există unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

Trebuie precizat că, pentru instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special, structura debitorilor este diferită de cea aferentă instituțiilor de credit, în sensul că poziția dominantă este deținută de persoanele juridice (65,6 la sută la finele anului 2011).

La 31 decembrie 2011, în baza de date a CRB existau 222 849 grupuri de debitori raportate de către persoanele declarante, în creștere cu 5,1 la sută față de finalul anului precedent. În anul 2011, au fost raportate de către persoanele declarante la CRB informații despre 181 debitori care au produs fraude cu carduri (față de 208 în

anul 2010), cu o valoare totală a sumei fraudate de circa 226 mii lei (comparativ cu aproximativ 153 mii lei în anul 2010).

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum și a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, în cursul anului 2011 s-a răspuns unui număr de 857 petenți (743 persoane fizice și 114 persoane juridice), care au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Riscurilor Bancare pe numele lor, față de un număr de 1 113 petenți (880 persoane fizice și 233 persoane juridice) înregistrați în anul 2010.

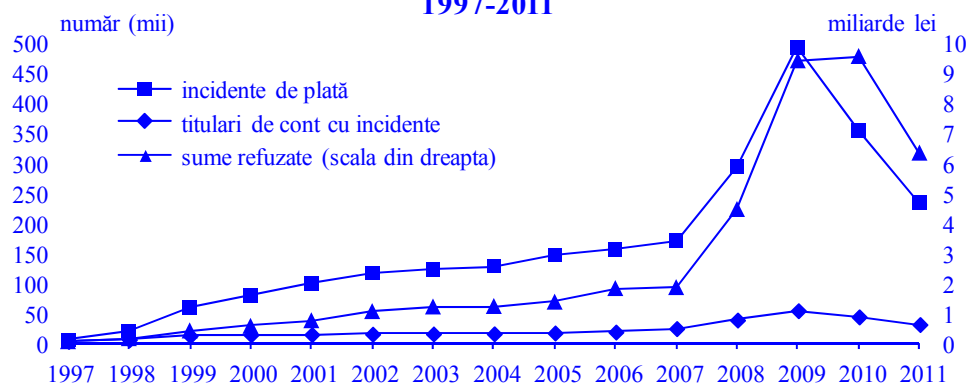
Pe parcursul anului 2011 s-a finalizat și s-a testat aplicația informatică potrivit prevederilor noului Regulament¹¹ privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Riscului de Credit (fostă Centrala Riscurilor Bancare) și au fost efectuate demersurile pentru pregătirea intrării în vigoare a acestuia.

Totodată, a început testarea modului dedicat participării României la schimbul transfrontalier de informații cu Austria, Belgia, Republica Cehă, Franța, Germania, Italia, Portugalia și Spania, în baza Memorandumului de înțelegere privind schimbul de informații între registrele de credit naționale în vederea transmiterii acestora către persoanele declarante.

Centrala Incidentelor de Plăți (CIP)

Potrivit bazei de date a CIP, în anul 2011 s-au înregistrat reduceri semnificative la nivelul principalilor indicatori utilizați în monitorizarea acestei activități, respectiv numărul incidentelor de plată, al titularilor care le-au generat și suma refuzată la plată. Aceste evoluții s-au produs pe fondul menținerii conjuncturii economice nefavorabile, care a determinat o selecție a agenților economici și o responsabilizare a acestora în utilizarea corectă a instrumentelor de plată.

Evoluția numărului incidentelor de plată, a numărului titularilor de cont care au produs incidente de plată și a valorii sumei refuzate în perioada 1997-2011

¹¹ Regulamentul BNR nr. 2/2012.

Comparativ cu sfârșitul anului 2010, numărul titularilor de cont înregistrați cu incidente a scăzut semnificativ (cu 29,4 la sută) ajungând, la 31 decembrie 2011, la 30 721. De asemenea, numărul incidentelor de plată s-a diminuat cu 34,1 la sută, până la 233 468, iar valoarea sumelor refuzate a fost de 6 345 milioane lei (-33,7 la sută). Scăderea numărului incidentelor de plată a fost determinată de reducerea numărului titularilor de cont care le-au produs, precum și a numărului mediu de incidente produse de un titular de cont. Totodată, numărul titularilor de cont declarați în interdicție bancară s-a diminuat cu 40 la sută (de la 5 782 în anul 2010 la 3 454 în anul 2011). Concomitent, se constată și scăderea semnificativă a numărului de persoane fizice raportate cu incidente de plată – comparativ cu un număr de 2 365 în anul 2010, în cursul anului 2011 au fost raportate 1 604 persoane fizice care au produs incidente de plată, preponderent cu bilete la ordin.

În anul 2011, un număr de treisprezece bănci au raportat 87,7 la sută din numărul total al incidentelor de plată și 82,4 la sută din valoarea totală a sumei refuzate, cel mai frecvent motiv de refuz la plată fiind în continuare lipsa totală sau parțială de disponibil (62,8 la sută din totalul motivelor de refuz).

În cursul anului 2011 au fost înregistrate 3,99 milioane interogări ale bazei de date a CIP (o diminuare cu 1 la sută față de numărul din anul precedent), efectuate de bănci în nume propriu sau în numele clienților. Prin aceste interogări au fost solicitate informații despre titularii de cont, pentru a se verifica dacă pe numele acestora s-au înregistrat incidente de plată.

În conformitate cu prevederile Regulamentului BNR nr. 1/2001 privind organizarea și funcționarea la Banca Națională a României a Centralei Incidentelor de Plăți, cu modificările și completările ulterioare, banca centrală răspunde solicitărilor primite de la autoritățile publice cu privire la situația înscrierii în baza de date a CIP a unor titulari de cont. Astfel, în cursul anului 2011 s-a răspuns unui număr de 1 584 solicitări de acest tip, comparativ cu 2 604 în anul 2010.

În baza Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată prin Legea nr. 233/2002, precum și a Legii nr. 677/2001 pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, în cursul anului 2011 s-a răspuns unui număr de 157 petenți (54 persoane fizice și 103 persoane juridice), care au solicitat informații referitoare la datele raportate la Centrala Incidentelor de Plăți pe numele lor, comparativ cu 186 petenți (61 persoane fizice și 125 persoane juridice) în anul 2010.

În cursul anului 2011, s-au derulat activitățile specifice pentru modificarea și modernizarea regulamentului de organizare și funcționare a Centralei Incidentelor de Plăți, precum și a aplicației informatice utilizate de aceasta.

3. Planificarea pentru situații neprevăzute și gestiunea crizelor financiare

Obiectivele asumate de BNR pe linia planificării pentru situații neprevăzute și a gestiunii crizelor financiare în cursul anului 2011, prin Planul Național de Reformă, Pactul Euro Plus și cu ocazia misiunilor de evaluare efectuate de organisme financiare internaționale, au prevăzut întărirea mecanismelor de stabilizare aflate la dispoziția BNR. Rolul acestora este acela de a facilita prevenirea efectelor de contagiune și de a soluționa amenințările provenind din deteriorarea situației entităților supravegheate sau a grupurilor din care acestea fac parte, în condițiile în care, la nivelul anului 2011, principala vulnerabilitate a sectorului bancar românesc a fost indusă de factori exogeni acestuia.

Principalele instrumente de soluționare a situației băncilor aflate în dificultate dezvoltate în acest context au fost: (i) vânzarea administrativă de active ale unei instituții de credit-problemă, cu asumarea unei părți a pasivelor acestora de către una sau mai multe instituții eligibile și (ii) transferul activelor și pasivelor critice pentru stabilitatea financiară ale unei instituții de credit-problemă către o bancă-punte.

Tranzacțiile de tip achiziție de active cu asumare de pasive (P&A) reprezintă o soluție cu o importantă componentă privată pentru rezolvarea ordonată a situației unei bănci de importanță sistemică neviabile, care permite continuitatea serviciilor bancare de care beneficiază deponenții. Mecanismul de bază este reprezentat de achiziționarea unei părți din activele băncii cu probleme de către o altă instituție de credit (sau un grup de instituții de credit) sănătoasă(e), care își asumă, totodată, o parte corespunzătoare a pasivelor, în special depozitele clienților nebankari. Scopul operațiunilor de tip P&A este acela de a maximiza volumul pasivelor transferate ale băncii neviabile, în condițiile minimizării utilizării resurselor fondului de restructurare bancară. Astfel, se evită riscul declanșării unui fenomen de retragere generalizată a depozitelor bancare. În contraprestație, banca cumpărătoare primește activele de cea mai bună calitate din patrimoniul băncii aflate în lichidare ordonată, în limita plafonului dat de valoarea pasivelor asumate. Pentru cumpărător, achiziționarea de active bancare poate conduce la creșterea cotei de piață sau la extinderea pe un nou segment de afaceri.

Instrumentul „bancă-punte” presupune transferul asistat al componentelor critice aferente funcției de intermediere financiară, derulată de o instituție de credit a cărei situație dificilă reprezintă un risc major la adresa stabilității financiare, către o nouă instituție de credit, înființată în acest scop. Banca-punte este concepută ca o entitate cu existență temporară. Rolul ei este acela de a permite asigurarea continuității furnizării de produse și servicii bancare necesare clienților instituției-problemă până la momentul în care aceste operațiuni pot fi preluate în condiții optime de către o altă instituție de credit, de regulă cu capital privat. Banca-punte operează într-o manieră conservatoare, iar administrarea sa se face în sistem dualist. Membrii directoratului sunt desemnați de Banca Națională a României dintre persoane cu reputație și experiență recunoscute în domeniul bancar, iar atribuțiile

Consiliului de supraveghere sunt exercitate de FGDB, care îndeplinește și calitatea de acționar unic al băncii-punte. Acest instrument de stabilizare reprezintă soluția de ultimă instanță pentru evitarea unei restructurări dezordonate a activității de intermediere desfășurate de o bancă de importanță sistemică aflată în dificultate, în condițiile în care tranzacția de tip P&A nu este fezabilă la acel moment.

Aceste instrumente ale setului de mecanisme pentru soluționarea situației instituțiilor de credit a căror activitate se consideră că poate afecta buna funcționare a sistemului financiar au fost însoțite de atribuirea de puteri suplimentare FGDB privind implicarea sa în calitate de acționar la o instituție de credit supusă unei măsuri de stabilizare. În acest context, BNR și-a revizuit mecanismul propriu de identificare a băncilor de importanță sistemică, pentru a răspunde cerințelor testului interesului public privind stabilitatea financiară.

Extinderea setului de instrumente, la dispoziția BNR, destinate soluționării situației băncilor aflate în dificultate, creează condițiile necesare pentru implementarea principiului ieșirii ordonate din piață a oricărei instituții bancare neviabile, indiferent de tipul sau dimensiunea acesteia. Totodată, au fost întărite condițiile pentru implementarea principiului utilizării resurselor private în procesul de soluționare a situației băncilor-problemă, prin intrarea în fază operațională, sub administrarea FGDB, a Fondului de restructurare bancară. În luna iunie 2011, s-au înregistrat primele intrări de fonduri bănești reprezentând contribuția instituțiilor de credit la această nouă componentă a mecanismului de protecție a sistemului financiar, sumele acumulate totalizând 50,2 milioane lei. Implicarea resurselor publice se poate realiza numai sub formă de împrumut acordat de Ministerul Finanțelor Publice către FGDB, condițiile de acordare și rambursare ale împrumutului fiind stabilite prin hotărâre a guvernului.

Planificarea pentru situații neprevăzute s-a întărit nu numai pe linia dezvoltării instrumentarului de intervenție, ci și prin crearea cadrului de comunicare externă pentru situații cu risc ridicat la adresa stabilității financiare. Rolul acestui cadru este acela de a îmbunătăți capacitatea de prevenire a apariției sau de contracarare a propagării unui fenomen de panică în rândul creditorilor băncilor. În aceste condiții, a fost elaborat un set de proiecte de comunicat de presă, care vizează cele trei tipuri de măsuri de stabilizare prevăzute de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, cu modificările și completările ulterioare. De asemenea, materialul descriptiv privind mecanismele și instrumentele care vizează consolidarea setului de măsuri aflate la dispoziția BNR pentru administrarea situațiilor cu potențial sistemic a fost încărcat pe pagina de internet a instituției, în cadrul secțiunii „Stabilitate financiară – modificări legislative recente”.

Banca centrală va continua actualizarea procedurilor interne pentru instrumentele de intervenție, în contextul procesului de armonizare la nivel european a standardelor de soluționare a situației băncilor-problemă. Totodată, BNR va evalua necesitatea completării setului actual de instrumente pentru soluționarea amenințărilor provenind din deteriorarea situației entităților bancare supravegheate

sau a grupurilor din care acestea fac parte, în funcție de prevederile viitoarei directive privind un cadru european de redresare și soluționare a situației băncilor-problemă, la momentul în care aceasta va fi adoptată.

Un rol important în stabilirea direcțiilor strategice de acțiune pentru gestionarea riscurilor sistemice la nivelul sectorului financiar revine Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară (CNSF), a cărui președinție este deținută de banca centrală. În anul 2011, BNR a continuat organizarea reuniunilor acestui organism și a inițiat cooptarea FGDB în calitate de instituție membră a CNSF. Totodată, BNR a demarat pregătirea unui exercițiu de simulare a crizei financiare, care va permite testarea eficienței colaborării între autoritățile membre ale CNSF privind gestionarea situațiilor de criză financiară la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare în ansamblu. Cu această ocazie, vor fi testate și mecanismele de activare a măsurilor de stabilizare. Exercițiul va fi derulat cu sprijinul experților Băncii Mondiale și va fi finalizat în prima jumătate a anului 2012.

Întâlnirile CNSF au promovat periodic schimbul de opinii privind impactul potențial al crizei financiare și economice internaționale asupra instituțiilor, piețelor și infrastructurii financiare, precum și asupra economiei reale românești. În acest context, membrii CNSF au analizat evoluția sectorului financiar din România, a cărei situație a rămas stabilă în contextul provocărilor induse de criza datoriilor suverane din zona euro și al semnalelor mixte privind redresarea economică la nivel mondial. Totodată, au fost abordate o serie de aspecte legate de îmbunătățirea colaborării interinstituționale în vederea întăririi supravegherii grupurilor financiare din România.

De asemenea, întâlnirile CNSF au reprezentat principala platformă de discuții privind evoluțiile recente la nivel european în domeniul prevenirii și gestionării crizelor financiare. În acest context, au fost discutate detaliile tehnice ale unui posibil regim european armonizat pentru prevenirea crizelor, redresarea și soluționarea situației băncilor și a anumitor societăți de investiții aflate în dificultate. Totodată, au fost analizate modul de organizare și funcționare a actualelor mecanisme de gestionare a crizei financiare și economice în zona euro, precum și reperele înființării mecanismului permanent de stabilitate financiară prevăzut să devină operațional în a doua jumătate a anului 2012.

Capitolul III. Autorizarea și reglementarea instituțiilor financiare

1. Autorizarea și notificarea instituțiilor financiare

1.1. Autorizarea instituțiilor de credit

Prerogativele Băncii Naționale a României în domeniul autorizării instituțiilor de credit sunt stabilite prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 227/2007, cu modificările și completările ulterioare. În anul 2011, BNR nu a autorizat nicio instituție de credit.

1.2. Autorizarea instituțiilor de plată

În baza competențelor pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor de plată, conferite de Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată (aprobată cu modificări prin Legea nr. 197/2010), cu modificările și completările ulterioare, și conform Regulamentului BNR nr. 21/2009, Banca Națională a României a autorizat în cursul anului 2011 un număr de 6 instituții de plată și a înscris în Registrul instituțiilor de plată 8 agenți.

1.3. Autorizarea instituțiilor emitente de monedă electronică

Prin intrarea în vigoare a Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică și respectiv a Regulamentului BNR nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, în cursul anului 2011 banca centrală a preluat competențe pe linia reglementării, autorizării și supravegherii prudențiale a instituțiilor emitente de monedă electronică. În baza noului cadru legislativ, o instituție emitentă de monedă electronică a depus la sfârșitul anului 2011 cerere de autorizare, a cărei soluționare nu a fost încă finalizată.

1.4. Notificarea instituțiilor financiare nebancare

În anul 2011 a continuat procesul de notificare și înscriere în registre a instituțiilor financiare nebancare nou-înființate. În conformitate cu prevederile Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, au fost supuse procedurii de notificare și înscriere în Registrul general 4 instituții financiare nebancare, în Registrul special 2 instituții financiare nebancare, iar în Registrul de evidență 310 instituții financiare nebancare.

Totodată, au fost radiate din Registrul general 11 instituții financiare nebancare, din Registrul special 3 instituții financiare nebancare, iar din Registrul de evidență 67 instituții financiare nebancare.

2. Cadrul legislativ și de reglementare a instituțiilor de credit

În planul reglementării prudențiale, anul 2011 a adus progrese semnificative, adoptarea unor noi reglementări având următoarele obiective:

- a) modificarea și completarea cadrului legislativ care reglementează procedura administrării speciale a instituțiilor de credit, astfel încât aceasta să permită o intervenție rapidă și eficientă în cazul băncilor cu probleme (Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar). Astfel, în contextul posibilității de utilizare a resurselor Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar pentru a facilita măsurile de restructurare adoptate în administrarea specială, modificările prevăd stabilirea anumitor cerințe care trebuie respectate atunci când sunt implementate astfel de măsuri, când implică un transfer de depozite (inclusiv tranzacții de vânzare de active cu asumare de pasive), pentru a se conferi o mai mare acuratețe și certitudine juridică în ceea ce privește derularea operațiunilor respective și pentru asigurarea unei transparențe sporite în selectarea instituțiilor de credit interesate de preluarea de active și pasive ale instituției de credit aflate în administrare specială. De asemenea, prin adoptarea actului normativ menționat a fost realizată și transpunerea prevederilor care se referă la colaborarea și schimbul de informații între autoritățile naționale de supraveghere și Autoritatea Bancară Europeană, precum și la implicarea acestora din urmă în proceduri de mediere conform Directivei 2010/78/UE de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE în ceea ce privește competențele Autorităților Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană, Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale, Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe) – Directiva Omnibus;
- b) transpunerea unor prevederi din Directiva 2010/78/UE de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE în ceea ce privește competențele Autorităților Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană, Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale, Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe) – Directiva Omnibus, prin elaborarea la nivelul băncii centrale a unei propuneri legislative de modificare și completare a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar, transmisă Ministerului Finanțelor Publice pentru promovare, în calitate de inițiator legislativ;
- c) modificarea cadrului legislativ prin includerea, ca mijloc de acțiune la dispoziția Băncii Naționale a României, a unui set de măsuri de stabilizare în situația în care o instituție de credit se află în dificultate și acest fapt constituie o amenințare la adresa stabilității financiare (Ordonanța Guvernului nr. 1/2012 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul instituțiilor de credit), respectiv:

- transferul total sau parțial de active și pasive ale unei instituții de credit către una sau mai multe instituții eligibile;
 - implicarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar în calitate de administrator delegat și, după caz, de acționar al instituției de credit aflate în dificultate, dacă anterior s-a dispus măsura suspendării drepturilor de vot în privința acționariatului care deține controlul asupra instituției de credit respective; ori
 - transferul de active și pasive ale unei instituții de credit către o bancă-punte care se constituie în acest scop;
- d) modificarea cadrului de reglementare Basel II pentru determinarea cerințelor minime de capital, respectiv 6 regulamente emise în comun de Banca Națională a României și Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, care asigură finalizarea transpunerii prevederilor Directivei 2010/76/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivei 2006/48/CE și a Directivei 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și resecuritizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare (Regulamentul BNR-CNVM nr. 13/8/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții, Regulamentul BNR-CNVM nr. 19/12/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții, Regulamentul BNR-CNVM nr. 20/11/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard, Regulamentul BNR-CNVM nr. 21/13/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/16/2010 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate și pozițiilor din securitizare, Regulamentul BNR-CNVM nr. 22/14/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții, Regulamentul BNR-CNVM nr. 23/15/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 25/30/2006 privind cerințele de transparență și de publicare pentru instituțiile de credit și firmele de investiții);
- e) îmbunătățirea cadrului de reglementare a riscului de lichiditate, precum și a raportărilor aferente, având în vedere și ajustările necesare în contextul adoptării Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) ca bază a contabilității la nivel individual, prin emiterea Regulamentului BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit (care a abrogat Regulamentul BNR nr. 24/2009) și a Ordinului BNR nr. 22/2011 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate și riscul mare de lichiditate;
- f) îmbunătățirea și completarea cadrului aferent tehnicilor de transfer al riscului operațional prin transpunerea recomandărilor relevante prevăzute de ghidul emis de Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (CEBS) – „Ghid privind tehnicile de diminuare a riscului operațional” pe tematica recunoașterii

tehniciilor de transfer al riscului operațional în cadrul abordării avansate de evaluare pentru determinarea cerințelor minime de capital (Regulamentul BNR nr. 6/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 25/2009 privind utilizarea abordării avansate de evaluare și aprobarea utilizării acestei abordări de către instituțiile de credit, pentru riscul operațional);

g) elaborarea cadrului de reglementare prudențială, în contextul adoptării IFRS:

1. Regulamentul BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare;
2. Ordinul BNR nr. 14/2011 pentru raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare;
3. Ordinul BNR nr. 25/2011 privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012;
4. Ordinul BNR nr. 26/2011 privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor de prudență bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor Internaționale de Raportare Financiară la nivel individual ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 (reglementează modul de aplicare a cerințelor prudențiale în primul an după adoptarea IFRS);
5. Regulamentul BNR-CNVM nr. 20/11/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard;
6. Ordinul BNR nr. 15/2011 pentru modificarea Ordinului BNR nr. 23/2010 privind raportarea expunerilor mari de către instituțiile de credit și a Ordinului BNR nr. 6/2011 privind raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit;
7. Regulamentul BNR nr. 29/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora și pentru abrogarea Ordinului BNR nr. 25/2010 privind raportarea situațiilor referitoare la expunerile din credite înregistrate față de debitorii din afara sectorului instituțiilor de credit care au făcut obiectul prevederilor art. 112 alin. (5) din Regulamentul BNR nr. 18/2009 (modificarea vizează modul de determinare a valorii expunerii ce se ia în calculul indicatorului prudențial prin care se determină modificarea potențială a valorii economice a unei instituții de credit ca urmare a schimbării nivelurilor ratei dobânzii, efectuată pentru a se evita distorsiunea generată de trecerea la IFRS a indicatorului menționat în cazul instituțiilor de credit care aplică abordarea standard pentru calculul cerințelor minime de capital);

8. Regulamentul BNR-CNVM nr. 28/17/2011 pentru completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții;
- h) modificarea cadrului de reglementare privind supravegherea pozițiilor valutare (Regulamentul BNR-CNVM nr. 14/9/2011 pentru completarea Regulamentului BNR-CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții, Ordinul BNR nr. 16/2011 privind raportarea situației pozițiilor pe valută și pe aur, Norma BNR nr. 1/2011 pentru abrogarea Normelor BNR nr. 4/2001 privind supravegherea pozițiilor valutare ale băncilor);
- i) îmbunătățirea/elaborarea unor prevederi prudențiale aplicabile instituțiilor de credit referitoare la: (i) deținerile temporare de acțiuni/părți sociale în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar (Regulamentul BNR nr. 26/2011); (ii) alinierea limitei aplicabile expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit la noua limită alternativă adusă de modificările recente ale Directivei 2006/48/CE în contextul supravegherii expunerilor mari (Regulamentul BNR nr. 10/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora);
- j) schimbarea cadrului privind raportarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit în vederea alinierii la modificările aduse cadrului COREP de către Comitetul Supraveghetorilor Bancari Europeni (Ordinul BNR nr. 13/2011).

De la data dobândirii de către România a calității de stat membru al Uniunii Europene, Banca Națională a României, prin reprezentanții săi în cadrul structurilor comunitare, participă activ, prin formularea de poziții, atât la stabilirea la nivel european a strategiilor în domeniul reglementării prudențiale, cât și la elaborarea textelor noilor directive/regulamente/standarde tehnice.

3. Reglementarea condițiilor de acordare și derulare a creditelor destinate persoanelor fizice

Având în vedere necesitatea echilibrării structurii pe monede a creditului destinat persoanelor fizice, Banca Națională a României a emis Regulamentul nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice, care încorporează principii ce promovează creditarea responsabilă, general acceptate la nivelul Uniunii Europene, și vizează evitarea supraîndatorării și a asumării de riscuri pe care debitorul nu le înțelege sau nu dispune de instrumente pentru a le contracara. Astfel, Regulamentul BNR nr. 24/2011 impune creditorilor criterii mai exigente la acordarea creditului de consum, în special pentru cel în valută (ajustarea, în sensul diminuării, a gradului maxim de îndatorare permis; impunerea obligației de prezentare de garanții reale și/sau personale la un nivel de minimum 133 la sută din valoarea finanțării; limitarea duratei creditului la maximum 5 ani; introducerea unei restricții cantitative suplimentare aferente creditului de consum în valută acordat debitorilor neprotejați la riscul valutar, în cazul creditorilor care nu dispun de norme interne de

creditare validate de BNR, respectiv limitarea la 10 la sută a nivelului maxim al gradului de îndatorare aferent acestui tip de finanțare), fără a afecta pe fond accesul la creditul ipotecar cu destinație imobiliară. Regulamentul prevede explicit obligația creditorului de informare și avertizare a clienților cu privire la riscurile aferente creditării în valută și consecințele materializării riscului valutar și a riscului de rată a dobânzii.

Obiectivul acestei reglementări privind limitarea gradului de îndatorare a populației circumscris necesității asigurării stabilității financiare justifică extinderea sferei de cuprindere a actului normativ prin includerea sucursalelor instituțiilor de credit din alte state membre, asigurându-se astfel o bază mai largă a entităților supuse rigorilor reglementării.

4. Reglementarea regimului garantării depozitelor în sistemul bancar și a Fondului de restructurare bancară administrat de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar

Prin Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar a fost modificată Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 (r2) privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, cu modificările și completările ulterioare; modificările au vizat, în principal, acordarea posibilității utilizării resurselor administrate de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar (FGDB) în scopul facilitării implementării măsurilor de restructurare autorizate de BNR în procedura administrării speciale a instituțiilor de credit, în situația în care costurile suportate de FGDB cu respectiva operațiune nu depășesc valoarea efectivă a compensațiilor ce ar trebui plătite în lipsa implementării unei astfel de măsuri, respectiv în situația indisponibilizării depozitelor.

Ulterior, prin Ordonanța Guvernului nr. 1/2012 pentru modificarea și completarea unor acte normative din domeniul instituțiilor de credit a fost acordată posibilitatea utilizării, în scopul finanțării măsurilor de stabilizare adoptate de Banca Națională a României, inclusiv a resurselor existente în fondul special de despăgubire, redenumit prin amendamentele aduse ca fond de restructurare bancară. În consecință, prevederile referitoare la utilizarea resurselor acestui fond au fost adaptate astfel încât să răspundă noilor cerințe introduse cu privire la măsurile de stabilizare dispuse de Banca Națională a României. Tot prin intermediul acestui act normativ a fost permisă utilizarea unei părți din resursele schemei de garantare în scopul finanțării măsurilor de stabilizare.

Totodată, a fost reglementată activitatea FGDB aferentă calităților deținute în cadrul implementării măsurilor de stabilizare, respectiv administrator delegat, acționar la o instituție de credit față de care a fost dispusă o măsură de stabilizare de către Banca Națională a României sau acționar unic al băncilor-punte, exercitând în acest din urmă caz și atribuțiile Consiliului de supraveghere.

5. Reglementarea activității instituțiilor de plată

În contextul aplicării Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată (act normativ ce transpune Directiva 2007/64/CE), s-a evidențiat o posibilă incompatibilitate legislativă în cazul entităților care prestează servicii de plată cu fonduri provenite dintr-o linie de credit pusă la dispoziția plătitorului de către instituția de plată, în condițiile în care activitatea de creditare este reglementată de Legea nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, cu modificările și completările ulterioare.

Pentru clarificarea modului de aplicare a celor două reglementări în raport cu instituțiile de plată care acordă credite legate de serviciile de plată, a fost emisă Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42/2011 pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată și a Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare, care stabilește fără echivoc faptul că activitatea de acordare de credite în legătură cu executarea unei operațiuni de plată nu intră sub incidența dispozițiilor Legii nr. 93/2009, cu condiția menținerii pentru această activitate a acelor cerințe de natură prudențială permise de Directiva 2007/64/CE.

În acest context s-a impus și modificarea Regulamentului BNR nr. 21/2009 privind instituțiile de plată în vederea introducerii criteriilor ce determină nivelul de semnificație a activității de creditare (practic, reglementarea a preluat criteriile cantitative utilizate pentru înscrierea instituțiilor financiare nebancare în Registrul special, respectiv pentru trecerea entității, datorită importanței sale, de la un regim de monitorizare la unul de supraveghere de către banca centrală), precum și a stabilirii metodologiei de calcul și a cerințelor de raportare. În plus, au fost operate și unele modificări a căror necesitate a rezultat fie din transpunerea în practică a regulamentului în procedura de autorizare, fie din asigurarea acurateții reglementării.

6. Reglementarea activității instituțiilor emitente de monedă electronică

În aplicarea prevederilor Legii nr. 127/2011 privind activitatea de emisie de monedă electronică, a fost emis Regulamentul BNR nr. 8/2011 privind instituțiile emitente de monedă electronică, prin care sunt transpuse prevederile Directivei 2009/110/CE cu privire la cerințele și documentația ce trebuie prezentată Băncii Naționale a României în vederea autorizării funcționării instituției emitente de monedă electronică, metodologia de calcul al necesarului și componența fondurilor proprii aferente activității cu monedă electronică, măsurile de protejare a fondurilor primite în schimbul monedei electronice, fiind de asemenea incluse dispoziții reprezentând detalii tehnice necesare Băncii Naționale a României pentru realizarea în bune condiții a activității de autorizare și supraveghere prudențială a acestei categorii de instituții financiare (de exemplu, procedura de notificare a modificărilor în situația instituțiilor emitente de monedă electronică, cerințele de raportare).

Totodată, având în vedere faptul că, prin aplicarea prevederilor aceleiași directive, instituțiile emitente de monedă electronică își pierd calitatea de instituție de credit, beneficiind de un cadru de reglementare dedicat, s-a impus adaptarea, în sensul reflectării noului statut al acestor entități, a legislației secundare emise de BNR referitoare la limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice, clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, prevenirea și combaterea spălării banilor și supravegherea modului de punere în aplicare a sancțiunilor internaționale de blocare a fondurilor; de asemenea, s-a impus și necesitatea abrogării unor prevederi specifice instituțiilor emitente de monedă electronică din reglementările referitoare exclusiv la instituțiile de credit.

7. Cadrul legislativ și de reglementare contabilă pentru instituțiile care intră în sfera de reglementare a Băncii Naționale a României¹

Unul dintre obiectivele principale ale Băncii Naționale a României în domeniul reglementării contabile îl reprezintă adoptarea unui sistem contabil aplicabil instituțiilor reglementate și supravegheate de Banca Națională a României, care să asigure satisfacerea cerințelor informaționale ale diverșilor utilizatori ai situațiilor financiare, în concordanță cu cerințele directivelor europene și cu cele ale Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS).

În exercițiul financiar al anului 2011, reglementările contabile în vigoare conforme cu directivele europene, aplicabile instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancare și Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, au fost aprobate prin Ordinul BNR nr. 13/2008, cu modificările și completările ulterioare; potrivit acestora, situațiile financiare anuale individuale se întocmesc în conformitate cu directivele europene, iar situațiile financiare consolidate în concordanță cu IFRS.

Începând cu data de 1 ianuarie 2012, instituțiile de credit aplică IFRS ca bază a contabilității și pentru întocmirea situațiilor financiare individuale, reglementările contabile aplicabile fiind cele conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010).

În contextul extinderii competențelor BNR în domeniul emiterii de norme și reglementări contabile și asupra instituțiilor de plată și instituțiilor emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată, și având în vedere faptul că, începând cu data de 1 ianuarie 2012, instituțiile de credit aplică IFRS, astfel încât nu mai intră sub incidența reglementărilor conforme cu directivele europene, a fost emisă o nouă reglementare (Ordinul BNR nr. 27/2011), aplicabilă celorlalte entități care intră în sfera de reglementare contabilă a BNR, altele decât instituțiile de credit.

¹ Instituțiile de credit, instituțiile financiare nebancare, instituțiile de plată și instituțiile emitente de monedă electronică ce acordă credite legate de serviciile de plată și a căror activitate este limitată la prestarea de servicii de plată, respectiv emiterea de monedă electronică și prestarea de servicii de plată, precum și Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

Modificările aduse de Ordinul BNR nr. 27/2011 au impus actualizarea corespunzătoare a prevederilor Ordinului BNR nr. 18/2007 referitoare la raportările periodice ale instituțiilor financiare nebankare, astfel încât a fost emis Ordinul BNR nr. 28/2011.

Totodată, în vederea asigurării respectării cerințelor de raportare impuse de către Ministerul Finanțelor Publice la nivelul economiei naționale, a fost actualizată reglementarea privind Sistemul de raportare contabilă semestrială pentru instituțiile care intră în aria de reglementare contabilă a BNR, prin emiterea Ordinului BNR nr. 7/2011 privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 8/2008.

În aplicarea Strategiei pentru implementarea IFRS de către instituțiile de credit, adoptată în cursul anului 2010, Banca Națională a României a continuat procesul de actualizare a cadrului de reglementare contabilă, fiind întreprinse o serie de măsuri/acțiuni care să faciliteze tranziția către noile standarde:

- (i) transmiterea către Ministerul Finanțelor Publice, la sfârșitul lunii martie 2011, a monografiilor contabile comparative (IFRS/directive europene), elaborate de către grupurile de lucru constituite la nivelul Comisiei de contabilitate a Asociației Române a Băncilor (din care au făcut parte și reprezentanți ai Băncii Naționale a României), astfel încât să fie asigurate autorității fiscale condițiile optime pentru analiza cuprinzătoare a implicațiilor fiscale legate de implementarea IFRS, pentru luarea deciziilor în ceea ce privește eventuala modificare a legislației fiscale aferente;
- (ii) emiterea Ordinului BNR nr. 29/2011 privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 27/2010, în contextul în care, ca urmare a discuțiilor purtate cu reprezentanții organismelor internaționale și a solicitării Ministerului Finanțelor Publice, s-a impus introducerea unor conturi noi în Planul de conturi în vederea asigurării evidențelor necesare stabilirii obligațiilor fiscale;
- (iii) organizarea, în luna iunie 2011, de către Banca Națională a României în colaborare cu Institutul Contabililor Autorizați din Anglia și Țara Galilor (ICAEW) a conferinței cu tema „IFRS: experiența internațională și implementarea acestora de către sectorul bancar din România în 2012”, în vederea creșterii gradului de conștientizare cu privire la implicațiile generate de trecerea la aplicarea IFRS de către sistemul bancar, în cadrul căreia au fost prezentate principalele dificultăți identificate în legătură cu trecerea la aplicarea noilor reglementări;
- (iv) actualizarea, în luna iulie 2011, a listei orientative a conturilor prevăzute de Planul de conturi din reglementările contabile conforme cu IFRS, listă care se are în vedere la determinarea bazei de calcul al rezervelor minime obligatorii și al soldurilor depunerilor la vedere.

În contextul adoptării integrale și exclusive a IFRS de către instituțiile de credit, la 1 ianuarie 2012, Banca Națională a României a acționat în sensul actualizării cadrului de raportare prudentială, prin:

- (i) emiterea Ordinului BNR nr. 3/2011 prin care a fost stabilit sistemul de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudentială – FINREP –

la nivel individual; acesta stabilește categoriile de formulare și instrucțiunile de completare a acestora aplicabile instituțiilor de credit și sucursalelor din România ale instituțiilor de credit cu sediul în state terțe, având în vedere, pe de o parte, adaptarea la nivel individual a noului cadru de raportare FINREP la nivel consolidat și, pe de altă parte, actualizarea pozițiilor din cadrul formularelor de raportare corespunzător noului plan de conturi prevăzut de reglementările contabile conforme cu IFRS;

- (ii) emiterea Ordinului BNR nr. 2/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice, cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre;
- (iii) emiterea Ordinului BNR nr. 12/2011 prin care au fost modificate și completate prevederile ordinelor BNR nr. 1, 2 și 3 din 2011, în vederea renunțării la impunerea unei metode de recunoaștere a activelor financiare în ceea ce privește întocmirea situațiilor financiare consolidate/ individuale conforme cu IFRS, solicitate instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială și, respectiv, a raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, precum și pentru asigurarea comparabilității indicatorilor raportați în situațiile FINREP cu cei din COREP și din situațiile financiare publicabile.

8. Principalele obiective pentru anul 2012

I. În domeniul activității de reglementare prudențială bancară

- modificarea cadrului legislativ pentru introducerea de prevederi care să asigure transpunerea noii Directive privind cerințele de capital (CRD IV);
- revizuirea întregului cadru de reglementare prudențială acoperit de Regulamentul aferent pachetului CRD IV, în vederea asigurării premiselor necesare implementării regulamentului de directă aplicare la nivelul Uniunii Europene (CRR);
- modificarea cadrului de reglementare prudențială, în vederea transpunerii prevederilor relevante din Directiva privind cerințele de capital (CRD IV);
- asigurarea cadrului necesar pentru aplicarea noilor cerințe de raportare elaborate la nivelul UE în contextul definitivării cadrului de reglementare prudențială aferent pachetului CRD IV;
- preluarea sub formă de instrucțiuni a ghidurilor CEBS referitoare la problematice precum: expunerile mari, instrumentele de capital hibride, lichiditate, politicile și practicile de remunerare, gestionarea riscului operațional în activități legate de piață, guvernanta internă, riscul de concentrare în cadrul procesului de supraveghere, simulările de criză, operațiunile de securitizare;
- participarea la elaborarea propunerilor privind direcțiile strategice de reglementare în domeniul emiterii de obligațiuni garantate cu creanțe și a

celor pentru cadrul de reglementare secundar aferent legislației primare a emisiunilor de obligațiuni garantate cu creanțe;

- modificarea/elaborarea unor reglementări referitoare la aspecte precum:
 - raportarea operațiunilor suspecte și a incidentelor de fraudă;
 - tipologia garanțiilor acceptate de băncile de economisire și creditare în domeniul locativ;
 - revizuirea cadrului de reglementare (inclusiv raportările) privind filtrele prudențiale și pozițiile valutare în contextul noului cadru de reglementare prudențial european CRD IV;
- revizuirea cadrului actual de reglementare din perspectiva conformării cu recomandările CERS privind creditarea în valută și finanțarea în dolari SUA a instituțiilor de credit;
- formularea de poziții în legătură cu pachetul CRD IV și participarea la reuniunile organismelor comunitare în vederea susținerii acestora;
- formularea de poziții asupra propunerilor Comisiei Europene pentru viitorul cadru de rezoluție bancară;
- formularea de poziții asupra propunerilor de modificare a Directivei privind conglomeratele financiare și participarea la reuniunile organismelor comunitare în vederea susținerii acestora.

II. În domeniul activităților financiare și al instituțiilor financiare nebancare

- implicarea în dezbaterile privind cadrul legislativ european de restructurare bancară, din perspectiva asigurării integrării fără dificultăți a cadrului legislativ național în materie – regimul Fondului de restructurare bancară administrat de Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar;
- elaborarea și susținerea poziției României în procesul de revizuire a directivei privind schemele de garantare a depozitelor și transpunerea acesteia în legislația națională;
- ajustarea cerințelor prudențiale privind expunerile și a regimului restructurării creditelor impusă instituțiilor financiare nebancare înscrise în Registrul special pentru o mai fidelă aliniere la specificul activității desfășurate de această categorie de creditori și la contextul economico-financiar;
- participarea la formularea de poziții ale României în negocierea proiectului Directivei Comisiei Europene în domeniul creditului pentru proprietăți rezidențiale;
- participarea la elaborarea cadrului de reglementare necesar pentru asigurarea implementării recomandărilor Comitetului European pentru Risc Sistemic legate de limitarea creditării în valută a debitorilor expuși riscului valutar;
- elaborarea și susținerea poziției BNR în procesul de modificare a Legii nr. 32/2006 privind obligațiunile ipotecare – inițiat de instituțiile de credit în contextul *Vienna Initiative*;
- elaborarea poziției BNR în procesul de reglementare la nivel comunitar a produselor bancare de *retail*.

III. În domeniul reglementării contabile și valutare

- actualizarea reglementărilor contabile conforme cu IFRS (Ordinul BNR nr. 27/2010), în vederea includerii în cadrul acestora a modificărilor intervenite la nivelul prevederilor IFRS, dar și a propunerilor rezultate din aplicarea efectivă a IFRS primite de la instituțiile de credit și firmele de audit;
- actualizarea reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (Ordinul BNR nr. 27/2011) în funcție de stadiul alinierii acestora la directivele comunitare;
- emiterea unei reglementări care să prevadă formatul standardizat al raportărilor anuale solicitate instituțiilor de credit pentru acoperirea necesităților de informații ale Ministerului Finanțelor Publice, în contextul trecerii la aplicarea de către instituțiile de credit a IFRS ca bază a contabilității, și pentru întocmirea situațiilor financiare la nivel individual, începând cu exercițiul financiar al anului 2012 și având în vedere faptul că IFRS nu prevăd un astfel de format pentru situațiile financiare anuale publicabile;
- actualizarea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil entităților care intră în sfera de reglementare contabilă a Băncii Naționale a României (Ordinul BNR nr. 8/2008), în vederea asigurării unui sistem unitar de informare la nivelul economiei naționale și eliminării instituțiilor de credit din sfera de cuprindere a acestei reglementări;
- emiterea reglementării privind Sistemul de raportare contabilă semestrială aplicabil instituțiilor de credit, având în vedere, pe de o parte, necesitățile de informații ale Ministerului Finanțelor Publice și, pe de altă parte, faptul că, începând cu exercițiul financiar al anului 2012, instituțiilor de credit nu le mai sunt aplicabile reglementările contabile conforme cu directivele europene;
- actualizarea reglementărilor actuale în vigoare privind cadrul de raportare FINREP, atât la nivel consolidat, cât și la nivel individual (ordinele BNR nr. 1 și 3 din 2011), în vederea asigurării condițiilor optime pentru aplicarea unitară a acestui cadru de raportare de către instituțiile de credit în cursul anului 2012, prin includerea de precizări privind prezentarea situațiilor financiare FINREP (ca urmare a solicitărilor primite în acest sens de la instituțiile de credit și firmele de audit, dar și a răspunsurilor formulate, până în prezent, de membrii FINREP Network² la întrebările legate de implementarea cadrului de raportare FINREP, elaborat de Autoritatea Bancară Europeană – EBA);
- actualizarea cadrului de raportare periodică pentru sucursalele din România ale instituțiilor de credit din alte state membre, cuprinzând informațiile statistice de natură financiar-contabilă (Ordinul BNR nr. 2/2011), în vederea includerii de precizări pentru asigurarea unei abordări unitare la

² Grup tehnic de lucru constituit în cadrul EBA privind cadrul de raportare FINREP.

nivelul respectivelor sucursale și a comparabilității informațiilor solicitate prin această reglementare cu informațiile similare raportate de instituțiile de credit, dar și pentru eventualele necesități suplimentare de informații ale direcțiilor de specialitate din Banca Națională a României;

- analiza necesității emiterii unei reglementări noi privind sistemul de raportare financiară în scopuri de supraveghere prudentială, atât la nivel consolidat, cât și la nivel individual, ca urmare a revizuirii cadrului de raportare FINREP³, care va face obiectul unui regulament comunitar direct aplicabil;
- abrogarea Normei BNR nr. 4/2005 privind efectuarea operațiunilor de schimb valutar, cu modificările și completările ulterioare, ca urmare a intrării în vigoare a Legii nr. 238/2011 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 53/2008 privind modificarea și completarea Legii nr. 656/2002 pentru prevenirea și sancționarea spălării banilor, precum și pentru instituirea unor măsuri de prevenire și combatere a finanțării actelor de terorism, care prevede ca activitatea de autorizare și/sau de înregistrare a entităților care desfășoară activități de schimb valutar pe teritoriul României, altele decât cele care fac obiectul supravegherii Băncii Naționale a României, să se realizeze de către Ministerul Finanțelor Publice, prin Comisia de autorizare a activității de schimb valutar;
- actualizarea reglementărilor privind regimul valutar în funcție de evoluția cadrului de reglementare național și european în domeniu, precum și de obiectivele urmărite de Banca Națională a României.

³ În cadrul documentului de consultare emis de EBA în data de 20 decembrie 2011 se prevede ca noul cadru de raportare FINREP să fie implementat în legislația națională începând cu a doua jumătate a anului 2012, cu aplicare de la 31 martie 2013 (ca primă dată de raportare). Documentul de consultare prevede obligativitatea aplicării cadrului de raportare FINREP la nivel consolidat, decizia finală referitoare la obligativitatea aplicării acestui cadru și la nivel individual urmând a fi luată de către EBA în cursul anului 2012.

Capitolul IV. Supravegherea prudențială a instituțiilor financiare

1. Structura sectorului bancar

Anul 2011 nu a adus modificări semnificative în structura sistemului bancar românesc. Astfel, pe parcursul acestui an au avut loc preluarea activității Sucursalei Anglo Romanian Bank de către BCR și transferul acțiunilor deținute de stat la Banca de Export-Import a României – Eximbank din administrarea AVAS în cea a Ministerului Finanțelor Publice, potrivit prevederilor Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 83/2011. O serie de schimbări în structura acționariatului s-au produs la Volksbank România SA, care are un nou acționar majoritar – VBI Beteiligungs GmbH, și la Marfin Bank România, în cazul căreia acționarul majoritar a devenit Marfin Popular Bank Public Co Ltd. Cyprus după fuziunea sa cu Marfin Egnatia Bank of Greece. De asemenea, au intervenit modificări ale denumirii unor instituții de credit, cum este cazul sucursalei din București a băncii Caja de Ahorros y Pensiones de Barcelona (La Caixa) care a devenit Caixa Bank și al Libra Bank al cărei nume s-a schimbat în Libra Internet Bank.

În consecință, comparativ cu anul 2010, numărul sucursalelor băncilor străine s-a diminuat cu o unitate, ajungând la 8 entități la 31 decembrie 2011, în timp ce numărul băncilor autohtone a rămas același, respectiv 33 de entități¹.

Tabel 1. Componenta sistemului bancar pe forme de proprietate

	număr bănci, sfârșitul perioadei	
	2010	2011
Bănci persoane juridice române,	32	32
din care:		
Bănci cu capital integral sau majoritar de stat	2	2
Bănci cu capital majoritar privat,	30	30
din care:		
- cu capital majoritar autohton	4	4
- cu capital majoritar străin	26	26
Sucursalele băncilor străine	9	8
Total bănci și sucursale ale băncilor străine	41	40
CREDITCOOP	1	1
Total instituții de credit	42	41

¹ Inclusiv Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP.

Din punct de vedere al capitalului social, la sfârșitul anului 2011 componența sistemului bancar românesc a fost următoarea: 2 bănci cu capital integral sau majoritar de stat (CEC Bank și Eximbank), 4 cu capital majoritar privat autohton (Banca Transilvania, Banca Comercială CARPATICA, Libra Internet Bank și Banca Comercială Feroviara), 26 cu capital majoritar străin, 8 sucursale ale unor bănci străine și o organizație cooperatistă de credit autorizată (Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP).

Tabel 2. Cota de piață a instituțiilor de credit

	sfârșitul perioadei			
	Activ net bilanțier			
	2010		2011	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc,	50 377,2	14,7	59 294,2	16,8
din care:				
– cu capital majoritar de stat	25 207,4	7,4	28 990,1	8,2
– cu capital majoritar privat	25 169,8	7,3	30 304,1	8,6
Bănci cu capital majoritar străin	267 075,7	78,1	265 381,6	75,0
I. Total bănci comerciale	317 452,9	92,8	324 675,8	91,8
II. Sucursalele băncilor străine	23 697,1	7,0	28 381,2	8,0
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	315 942,6	92,4	324 066,9	91,6
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	290 772,8	85,1	293 762,8	83,0
Total bănci și sucursale ale băncilor străine (I+II)	341 150,0	99,8	353 057,0	99,8
CREDITCOOP	796,3	0,2	853,9	0,2
Total instituții de credit	341 946,3	100,0	353 910,9	100,0

La finele anului 2011, băncile cu capital integral sau majoritar privat dețineau 91,8 la sută în totalul activelor sistemului bancar românesc, în timp ce băncile cu capital integral sau majoritar de stat dețineau o pondere de numai 8,2 la sută. În ceea ce privește segmentul băncilor cu capital integral sau majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine, ponderea în totalul activului sistemului bancar a fost de 83,0 la sută.

Tabel 3. Ponderea instituțiilor de credit în volumul agregat al capitalului

	sfârșitul perioadei			
	Capital social/de dotare			
	2010		2011	
	mil. lei	%	mil. lei	%
Bănci cu capital românesc,	3 794,8	22,4	4 166,2	22,8
din care:				
– cu capital majoritar de stat	1 795,6	10,6	1 848,4	10,1
– cu capital majoritar privat	1 999,2	11,8	2 317,8	12,7
Bănci cu capital majoritar străin	12 632,9	74,6	13 701,4	74,9
I. Total bănci comerciale	16 427,7	97,0	17 867,6	97,7
II. Sucursalele băncilor străine	393,7	2,3	295,7	1,6
Total bănci cu capital majoritar privat, inclusiv sucursalele băncilor străine	15 025,8	88,7	16 314,9	89,2
Total bănci cu capital majoritar străin, inclusiv sucursalele băncilor străine	13 026,6	76,9	13 997,1	76,5
Total bănci și sucursale ale băncilor străine (I+II)	16 821,4	99,3	18 163,3	99,3
CREDITCOOP	122,7	0,7	126,0	0,7
Total instituții de credit	16 944,1	100,0	18 289,3	100,0

Ponderea deținută de primele cinci bănci² în volumul agregat al activelor a fost, la finele anului 2011, de 54,6 la sută, în cel al creditelor de 52,3 la sută, în cel al depozitelor de 58,0 la sută, în cel al capitalurilor proprii de 52,8 la sută și în cel al titlurilor de stat de 59,7 la sută.

În ceea ce privește gradul de capitalizare a sistemului bancar, s-a remarcat creșterea capitalului social/de dotare atât în termeni nominali, cu 7,9 la sută, cât și în termeni reali, cu 4,7 la sută, în principal datorită aportului în numerar al acționarilor și repartizărilor din profitul net al anului precedent.

Din punct de vedere al țărilor care dețin participații la capitalul social al băncilor autohtone și al sucursalelor băncilor străine, la finele anului 2011 primele trei poziții în capitalul agregat au fost în continuare ocupate de Grecia (cu 22,9 la sută), de Austria (cu 20,8 la sută) și, la mare distanță, de Olanda (cu 11,5 la sută).

² Stabilite în funcție de mărimea activelor.

Tabel 4. Participațiile străine la capitalul instituțiilor de credit din România la 31 decembrie 2011

	mil. lei	%
Grecia	4 192,5	22,9
Austria	3 795,8	20,8
Olanda	2 102,3	11,5
Italia	899,5	4,9
Ungaria	661,2	3,6
Cipru	653,9	3,6
Franța	578,5	3,2
BERD	361,7	2,0
Alte țări	350,6	1,7
Portugalia	267,1	1,5
Israel	247,8	1,4
Germania	191,9	1,1
SUA	152,2	0,8
Capitalul străin agregat pe sistem bancar	14 455,0	79,0
Capitalul total al instituțiilor de credit	18 289,4	100,0

În contextul aderării României la UE și al liberalizării pieței serviciilor, 349 instituții străine au notificat intenția de a desfășura activitate bancară în mod direct pe teritoriul României, dintre care 230 instituții bancare, 3 instituții financiare nebancare, 16 instituții emitente de monedă electronică și 100 instituții de plată.

2. Performanțe și perspective ale sectorului bancar

În cursul anului 2011, instituțiile de credit au activat în continuare într-un mediu caracterizat de austeritate și incertitudine – asociate persistenței efectelor crizei financiare și economice internaționale –, încercând să reducă la minimum posibilele efecte de contagiune și să se adapteze atât la cerințele piețelor financiare, cât și la noul cadru de reglementare orientat, în principal, către consolidarea bazei de capital și a lichidității.

În acest context, performanțele sistemului bancar românesc au fost marcate de temperarea activității bancare, evoluție care s-a reflectat în majorarea cu numai 3,5 la sută (în termeni nominali) a activului agregat net la nivel de sistem, de la 341 946,3 milioane lei la 31 decembrie 2010 la 353 910,9 milioane lei la 31 decembrie 2011. Exprimat în euro, activul agregat net a crescut și mai puțin (cu 2,7 la sută), de la 79 804,5 milioane euro la 81 929,5 milioane euro.

Intermedierea financiară calculată ca pondere a activelor bancare în PIB a scăzut ușor, de la 65,4 la sută în 2010 la 61,0 la sută în 2011, plasându-se în continuare la un nivel redus comparativ cu alte țări din UE.

Adecvarea capitalului

Și în anul 2011, mediul financiar a fost marcat de necesitatea susținerii de către state a unor grupuri bancare europene confruntate cu serioase dezechilibre financiare accentuate și de criza datoriilor suverane. Merită menționat faptul că în cazul României nu s-a făcut apel la fonduri publice pentru sprijinirea instituțiilor de credit, în condițiile în care, atunci când s-a impus, acestea au beneficiat de suportul propriilor acționari.

În calitate de autoritate de supraveghere, Banca Națională a României a menținut măsurile destinate asigurării unui grad de adecvare a capitalului corespunzător profilului de risc al fiecărei instituții de credit. Măsurile au vizat atât impunerea în cazul unor instituții de credit a unei limite a indicatorului de solvabilitate de minimum 10 la sută din fondurile proprii, cât și raportarea lunară a acestui indicator.

Atitudinea prudentă a băncilor referitoare la asumarea riscurilor a determinat un nivel confortabil al indicatorului de solvabilitate la sfârșitul anului 2011, respectiv 14,9 la sută la nivel agregat. Totodată, eforturile băncilor s-au concretizat în majorarea capitalului social, atât în termeni nominali (+7,9 la sută la finele anului 2011), cât și în termeni reali (+4,7 la sută).

Potrivit raportărilor băncilor privind cerințele minime de capital, la 31 decembrie 2011, riscului de credit i-au fost alocate 83,8 la sută din cerințele de capital, riscului operațional 14,3 la sută, iar riscului de piață 1,9 la sută.

Efectul de pârgă, determinat ca raport între fondurile proprii de nivel 1 și valoarea medie a activelor, a înregistrat un nivel constant, respectiv de 8,1 la sută, atât la 31 decembrie 2010, cât și la 31 decembrie 2011, în condițiile în care fondurile proprii de nivel 1 au crescut cu 2,1 la sută, iar activele medii s-au majorat cu o intensitate asemănătoare (2,6 la sută).

În contextul creșterii exigențelor cadrului de reglementare în domeniul cerințelor de capital, prin implementarea Acordului Basel III, instituțiile de credit vor trebui să-și adapteze în mod corespunzător volumul și structura bilanțului.

Calitatea activelor

Într-un mediu economic intern și extern dificil, pe parcursul anului 2011 comunitatea bancară a fost supusă unor provocări permanente. Dacă în perioada anterioară atenția instituțiilor de credit a fost îndreptată preponderent către obiective cantitative, precum majorarea cotei de piață, ulterior modelul de afaceri al instituțiilor de credit s-a concentrat pe strategii de fidelizare a clienților existenți și menținerea unor relații solide și pe termen lung cu aceștia.

Potrivit informațiilor furnizate de bilanțul monetar agregat al băncilor, creditul acordat sectorului privat a crescut, în termeni nominali, cu 6,6 la sută (de la 209 293,6 milioane lei la 31 decembrie 2010 la 223 037,1 milioane lei la 31 decembrie 2011); această creștere a fost atribuită în principal creditelor acordate companiilor nefinanciare (+10,3 la sută), în timp ce creditele acordate gospodăriilor populației s-au majorat cu numai 2,1 la sută. Din punct de vedere al monedei în care a fost acordat creditul, avansul cel mai important s-a înregistrat în cazul

creditelor exprimate în valută (+7,2 la sută), care și-au consolidat astfel poziția până la 63,4 la sută din totalul creditului acordat sectorului privat, în timp ce creditele exprimate în lei au consemnat o creștere de 5,6 la sută. Pe segmentul gospodăriilor populației, creditele de consum au deținut ponderea cea mai ridicată (68 la sută), poziția secundă fiind ocupată de creditele pentru locuințe (32 la sută).

Tabel 5. Principalii indicatori de analiză a sistemului bancar

Denumirea indicatorului	procente	
	2010	2011
Adecvarea capitalului		
Indicatorul de solvabilitate	15,02	14,87
Efectul de pârghie (Fonduri proprii de nivel I / Total active la valoare medie)	8,11	8,07
Calitatea activelor		
Credite acordate clienței (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	58,64	59,24
Plasamente și credite interbancare (valoare brută) / Total activ (valoare brută)	19,58	16,90
Credite restante și îndoielnice acordate clienței / Total portofoliu de credite aferent clienței (valoare netă)	2,28	2,33
Credite restante și îndoielnice acordate clienței / Total portofoliu de credite aferent clienței (valoare brută)	7,08	8,82
Creanțe restante și îndoielnice / Total activ (valoare netă)	1,47	1,50
Creanțe restante și îndoielnice (valoare netă) / Total datorii	1,62	1,64
Creanțe restante și îndoielnice (valoare netă) / Total capitaluri proprii	16,59	17,13
Expunere neajustată aferentă creditelor și dobânzilor clasificate în „îndoielnic” și „pierdere” / Total credite și dobânzi clasificate, inclusiv elemente din afara bilanțului ¹	18,36	20,43
Rata creditelor neperformante ^{1,2}	11,85	14,33
Profitabilitate		
ROA (Profit net / Total active la valoare medie)	-0,16	-0,23
ROE (Profit net / Capitaluri proprii la valoare medie)	-1,73	-2,56
Lichiditate		
Lichiditate imediată	37,82	37,17
Indicatorul de lichiditate (lichiditate efectivă / lichiditate necesară)	1,35	1,36
Credite acordate clienței (valoare brută) / Depozite atrase de la cliență	113,46	116,65

¹ Indicator calculat din raportarea privind clasificarea creditelor (potrivit Regulamentului BNR nr. 3/2009, cu modificările și completările ulterioare). Expunerile din credite sunt clasificate de către instituțiile de credit în concordanță cu serviciul datoriei, performanța financiară a debitorului și principiul declasării prin contaminare.

² Expunere brută aferentă creditelor nebankare și dobânzilor aferente clasificate în categoria „pierdere”, în cazul cărora serviciul datoriei >90 zile și/sau în cazul cărora au fost inițiate proceduri judiciare față de operațiune sau față de debitor / Total credite și dobânzi clasificate aferente clienței nebankare, exclusiv elementele în afara bilanțului.

În contextul volatilității monedei naționale și al unor dificultăți financiare întâmpinate de companii și de gospodăriile populației, principalii indicatori de cuantificare a riscului de credit³ au înregistrat o înrăutățire. Astfel, ponderea deținută de expunerea brută aferentă creditelor și dobânzilor clasificate în categoriile „îndoielnic” și „pierdere” în totalul creditelor și dobânzilor clasificate s-a majorat de la 18,4 la sută la sfârșitul lunii decembrie 2010 la 20,4 la sută la 31 decembrie 2011, context în care instituțiile de credit au fost nevoite să constituie un volum mai mare de provizioane (30 741,4 milioane lei la 31 decembrie 2011 față de 23 632,9 milioane lei la 31 decembrie 2010), cu impact direct asupra performanțelor financiare, respectiv asupra profitabilității.

Potrivit datelor furnizate de bilanțurile contabile ale instituțiilor de credit, ponderea creditelor restante și îndoielnice acordate clienților în totalul portofoliului de credite, la valoare netă, s-a menținut la un nivel constant de 2,3 la sută, atât în 2010, cât și în 2011, în timp ce la valoare brută același indicator a consemnat o traiectorie ascendentă (de la 7,1 la sută la 8,8 la sută).

Principalul indicator care reflectă gradul de neperformanță a portofoliului de credite, reprezentat de ponderea creditelor și dobânzilor clasificate în categoria „pierdere 2”⁴ în totalul creditelor și dobânzilor clasificate, a înregistrat o evoluție ascendentă pe parcursul anului 2011 de la 11,9 la sută la 14,3 la sută. Totuși, trebuie menționat faptul că gradul de acoperire cu provizioane al acestor expuneri a fost ușor superior celui din anul precedent (97,8 la sută la 31 decembrie 2011).

Lichiditatea

Lichiditatea bancară este o problemă de gestiune a pasivelor și activelor cu grade diferite de lichiditate și reprezintă abilitatea băncilor de a-și onora obligațiile financiare asumate. Lichiditatea exprimă capacitatea activelor de a fi transformate rapid și cu cheltuieli minime în monedă lichidă (numerar sau disponibil în contul curent).

Un management adecvat al lichidității presupune, pe lângă încadrarea indicatorilor de lichiditate în nivelurile minime reglementate, menținerea unei rezerve de lichiditate corelată cu toleranța la risc stabilită de instituția de credit. Rezerva de lichiditate reprezintă lichiditatea disponibilă, care acoperă necesitățile suplimentare de lichiditate ce pot apărea pe un orizont scurt de timp definit în condiții de criză și este compusă, în principal, din numerar și active cu grad ridicat de lichiditate.

Băncile și-au diversificat serviciile bancare consacrate, furnizând servicii de investiții și de asigurări împreună cu serviciile tradiționale de depuneri și împrumuturi.

La finele perioadei analizate, indicatorul de lichiditate a fost de 1,36 – superior nivelului minim reglementat (1) –, iar indicatorul care exprimă lichiditatea cea mai rapidă, respectiv lichiditatea imediată, a fost de 37,2 la sută.

Accesul dificil al instituțiilor de credit la finanțarea externă a impus orientarea mai accentuată a acestora către atragerea de economii de la clienți. La 31 decembrie 2011, raportul dintre credite și depozite pe total sistem bancar s-a situat la nivelul de 116,7 la sută.

³ Potrivit raportării prudențiale a clasificării creditelor.

⁴ Credite și dobânzi cu un serviciu al datoriei mai mare de 90 de zile și/sau pentru care au fost inițiate proceduri judiciare.

**Tabel 6. Valoarea activului net bilanțier și a fondurilor proprii
la 31 decembrie 2011**

	Activ net bilanțier		Fonduri proprii*	
	mil. lei	%	mil. lei	%
1	2	3	4	5
1. Bănci cu capital majoritar românesc, din care:	59 294,2	16,8	4 940,0	15,2
1.1 Bănci cu capital majoritar de stat, din care:	28 990,1	8,2	2 664,2	8,2
1. CEC Bank	24 815,6	7,0	1 757,8	5,4
2. Banca de Export-Import a României - Eximbank	4 174,5	1,2	906,4	2,8
1.2 Bănci cu capital majoritar privat, din care:	30 304,1	8,6	2 275,8	7,0
1. Banca Transilvania	25 745,2	7,3	1 939,4	6,0
2. Banca Comercială CARPATICA	3 787,1	1,1	197,6	0,6
3. Libra Internet Bank	595,4	0,2	101,3	0,3
4. Banca Comercială Feroviara	176,4	0,0	37,5	0,1
2. Bănci cu capital majoritar străin, din care:	265 381,6	75,0	25 969,0	80,1
1. Banca Comercială Română	71 054,8	20,1	5 867,6	18,1
2. BRD Groupe Société Générale	48 027,7	13,6	5 064,6	15,6
3. Raiffeisen Bank România	23 690,3	6,7	2 155,8	6,6
4. UniCredit Ţiriac	22 346,5	6,4	2 127,3	6,6
5. Volksbank Romania	17 728,1	5,0	1 410,1	4,3
6. Alpha Bank Romania	16 544,1	4,7	1 858,1	5,7
7. Bancpost	12 274,1	3,5	1 322,7	4,1
8. Piraeus Bank Romania	8 166,6	2,3	1 134,9	3,5
9. Banca Românească Grupul National Bank of Greece	7 418,2	2,1	914,5	2,8
10. Garanti Bank	6 189,5	1,7	472,9	1,5
11. RBS Bank Romania	5 793,3	1,6	875,0	2,7
12. Credit Europe Bank Romania	4 751,6	1,3	454,9	1,4
13. Intesa SanPaolo Romania	3 964,7	1,1	578,2	1,8
14. OTP Bank Romania	3 745,9	1,1	395,6	1,2
15. Marfin Bank	2 635,0	0,7	195,3	0,6
16. Millennium Bank	2 087,8	0,6	187,8	0,6
17. ATE Bank	1 599,4	0,5	59,5	0,2
18. Bank Leumi	1 128,1	0,3	192,8	0,6
19. ProCredit Bank	1 126,6	0,3	138,1	0,4
20. MKB ROMEXTERRA	1 122,7	0,3	105,5	0,3
21. Emporiki Bank Romania	1 104,8	0,3	157,3	0,5
22. BCR Banca pentru Locuințe	950,6	0,3	63,4	0,2
23. Banca C.R. Firenze România	706,8	0,2	95,4	0,3
24. Romanian International Bank	515,9	0,1	27,6	0,1
25. Porsche Bank Romania	384,8	0,1	51,9	0,2
26. Raiffeisen Banca pentru Locuințe	323,7	0,1	62,2	0,2
I. Total bănci comerciale	324 675,8	91,8	30 909,0	95,3
II. Sucursale ale băncilor străine, din care:	28 381,2	8,0	1 268,0	3,9
1. ING Bank N.V.	14 509,9	4,1	467,6	1,5
2. CITI BANK EUROPE	5 752,4	1,6	606,4	1,9
3. Banca Italo-Romena S.p.A.	4 220,1	1,2	37,3	0,1
4. Bank of Cyprus	2 297,5	0,6	-23,2	-0,1
5. BLOM BANK France	626,8	0,2	158,5	0,5
6. Caixa Bank	564,5	0,2	2,1	0,0
7. Fortis Bank	406,2	0,1	15,7	0,0
8. FINICREDITO	3,8	0,0	3,6	0,0
Total bănci și sucursale ale băncilor străine (I+II)	353 057,0	99,8	32 177,0	99,2
CREDITCOOP	853,9	0,2	236,2	0,8
Total instituții de credit	353 910,9	100,0	32 413,2	100,0

* capitaluri proprii (în cazul sucursalelor băncilor străine)

Profitabilitatea

Mediul intern și extern nefavorabil și-a pus amprenta și asupra rezultatelor financiare, sistemul bancar românesc înregistrând, pentru al doilea an consecutiv, un rezultat agregat negativ. Astfel, pierderea înregistrată la sfârșitul anului 2011 (777,3 milioane lei) a fost mai mare decât cea din anul precedent (516,4 milioane lei), în pofida adoptării unor măsuri de redimensionare a rețelelor teritoriale și de ajustare a necesarului de personal – în anul 2011 băncile au închis 124 unități, iar personalul a fost diminuat cu 981 angajați.

În contextul în care activitatea de creditare a cunoscut, pe întreg parcursul anului, un nivel destul de modest, rezultatul operațional a marcat o scădere semnificativă la 31 decembrie 2011. În consecință, principalii indicatori de profitabilitate la nivelul sistemului bancar (rata rentabilității economice – ROA și rata rentabilității financiare – ROE) au înregistrat valori negative (-0,23 la sută și respectiv -2,56 la sută).

Creșterea nesemnificativă a cheltuielilor operaționale și scăderea accentuată a veniturilor de aceeași natură au condus la majorarea indicatorului *cost-to-income ratio* de la 64,9 la sută în 2010 la 67,8 la sută în 2011.

3. Măsuri de îmbunătățire a activității de supraveghere a instituțiilor de credit

Deși dinamica pieței bancare europene a fost serios afectată de efectele crizei datoriilor suverane, sistemul bancar românesc și-a menținut în general flexibilitatea și capacitatea de a reacționa la provocările importante ale anului 2011. Urmărind realizarea angajamentelor asumate în cadrul programelor naționale de reformă și al acordurilor de asistență multilaterală, autoritățile române au continuat să consolideze mecanismele de acțiune destinate menținerii stabilității financiare. Au fost stabiliți parametrii unui nou acord de finanțare de tip preventiv cu UE și FMI, ale cărui efecte așteptate vizează consolidarea încrederii investitorilor în economia românească și revenirea PIB pe o traiectorie de creștere sustenabilă. De asemenea, având în vedere rolul benefic pe care l-a avut Inițiativa Europeană de Coordonare Bancară (*Vienna Initiative*), s-a conturat ideea unei noi inițiative (Viena 2.0), care să se bazeze pe o serie de principii menite să asigure funcționarea normală a sistemelor bancare din centrul și sud-estul Europei prin întărirea cooperării între autoritățile de supraveghere din țările de origine și cele din țările-gazdă ale grupurilor bancare cu prezență transfrontalieră. Decizia de lansare a acestei inițiative a fost motivată de posibilele efecte negative ale crizei datoriilor suverane și de necesitatea evitării unei dezintermedieri dezordonate în Europa emergentă și, implicit, în România, ca urmare a regândirii de către grupurile bancare europene a strategiilor proprii, îndeosebi în sensul reducerii dimensiunii bilanțurilor.

În ceea ce privește Banca Națională a României, politica prudențială a vizat în continuare solicitarea proactivă de capitaluri, supravegherea atentă a instituțiilor de credit și îmbunătățirea cadrului de reglementare. Ca răspuns la tendințele înregistrate de piața bancară românească, Banca Națională a României și-a intensificat acțiunile

în planul diminuării riscului de contagiune pe fondul crizei internaționale, al echilibrării structurii pe monede a creditelor și al îmbunătățirii instrumentelor de intervenție rapidă în cazul instituțiilor de credit aflate potențial în dificultate. Monitorizarea zilnică a lichidității a constituit o prioritate în identificarea și prevenirea apariției unor sincope, în contextul general al restrângerii posibilităților de atragere de resurse. De asemenea, pentru a se evita deteriorarea gradului de adecvare a capitalului, autoritatea de supraveghere a intervenit în conservarea unei poziții confortabile a solvabilității, care să contracareze impactul neperformanței acumulate în portofoliul de active, precum și efectele generate de contextul crizei financiare și economice internaționale. În acest sens, o serie de bănci au suplimentat fondurile proprii prin majorarea capitalului social cu noi aporturi bănești și capitalizarea profitului obținut în anul anterior. În plus, pentru prevenirea situațiilor de nerespectare a cerințelor minime de capital, în cazul unor bănci s-a menținut decizia de a solicita raportarea lunară a solvabilității, complementar cerințelor de raportare trimestrială prevăzute de reglementări. Pentru a reduce cât mai mult posibilele efecte negative generate prin contagiune, Banca Națională a României monitorizează în permanență situația prudențială a băncilor persoane juridice române cu capital străin provenind din țările afectate de criza datoriilor suverane. În aceste condiții, menținerea unor niveluri adecvate de solvabilitate și lichiditate (facilitate, în cazul celor din urmă, de existența unor portofolii semnificative de active eligibile pentru operațiunile de refinanțare ale Băncii Naționale a României în comparație cu situația existentă la sfârșitul anului 2008), reprezintă o necesitate pentru gestionarea corespunzătoare a riscurilor generate de eventuale șocuri de lichiditate externă.

În anul 2011, activitatea de supraveghere s-a realizat ținând seama și de condiționalitățile tehnice asumate prin acordul de finanțare multilaterală de tip preventiv încheiat cu UE și FMI, care au vizat întărirea prerogativelor Băncii Naționale a României în gestionarea crizei și implementarea unor mecanisme de intervenție rapidă și eficientă în cazul băncilor cu probleme financiare.

De asemenea, potrivit Programului Național de Reformă pentru perioada 2011-2013, una dintre acțiunile desfășurate în anul 2011 a vizat implementarea corespunzătoare a Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS) de către sectorul bancar, începând cu 2012, prin continuarea demersurilor destinate asigurării unei tranziții line de la Standardele Contabile Românești (RAS) la IFRS în sensul consolidării nivelurilor de capitalizare și lichiditate efective înregistrate înaintea schimbării sistemului contabil de referință.

În desfășurarea activității de supraveghere, frecvența și gradul de detaliere a verificărilor și evaluărilor se stabilesc cu luarea în considerare a principiului proporționalității, având în vedere mărimea, importanța sistemică, natura, extinderea și complexitatea activităților derulate de fiecare instituție de credit.

În cadrul procesului de supraveghere *off-site*, au fost desfășurate 55 de acțiuni de inspecție la 20 de bănci și 6 sucursale ale unor bănci străine, dintre care 5 au avut o tematică de verificare completă și alte 50 cu tematică redusă sau punctuală.

Activitatea de supraveghere *on-site* s-a concretizat, în 2011, în derularea a 39 de acțiuni de inspecție la 28 de bănci și o sucursală a unei bănci străine, dintre care 28 de acțiuni s-au înscris în categoria celor cu tematică de verificare completă, iar 11 s-au desfășurat ca acțiuni cu tematică redusă sau punctuală. De asemenea, au fost efectuate 17 acțiuni cu tematică de verificare completă în cazul rețelei Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP.

Totodată, au fost efectuate 25 de acțiuni comune (*on-site* și *off-site*), în principal în cadrul acțiunilor cu tematică de verificare completă realizate conform planului anual de activitate aprobat de Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României.

Acțiunile de supraveghere derulate pe parcursul anului 2011 au pus un accent deosebit pe verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP), precum și pe evaluarea profilului de risc al acestora. Astfel, obiectivele tematice complete ale acțiunilor de verificare (*off-site* și/sau *on-site*) au vizat:

- evaluarea profilului de risc (linii de activitate și profilul general de risc; situația financiară; strategia generală și apetitul la risc; guvernanta corporatistă, inclusiv guvernanta internă; analiza riscurilor semnificative – riscul de credit, riscul din securitizare, riscul de piață, riscul operațional, riscul de lichiditate, riscul de concentrare, riscul ratei dobânzii din activități în afara portofoliului de tranzacționare, alte riscuri);
- verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri (ICAAP);
- analiza raportărilor transmise către Banca Națională a României;
- activitățile externalizate.

Obiectivele acțiunilor cu tematică redusă sau punctuală organizate pe parcursul anului 2011 s-au referit, în principal, la cerințele minime de capital, riscul de lichiditate și indicatorul de lichiditate, modificări în situația instituțiilor de credit, raportările de prudență bancară transmise Băncii Naționale a României și evoluția indicatorilor de prudență bancară, clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit, expunerile mari, activitățile de externalizare a creditelor, verificarea procesului intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit, reclamații și petiții, îndeplinirea măsurilor dispuse de Banca Națională a României.

Rapoartele întocmite în urma activității de supraveghere au consemnat, în principal, aspecte privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri, modificări în situația instituțiilor de credit, indicatorii de prudență bancară (solvabilitatea, fondurile proprii, lichiditatea, expunerile mari, expunerile față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit), analiza riscurilor semnificative, activitățile externalizate, raportările transmise la BNR.

Încălcarea unor prevederi legale a atras sancționarea, cu amendă și avertisment scris, a unui număr de 6 instituții de credit. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru aspecte legate de nivelul indicatorului de solvabilitate și înregistrarea de către instituția de credit a unui deficit de capital, cerința de capital pentru riscul de credit, activitatea de creditare, clasificarea portofoliului de credite, constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor, reevaluarea garanțiilor, înregistrarea de expuneri mari peste limitele legale, raportarea privind lichiditatea, administrarea riscului de credit și operațional.

În ceea ce privește rețeaua teritorială a Băncii Centrale Cooperatiste CREDITCOOP, au fost sancționate cu avertisment scris 9 cooperative de credit (16 administratori și 10 conducători) pentru aspecte legate, în principal, de activitatea de creditare, clasificarea portofoliului de credite, constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor, administrarea riscurilor, sistemul de control intern, auditul intern, riscul operațional și reputațional, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri.

4. Cooperarea internațională în domeniul supravegherii

Banca Națională a României acordă o importanță deosebită activității desfășurate în parteneriat cu structurile europene însărcinate cu supravegherea bancară. De altfel, potrivit noii arhitecturi europene de supraveghere, Banca Națională a României, în calitate de autoritate națională de supraveghere bancară, trebuie să coopereze strâns cu autoritățile europene de supraveghere pentru asigurarea solidității financiare la nivelul societăților financiare individuale și pentru protecția utilizatorilor de servicii financiare. În acest sens, în contextul reformării sistemului european de supraveghere, începutul anului 2011 a reprezentat startul oficial al activității Autorității Bancare Europene (EBA), organism care a preluat sarcinile și responsabilitățile fostului Comitet European pentru Supraveghere Bancară (CEBS), reprezentând palierul microprudențial al supravegherii bancare. Potrivit Regulamentului (UE) nr. 1093/2010 al Parlamentului European și al Consiliului, Banca Națională a României trebuie să furnizeze Autorității Bancare Europene toate informațiile necesare acestora pentru îndeplinirea atribuțiilor sale.

Una dintre cele mai importante acțiuni derulate în 2011 de către EBA în cooperare cu autoritățile de supraveghere naționale, Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) și Banca Centrală Europeană a constatat în efectuarea unui nou exercițiu de testare la stres a unui număr de 90 de bănci din 21 de țări, ale cărui rezultate au fost publicate în data de 15 iulie 2011. Obiectivul acestuia l-a constituit evaluarea solidității băncilor testate în cazul unui scenariu nefavorabil, dar plauzibil. În acest sens, rezultatul exercițiului de testare la stres la nivelul UE a indicat faptul că, pe baza situației existente la sfârșitul anului 2010, un număr de 20 de bănci ar fi înregistrat, pe orizontul de doi ani al exercițiului, rate ale fondurilor proprii de nivel 1 (*Core Tier 1 Ratio – CT1R*) sub pragul de 5 la sută. În urma măsurilor de capitalizare aplicate până la finele lunii aprilie 2011, numărul acestora s-a redus la 8. Pe baza acestor rezultate, EBA a formulat prima recomandare oficială către

autoritățile naționale de supraveghere, solicitându-le să impună băncilor aflate în această situație adoptarea unor măsuri prompte de restabilire a unui grad adecvat de capitalizare.

Astfel, în data de 8 decembrie 2011, EBA a publicat o serie de recomandări ca parte a unui pachet mai amplu de măsuri de refacere a stabilității financiare și a încrederii în sistemul bancar european. Acestea au prevăzut ca autoritățile naționale de supraveghere să solicite băncilor incluse în test consolidarea bazei de capital prin constituirea temporară de capital tampon împotriva riscului aferent datoriilor suverane și atingerea până în iunie 2012 a unui nivel de 9 la sută pentru CT1R. Pentru a realiza acest lucru, băncile trebuie să utilizeze surse private de finanțare în vederea întăririi poziției de capital, inclusiv sursele de natura profitului obținut. Sarcina autorităților naționale este de a solicita transmiterea de către bănci a planurilor detaliate cuprinzând măsurile pe care acestea le-au identificat în scopul atingerii cerințelor de adecvare a capitalului, precum și avizarea acestor planuri. În cadrul discuțiilor care vor avea loc în colegiile de supraveghetori pe tema planurilor de capitalizare, autoritățile naționale participante trebuie să se asigure că se va menține nivelul expunerilor diferitelor grupuri bancare în toate statele membre și, de asemenea, nu se va ajunge la constrângeri semnificative în ceea ce privește creditarea economiei reale din UE.

Pe lângă participarea la colegiile de supraveghere, Banca Națională a României, în calitate de autoritate de supraveghere, a fost reprezentată în anul 2011 și la nivelul unor grupuri și subgrupuri ale EBA, precum: *Standing Committee on Oversight and Practices*, *Joint Committee on Financial Conglomerates (JCFC)*, *Task Force on the Impact of the New Capital Framework (TFICF)*, *Subgroup on Operational Risk (SGOR)*, *Sub-committee on Accounting, Reports and Auditing (SCARA)*, *Standing Committee on Regulation and Policy* și *Board of Supervisors*. De asemenea, a fost asigurată participarea băncii centrale și la nivelul grupului de lucru *Early Intervention Working Group (EIWG)*, organizat la nivelul Comisiei Europene, având ca obiectiv elaborarea unui proiect de Directivă care să cuprindă măsurile ce trebuie adoptate de către statele membre în cazul apariției unor crize financiare și economice echivalente celei din anii 2008-2010.

Cooperarea cu autoritățile de supraveghere străine

Mobilitatea deplină a capitalurilor reclamă o cooperare și coordonare sporită între autoritățile de reglementare și supraveghere din țările-gazdă și cele de origine. Banca Națională a României cooperează în mod strâns cu celelalte autorități competente și cu EBA, în special în cadrul colegiilor de supraveghetori. Acestea reprezintă un instrument care urmărește să faciliteze atât supravegherea curentă, cât și pe cea în situații de urgență. Colegiile de supraveghetori asigură cadrul pentru: (i) schimbul de informații dintre autoritățile competente implicate, precum și cu EBA; (ii) convenirea asupra încredințării voluntare de atribuții și a delegării voluntare de responsabilități, dacă este cazul; (iii) determinarea programelor de supraveghere pe baza evaluării riscului la nivel de grup în cadrul procesului desfășurat de autoritățile competente, de verificare a cadrului de administrare,

a strategiilor, proceselor și mecanismelor implementate de instituțiile de credit și de evaluare a riscurilor la care instituțiile de credit sunt sau ar putea fi expuse; (iv) creșterea eficienței supravegherii prin eliminarea suprapunerii inutile a cerințelor de supraveghere; (v) aplicarea uniformă a cerințelor prudențiale prevăzute la nivel comunitar în privința tuturor entităților din cadrul unui grup bancar, fără a se aduce atingere opțiunilor naționale și celor aparținând autorităților de supraveghere, prevăzute de legislația Uniunii Europene.

Pe parcursul anului 2011 s-a consolidat rolul colegiilor de supraveghetori în coordonarea activităților și a deciziilor luate, precum și în realizarea schimbului de informații între autoritățile relevante. Banca Națională a României a semnat până în prezent acorduri de cooperare multilaterală la nivelul a 19 grupuri bancare internaționale, respectiv EFG Eurobank (pentru supravegherea Bancpost), Piraeus Bank (Piraeus Bank Romania), Bayerische Landesbank (MKB ROMEXTERRA), Crédit Agricole (Emporiki Bank), Unicredit SPA (UniCredit Țiriac), Intesa SanPaolo (Intesa Sanpaolo Romania), Erste Bank (Banca Comercială Română), Raiffeisen Zentralbank (Raiffeisen Bank), Volksbank (Volksbank România), Société Générale (BRD-Groupe Société Générale), ING (ING Bank), Banco Comercial Portugues (Millenium Bank), OTP (OTP Bank), Alpha Bank AE (Alpha Bank), Royal Bank of Scotland (RBS Bank Romania), National Bank of Greece (Banca Românească membră a Grupului National Bank of Greece), Marfin Popular Bank (Marfin Bank), Bank of Cyprus (Bank of Cyprus), Porsche Bank AG (Porsche Bank Romania).

Participarea și cooperarea în cadrul colegiilor de supraveghere s-au concentrat pe desfășurarea procesului de analiză și evaluare a riscurilor la nivel individual, cu atât mai mult cu cât deciziile privind capitalul grupurilor și al entităților acestora vor fi luate în comun de supraveghetori. La întâlnirile de pe parcursul anului 2011 din cadrul acestor structuri s-au discutat aspecte privind situația financiară a grupului și a subsidiarelor sale, profilul de risc al grupului, planurile și strategia acestuia, principalele constatări din cadrul procesului de supraveghere, coordonarea planurilor de supraveghere. Evaluarea comună a adecvării capitalului grupurilor bancare cu prezență transfrontalieră a fost realizată ținându-se seama de situația financiară și profilul de risc, precum și de cerințele minime de capital pentru fiecare entitate din cadrul grupului.

Cooperarea cu supraveghetorii semnatori ai memorandumului regional dintre țări din Europa de Sud-Est

Banca Națională a României are calitatea de autoritate de supraveghere din țara-gazdă pentru cinci filiale/sucursale ale unor grupuri bancare cu capital grecesc (Alpha Bank, ATE Bank, Banca Românească membră a Grupului National Bank of Greece, Bancpost, Piraeus Bank) și pentru alte două aparținând unor grupuri bancare din Cipru (Marfin Bank și Bank of Cyprus Public Company Limited Nicosia), în timp ce calitatea de autoritate de supraveghere din țara de origine o are pentru un singur grup bancar care deține o sucursală în Cipru (Banca Transilvania).

Schimbul de informații a fost realizat în conformitate cu deciziile adoptate în cadrul reuniunii supraveghetorilor din Europa de Sud-Est organizate de banca centrală a Ciprului la 25 februarie 2011, care a stabilit setul de informații statistice sau din activitatea de supraveghere care să fie schimbate între autoritățile de supraveghere din regiune. După identificarea filialelor/sucursalelor importante pentru sistemele bancare locale sau semnificative pentru grupurile bancare, s-a trecut la furnizarea trimestrială de informații la nivel de sucursale/filiale de către supraveghetorii din țara-gazdă și la nivel de grup bancar de către supraveghetorii din țara de origine. Alături de informațiile cu caracter general, referitoare la cota de piață în raport cu volumul depozitelor și al creditelor, număr de personal, constatări din acțiunile de supraveghere etc., acestea se mai referă și la informații de natura structurii și guvernantei corporatiste, a adecvării capitalului, lichidității și expunerilor instituțiilor de credit respective.

5. Instituțiile financiare nebancare

Similar anilor precedenți, în anul 2011 a continuat restructurarea sectorului instituțiilor financiare nebancare (IFN), determinată de necesitatea adaptării la evoluțiile din economia națională, precum și de obligativitatea respectării cerințelor legale și de reglementare în vigoare, aferente acestui sector.

Astfel, la 31 decembrie 2011 în Registrul general erau înregistrate 203 instituții financiare nebancare, mai puțin cu 7 unități față de anul anterior. Această scădere a fost rezultatul înscrierii unui număr de 4 instituții noi și al radierii a 11 instituții. Dintre acestea, 7 au fost radiate la cerere, în timp ce în cazul a 3 instituții radierea s-a efectuat ca sancțiune aplicată pentru încălcarea dispozițiilor legale în vigoare, iar într-un alt caz radierea s-a produs ca urmare a fuziunii prin absorbție dintre două instituții financiare nebancare. Pe tipuri de activități, cele 11 instituții radiate sunt distribuite astfel: 8 în secțiunea „Activități multiple de creditare” și 3 în secțiunea „Leasing financiar”.

În Registrul special, comparativ cu anul 2010, numărul instituțiilor financiare nebancare a scăzut cu o unitate, ajungând la 53. Această evoluție s-a datorat radierii unui număr de 3 instituții (dintre care 2 au fost radiate pentru neîndeplinirea limitelor reglementate, aferente indicatorilor privind criteriile de înscriere în Registrul special, iar o instituție a fost radiată ca urmare a fuziunii) și înscrierii altor 2 instituții, ca urmare a îndeplinirii limitelor indicatorilor menționați anterior.

Totodată, numărul instituțiilor înscrise exclusiv în Registrul general s-a diminuat de la 156 în anul 2010 la 150, respectiv cu 3,8 la sută.

Tabel 7. Distribuția instituțiilor financiare nebancare pe tipuri de activități la 31 decembrie 2011

Tipul activității	Registrul special		Registrul general*		Registrul general	
	nr.	%	nr.	%	nr.	%
Activități multiple de creditare	39	73,6	95	63,3	134	66,0
Leasing financiar	12	22,6	40	26,7	52	25,6
Emitere garanții și asumare de angajamente, inclusiv garantarea creditului	1	1,9	5	3,3	6	3,0
Credite de consum	1	1,9	4	2,7	5	2,4
Microcreditare	0	0,0	4	2,6	4	2,0
Finanțarea tranzacțiilor comerciale	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Factoring	0	0,0	1	0,7	1	0,5
Credite ipotecare și/sau imobiliare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Scontare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Forfetare	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Alte forme de finanțare de natura creditului	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Total	53	100,0	150	100,0	203	100,0

* exclusiv instituțiile financiare nebancare din Registrul special

Comparativ cu anul 2010, indicatorii financiari ai sectorului IFN s-au caracterizat prin evoluții contradictorii. Astfel, la sfârșitul anului 2011, activele totale au însumat 27 221,2 milioane lei, ceea ce reprezintă o scădere de 11,8 la sută comparativ cu anul precedent. La rândul său, capitalul social s-a majorat, atingând valoarea de 3 667,7 milioane lei, în creștere cu 5,3 la sută față de anul 2010. Această creștere se explică prin majorările de capital social efectuate de unele instituții financiare nebancare din Registrul special în cursul anului 2011, majorări care s-au produs ca urmare a necesității îndeplinirii cerințelor de reglementare ale băncii centrale referitoare la expuneri și fonduri proprii. O altă cauză a acestei evoluții pozitive a constituit-o majorarea capitalului social al Fondului Național de Garantare a Creditelor pentru Întreprinderile Mici și Mijlocii SA-IFN cu suma de 250 000 000 lei, prevăzută prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 96/2011.

Nivelul agregat al creditelor și angajamentelor a atins 32 222,2 milioane lei, în scădere cu 4,3 miliarde lei, respectiv cu 11,9 la sută față de anul anterior. Totodată, valoarea subindicatorului „alte tipuri de credite” a înregistrat o creștere ușoară, de 190,7 milioane lei (+2,7 la sută), iar valoarea subindicatorului „leasing financiar” s-a diminuat sensibil, de la 18 008,0 milioane lei în 2010 la 13 908,3 milioane lei în 2011 (-22,8 la sută). Se poate constata astfel o reorientare a activelor patrimoniale ale sectorului de la operațiunile de *leasing* financiar către alte tipuri de credite, fenomen generat de contextul economic actual.

Indicatorii referitori la calitatea portofoliului de credite au înregistrat evoluții opuse. Astfel, în cursul anului 2011, provizioanele aferente creanțelor restante și îndoielnice au atins 2 731,6 milioane lei, iar creditele și angajamentele neperformante

s-au situat la valoarea de 6 227,5 milioane lei, ceea ce reprezintă o creștere de 120,2 la sută, respectiv o scădere de 3,9 la sută față de anul precedent.

Pierderea agregată a sectorului a scăzut cu 123,2 milioane lei comparativ cu anul anterior (-7,2 la sută), atingând valoarea de 1 603,4 milioane lei. Este de remarcă că instituțiile financiare nebancare înscrise exclusiv în Registrul general au înregistrat profit în anul 2011, deși acesta se situează la un nivel relativ modest, respectiv 23,9 milioane lei.

Numărul de clienți a cunoscut o reducere puternică, de la 1 894 308 la 31 decembrie 2010 la 1 261 880 la 31 decembrie 2011, ceea ce reprezintă o diminuare cu o treime.

Tabel 8. Principalii indicatori ai sectorului instituțiilor financiare nebancare la 31 decembrie 2011

Denumirea indicatorului	milioane lei*		
	Registrul special	Registrul general**	Registrul general
Capital social	3 138,1	529,6	3 667,7
Active totale	25 216,9	2 005,3	27 221,2
Total credite și angajamente, din care:	30 723,0	1 499,3	32 222,3
– leasing financiar	13 462,0	446,3	13 908,3
– alte tipuri de credite	6 445,3	750,2	7 195,5
– angajamente date	10 815,7	302,7	11 118,4
Credite restante și îndoelnice (net), din care:	1 033,0	86,9	1 119,9
– credite restante și îndoelnice	477,5	54,2	531,7
Provizioane aferente creanțelor restante și îndoelnice, din care:	2 522,6	191,0	2 731,6
– provizioane aferente creanțelor restante și îndoelnice	2 483,6	181,3	2 664,9
Credite și angajamente neperformante***	5 904,1	323,4	6 227,5
Profit/pierdere, din care:	-1 419,1	-184,3	-1 603,4
– rezultatul reportat	-1 242,4	-208,2	-1 450,6
– pierderea aferentă anului 2011	-176,7	23,9	-152,8
Număr de contracte	1 264 713	163 737	1 428 660
Număr de clienți, din care:	1 100 837	161 043	1 261 880
– persoane fizice	974 166	150 825	1 124 991
– persoane juridice	126 671	10 218	136 889

*) cu excepția indicatorilor „Număr de contracte” și „Număr de clienți”

**) exclusiv instituțiile financiare nebancare înscrise în Registrul special

***) credite pentru care serviciul datoriei a depășit 30 de zile

Distribuția capitalului social al instituțiilor financiare nebancare în funcție de țara de origine pentru cele 53 de societăți înscrise în Registrul special la 31 decembrie 2011 este prezentată în tabelul 9.

**Tabel 9. Ponderile capitalului social în funcție de țara de origine
la 31 decembrie 2011**

Țara de origine	Ponderea capitalului social	
	în total capital	în total capital străin
România	48,6	-
Olanda	12,6	24,4
Italia	8,9	17,3
Belgia	7,3	14,3
Franța	5,7	11,1
Austria	4,5	8,8
Suedia	2,8	5,4
Ungaria	2,4	4,7
Grecia	2,3	4,5
Germania	1,9	3,7
Cipru	1,2	2,3
SUA	1,2	2,3
Polonia	0,6	1,1

Principala schimbare față de situația înregistrată la sfârșitul anului precedent constă în creșterea ponderii capitalului românesc cu 6 puncte procentuale; astfel, în sectorul instituțiilor financiare nebancare, capitalul de proveniență națională a ajuns să reprezinte aproape jumătate din capitalul social existent, respectiv 48,6 la sută.

Valoarea totală a capitalului social de proveniență străină a fost de 1 613,5 milioane lei și a rămas practic neschimbată comparativ cu nivelul atins la sfârșitul anului anterior. Exprimată în echivalent euro, această sumă reprezenta 371,5 milioane euro la 31 decembrie 2011, în scădere cu 6,5 milioane euro față de anul 2010.

Supravegherea prudențială și monitorizarea instituțiilor financiare nebancare

Similar anilor anteriori, în 2011 activitatea de supraveghere a instituțiilor financiare nebancare s-a concretizat atât în monitorizarea raportărilor periodice și întocmirea, după caz, de rapoarte de inspecție *off-site*, cât și în inspecții la sediile acestora, în urma cărora au fost întocmite rapoarte de supraveghere *on-site*.

Astfel, în urma monitorizării modului de efectuare a raportărilor periodice și de respectare a celorlalte reglementări în domeniu ale băncii centrale, s-au întocmit 11 rapoarte de inspecție *off-site*, în urma cărora în 9 cazuri s-au aplicat sancțiuni (8 amenzi și o suspendare a activității de creditare), iar într-un caz s-au impus unele măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate. Precizăm că 3 dintre cele 11 rapoarte de inspecție s-au elaborat în cazul unor instituții financiare nebancare înscrise în Registrul special.

Față de anul 2010, numărul de sancțiuni a scăzut cu 47,6 la sută, ceea ce denotă o conformare sporită a sectorului instituțiilor financiare nebancare la cerințele de raportare ale Băncii Naționale României.

Acțiunile de inspecție la fața locului s-au desfășurat conform programului anual de inspecție, aprobat de conducerea Băncii Naționale a României, și au vizat verificarea modului de desfășurare a activității curente pentru 51 de instituții, dintre care 39 din Registrul special și 12 instituții înscrise exclusiv în Registrul general. Sancțiunile impuse de către banca centrală s-au materializat în 12 avertismente scrise, o amendă și 7 radieri din Registrul general (dintre care 4 au fost efectiv realizate în anul 2012), iar în alte 21 de cazuri s-a dispus întocmirea unui plan de măsuri pentru remedierea deficiențelor constatate.

Pe ansamblu, în comparație cu anul 2010, numărul de sancțiuni aplicate de banca centrală unor instituții financiare nebancare a înregistrat o scădere puternică, de la 85 la 29 (-65,8 la sută).

Totodată, pe baza notificărilor transmise de instituțiile financiare nebancare, în cursul anului 2011 au fost operate unele modificări în registrele ținute de Banca Națională a României, concretizate în principal în:

- înscrierea unor societăți în Registrul special (2 cazuri), ca urmare a atingerii nivelului prevăzut al indicatorilor specifici de înscriere în acest registru, respectiv radierea unor instituții financiare nebancare din Registrul special (3 cazuri);
- radierea din Registrul general a unor instituții financiare nebancare (11 cazuri);
- înscrierea unor instituții financiare nebancare în Registrul general (4 cazuri);
- trecerea unor instituții financiare nebancare dintr-o secțiune în alta a Registrului general, ca urmare a modificării obiectului de activitate.

Instituțiile de plată

La 31 decembrie 2011, în Registrul instituțiilor de plată erau înscrise 7 instituții de plată (dintre care 6 au fost autorizate în cursul anului 2011) și 10 agenți prin intermediul cărora acestea prestează servicii de plată pe teritoriul României, precum și în străinătate (dintre aceștia, 8 au fost înscrși în cursul anului 2011 în registrul ținut de Banca Națională a României).

Dintre instituțiile de plată autorizate, 4 entități au și calitatea de instituție financiară nebancară.

Pe parcursul anului 2011, supravegherea prudențială a instituțiilor de plată a fost realizată prin analiza raportărilor transmise de către acestea conform prevederilor Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 21/2009 privind instituțiile de plată, cu modificările și completările ulterioare.

6. Prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului

În anul 2011, preocupările Băncii Naționale a României în domeniul prevenirii și combaterii spălării banilor și finanțării terorismului au vizat verificarea respectării de către instituțiile de credit a cadrului legislativ, fiind desfășurate în acest sens atât acțiuni de inspecție *on-site*, cât și activități specifice *off-site*.

Astfel, au fost efectuate 36 de inspecții la sediul instituțiilor de credit, 4 acțiuni de supraveghere *off-site* și 3 acțiuni punctuale, fiind constatate deficiențe pentru care au fost întocmite 4 procese-verbale de constatare și sancționare a contravențiilor, 3 ordine de impunere a unor măsuri de remediere a deficiențelor, 11 scrisori de recomandare pentru îmbunătățirea cadrului de administrare a riscurilor și 3 informări privind tranzacții suspecte transmise Oficiului Național de Prevenire și Combatere a Spălării Banilor. Sancțiunile au fost aplicate, în principal, pentru nerespectarea reglementărilor privind prevenirea și combaterea spălării banilor și finanțării terorismului, precum și a celor care vizează implementarea sancțiunilor internaționale.

De asemenea, s-au asigurat documentația necesară și participarea la cea de-a 37-a Reuniune Plenară a Comitetului Moneyval, în vederea discutării celui de-al doilea Raport de Progres al României în domeniul combaterii spălării banilor și finanțării terorismului. Experții români au prezentat modificările legislative, rezultatele concrete înregistrate în perioada 2009-2011 în raport cu recomandările cuprinse în primul raport de progres și au furnizat răspunsuri întrebărilor formulate în cadrul reuniunii, astfel încât obiectivul principal, respectiv adoptarea raportului, a fost îndeplinit.

Totodată, prin participarea la reuniunile Consiliului interinstituțional⁵ s-au asigurat documentația și expertiza în domeniul financiar-bancar, necesare pentru elaborarea mandatelor și documentelor de poziție ale României, prezentate în cadrul organismelor internaționale cu responsabilități în domeniul sancțiunilor internaționale, în special în cadrul reuniunilor grupului „RELEX în format Sancțiuni”, al Consiliului Uniunii Europene, precum și pentru elaborarea Raportului adresat Consiliului Suprem de Apărare a Țării cu privire la măsurile adoptate de România în vederea punerii în aplicare a regimurilor de sancțiuni instituite pe plan internațional, incidente domeniului financiar-bancar.

Una dintre activitățile specifice, cu caracter permanent, a fost și aceea de informare cu celeritate a instituțiilor de credit cu privire la: (i) adoptarea, modificarea sau completarea măsurilor sancționatorii incidente domeniului financiar-bancar,

⁵ Consiliul interinstituțional constituit în temeiul art. 13 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 202/2008, aprobată prin Legea nr. 217/2009, cu modificările și completările ulterioare. Totodată, în scopul implementării corespunzătoare a legislației europene privind instituirea de sancțiuni internaționale în domeniul financiar-bancar, s-au asigurat monitorizarea permanentă a adoptării acestora și includerea problematicii respective în obiectivele tematice ale acțiunilor de inspecție.

precum și (ii) riscul de spălare a banilor sau finanțare a terorismului, în raport cu vulnerabilitățile identificate de Grupul de Acțiune Financiară Internațională, în vederea facilitării adoptării măsurilor adecvate.

Pentru facilitarea accesului celor interesați la actele normative prin care au fost instituite sancțiuni internaționale specifice domeniului de activitate al Băncii Naționale a României, s-a realizat reconfigurarea *website*-ului instituției, prin introducerea unei subsecțiuni denumită „sancțiuni internaționale”, în cadrul secțiunii „Direcția supraveghere”.

Capitolul V. Emisiunea de numerar

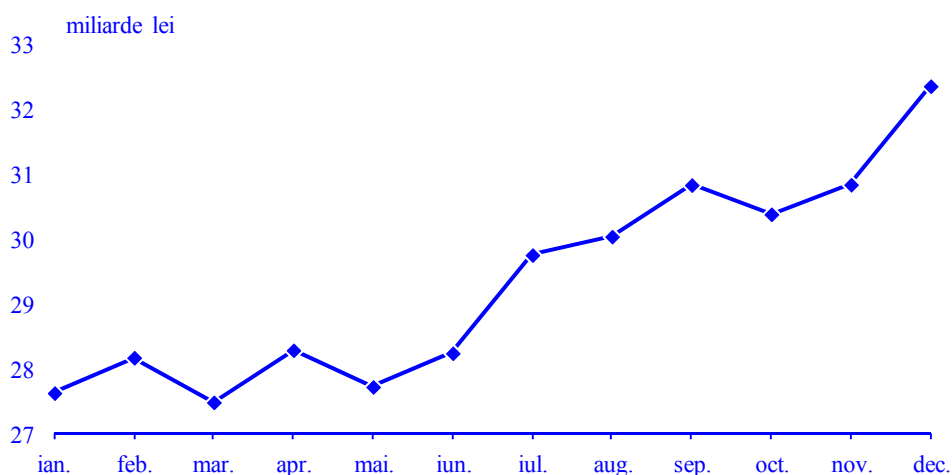
În anul 2011, Banca Națională a asigurat numerarul necesar bunei desfășurări a circulației monetare, atât din punct de vedere cantitativ, prin punerea în circulație a unor cantități corespunzătoare de însemne monetare, cât și ca structură pe cupiuri, satisfăcând necesitățile tuturor utilizatorilor de numerar: instituții de credit, Trezoreria Statului, agenți economici, populație.

1. Evoluția numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar

În anul 2011, ritmul anual de creștere a numerarului în circulație aflat în afara sistemului bancar a continuat traiectoria ascendentă începută în anul 2010, apropiindu-se de dinamica înregistrată anterior izbucnirii crizei financiare și economice. La finele anului 2011, numerarul în circulație aflat în afara sistemului bancar totaliza 32 357 milioane lei¹, valoare în creștere cu 15 la sută față de sfârșitul anului anterior.

În cadrul anului, evoluția a fost neuniformă: în timp ce primul semestru s-a caracterizat prin oscilații lunare de dimensiuni moderate, în cel de-al doilea interval s-a conturat un trend vizibil ascendent; creșteri lunare mai pronunțate au avut loc în lunile iulie și decembrie (aproximativ 5 la sută), pe fondul influenței factorilor sezonieri specifici perioadei de vară și sărbătorilor de iarnă – acordarea de prime, volumul mai mare de activitate în servicii, construcții și agricultură, intensificarea schimburilor valutare pe fondul intrărilor provenite de la românii care lucrează în străinătate și care își petrec vacanțele în țară.

**Evoluția lunară a numerarului aflat în afara sistemului bancar
în anul 2011**

Din punct de vedere valoric, în primul semestru maximele lunare s-au situat în jurul nivelului de 29 000 milioane lei și au variat între 28 928 milioane lei în luna

¹ 30 609 milioane lei, exclusiv numerarul aflat în ATM-uri și ASV-uri.

ianuarie (cu 4 procente sub vârful lunii decembrie a anului anterior) și 29 887 milioane lei în data de 21 aprilie, în perioada premergătoare sărbătorilor de Paști. Începând cu luna iulie, cu excepția lunii noiembrie, valorile lunare ale numerarului aflat în afara sistemului bancar au reprezentat maxime anuale în continuă creștere, toate plasându-se peste vârful lunii decembrie 2010. Nivelul maxim al anului 2011 a fost de 33 869 milioane lei (în data de 23 decembrie) și a depășit cu 12 procente cea mai ridicată valoare din decembrie 2010.

**Tabel 1. Dinamica numerarului în afara sistemului bancar
în perioada 2003-2011**

	sfârșitul perioadei								
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Numerar aflat în afara sistemului bancar (mil. lei)	5 765	7 629	11 564	14 670	23 058	26 960	25 617	28 253	32 357
Variație față de anul anterior (%)		32	52	27	57	17	-5	10	15
Variație față de anul 2008 (%)							-5	5	20

La sfârșitul anului 2011, atât numărul de bancnote existente în circulație în afara sistemului bancar, cât și valoarea acestora au fost cu 15 la sută mai mari decât cele consemnate la finele anului 2010. Cea mai importantă majorare cantitativă, de 37,8 la sută, a fost înregistrată de cupiura de 10 lei, a cărei pondere în numărul total de bancnote în circulație a crescut cu 3,2 puncte procentuale. Mișcarea s-a datorat preferinței instituțiilor de credit pentru utilizarea acestei cupiuri la alimentarea ATM-urilor, fiind cea mai mare dintre valorile nominale pentru care Banca Națională a României nu percepe comisioane la retragerile de numerar.

Creșteri cantitative față de anul precedent, cu 8,9 la sută, 16,7 la sută, 16,1 la sută și, respectiv, 15,8 la sută au înregistrat și cupiurile de 5 lei, 50 lei, 100 lei și 200 lei, ponderea deținută în totalul bancnotelor aflate în circulație rămânând, însă, relativ constantă.

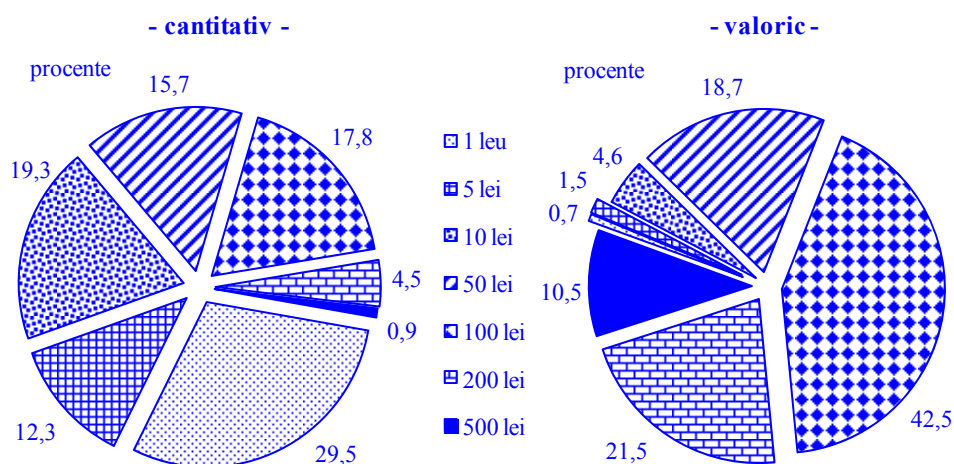
O majorare a numărului de bancnote aflate în circulație (cu 5,5 la sută) s-a produs și în cazul cupiurii de 1 leu, însă ponderea acestuia în total s-a redus de la 32,2 la sută la 29,5 la sută.

Singura cupiură pentru care numărul de bancnote aflate în circulație în afara sistemului bancar a scăzut (cu 2,3 la sută) este cea de 500 lei; evoluția a antrenat și restrângerea de la 12,3 la sută la 10,5 la sută a ponderii ce revine acestei cupiuri în valoarea totală a bancnotelor. În absența unei creșteri semnificative a veniturilor populației și în condițiile menținerii la un nivel scăzut a tranzacțiilor imobiliare de mare valoare, cupiura de 500 lei nu prezintă încă interes pentru utilizatori, fiind inadecvată plăților curente, de valoare medie și mică.

În numărul total de bancnote aflate în circulație la sfârșitul anului 2011, cea mai mare pondere (29,5 la sută) a fost deținută de cupiura de 1 leu, urmată de cea de 10 lei (19,3 la sută).

Din punct de vedere al ponderii în valoarea totală a bancnotelor aflate în circulație în afara sistemului bancar, pe primele locuri s-au situat cele mai mari cupiuri folosite la alimentarea ATM-urilor, respectiv cea de 100 lei (42,5 la sută) și cea de 200 lei (21,5 la sută).

Structura pe cupiuri a bancnotelor în circulație

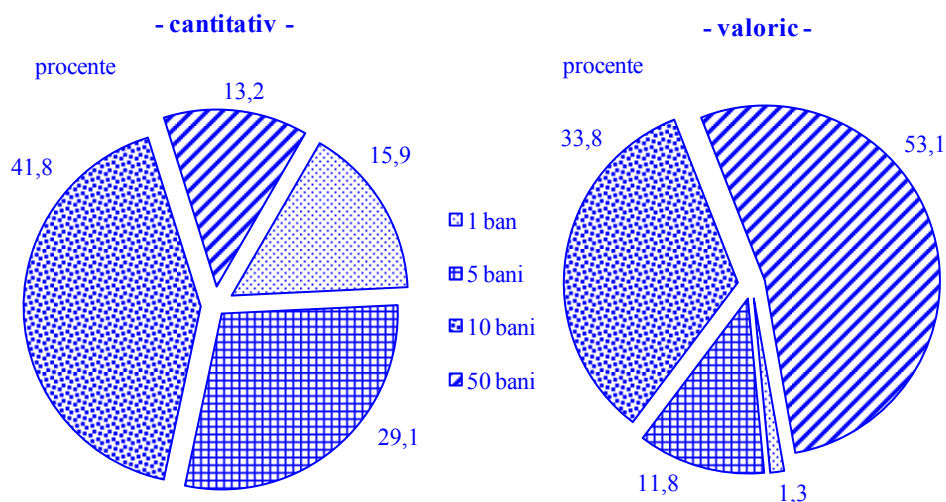
La finele anului 2011, numărul de monede aflate în circulație în afara sistemului bancar a fost cu 17 la sută mai mare decât cel consemnat la 31 decembrie 2010. Din punct de vedere valoric, numerarul sub formă de monedă a crescut în perioada analizată cu 13 la sută.

Cererea de monedă metalică s-a menținut la cote ridicate și în anul 2011, ca urmare a continuării procesului de extindere teritorială a rețelilor unor lanțuri de magazine de tip *discount*, precum și a utilizării pe scară largă a echipamentelor automate de distribuire a produselor alimentare de mică valoare sau de plată a unor servicii mărunte. Mai mult, în comerțul cu amănuntul s-a generalizat practica acordării corecte a restului, ceea ce presupune asigurarea în casieriile unităților comerciale a unor cantități suficiente de monedă din toate cupiurile.

Moneda de 1 ban a înregistrat cea mai importantă majorare cantitativă, de 26 la sută, urmată de cupiurile de 5 bani și 10 bani, cu o creștere de 16 la sută fiecare, și de moneda de 50 bani, cu 10 la sută. La finele anului 2011, moneda de 10 bani deținea 41,8 la sută din numărul total de monede aflate asupra populației și în casieriile agenților economici, urmată de cupiura de 5 bani, a cărei pondere cantitativă a fost de 29,1 la sută. Moneda de 1 ban deținea 15,9 la sută din cantitatea totală de monede aflată în circulație, în timp ce cupiura de 50 bani era reprezentată în proporție de 13,2 la sută.

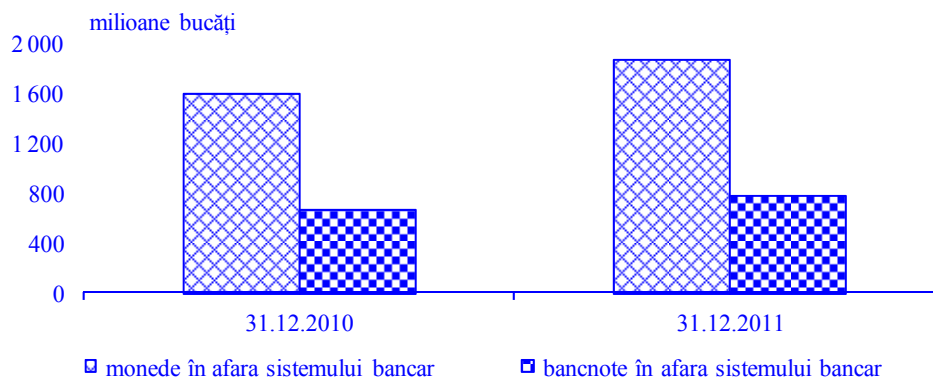
Situarea dinamicii înregistrate de valoarea monedelor cu 4 puncte procentuale sub cea consemnată de numărul acestora s-a datorat, în principal, majorării ponderii monedelor de 1 ban cu 1,2 puncte procentuale, concomitent cu reducerea cu 0,7 puncte procentuale a ponderii monedelor de 50 bani. Mai mult de jumătate din valoarea monedelor aflate în circulație, respectiv 53,1 la sută, era exprimată în monede de 50 bani, în timp ce cupiurile de 10 bani, 5 bani și 1 ban reprezentau 33,8 la sută, 11,8 la sută și respectiv 1,3 la sută din valoarea totală.

Structura pe cupiuri a monedelor în circulație

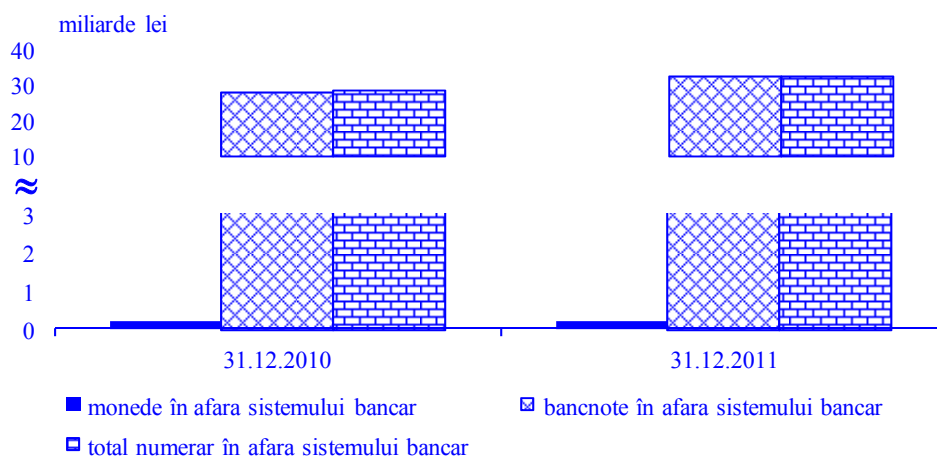

La finele anului 2011, fiecărui locuitor al țării îi reveneau 38 de bancnote și 87 de monede din cele aflate în circulație, cu 5 bancnote, respectiv 11 monede mai mult decât în perioada corespunzătoare a anului 2010. Valoarea medie a unei bancnote în circulație a fost de 41,1 lei, nivel apropiat celui înregistrat la sfârșitul anului 2010.

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere cantitativ

Evoluția numerarului în afara sistemului bancar din punct de vedere valoric

2. Plățile și încasările în numerar ale BNR în relația cu instituțiile de credit/Trezoreria Statului

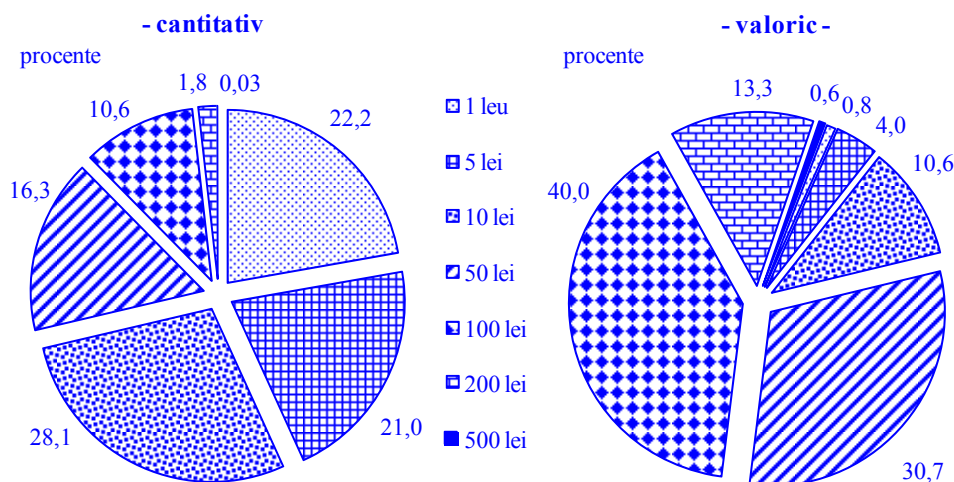
Plățile efectuate către instituțiile de credit/Trezoreria Statului în cursul anului 2011 au însumat 1 154 milioane bancnote, cu 12,1 la sută mai mult decât în anul 2010, și 330 milioane monede, cu 5,5 la sută mai mult decât în anul precedent. Valoarea bancnotelor și monedelor utilizate în plăți a fost de 30 616 milioane lei, cu 2,9 la sută mai mică față de cea aferentă anului 2010. Cupiurile utilizate în mod curent pentru alimentarea ATM-urilor, respectiv bancnotele de 10 lei, 50 lei și 100 lei, au deținut, împreună, 55 la sută din cantitatea totală de bancnote eliberate în plăți și 81,2 la sută din valoarea acestora, iar cele de 200 lei și 500 lei au avut împreună o pondere de numai 1,8 la sută în cantitatea totală de bancnote pusă în circulație și de 13,9 la sută în valoarea acestora.

Monedele de 5 bani și cele de 10 bani, totalizând 206 milioane bucăți, au deținut circa 62 la sută din totalul monedelor puse în circulație în anul 2011, pondere mai mică cu 4 puncte procentuale decât cea din anul anterior. Față de anul 2010 s-au pus în circulație cu 22 la sută mai multe monede de 1 ban, cu 5 la sută mai puține monede de 5 bani, cu 1 la sută mai multe monede de 10 bani și cu 16 la sută mai multe monede de 50 bani. Moneda de 1 ban a continuat să fie utilizată pe scară largă de către agenții economici din sectorul de *retail*, pentru acordarea restului.

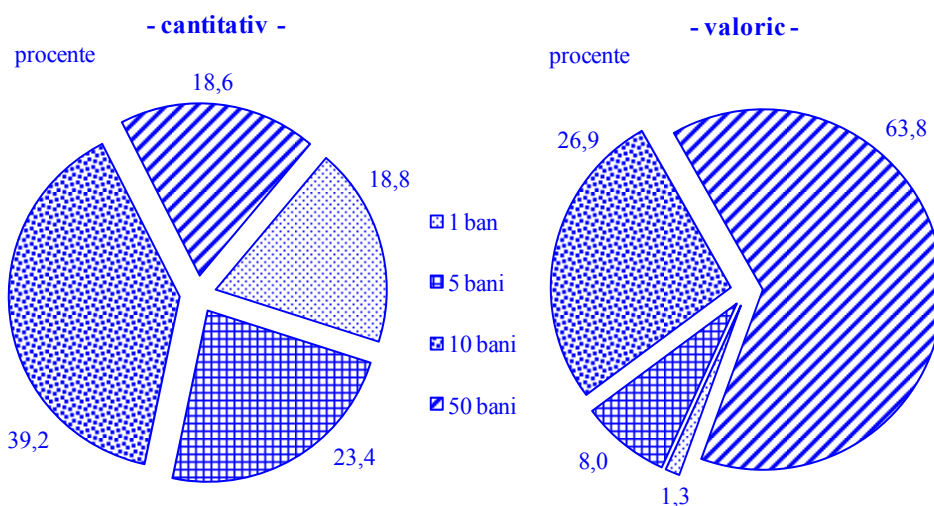
Plățile în monedă metalică au înregistrat modificări ușoare în ceea ce privește structura pe cupiuri. Ponderea monedelor de 1 ban și 50 bani în cantitatea totală de monede utilizate în plăți a crescut cu 2,6 și respectiv 1,7 puncte procentuale, în timp ce ponderea monedelor de 5 bani și 10 bani a scăzut cu 2,6 și respectiv 1,8 puncte procentuale. Din punct de vedere cantitativ, cea mai utilizată monedă în plăți a fost cea de 10 bani, cu o pondere de 39,2 la sută, în timp ce din punct de vedere valoric ponderea cea mai mare a deținut-o cupiura de 50 bani (63,8 la sută).

Din punct de vedere al structurii pe cupiuri a bancnotelor și al ponderii acestora în cantitatea totală de bancnote utilizate în plăți, în anul 2011 s-au produs modificări față de anul 2010 la nivelul unor valori nominale. Astfel, în cazul bancnotelor de 1 leu, ponderea acestora a scăzut cu 3,5 puncte procentuale, în timp ce ponderea cupiurii de 10 lei a crescut cu 8,4 puncte procentuale. Cu aproximativ 2 puncte procentuale s-a diminuat și ponderea cupiurilor de 50 lei și 100 lei. Ponderea cupiurii de 200 lei a scăzut cu 1 punct procentual, iar cea a cupiurii de 500 lei cu aproximativ 0,1 puncte procentuale. Singura cupiură a cărei pondere a rămas constantă a fost cea de 5 lei.

Structura pe cupiuri a plăților în bancnote

Structura pe cupiuri a plăților în monede

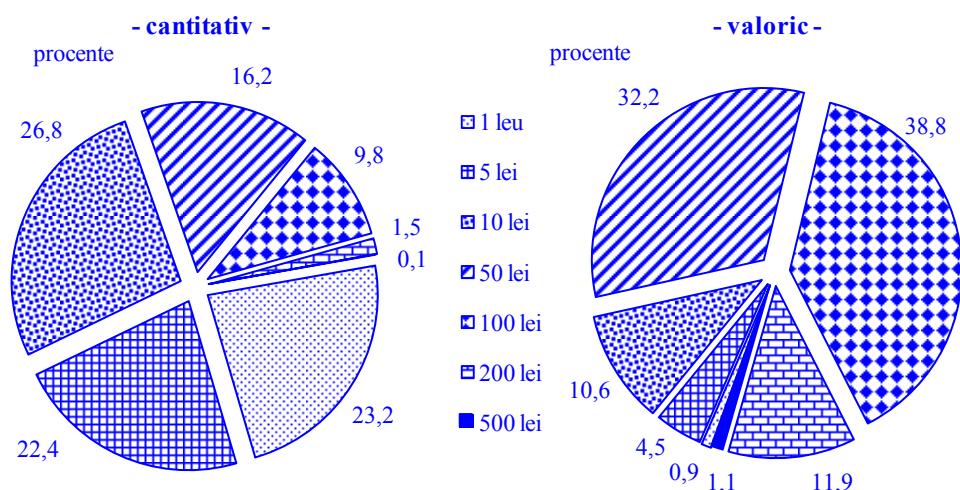

Încasările BNR din depunerile instituțiilor de credit/Trezoreria Statului au readus la banca centrală 1 043 milioane bancnote, cu 6 la sută mai multe decât în anul 2010, dar cu 10 la sută mai puține decât cele puse în circulație în cursul anului 2011, diferența rămânând în sfera circulației.

La banca centrală au revenit 61 milioane monede, cu 24 la sută mai multe decât în anul 2010, dar acestea reprezintă numai 18 la sută din numărul de monede eliberate în plăți.

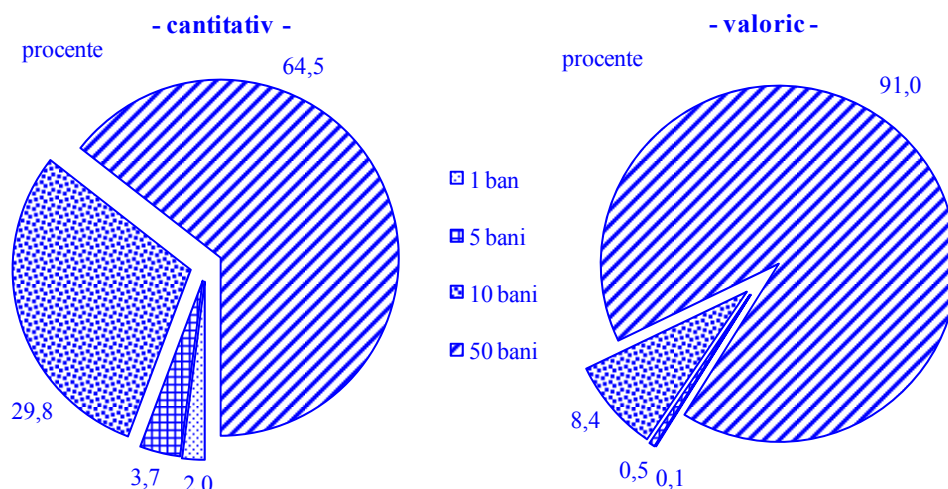
Valoarea totală a încasărilor în bancnote și monede, în sumă de 26 325 milioane lei, a fost cu 9 la sută mai mică decât cea din anul 2010. Bancnotele de 10 lei, 50 lei și 100 lei au deținut, împreună, 52,8 la sută din numărul total al bancnotelor încasate de BNR de la instituțiile de credit/Trezoreria Statului, cu 2,4 puncte procentuale mai mult decât în anul 2010, și 81,6 la sută din valoarea acestora, cu 3,7 puncte procentuale mai mult față de anul anterior. Cupiurile mici, de 1 leu și 5 lei au avut, împreună, o pondere de 45,6 la sută în cantitatea totală de bancnote primite în încasări și de numai 5,4 la sută în valoarea acestora. Față de anul 2010 ponderea lor cantitativă a scăzut cu 1,7 puncte procentuale, iar cea valorică a crescut cu 0,9 puncte procentuale.

Structura pe cupiuri a încasărilor în bancnote

În ceea ce privește monedele, cupiura de 50 bani a continuat să dețină cea mai importantă pondere în cantitatea totală de monede încasate, respectiv 64 la sută, iar din punct de vedere valoric această cupiură a reprezentat 91 la sută din valoarea totală a monedelor întoarse la BNR. Numărul de monede de 5 bani și 10 bani încasate prin intermediul depunerilor instituțiilor de credit a crescut de două ori față de anul 2010. Cu toate că ponderea cupiurii de 10 bani în numărul total de monede care au revenit la banca centrală a crescut cu 11,2 puncte procentuale față de anul 2010, iar majorarea ponderii în cazul monedei de 5 bani a fost de 1,8 puncte procentuale, gradul de întoarcere la BNR a monedei metalice a rămas la un nivel destul de modest, de numai 18 la sută. Deși moneda metalică a continuat să rămână, în mare măsură, în afara sistemului bancar, în anul 2011 s-a înregistrat un semnal pozitiv cu privire la deblocarea circulației monedei metalice, gradul de întoarcere fiind cu 3 puncte procentuale mai mare decât cel din 2010.

Structura pe cupiuri a încasărilor în monede

3. Activitatea de procesare a numerarului

În cursul anului 2011 a fost accelerată acțiunea de igienizare a numerarului în cazul cupiurilor de 1 leu și 5 lei, demarată în anul 2010, și s-a finalizat procesul de înlocuire a bancnotei de 10 lei – emisiunea 2005, tipărită în relief, cu bancnota de aceeași valoare nominală – emisiunea 2008, imprimată plan la RA Imprimeria Băncii Naționale a României.

În anul 2011 au fost procesate pe echipamentele automate de mare și medie viteză, aflate în dotarea celor patru centre de procesare ale BNR, 1 076 milioane bancnote, cu 18,5 la sută mai multe decât în anul 2010. Față de anul anterior, s-au procesat cu 80 la sută mai multe bancnote de 10 lei și cu 14 la sută mai multe bancnote de 5 lei, în timp ce cantitatea de bancnote procesate din cupiura de 500 lei s-a redus de trei ori. O diminuare (cu 25 la sută) s-a înregistrat și în cazul bancnotei de 200 lei. Pentru restul cupiurilor, cantitățile procesate în 2011 s-au situat foarte aproape de nivelurile anului 2010.

Gradul de uzură a variat în funcție de cupiură, într-o relație de inversă proporționalitate cu valoarea nominală a bancnotelor (cu excepția cupiurii de 10 lei), situându-se într-un interval cuprins între 6 la sută (la cupiurile de 50 lei, 100 lei, 200 lei și 500 lei) și 25 la sută (la cupiura de 1 leu).

În anul 2011 au fost distruse, *on-line*, pe echipamentele automate de procesat bancnote, și *off-line*, pe echipamentele de tocat bancnote din dotarea Centrului de procesare al Sucursalei regionale București, 251,5 milioane bancnote, respectiv 97 la sută din cantitatea totală de bancnote impropriei circulației, ponderea cumulată a bancnotelor de 1 leu, 5 lei și 10 lei în numărul total de bancnote distruse fiind de 95 la sută.

Pe parcursul anului 2011 s-au procesat, pe echipamentele automate de procesat și ambalat monedă metalică din dotarea sucursalelor regionale ale BNR, 56,3 milioane monede, cu 35 la sută mai mult decât în anul 2010. Ponderea cumulată a monedelor de 10 bani și 50 bani în cantitatea totală de monedă procesată a fost de 94 la sută.

În anul 2011 s-au distrus 558,4 mii bucăți monede din vechea emisiune monetară, care s-au reîntors la BNR ca urmare a preschimbării lor de către populație. Costurile aferente acestei operațiuni au fost acoperite în proporție de 90 la sută din veniturile încasate din vânzarea metalului rezultat.

4. Emisiunile numismatice

Menținând tradiția reluată în anul 1995, Banca Națională a României a lansat și pe parcursul anului 2011 emisiuni numismatice destinate colecționării. Pentru a duce la îndeplinire misiunea pe care și-a asumat-o, de a face cunoscute, pe plan național și internațional, valorile spiritualității românești și de a marca evenimente de mare însemnătate pentru poporul român, banca centrală a dedicat emisiunile numismatice ale anului 2011 unor personalități din domeniul cultural și istoric, precum și unor instituții cu rol important în viața economică, socială, științifică și culturală a țării.

Totodată, au fost continuate ciclurile tematice dedicate istoriei aurului și monumentelor de artă medievală creștină.

În anul 2011, Banca Națională a României a lansat 17 emisiuni numismatice monetare, concretizate în 19 monede, dintre care 6 din aur și 13 din argint. Tirajele au fost diferențiate în funcție de metalul din care au fost confecționate, în total fiind emise 2 750 piese din aur și 7 000 piese din argint.

Au fost lansate, de asemenea, 1 000 de exemplare din setul de monetărie dedicat Ateneului Român, prestigios edificiu de cultură al capitalei României, inclus pe lista locurilor din Patrimoniul Mondial UNESCO.

În tabelul 2 sunt prezentate denumirile emisiunilor numismatice ale anului 2011, metalul din care sunt realizate și valorile nominale ale monedelor.

Tabel 2. Emisiunile numismatice realizate în anul 2011

Denumirea emisiunii numismatice	Metalul și valoarea nominală a monedei
Aniversarea a 90 de ani de la înființarea Institutului Național de Medicină Aeronautică și Spațială „General doctor aviator Victor Anastasiu”	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Istoria aurului – Paftaua de la Curtea de Argeș	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei
Monumente de artă medievală creștină – Biserica din Strei, Mănăstirea Humor și Mănăstirea Hurezi	set de trei monede din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 140 de ani de la înființarea Monetăriei Statului	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 130 de ani de la proclamarea Regatului României	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Anul Internațional al Chimiei	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la stabilirea stemei Principatelor Unite Moldova și Țara Românească	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 140 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Aniversarea a 125 de ani de la nașterea lui Nicolae Tonitza	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 625 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Bătrân	monedă din aur cu valoare nominală de 200 lei
Aniversarea a 450 de ani de la tipărirea Evangheliei în limba română	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 130 de ani de la nașterea lui George Bacovia	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 125 de ani de la începerea construcției actualului edificiu al Ateneului Român	set de monetărie conținând o medalie din argint și monedele românești aflate în circulație: 1 ban, 5 bani, 10 bani, 50 bani și monedele comemorative de 50 bani (Aurel Vlaicu și Mircea cel Bătrân)
Aniversarea a 375 de ani de la nașterea lui Nicolae Mătescu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înființarea Societății ASTRA din Sibiu	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 150 de ani de la înființarea primelor instituții militare ale României moderne	monedă din argint cu valoare nominală de 10 lei
Aniversarea a 190 de ani de la Revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu	monedă din aur cu valoare nominală de 100 lei
Istoria aurului – Crucea de la Carvăn-Dinogetia	monedă din aur cu valoare nominală de 10 lei

5. Falsurile depistate în cazul monedei naționale și al euro

Lei

În anul 2011, falsurile de monedă națională expertizate la BNR au totalizat 5 707 bancnote. Deși în creștere cu 121,7 la sută față de anul 2010, acest număr de falsuri nu este îngrijorător, la un milion de bancnote în circulație fiind depistate doar 3,95 falsuri. Marea majoritate a falsurilor înregistrate au fost rudimentare, fiind realizate pe hârtie, uneori cu imitarea artizanală a ferestrei transparente.

Tabel 3. Distribuția lunară a falsurilor

2011											
ian.	feb.	mar.	apr.	mai	iun.	iul.	aug.	sep.	oct.	nov.	dec.
76	110	124	129	282	272	450	372	438	350	375	2 729

Tabel 4. Structura pe cupiuri a falsurilor

Cupiura	Număr de bancnote falsificate
1 leu	1
5 lei	9
10 lei	1 913
50 lei	168
100 lei	3 111
200 lei	483
500 lei	22

Din numărul total de bancnote false, 2 446 au fost capturate de poliție în cursul unor acțiuni specifice, înainte de a fi puse în circulație, astfel încât, doar 3 261 falsuri au fost depistate în circulație (+70 la sută față de anul 2010). Dintre acestea, doar 33 de bancnote false (5 bucăți din cupiura de 10 lei, 1 bucată din cupiura de 50 lei, 26 de bancnote de 100 lei și 1 bancnotă de 200 lei) au fost constatate la BNR, cu ocazia procesării numerarului depus de instituțiile de credit, cu 23 la sută mai puține decât în anul 2010.

Bancnota cu cel mai mare număr de falsuri înregistrate a fost cea de 100 lei (3 111 bucăți, din care 509 capturate de poliție), doar 151 dintre acestea fiind realizate pe un material plastic asemănător substratului de polimer. Pe locul al doilea s-a situat bancnota de 10 lei, cu un număr de 1 913 bucăți, din care 1 871 capturate de poliție, realizate pe material plastic, iar pe locul al treilea, bancnota de 200 lei, cu un număr de 483 bucăți (din care 22 capturate de poliție). Se observă deplasarea interesului falsificatorilor dinspre bancnotele de valori mari (relativ greu de falsificat datorită prezenței unor elemente de siguranță mai sofisticate) către bancnote de valoare mai mică, cărora populația le acordă mai puțină atenție.

Materialul plastic pe care au fost imprimate toate bancnotele de 10 lei capturate de poliție se apropia ca aspect de substratul autentic, iar falsurile ar fi putut induce în eroare utilizatorii neavizați.

Euro

În anul 2011, numărul de falsuri ale bancnotelor euro descoperite pe teritoriul României și expertizate la BNR a fost de 3 744 bucăți, cu 15,5 la sută mai mult decât în 2010.

Capitolul VI. Sisteme de plăți și decontări

Banca Națională a României are atribuția statutară de a promova funcționarea fără perturbări a sistemelor de plăți, în scopul asigurării stabilității financiare și al menținerii încrederii publicului în moneda națională. Principalul instrument prin care se realizează acest obiectiv, în afara funcției de reglementare, autorizare și monitorizare a sistemelor de plăți, constă în furnizarea de facilități pentru asigurarea unor sisteme de plăți și decontări eficiente.

În acest scop, Banca Națională a României operează sistemul de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare și urgente exprimate în lei, denumit ReGIS, și sistemul de depozitare și decontare a operațiunilor cu instrumente financiare pentru titluri de stat și certificate de depozit ale BNR, denumit SaFIR. Banca Națională a României este administrator de sistem pentru cele două sisteme, serviciile de operare tehnică fiind externalizate către TRANSFOND S.A.¹. De asemenea, începând cu data de 4 iulie 2011, Banca Națională a României administrează, în numele Eurosistemului, componenta națională a sistemului de plăți cu decontare pe bază brută în timp real pentru plăți de mare valoare și urgente exprimate în euro, denumită TARGET2-România.

1. Sistemul ReGIS

Aspecte generale

Sistemul ReGIS asigură decontarea pe bază brută și în timp real a tuturor plăților de mare valoare sau urgente în lei ale participanților, în nume și pe cont propriu sau pe contul clienților, precum și decontarea pozițiilor nete provenite de la sistemele auxiliare.

În anul 2011 sistemul ReGIS a continuat să contribuie la buna funcționare a piețelor monetară și valutară și să dețină un rol important în implementarea cu succes a politicii monetare a Băncii Naționale a României, având în vedere că operațiunile de politică monetară ale băncii centrale sunt procesate exclusiv prin acest sistem.

Sistemul ReGIS a funcționat fără perturbări și în anul 2011. Volumul plăților de mare valoare și al celor urgente decontate prin sistemul ReGIS au cunoscut o creștere, sistemul contribuind la îndeplinirea obiectivului Băncii Naționale a României, de promovare a decontării în banii băncii centrale, ca unic mijloc de plată.

Participarea la sistem

Numărul participanților a fost relativ similar celui din anul precedent, la sfârșitul anului 2011 participanții la sistemul ReGIS totalizând un număr de 40 de instituții de credit, Banca Națională a României, Trezoreria Statului și 6 sisteme auxiliare (SENT, SaFIR, RoClear, DSClear, VISA Europe și MasterCard International).

¹ TRANSFOND S.A. este o societate comercială pe acțiuni având ca acționari Banca Națională a României (33,33 la sută) și 23 de instituții de credit (66,67 la sută).

Politica de comisionare

Având în vedere obiectivul Băncii Naționale a României de a oferi mijloace de efectuare a plăților eficiente pentru economie², precum și de aliniere a comisioanelor la cele aplicate în mod similar în celelalte state ale Uniunii Europene, Banca Națională a României a continuat și în anul 2011 politica de reducere a comisioanelor aplicate în sistemul ReGIS. Astfel, la data de 3 ianuarie 2011, nivelul comisionului pe tranzacție a fost redus cu 4 la sută (de la 6,52 lei la 6,26 lei).

Operațiunile sistemului ReGIS

În anul 2011, comparativ cu anul precedent, s-a înregistrat o creștere a volumului total de plăți cu 12,76 la sută, iar media zilnică a volumului plăților procesate prin ReGIS s-a majorat cu 13,64 la sută. În ceea ce privește valoarea plăților, s-a înregistrat o creștere de 7,37 la sută față de anul 2010, însă valoarea medie pe tranzacție a scăzut cu 4,78 la sută.

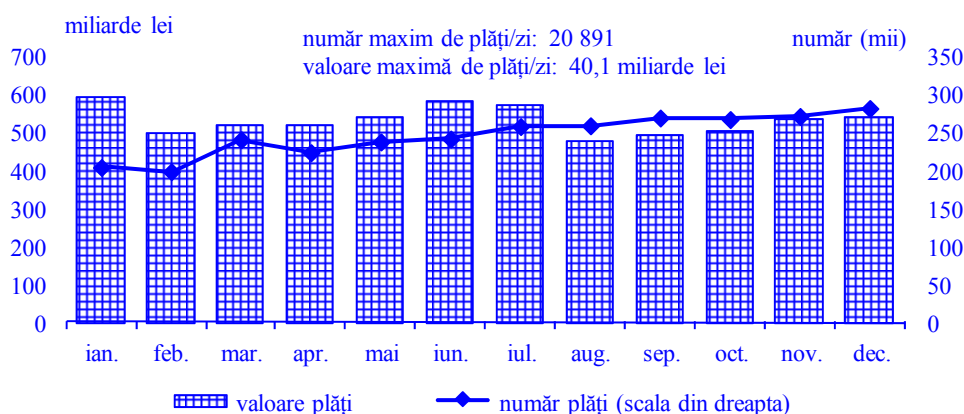
În tabelul 1 este prezentat sumarul traficului de plăți în cadrul sistemului ReGIS în anul 2011, comparativ cu anul anterior.

Tabel 1. Evoluția traficului de plăți în sistemul ReGIS

	Volum (nr. tranzacții; mii)		Valoare (mld. lei)		Valoare medie pe tranzacție (mil. lei)
	Total	Medie zilnică	Total	Medie zilnică	
2010	2 618	10,19	5 928	23,07	2,26
2011	2 952	11,58	6 365	24,96	2,16
Variație (%)	+12,76	+13,64	+7,37	+8,21	-4,78

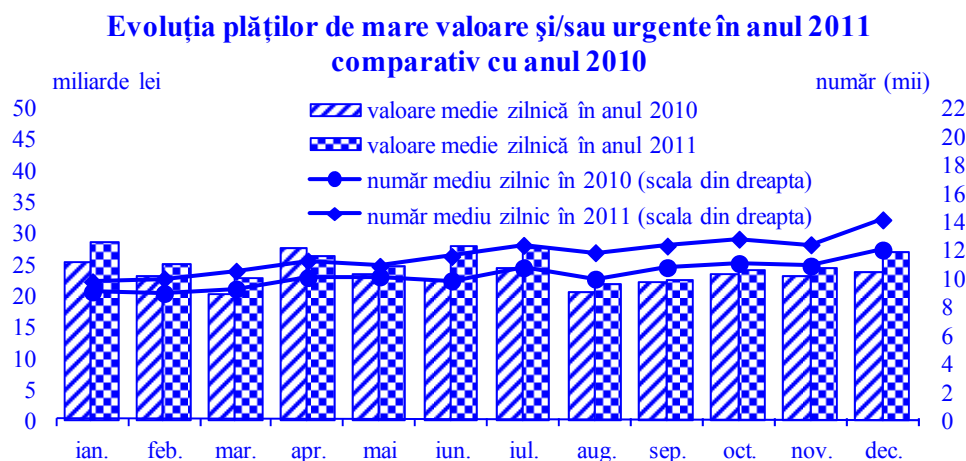
Notă: Datorită rotunjirii datelor de pe primele două rânduri, există unele necorelări cu variațiile procentuale indicate.

Evoluția plăților de mare valoare și/sau urgente în anul 2011

² Acest obiectiv se subscrie principiilor fundamentale stabilite de Comitetul pentru sisteme de plăți și decontare al Grupului G-10, principii care au fost adoptate și de Consiliul guvernatorilor al Băncii Centrale Europene ca standarde minime de supraveghere, de către Eurosistem, a sistemelor de plăți de mare valoare care operează în euro (implicit și a sistemelor RTGS naționale).

Volumul plăților decontate în cursul anului 2011 în sistemul ReGIS a fost de circa 2,9 milioane tranzacții, evoluând de la o medie zilnică de 9 720 tranzacții în luna ianuarie la 14 083 tranzacții în luna decembrie. Volumul maxim al plăților decontate zilnic în sistemul ReGIS a fost atins în luna octombrie 2011 (20 891 tranzacții/zi).

În Tabelul 2 este prezentată structura pe tipuri a plăților efectuate prin sistemul ReGIS în anul 2011. Aceasta reflectă faptul că tranzacțiile de plată efectuate de participanți în nume propriu, dar pe contul clienților (cu mesaje SWIFT MT103) sunt preponderente (88,39 la sută din volumul total al tranzacțiilor prin sistem), dar valoarea totală a acestora a fost relativ scăzută (doar 14,26 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor prin sistem). Totodată, volumul tranzacțiilor de plată efectuate de participanți în nume și pe cont propriu (cu mesaje SWIFT MT202) a fost relativ scăzut (9,49 la sută din volumul total al tranzacțiilor prin sistem), dar aceste plăți au avut o valoare semnificativă (69,06 la sută din valoarea tuturor tranzacțiilor prin sistem).

Tabel 2. Structura plăților în sistemul ReGIS în anul 2011

Plăți	procente		
	MT103	MT202	Transfer direct
Volum total	88,39	9,49	2,12
Valoare totală	14,26	69,06	16,68

În ceea ce privește tranzacțiile de plată care implică debitarea/creditarea directă pe conturile de decontare ale participanților la sistem, volumul acestora a fost scăzut. Aceasta se datorează faptului că ele corespund unor operațiuni cu frecvență redusă, precum încasarea unor comisioane de către Banca Națională a României, operațiuni în relația cu banca centrală, operațiuni efectuate de Banca Națională a României în numele participanților în cazuri de urgență, când participanții se află în imposibilitatea de a se conecta la sistem și de a efectua operațiunile etc.

Gradul de concentrare a pieței, atât din punct de vedere al volumului plăților efectuate prin sistemul ReGIS, cât și din punct de vedere al valorii acestora, se menține comparabil cu cel din anul precedent, primele cinci instituții de credit deținând circa 57,90 la sută, respectiv 64,66 la sută din piață.

Asigurarea unui nivel cât mai ridicat de disponibilitate pentru sistemul ReGIS reprezintă, de asemenea, un obiectiv major al Băncii Naționale a României, în contextul importanței sistemului ReGIS pentru sistemul financiar-bancar și pentru economia națională. În anul 2011, disponibilitatea medie a sistemului ReGIS, respectiv măsura în care participanții pot utiliza sistemul fără incidente pe durata programului de funcționare, a atins nivelul de 99,99 la sută, încadrându-se în toleranța admisă de Banca Națională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

În calitatea sa de administrator al sistemului, Banca Națională a României a monitorizat permanent, și pe parcursul anului 2011, procesul de decontare și activitatea participanților în sistemul ReGIS, constatând că aceștia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile și procedurile sistemului. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți. În anul 2011 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidităților la nivelul participanților, existând un număr relativ mic de instrucțiuni de plată plasate în coada de așteptare (0,29 la sută din volumul tranzacțiilor decontate) și doar pentru un interval scurt de timp.

2. Sistemul SaFIR

Aspecte generale

Sistemele de depozitare și decontare pentru instrumente financiare sunt componente de importanță majoră ale infrastructurii piețelor financiare. Pentru banca centrală, importanța sistemului de depozitare și decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (SaFIR), rezidă în interacțiunea pe care acesta o are cu sistemele de plăți, precum și în rolul pe care aceste instrumente îl dețin în cadrul operațiunilor de politică monetară.

Participanți la sistemul SaFIR

La sfârșitul anului 2011, în sistemul SaFIR erau înregistrați ca participanți un număr de 36 de instituții financiare, dintre care 12 intermediari primari, 12 intermediari secundari și 12 non-intermediari.

Valoarea nominală a emisiunilor în circulație

În anul 2011, valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei, depozitate în sistemul SaFIR, a crescut față de sfârșitul anului 2010, ca urmare a revitalizării pieței primare a titlurilor de stat și a plasării de noi emisiuni *benchmark*, dar și a redeschiderii emisiunilor *benchmark* aflate în circulație.

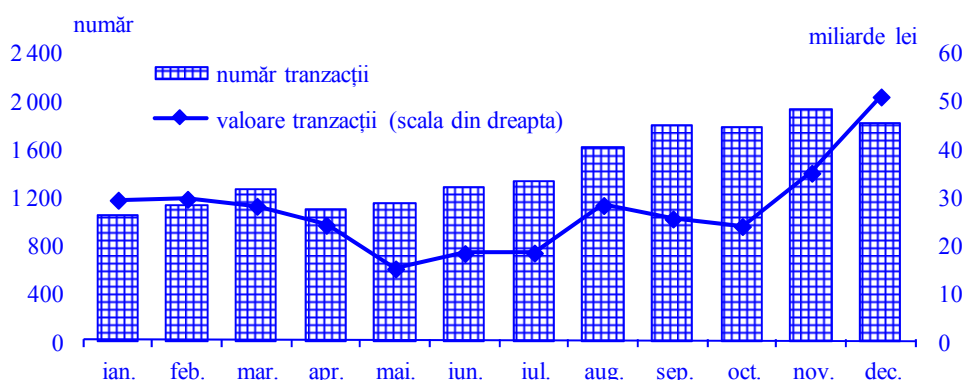
Valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în lei aflate în circulație la sfârșitul anului 2011 a fost de 68 523,50 milioane lei, înregistrându-se o creștere de aproximativ 33 la sută față de finele anului 2010, în timp ce valoarea nominală totală a emisiunilor de titluri de stat denumite în euro a fost de 3 962,15 milioane euro, mai mare cu circa 3,35 la sută față de sfârșitul anului 2010.

Operațiuni decontate în sistemul SaFIR

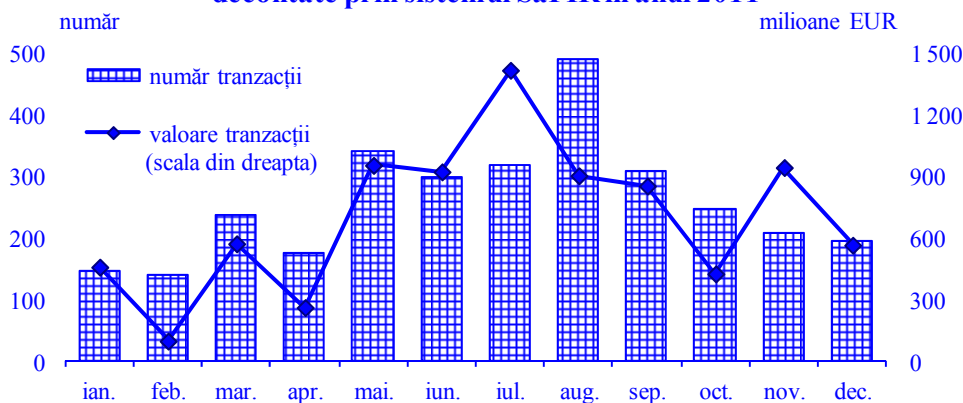
Sistemul SaFIR procesează operațiuni derulate de participanți în relația cu emitentul (decontarea rezultatelor pieței primare, plăți de dobândă și/sau cupon, răscumpărări parțiale/opționale/totale) și operațiuni derulate de participanți pe piața secundară (tranzacții de vânzare/cumpărare, contracte de garanție financiară, operațiuni *repo*, transferuri de portofoliu).

În graficele următoare sunt ilustrate numărul și valoarea tranzacțiilor de vânzare-cumpărare, inclusiv operațiunile reversibile.

Operațiuni cu titluri de stat denumite în lei decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011

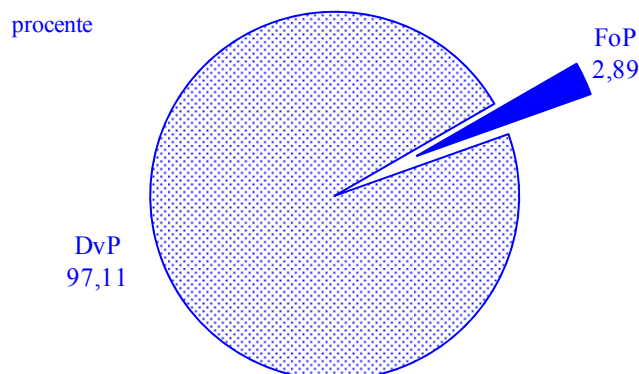

Operațiuni cu titluri de stat denumite în euro decontate prin sistemul SaFIR în anul 2011

În anul 2011, din totalul transferurilor realizate, 97,11 la sută reprezintă transferuri DvP (livrare contra plată), fiind incluse operațiunile dintre instituțiile de credit și clienții proprii, iar 2,89 la sută sunt transferuri FoP (livrare fără plată), acestea din urmă reprezentând operațiuni de transfer de portofoliu.

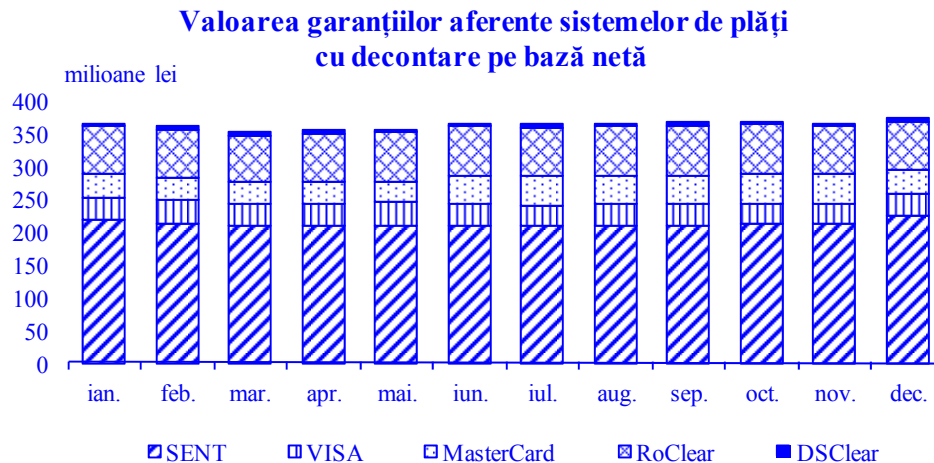
Structura transferurilor în anul 2011

În ceea ce privește transferurile de titluri de stat la Depozitarul Central S.A. prin intermediul conexiunii directe dintre sistemele SaFIR și RoClear, în anul 2011 au fost înregistrate 175 transferuri fără plată între aceste sisteme.

Interacțiune în timp real cu sistemele de plăți de mică și mare valoare

Sistemul SaFIR asigură gestionarea garanțiilor constituite în vederea garantării decontării pozițiilor nete ale participanților la sistemele de plăți cu decontare pe bază netă, nivelul acestora în anul 2011 fiind ilustrat în graficul următor.

Facilități pentru managementul lichidității

În scopul fluidizării decontărilor prin sistemul ReGIS, banca centrală acordă participanților facilități de lichiditate pe parcursul zilei. Lichiditatea necesară poate fi obținută de către instituțiile de credit participante la sistemul SaFIR prin intermediul operațiunilor *repo intraday* derulate cu active eligibile pentru astfel de operațiuni.

În anul 2011, participanții au apelat la această facilitate, derulând un număr de 208 operațiuni, în valoare totală de 24 879,96 milioane lei.

Disponibilitatea sistemului

În anul 2011, sistemul SaFIR a înregistrat o disponibilitate de 99,99 la sută, care se încadrează în limita de toleranță admisă de Banca Națională a României pentru nivelul de calitate a serviciilor.

Dezvoltări ale sistemului în anul 2011

În vederea asigurării condițiilor tehnice pentru acceptarea obligațiunilor de stat denuminate în euro (eurobonduri) emise de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe și a obligațiunilor emise în lei de instituțiile financiare internaționale, ambele depozitate în sistemul Euroclear, ca active eligibile pentru operațiunile cu banca centrală, Banca Națională a României a implementat o conexiune directă între sistemul SaFIR și sistemul depozitarului central internațional Euroclear, care a devenit operațională la data de 3 octombrie 2011.

Prin intermediul acestei conexiuni pot fi transferate în sistemul SaFIR (prin operațiuni tip livrare fără plată – FoP) și deținerile de instrumente financiare eligibile ale instituțiilor de credit participante la sistemul SaFIR și care au cont deschis doar în sistemul depozitarului central internațional Clearstream.

Totodată, prin intermediul conexiunii punte existente între sistemele Euroclear și Clearstream, titlurile de stat subdepozitate în sistemele Euroclear și Clearstream pot fi transferate între aceste sisteme în mod similar tuturor activelor depozitate în respectivele sisteme. Astfel de transferuri se decontează pe o bază brută (respectiv bucată cu bucată) prin intermediul conexiunii punte, ulterior fiind actualizate, pe bază netă, pozițiile băncilor custode din România. Astfel, participanții la sistemul SaFIR au posibilitatea realizării de transferuri FoP între conturile de clienți din SaFIR ale băncilor-custode pentru Euroclear și Clearstream.

Proiecte în derulare

a) Eligibilitatea obligațiunilor emise de instituții financiare internaționale

În decursul anului 2011, Banca Națională a României a continuat proiectul privind implementarea procedurilor și a infrastructurii necesare pentru utilizarea obligațiunilor în lei emise de instituțiile financiare internaționale în operațiunile cu banca centrală³.

Soluția agreată de Banca Națională a României împreună cu instituțiile pieței de capital din România (Comisia Națională a Valorilor Mobiliare, Depozitarul Central S.A., Bursa de Valori București) a fost aceea de realizare a unei conexiuni directe între sistemele SaFIR și RoClear (sistem administrat de Depozitarul Central S.A.), prin deschiderea unui cont de instrumente financiare pentru banca centrală în sistemul RoClear.

Se preconizează ca această conexiune să devină operațională în anul 2012.

³ Operațiuni de piață monetară, facilitatea permanentă de creditare (credit lombard), operațiuni de creditare pe parcursul zilei (credit *intra-day*) și operațiuni de colateralizare a decontării pozițiilor nete ale sistemelor de compensare.

b) Interconectarea cu depozitari centrali internaționali

În cadrul demersurilor întreprinse în scopul îmbunătățirii procesului de administrare a datoriei publice și în vederea creșterii interesului investitorilor străini pentru piața titlurilor de stat din România, Banca Națională a României, în calitate de administrator al sistemului SaFIR, a inițiat o serie de discuții cu depozitarul central internațional Clearstream pentru dezvoltarea unei conexiuni directe între cele două sisteme, prin deschiderea unui cont al Clearstream în sistemul SaFIR, lansarea acestei conexiuni fiind prevăzută pentru anul 2012.

Prin intermediul acestei conexiuni se facilitează accesul potențialilor investitori instituționali nerezidenți la piața secundară a titlurilor de stat din România, aceștia putând dobândi și deține titluri de stat pe baza relațiilor contractuale pe care le au în prezent cu Clearstream, fără a fi necesară existența unei relații contractuale cu un custode local.

3. Sistemul TARGET2

În anul 2011 a fost finalizat cu succes proiectul de implementare a componentei naționale a sistemului TARGET2 (denumită TARGET2-România), aceasta devenind operațională la data de 4 iulie 2011.

Sistemul TARGET2 este sistemul de plăți în moneda euro pus la dispoziție de Eurosistem, utilizat pentru decontarea operațiunilor băncilor centrale, transferurilor interbancare de mare valoare, precum și a altor plăți în euro. Sistemul permite procesarea plăților în timp real cu decontare în conturi deschise la băncile centrale și finalitate imediată.

Din punct de vedere juridic, TARGET2 este structurat ca o multitudine de sisteme de plăți naționale (denumite componente naționale TARGET2), cu reguli de funcționare armonizate, administrarea acestora și a relațiilor cu comunitățile bancare naționale fiind în responsabilitatea băncilor centrale.

Trei bănci centrale membre ale Eurosistemului (Banca d'Italia, Banque de France și Deutsche Bundesbank) furnizează și operează din punct de vedere tehnic, în numele Eurosistemului, infrastructura tehnică și platforma comună unică a TARGET2.

Întrucât prin sistem se decontează operațiunile de politică monetară ale Eurosistemului, conectarea la TARGET2 este obligatorie doar în contextul adoptării monedei euro. Băncile centrale ale statelor membre din afara zonei euro pot opta pentru participarea la TARGET2 și înainte de adoptarea monedei euro, pentru facilitarea decontării tranzacțiilor în euro în cadrul acestor state.

În anul 2010, Banca Națională a României a decis să se conecteze la sistemul TARGET2 înainte de adoptarea monedei euro, devenind astfel cea de-a 24-a bancă centrală conectată la sistem din cele 28 care compun Sistemul European al Băncilor Centrale (inclusiv Banca Centrală Europeană).

Această decizie a fost motivată, în principal, de interesul manifestat de comunitatea bancară națională și de operatorii sistemelor de plăți de mică valoare și ai sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare pentru implementarea la nivel național a unei infrastructuri eficiente de procesare, între bănci, a transferurilor de fonduri în euro.

În contextul implementării TARGET2-România, Banca Națională a României a constituit Grupul național al utilizatorilor TARGET2-România (denumit TARGET2-RONUG), cu scopul de a oferi utilizatorilor posibilitatea de a analiza și discuta aspecte legate de acest sistem.

Participarea la sistem

Participarea la sistemul TARGET2-România este guvernată de regulile de sistem stabilite prin Ordinul Băncii Naționale a României nr. 4/2011 privind funcționarea sistemului TARGET2-România, cu modificările și completările ulterioare.

La sfârșitul anului 2011, sistemul TARGET2-România a înregistrat un număr de 23 de participanți direcți, respectiv Banca Națională a României și 22 de instituții de credit din România.

Politica de comisionare în TARGET2-România

Sistemul TARGET2-România se bazează pe schema unică de comisionare stabilită de Eurosistem pentru TARGET2. Aceasta se aplică în mod uniform tuturor participanților la sistem, fără comisioane suplimentare practicate la nivel național de băncile centrale.

Astfel, comisionul maxim pe tranzacție plătit de o bancă participantă la sistemul TARGET2-România este 0,8 euro, indiferent dacă plata este națională sau transfrontalieră, în funcție de opțiunea de comisionare aleasă și de volumul tranzacțiilor respectivei bănci.

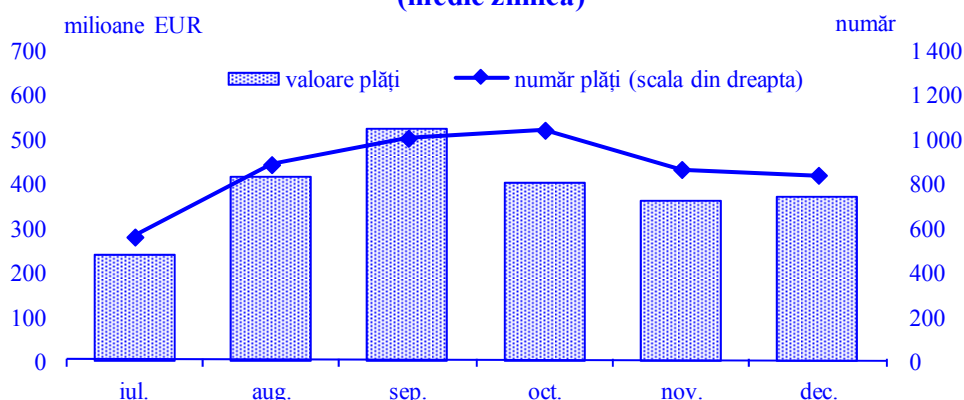
Operațiunile TARGET2-România

În anul 2011, prin TARGET2-România au fost decontate un număr de 112 348 tranzacții, media zilnică a volumului acestora evoluând de la 557 tranzacții în luna iulie la 835 tranzacții în luna decembrie.

Valoarea totală a tranzacțiilor decontate prin această componentă a fost de 49 961,81 milioane euro, media zilnică crescând de la 236 milioane euro în luna iulie la 368 milioane euro în luna decembrie.

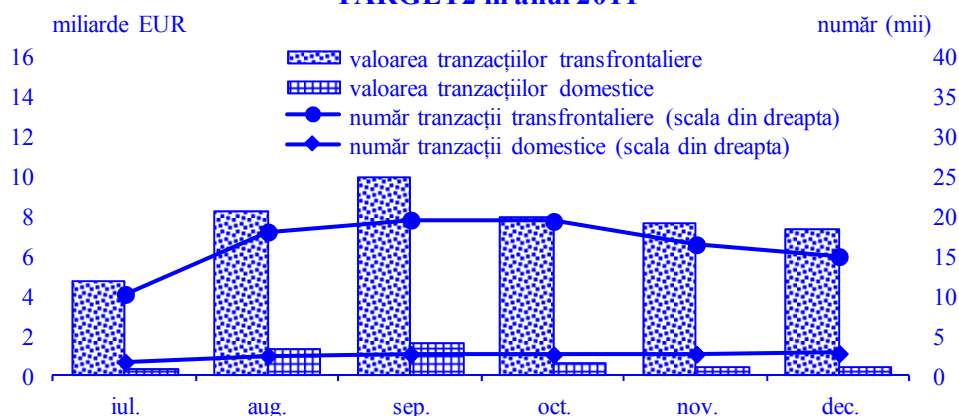
Volumul maxim al plăților decontate zilnic în componenta TARGET2-România a fost atins în luna noiembrie 2011 (1 248 tranzacții/zi), iar valoarea maximă în luna iulie (1 263 milioane euro/zi).

Evoluția plăților prin sistemul TARGET2 în anul 2011 (medie zilnică)

În graficul următor este prezentată structura pe categorii (naționale/transfrontaliere) a plăților efectuate prin sistemul TARGET2-România în anul 2011. Aceasta reflectă preponderența tranzacțiilor de plată transfrontaliere (87 la sută din volumul total al tranzacțiilor procesate prin componenta TARGET2-România).

Evoluția plăților domestice/transfrontaliere prin sistemul TARGET2 în anul 2011

Banca Națională a României a monitorizat permanent, pe parcursul anului 2011, procesul de decontare și activitatea participanților la TARGET2-România, constatând că aceștia au avut un comportament corespunzător, respectând regulile și procedurile sistemului. Nu au fost înregistrate blocaje în sistem datorate lipsei de fonduri în conturile de decontare ale unuia sau mai multor participanți. În anul 2011 s-a constatat un management adecvat și eficient al lichidităților la nivelul participanților, existând un număr relativ mic de instrucțiuni de plată plasate în coada de așteptare.

De asemenea, s-a observat că cea mai mare parte a plăților participanților la TARGET2-România au fost inițiate în prima parte a zilei. Participanții din România au utilizat frecvent facilitățile de administrare a lichidității oferite de sistem, între care și facilitatea „plăți inițiate în avans” (*warehoused payments*), comunitatea românească numărându-se din acest punct de vedere printre primele cinci comunități dintre cele conectate la sistem.

Totodată, s-a constatat că sistemul este folosit atât pentru plăți de mare valoare, cât și pentru plăți de mică valoare, plățile transmise prin TARGET2-România având valori cuprinse între un euro și câteva milioane euro.

4. Cooperarea internațională

4.1. Cooperarea în cadrul Sistemului European al Băncilor Centrale

În urma aderării României la Uniunea Europeană în 2007, Banca Națională a României a participat activ și în anul 2011, cu statut de membru, la activitățile structurilor Sistemului European al Băncilor Centrale cu atribuții în domeniul plăților și infrastructurilor pieței financiare, respectiv în cadrul Comitetului pentru Sisteme de Plăți și de Decontare, cu toate substructurile sale: Grupul de lucru pentru politică în domeniul sistemelor de plăți, Grupul de lucru pentru supravegherea sistemelor de plăți, Grupul de lucru pentru instrumente financiare și Grupul de lucru pentru TARGET2.

4.2. Cooperarea cu Comisia Europeană

În cadrul demersului de elaborare a cadrului european de reglementare și supraveghere a infrastructurilor pieței financiare, Banca Națională a României a participat la reuniunile structurilor de lucru constituite la nivelul Comisiei Europene privind infrastructurile implicate în activitățile de post-tranzacționare.

5. Reglementarea, autorizarea și monitorizarea sistemelor de plăți

5.1. Autorizarea sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

Conform celor mai bune practici utilizate pe plan internațional, Banca Națională a României a impus tuturor administratorilor sistemelor de plăți și administratorilor sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare ca orice modificare a regulilor de sistem să fie aprobată de către BNR înainte de a fi implementată. Astfel, în anul 2011, au fost aprobate modificări ale regulilor sistemului de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare SaFIR.

5.2. Măsurile adoptate de banca centrală în scopul limitării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți și sistemelor de decontare, precum și al creșterii eficienței în funcționarea acestora

Sistemele de plăți și sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare reprezintă componente de importanță sistemică în cadrul arhitecturii sistemului financiar.

De la implementarea lor, aceste sisteme nu s-au confruntat cu probleme deosebite, datorită respectării standardelor relevante la nivel internațional, care asigură un grad înalt de siguranță și eficiență în funcționare, precum și măsurilor întreprinse de banca centrală.

Funcționarea în condiții de siguranță și eficiență a sistemelor de plăți și a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, alături de funcționarea optimă a instituțiilor și piețelor financiare, reprezintă o condiție fundamentală pentru menținerea stabilității financiare într-o economie modernă. Din această perspectivă, una dintre atribuțiile statutare ale Băncii Naționale a României vizează promovarea și monitorizarea bunei funcționări a sistemelor de plăți și sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, pentru identificarea și evaluarea riscurilor asociate acestor sisteme și implementarea măsurilor care să conducă la diminuarea manifestării acestor riscuri, având la bază cele mai relevante standarde și recomandări la nivel internațional⁴.

În cursul anului 2011, în cadrul politicii de monitorizare a sistemelor, o primă categorie de măsuri adoptate de către banca centrală în scopul diminuării riscurilor asociate funcționării sistemelor de plăți și sistemelor de decontare a vizat adecvarea cadrului legal pentru a răspunde într-o manieră corespunzătoare contextului financiar internațional. În acest sens, au fost actualizate prevederile legale naționale incidente, ținând seama de noile reglementări și de tendințele înregistrate pe plan internațional.

Astfel, ca urmare a prevederilor Capitolului II din Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 privind dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești, precum și pentru reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar, Banca Națională a României a modificat și completat Legea nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare și Ordonanța Guvernului nr. 9/2004 privind unele contracte de garanție financiară, aprobată cu modificări prin Legea nr. 222/2004, asigurând astfel transpunerea în legislația națională a directivelor comunitare⁵ care se referă la acest domeniu. Principalele modificări vizează atât limitarea posibilității manifestării riscului sistemic, în condițiile în care pe plan internațional s-a constatat o tendință accentuată de interconectare între

⁴ *Core Principles for Systemically Important Payment Systems* (BIS, 2001); *Business Continuity Oversight Expectations for Systemically Important Payment Systems* (ECB, 2006); *Recommendations for Securities Settlement Systems and Recommendations for Central Counterparties in the European Union* (ESCB-CESR, 2009).

⁵ Directiva 2009/44/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 6 mai 2009 de modificare a Directivei 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a instrumentelor financiare și a Directivei 2002/47/CE privind contractele de garanție financiară în ceea ce privește sistemele interconectate și creanțele private; Directiva 2010/78/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE cu privire la competențele Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Bancară Europeană), ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale) și ale Autorității Europene de Supraveghere (Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe).

diversele tipuri de sisteme, cât și facilitarea utilizării creanțelor private drept active eligibile pentru garantare în operațiunile de creditare, inclusiv în operațiunile derulate de către băncile centrale, ceea ce va facilita accesul instituțiilor de credit la lichiditate. Alte modificări importante se referă la atribuțiile băncii centrale în domeniul transmiterii informațiilor relevante și al cooperării cu autorități europene nou înființate: Comitetul European pentru Risc Sistemic, înființat prin Regulamentul nr. 1092/2010 al Uniunii Europene, respectiv Autoritatea Europeană de Supraveghere (Autoritatea Europeană în domeniul Piețelor și Instrumentelor Financiare – ESMA), înființată prin Regulamentul nr. 1095/2010 al Uniunii Europene.

Una dintre componentele activității de monitorizare, desfășurată de către banca centrală în scopul asigurării stabilității financiare, o constituie evaluarea infrastructurilor pieței financiare. Pentru a fi asigurată respectarea principiilor generale în domeniul monitorizării⁶ – adoptarea standardelor internaționale relevante, precum și consistența în aplicarea standardelor, atât pentru sistemele deținute de către banca centrală, cât și pentru sistemele deținute de către entitățile private –, Banca Națională a României a decis realizarea evaluării sistemelor DSClear, RoClear și SaFIR din perspectiva Recomandărilor ESCB-CESR pentru sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (2009).

Recomandările ESCB-CESR reprezintă o variantă semnificativ îmbunătățită a standardelor aplicabile infrastructurilor care desfășoară activități de post-tranzacționare, standarde rezultate în urma cooperării anterioare dintre Comitetul pentru sisteme de plăți și de decontare (CPSS), din cadrul Băncii Reglementelor Internaționale, și Comitetul tehnic din cadrul Organizației Internaționale a Comisiilor de Valori Mobiliare (IOSCO), respectiv Recomandările pentru sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (2001) și Metodologia de evaluare a sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (2002).

Recomandările sunt considerate, în acest moment, cele mai bune practici la nivel european în privința funcționării sistemelor de decontare, astfel încât conformitatea regulilor de funcționare și a arhitecturii acestora cu recomandările menționate trebuie să constituie un deziderat al operatorilor sistemelor de decontare. Aceste recomandări au ca obiectiv stabilirea unor cerințe uniforme pentru sistemele de decontare, prin convergența politicilor naționale de monitorizare/supraveghere promovate de către autoritățile naționale competente, în scopul creșterii eficienței și siguranței funcționării infrastructurilor financiare, rezultatul fiind o mai bună protecție a investitorilor, consolidarea încrederii publicului în piețele de capital și menținerea stabilității financiare. În linie cu practica obișnuită în plan european, recomandările ESCB-CESR stabilesc un nivel minim al cerințelor care trebuie îndeplinite de către sistemele de decontare, autoritățile naționale competente având posibilitatea de a impune exigențe mai stricte, în funcție de circumstanțele existente pe plan național.

⁶ Principiile generale în domeniul monitorizării sunt cuprinse în raportul *Central bank oversight of payment and settlement systems*, elaborat în anul 2005 de către Comitetul pentru sisteme de plăți și de decontare (CPSS), din cadrul Băncii Reglementelor Internaționale (BIS).

5.3. Evaluarea riscurilor asociate unor instrumente de plată

În ceea ce privește instrumentele de plată de tip cec, card, precum și instrumentele de plată cu acces la distanță, Banca Națională a României a evaluat siguranța și eficiența utilizării acestora prin analizarea și monitorizarea riscurilor aferente emiterii și punerii în circulație a acestora, urmărindu-se ca utilizarea acestor instrumente de plată să fie sigură și eficientă.

Astfel, în anul 2011, Banca Națională a României a autorizat emiterea și punerea în circulație a:

- 2 tipuri de instrumente de plată electronică cu acces la distanță de tip *Internet banking*;
- 37 tipuri de carduri: 24 tipuri de card de debit și 13 tipuri de card de credit;
- 13 tiraje de cecuri cuprinzând 2 347 500 file de cec.

Tendențele care s-au evidențiat pe piața cardurilor din România pe parcursul anului 2011 au fost:

- creșterea evidentă a cardurilor destinate clienților din categoria *Private banking*, atât persoane fizice, cât și persoane juridice, fiind emise un număr de 16 noi produse din această categorie, majoritatea carduri de credit;
- apariția pe piață a cardurilor *contactless*;
- apariția pe piață a cardurilor cu *display*.

Răspândirea cardurilor care au încorporată tehnologia chip, a cardurilor *contactless* și a cardurilor cu *display* a condus la creșterea nivelului de siguranță a efectuării tranzacțiilor de plată prin intermediul acestora, într-un mod rapid și simplu.

5.4. Colectarea de date statistice privind plățile, sistemele de plăți, aranjamentele de plăți prin cont corespondent și sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare

În vederea asigurării informației pentru necesitățile proprii ale băncii centrale, cât și pentru îndeplinirea atribuției Băncii Naționale a României de a asista Banca Centrală Europeană în colectarea de date statistice și informații, BNR a continuat și în anul 2011 colectarea de date statistice primare privind plățile, sistemele de plăți, aranjamentele de plăți prin cont corespondent și sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, utilizând în principal Sistemul Informatic al Băncii Naționale a României – SIRBNR.

Entitățile raportoare care se supun obligației de raportare la Banca Națională a României sunt: instituții de credit, instituții financiare nebancare, administratorii sistemelor de plăți și administratorii sistemelor de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare, Poșta Română și Trezoreria Statului.

6. Proiecte în derulare

6.1. Participarea BNR în cadrul proiectelor UE în domeniul plăților și instrumentelor de plată

La solicitarea Băncii Centrale Europene, adresată băncilor centrale din Uniunea Europeană, de participare la proiectul paneuropean de analiză a costului social al serviciilor de plată puse la dispoziție de furnizorii de servicii de plată în vederea efectuării plăților de *retail*, Banca Națională a României a acceptat invitația, implicându-se direct în colectarea de date și informații care să fundamenteze analiza.

Proiectul, demarat la nivel european în scopul îmbunătățirii percepției generale cu privire la eficiența utilizării instrumentelor de plată din perspectiva costului acestora, a continuat și pe parcursul anului 2011.

Anul de referință pentru analiză este 2009, tranzacțiile avute în vedere fiind plățile de tip *retail* (fiind limitate la nivelul echivalentului în lei a 50 000 EUR).

Serviciile de plată incluse în analiză sunt cele utilizate frecvent în tranzacțiile de plată de tip *retail*. Datele colectate de Banca Națională a României în scopuri statistice reliefează că doar numerarul, transferul de credit, cardurile de debit și cele de credit sunt relevante pentru plata de bunuri și servicii de tip *retail* la nivel național. Pragul de relevanță pentru includerea în analiză a instrumentelor de plată utilizate în vederea efectuării plăților de tip *retail* este de 5 la sută din volumul total al plăților de acest tip.

Etapă de colectare a datelor necesare pentru realizarea proiectului s-a încheiat la nivel național. Această etapă s-a concretizat în estimarea costurilor aferente instrumentelor/mijloacelor de plată utilizate în vederea efectuării plăților de mică valoare, realizată pe patru paliere, astfel:

1. estimarea costurilor furnizorilor de servicii de plată și de infrastructură interbancară;
2. estimarea costurilor companiilor care furnizează bunuri și servicii tip *retail*, a numărului și valorii tranzacțiilor de plată efectuate pe teritoriul României la punctele de vânzare (cu numerar, carduri) și la distanță (prin transfer credit);
3. estimarea valorii și a numărului total al tranzacțiilor de plată în numerar pe teritoriul României. Această estimare a vizat nu doar cuantificarea plăților realizate în beneficiul companiilor care furnizează bunuri și servicii tip *retail*, ci și a altor tipuri de plăți în numerar, cum ar fi plățile realizate în piețe și cele de la persoană-la-persoană care nu pot fi determinate cantitativ prin alte metode de estimare;
4. estimarea costului activităților desfășurate de Banca Națională a României în scopul aducerii la îndeplinire a atribuțiilor sale legale cu privire la emiterea bancnotelor și a monedelor ca mijloace legale de plată pe teritoriul României.

În etapa următoare, la nivelul Băncii Naționale a României, urmează a fi efectuată o analiză cu privire la evidențierea diferențelor relative între participanții la studiu la nivel național, în ceea ce privește costul resurselor utilizate pentru furnizarea serviciilor de plată și cauzele posibile care ar putea determina apariția acestor diferențe (determinate de factori precum: eficiența din punct de vedere logistic, gradul de procesare electronică a instrumentelor de plată sau economia de scală).

6.2. Sistematizarea și uniformizarea actelor cu caracter normativ emise de Banca Națională a României

Procesul de sistematizare și uniformizare a actelor normative emise de către Banca Națională a României în domeniul plăților a fost parțial definitivat. Până la sfârșitul anului 2011 au fost sintetizate și actualizate reglementările având ca obiect colectarea de date statistice în domeniul plăților.

Derularea acestui proiect continuă și în anul 2012, obiectivele pe care Banca Națională a României și le propune în acest an referindu-se la sintetizarea, uniformizarea și actualizarea celorlalte acte normative emise de Banca Națională a României în domeniul plăților.

6.3. Susținerea inițiativei comunității bancare din România privind procesul de autoreglementare a plăților

În anul 2011, comunitatea bancară din România a demarat un proiect de dezvoltare, implementare și reglementare a schemelor de plăți în lei de tip debitare directă și transfer credit, proiect care vizează adaptarea modelului european de funcționare și reglementare a schemelor de acest tip la specificul pieței naționale.

Funcționarea cele două scheme naționale de plăți va face obiectul monitorizării permanente din partea băncii centrale, în conformitate cu competențele atribuite în acest scop.

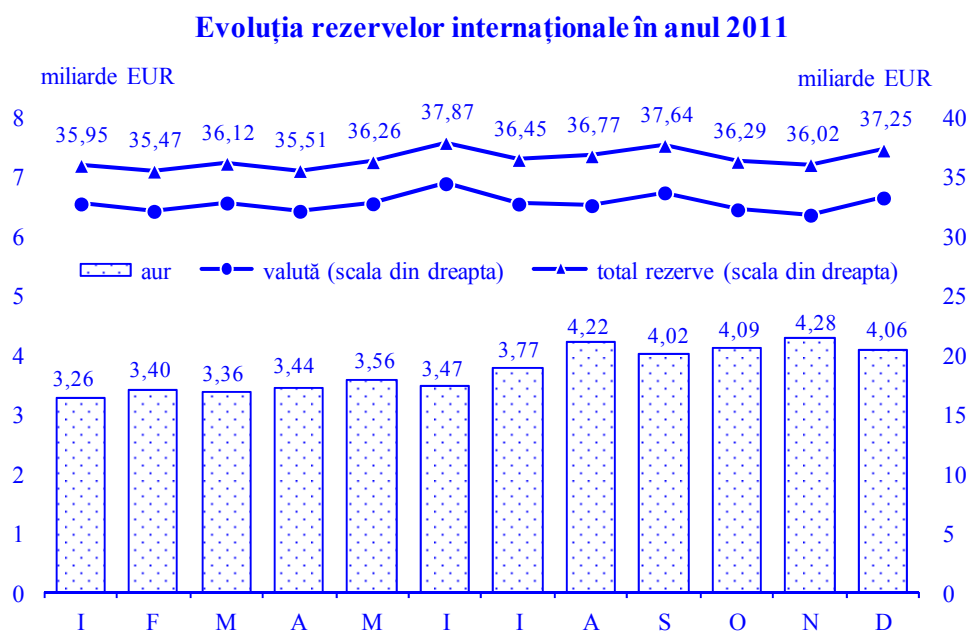
Capitolul VII. Administrarea rezervelor internaționale

1. Evoluția rezervelor internaționale ale statului în anul 2011

La 31 decembrie 2011, rezervele internaționale ale României însumau 37 252 milioane euro, din care 89,1 la sută reprezentau rezerve valutare și 10,9 la sută valoarea deținerilor de aur. Comparativ cu anul 2010, rezervele internaționale au înregistrat o creștere totală de 1 301 milioane euro.

Rezerva valutară s-a majorat în anul 2011 cu 761 milioane euro, atingând la sfârșitul anului valoarea de 33 193 milioane euro.

Rezerva de aur s-a menținut la 103,7 tone, însă din punct de vedere valoric a înregistrat o creștere de 541 milioane euro, ca urmare a evoluției ascendente a prețului aurului pe piața internațională, acesta fiind cotelat la Londra, la sfârșitul anului 2011, la 1 574,5 dolari/uncie, nivel cu 11,6 la sută peste cel de la finele anului 2010. Valoarea rezervei de aur s-a situat la 31 decembrie 2011 la 4 059 milioane euro.

2. Obiectivele strategice

2.1. Obiectivele stabilite pentru perioada 2011-2015

Analiza efectuată de către Consiliul de administrație al Băncii Naționale a României în vederea stabilirii direcțiilor strategice ale activității de administrare a rezervelor internaționale a avut la bază necesitatea unei gestionări prudente a riscurilor ce rezultă din relația între activele și pasivele externe ale băncii centrale, în contextul specificităților acordului *stand-by* – încheiat între România și Fondul Monetar Internațional în anul 2009 – și al gradului ridicat de incertitudine ce

caracteriza climatul economico-financiar global. Consiliul de administrație a decis că în noile condiții este oportună lărgirea orizontului investițional, de la 1 la 5 ani. Principalele obiective strategice stabilite pentru perioada 2011-2015 au fost următoarele:

- compoziția valutară: euro – între 55 și 85 la sută din totalul rezervei valutare; dolarul SUA – între 10 și 35 la sută din totalul rezervei valutare; alte valute – maximum 15 la sută din totalul rezervei valutare;
- stabilirea unei durate medii de până la șase luni atât pentru întreaga rezervă valutară, cât și pentru fiecare valută componentă și mandatarea Comitetului de administrare a rezervelor internaționale (CARI) pentru efectuarea unei analize în vederea alegerii unor indici de referință adecvați pentru portofoliile denominate în euro și dolari SUA;
- adăugarea în cadrul portofoliului a instrumentelor cu venit fix emise de Guvernul Japoniei și menținerea celorlalte categorii de emitenți eligibili: (i) Guvernul SUA; (ii) agenții guvernamentale sau sponsorizate de Guvernul SUA; (iii) guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (iv) agenții guvernamentale sau sponsorizate de guvernele țărilor membre ale Uniunii Europene; (v) alte guverne care beneficiază de *rating* AAA; (vi) instituții supranaționale; (vii) entități private emitente de obligațiuni garantate cu active;
- limita de expunere față de entitățile private emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale;
- limita de expunere față de entitățile private, altele decât cele emitente de obligațiuni garantate cu active: 10 la sută din totalul rezervelor internaționale – se vor asuma expuneri față de entități private doar în urma aprobării Consiliului de administrație.

Pentru încadrarea în parametrii stabiliți prin strategia multianuală, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale a aprobat propunerea de schimbare a portofoliilor de referință în cazul celor denominate în euro și dolari SUA. Astfel, indicii Bank of America Merrill Lynch, constituiți din titluri de stat americane purtătoare de cupon, respectiv obligațiuni cu cupon emise de către statele membre ale zonei euro ce beneficiau de calificative maxime de credit, cu scadențe de până la 1 an, au devenit, începând cu luna martie 2011, noile portofolii de referință.

2.2. Evoluția mediului economic extern

Escaladarea crizei datoriilor suverane din zona euro, persistența condițiilor precare de pe piața forței de muncă și a standardelor aspre de creditare în Statele Unite ale Americii și în Europa, măsurile de consolidare fiscală adoptate de către autorități în statele dezvoltate și tensiunile geopolitice din Nordul Africii și Orientul Mijlociu s-au aflat la baza temperării cererii agregate la nivel mondial. Economia globală a înregistrat în anul 2011 un ritm de creștere de 3,9 la sută, în termeni reali, în

scădere de la nivelul de 5,3 la sută consemnat în anul 2010¹. Economiiile dezvoltate au avansat în aceeași perioadă cu 1,6 la sută, față de creșterea de 3,2 la sută consemnată în anul precedent, în timp ce statele emergente și în curs de dezvoltare au înregistrat un ritm de expansiune economică de 6,2 la sută, comparativ cu 7,5 la sută în anul 2010. Rezervele valutare mondiale s-au majorat în anul 2011 cu 939 miliarde dolari SUA, ajungând la nivelul de 10 197 miliarde dolari SUA². China a rămas cel mai mare deținător de rezerve valutare, cu o pondere de aproximativ 31,2 la sută din valoarea totală a rezervelor mondiale la sfârșitul anului 2011, în creștere cu 0,4 puncte procentuale comparativ cu finele anului anterior.

Amplificarea crizei datoriilor suverane din zona euro și disputa politică acerbă din SUA – pe tema planului de consolidare fiscală și a creșterii plafonului maxim al datoriei publice – au contribuit semnificativ la deteriorarea climatului economico-financiar în anul 2011. După Grecia și Irlanda, Portugalia a fost nevoită să solicite ajutor financiar extern, în condițiile în care costurile la care statul portughez putea accesa fonduri de pe piețele financiare internaționale ajunseseră la niveluri nesustenabile. Pe parcursul anului, conducătorii europeni și Fondul Monetar Internațional au aprobat pachete financiare multilaterale pentru sprijinirea Portugaliei și Greciei, în valoare de 78 miliarde euro, respectiv 130 miliarde euro³.

Cu toate că președintele SUA a promulgat Actul de Control Bugetar, care prevedea creșterea limitei statutare de îndatorare și un plan ambițios de reducere a deficitului fiscal în următorii zece ani, Standard&Poor's a revizuit la începutul lunii august 2011, în sens descrescător, pentru prima dată în istorie, calificativele de credit pentru datoria pe termen lung a SUA, de la AAA la AA+, și a menținut perspectiva retrogradării acestora.

În contextul înrăutățirii perspectivelor economiei globale, băncile centrale din statele dezvoltate au menținut conduita laxă a politicii monetare, în timp ce autoritățile publice au încercat să adopte măsuri de austeritate echilibrate, care să nu compromită revirimentul economic.

În a doua jumătate a anului, Banca Centrală Europeană a reinițiat programul de achiziționare de titluri cu venit fix (*Securities Markets Programme*) și a lansat un nou program de cumpărări de obligațiuni garantate cu active ale emitentului, în valoare de 40 miliarde euro. În vederea temperării tensiunilor de pe piețele monetare și a stimulării activității de creditare, BCE a decis, în luna decembrie 2011, efectuarea a două operațiuni de refinanțare cu alocare integrală, cu scadența la 36 de luni, și relaxarea criteriilor de eligibilitate pentru colateralul acceptat în cadrul operațiunilor desfășurate de către Eurosistem. Pe de altă parte, autoritățile publice europene au adoptat măsuri de austeritate menite să ajusteze deficitele

¹ Sursa: FMI – *World Economic Outlook Update*, aprilie 2012. Datele pentru statele dezvoltate și cele emergente și în curs de dezvoltare provin din aceeași sursă.

² Sursa: FMI – baza de date COFER (*Currency Composition of Official Foreign Exchange Reserves*).

³ În cazul Greciei, acesta a fost al doilea pachet extern de asistență financiară, după cel primit în anul 2010.

fiscale ridicate și să redea încrederea investitorilor în capacitatea guvernelor de a-și onora obligațiile de plată.

Conducătorii statelor din zona euro au decis în luna martie 2011 majorarea capacității financiare a Facilității Europene pentru Stabilitate Financiară, de la nivelul de 250 miliarde euro până la 440 miliarde euro. În luna octombrie, liderii europeni au aprobat, printre altele, majorarea ratei minime de adecvare a capitalului de prim-rang al băncilor până la nivelul de 9 la sută⁴. În cadrul reuniunii șefilor de stat și de guvern europeni din luna decembrie, au fost adoptate noi măsuri ce vizau, în principal, promovarea disciplinei fiscale a statelor membre și creșterea gradului de integrare a politicilor economice în domeniile de interes comun. Totodată, s-a ajuns la un acord de principiu cu privire la furnizarea de resurse adiționale Fondului Monetar Internațional, până la nivelul sumei de 200 miliarde euro.

În vederea susținerii revirimentului economic al SUA, Sistemul Rezervelor Federale a inițiat în luna septembrie 2011 un program de extindere a maturității medii a obligațiunilor din portofoliu, ce presupunea vânzarea de titluri de stat cu maturități reziduale mai mici de 3 ani – în valoare de 400 miliarde dolari SUA – și achiziționarea de obligațiuni guvernamentale cu maturități reziduale cuprinse între 6 și 30 de ani, cu aceeași valoare. Banca Angliei și Banca Japoniei au extins pe parcursul anului dimensiunea programelor de cumpărări de active, până la nivelul de 275 miliarde lire sterline, respectiv 55 mii miliarde yeni japonezi.

Escaladarea crizei datoriilor suverane și deteriorarea perspectivelor economiei globale au determinat în anul 2011 creșterea cererii pentru activele percepute ca având un grad de risc scăzut. Astfel, cotația aurului, prețurile instrumentelor cu venit fix emise de către statele solide din punct de vedere economic și primele de risc de credit cotate pentru obligațiunile guvernamentale emise de către statele periferice⁵ din zona euro au înregistrat o evoluție ascendentă, în timp ce dolarul SUA s-a apreciat în raport cu moneda unică europeană. În lunile noiembrie și decembrie, amplificarea aversiunii participanților la piață față de risc a condus la situația în care aceștia au fost dispuși să accepte randamente negative pentru investițiile în bilete de trezorerie germane, olandeze și franceze. În același timp, majoritatea indicilor bursieri reprezentativi la nivel global au consemnat evoluții negative.

3. Modul de realizare a obiectivelor strategice

În vederea îndeplinirii atribuțiilor sale, Comitetul de administrare a rezervelor internaționale a analizat permanent evoluția economiei globale și tendințele de pe piețele financiare internaționale, cu precădere impactul efectiv și cel potențial al acestora asupra perspectivelor de realizare a obiectivelor stabilite prin strategia aprobată de către Consiliul de administrație al BNR – evoluția și perspectivele ratelor dobânzilor și cursurilor de schimb, condițiile geopolitice etc. Totodată, CARI a monitorizat în permanență impactul efectiv și cel potențial al deciziilor de politică monetară și ale Ministerului Finanțelor Publice – privind refinanțarea

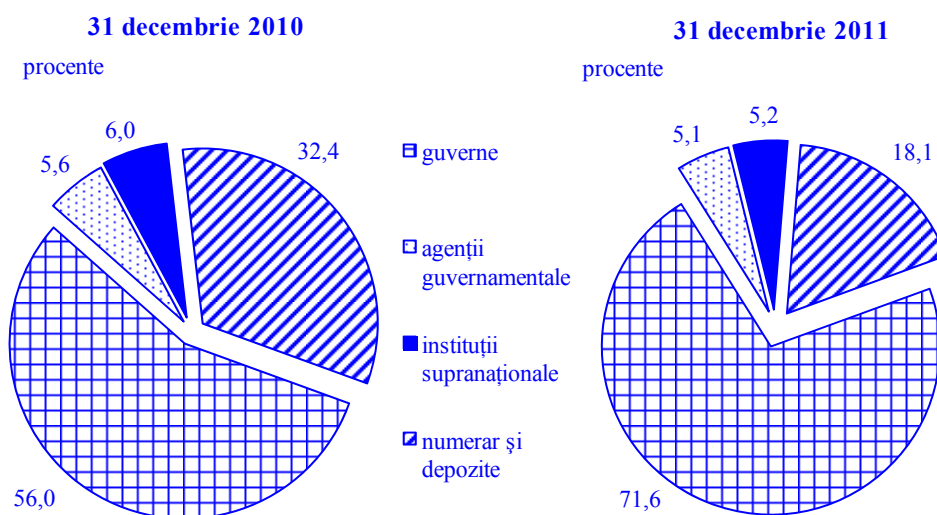
⁴ Termenul limită fixat pentru alinierea la noua cerință este 30 iunie 2012.

⁵ Grecia, Portugalia, Irlanda, Italia și Spania.

datoriei publice – asupra dimensiunii și compoziției valutare ale rezervelor internaționale, precum și evoluția economiei României în contextul derulării acordului multilateral de finanțare.

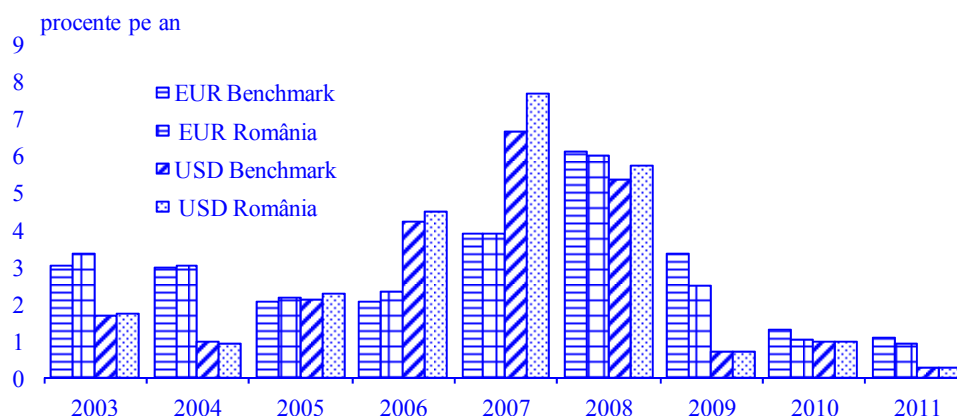
Pe fondul unui climat economico-financiar global precar și al volatilității ridicate a fluxurilor externe de capital cu impact asupra dimensiunii și structurii valutare ale rezervelor, s-a pus în continuare accentul pe siguranța și lichiditatea investițiilor, obținerea de venituri din activitatea de administrare a rezervelor internaționale reprezentând un obiectiv secundar. Luând în calcul riscul de creștere a ratelor dobânzii (de scădere a prețurilor obligațiunilor) pe termen mediu – în situația exacerbării crizei deficitelor bugetare, cu impact direct asupra costurilor de refinanțare ale guvernelor, sau a creșterii presiunilor inflaționiste ca urmare a nivelului fără precedent al stimulentei monetare implementate de către principalele bănci centrale –, precum și structura pe maturități a pasivelor în valută din bilanțul BNR și caracterul variabil al ratelor dobânzii asociate acestora, Consiliul de administrație al BNR a considerat oportună stabilirea unei durate medii de până la 6 luni atât pentru întreaga rezervă valutară, cât și pentru fiecare valută componentă. Politica investițională axată pe limitarea expunerii față de entități bancare de drept privat a fost menținută. Având în vedere preocuparea CARI pentru diversificarea expunerii față de emitenți și îmbunătățirea lichidității portofoliilor, plasamentele în instrumente de datorie guvernamentală au fost majorate, randamentele superioare oferite de acestea reprezentând un alt beneficiu al acestei decizii.

Structura rezervei valutare a României

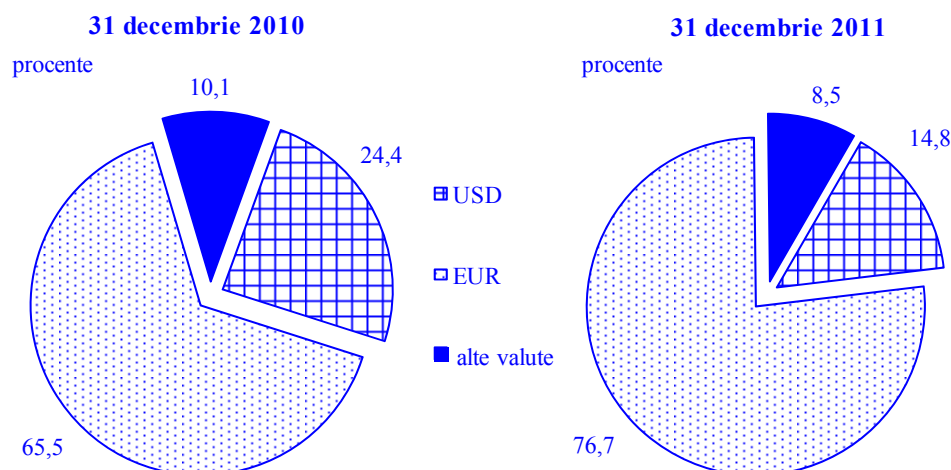

În urma acestor decizii, rentabilitatea totală a rezervelor internaționale s-a situat la 0,93 la sută pentru euro și la 0,26 la sută pentru dolarul SUA. Comparativ, obligațiunile guvernamentale cu scadențe de până la 1 an incluse în indicii Bank of America Merrill Lynch au înregistrat în anul 2011 o rentabilitate totală de 1,06 la sută pentru euro și de 0,28 la sută pentru dolarul SUA.

Randament comparativ față de indicii Bank of America Merrill Lynch

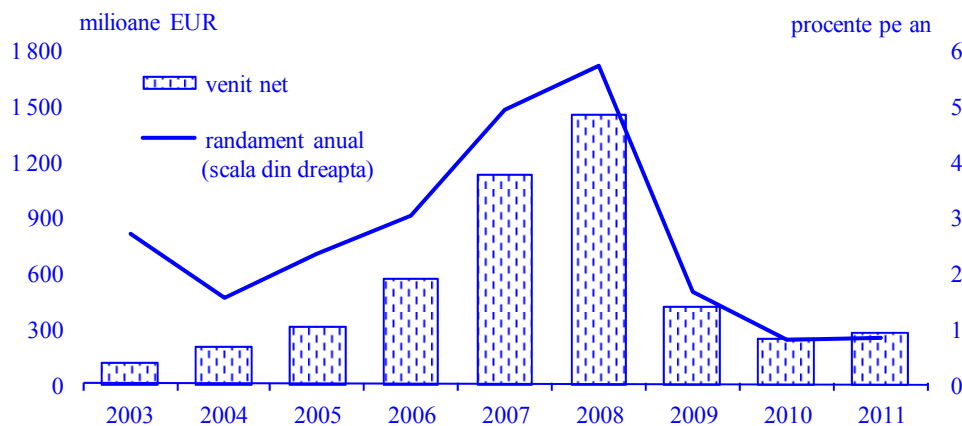

Compoziția rezervei valutare a României

În urma evoluțiilor prezentate, venitul total obținut a fost de 271 milioane euro, în creștere față de nivelul de 240 milioane euro înregistrat în anul anterior.

Rezultatele administrării rezervei internaționale

Capitolul VIII. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României

1. Contul curent

În anul 2011, deficitul contului curent al balanței de plăți a fost de 5 995 milioane euro, reprezentând, ca și în anul precedent, 4,4 la sută din PIB. Față de anul 2010, valoarea deficitului contului curent a fost mai mare cu 8,6 la sută.

Tabel 1. Contul curent

	<i>milioane EUR</i>	
	2010	2011
a) Sold balanță comercială (bunuri)	-7 600	-7 522
- export (FOB)	37 368	45 041
- import (FOB)	44 968	52 563
b) Servicii, net	404	375
c) Venituri, net	-1 914	-2 369
d) Transferuri curente, net	3 592	3 521
Sold cont curent	-5 518	-5 995

Poziția dominantă în cadrul contului curent a fost deținută în continuare de balanța comercială, al cărei deficit a înregistrat o scădere cu 1 la sută comparativ cu anul 2010, până la 7 522 milioane euro¹, această evoluție reflectându-se și în diminuarea ușoară a ponderii sale în PIB (cu 0,6 puncte procentuale, până la 5,5 la sută). Exporturile și importurile² și-au continuat creșterea reluată în anul anterior, pe ambele segmente consemnându-se încetiniri de ritm. Structura soldului balanței comerciale pe stadii ale producției evidențiază deficite la bunuri intermediare (5 686 milioane euro)³, materii prime (2 452 milioane euro) și bunuri de capital (253 milioane euro), respectiv excedent la bunuri de consum (869 milioane euro). Pe zone geografice, cea mai mare parte a deficitului comercial a fost generată de comerțul intracomunitar (85,7 la sută).

Gradul de acoperire a importurilor prin exporturi a crescut cu 2,6 puncte procentuale, ajungând la 85,7 la sută, iar gradul de deschidere a economiei⁴ s-a majorat cu 5,2 puncte procentuale, până la 71,5 la sută.

¹ Mai mult de 60 la sută din deficitul comercial a fost acumulat în trimestrele II și IV.

² Sursa datelor: Institutul Național de Statistică – Comerțul internațional cu bunuri. Importurile FOB se calculează de BNR pe baza coeficientului de transformare CIF/FOB determinat de INS. Începând cu luna ianuarie 2012 se utilizează coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430 care înlocuiește vechiul coeficient CIF/FOB de 1,0834. Pentru comparabilitatea datelor privind importurile FOB, seriile lunare ale anului 2011, respectiv cele aferente anului 2010 au fost recalculate utilizându-se coeficientul de transformare CIF/FOB de 1,0430.

³ Include și soldul poziției „bunuri necuprinse în altă parte”.

⁴ $(\text{Exportul} + \text{importul de bunuri}) / \text{PIB} \times 100$.

Exportul de bunuri a însumat 45 041 milioane euro, în creștere cu 20,5 la sută față de anul precedent⁵, pe fondul menținerii unei cereri externe susținute în prima jumătate a anului. Creșterea valorică a exportului față de anul 2010 a fost de 7 673 milioane euro și a provenit în proporție de 62,9 la sută din majorarea volumului (mașini, aparate și echipamente electrice; cazane, turbine, motoare, aparate și dispozitive mecanice; lemn și articole din lemn; automobile, tractoare; articole din cauciuc; produse din fontă, fier, oțel; produse farmaceutice), în timp ce 37,1 la sută din avansul exporturilor s-a datorat creșterii prețurilor externe (produse petroliere; automobile, tractoare; fontă, fier și oțel; cereale; mașini, aparate și echipamente electrice; articole și accesorii de îmbrăcăminte confecționate).

Comparativ cu anul 2010, structura bunurilor exportate pe stadii ale producției reflectă creșterea ponderii bunurilor intermediare⁶ (cu 1,6 puncte procentuale, ajungând la 51,3 la sută) și a materiilor prime (cu 0,1 puncte procentuale, până la 8,5 la sută), concomitent cu reducerea ponderii bunurilor de capital (cu 1,6 puncte procentuale, până la 19,3 la sută), în timp ce ponderea bunurilor de consum a rămas relativ constantă (20,9 la sută). Exportul de produse ale industriei prelucrătoare a însumat 41 159 milioane euro (reprezentând 91,4 la sută din exportul total), în creștere cu 20,6 la sută față de anul 2010, evoluție atribuită majorității categoriilor de produse, cu excepția altor mijloace de transport (-3,2 la sută). Creșteri peste medie ale exporturilor au fost înregistrate la: produse alimentare (39,6 la sută), substanțe și produse chimice (34,5 la sută), produse din cauciuc și mase plastice (31,6 la sută), produse ale industriei metalurgice (28,8 la sută), mașini, utilaje și echipamente (28,2 la sută), produse obținute din prelucrarea țițeiului (28 la sută), produse farmaceutice (24,5 la sută), produse din metal (24,5 la sută), băuturi (22,8 la sută), mobilă (22,3 la sută).

Importul de bunuri a totalizat 52 563 milioane euro⁷, în creștere cu 16,9 la sută față de anul 2010. Creșterea valorică a importului a fost de 7 595 milioane euro, fiind determinată în proporție de 53,5 la sută de majorarea prețurilor externe (țiței brut; produse petroliere; materiale plastice și articole din plastic; produse farmaceutice; fontă, fier, oțel și produse din acestea; combustibili minerali; articole din cauciuc; mașini, aparate și echipamente electrice; aluminiu și articole din aluminiu; gaze naturale; încălțăminte; îmbrăcăminte; cereale) și de 46,5 la sută de creșterea volumului (cazane, turbine, motoare, aparate mecanice; automobile, tractoare; mașini, aparate și echipamente electrice; fontă, fier, oțel și produse din acestea; gaze naturale; articole din cauciuc; produse chimice organice; instrumente și aparate optice și fotografice).

Structura importului pe stadii ale producției reflectă creșterea ponderii bunurilor intermediare (cu 0,8 puncte procentuale, ajungând la 54,8 la sută) și a materiilor prime (cu 0,8 puncte procentuale, până la 11,9 la sută), concomitent cu scăderea

⁵ Ponderea exportului de bunuri în PIB a crescut cu 2,9 puncte procentuale față de anul 2010, ajungând la 33 la sută.

⁶ Inclusiv „bunuri necuprinse în altă parte”.

⁷ Ponderea importului de bunuri în PIB a crescut cu 2,3 puncte procentuale față de anul 2010, până la 38,5 la sută.

ponderii bunurilor de consum (cu 1,3 puncte procentuale, până la 16,3 la sută) și a bunurilor de capital (cu 0,4 puncte procentuale, până la 17 la sută).

Indicele raportului de schimb net⁸ s-a situat în anul 2011 la 101,6 la sută, în condițiile în care prețurile bunurilor exportate au crescut într-un ritm mai alert decât cele ale bunurilor importate (7,9 la sută, față de 6,2 la sută). Indicele raportului de schimb brut⁸ a fost de 101,5 la sută, relevând o majorare mai accelerată a volumului fizic al exportului (cu 11,7 la sută) comparativ cu cea aferentă importului (cu 10,1 la sută).

Deficitul balanței veniturilor a însumat 2 369 milioane euro, valoare cu 23,8 la sută mai mare decât cea din anul 2010, ca urmare a majorării plăților de dobândă la credite externe.

Excedentul balanței serviciilor a însumat 375 milioane euro, în scădere cu 7,2 la sută față de anul 2010, pe fondul reducerii încasărilor și al creșterii plăților pentru turismul particular, precum și al majorării plăților pe segmentul „alte servicii”. Aceste evoluții au fost doar parțial contrabalansate de creșterea încasărilor nete din serviciile de transport și de îngustarea deficitului aferent turismului de afaceri.

Excedentul transferurilor curente a totalizat 3 521 milioane euro, în scădere cu 2 la sută față de anul 2010, în condițiile diminuării intrărilor nete sub forma transferurilor bănești ale lucrătorilor din străinătate și a altor transferuri private.

2. Contul de capital și financiar

În anul 2011, soldul pozitiv al contului de capital și financiar a fost de 5 240 milioane euro, în scădere cu 8,5 la sută față de anul 2010, tendință generată de comprimarea investițiilor străine directe, de scăderea influxurilor de împrumuturi și credite pe termen lung și de majorarea depozitelor rezidenților în străinătate.

Investițiile directe nete⁹ au însumat 1 899 milioane euro, în scădere cu 15,1 la sută față de anul 2010. Investițiile nerezidenților în România au atins 1 920 milioane euro, din care 84,3 la sută au reprezentat participații la capital¹⁰, iar restul credite intra-grup¹¹. Principalele zece țări investitoare¹² au fost: Olanda (24,3 la sută), Franța (14,7 la sută), Germania (13,2 la sută), Regatul Unit (13,1 la sută), Austria (12,7 la sută), Italia (5,7 la sută), Luxemburg (4,2 la sută), SUA (3 la sută), Spania (2,8 la sută) și Belgia (2,4 la sută).

⁸ Sursa: Institutul Național de Statistică.

⁹ Valoarea netă a investițiilor nerezidenților în România, la care se adaugă valoarea netă a investițiilor rezidenților în străinătate.

¹⁰ Inclusiv pierderea netă estimată.

¹¹ Credite dintre investitorul străin și firma rezidentă.

¹² Din punct de vedere al ponderii în influxurile de investiții directe ale nerezidenților în România în anul 2011.

Investițiile de portofoliu au înregistrat în anul 2011 influxuri nete de 1 839 milioane euro, de 2,1 ori mai mari decât în anul 2010, creșterea provenind în special din emisiunea de euroobligațiuni efectuată de Ministerul Finanțelor Publice pe piețele externe, în valoare de 1,2 miliarde euro, diferența fiind atribuită tranzacțiilor cu titluri de stat efectuate de sectorul bancar pe piața secundară.

Finanțarea externă netă din împrumuturi și credite primite pe termen mediu și lung a însumat 14 milioane euro (în condițiile în care tragerile și rambursările au fost aproximativ egale – circa 9 miliarde euro), comparativ cu 3 685 milioane euro în anul 2010¹³. În anul 2011 s-au consemnat influxuri nete din împrumuturi și credite pe termen scurt în valoare de 1 313 milioane euro, comparativ cu 247 milioane euro în anul precedent, creșterea provenind, în principal, din rambursarea unor credite comerciale acordate.

În anul 2011, deficitul de cont curent (5 995 milioane euro) a fost finanțat în proporție de 32 la sută prin investiții directe ale nerezidenților în România.

Tabel 2. Finanțarea deficitului de cont curent

	milioane EUR	
	2010	2011
Finanțare deficit	5 518	5 995
Transferuri de capital, net	230	234
Investiții directe, net	2 236	1 899
<i>din care:</i>		
– investiții directe ale nerezidenților în România	2 220	1 920
• participații la capital (inclusiv profit reinvestit)	1 824	1 618
• credite intra-grup	396	302
Investiții de portofoliu, net	875	1 839
Alte investiții de capital:	5 665	2 920
– credite primite pe termen mediu și lung, net	3 685	14
• intrări	12 764	8 993
• rambursări	9 079	8 979
– credite acordate pe termen mediu și lung, net	328	730
– credite pe termen scurt, net	247	1 313
– altele*	1 405	863
Active de rezervă BNR („-” indică creștere)	-3 488	-897

*) include următoarele poziții nete: active nemateriale/nefinanciare, derivate financiare, numerar și depozite, alte active, alte pasive, erori și omisiuni.

3. Poziția investițională internațională a României

La sfârșitul anului 2011, rezervele internaționale ale României au totalizat 37 252 milioane euro, cu 1 301 milioane euro mai mult decât la 31 decembrie 2010. Majorarea s-a datorat tranzacțiilor nete, în sumă de 897,2 milioane euro, dar și influențelor de curs valutar (40,4 milioane euro) și influențelor de preț (363,5 milioane euro) aferente atât titlurilor de valoare aflate în portofoliul

¹³ Datorită împrumuturilor primite de la FMI, Uniunea Europeană și BIRD în anul 2010.

Băncii Naționale a României, cât și aurului monetar. Gradul de acoperire a importurilor de bunuri și servicii prin rezervele internaționale¹⁴ a fost de 7,5 luni, comparativ cu 8,4 luni la sfârșitul anului 2010.

Datoria externă pe termen mediu și lung¹⁵ a crescut față de sfârșitul anului 2010 cu 3,7 la sută, ajungând la 75,6 miliarde euro, ca urmare a unor intrări nete din credite externe de 2 miliarde euro, precum și a influenței variației cursului de schimb (0,9 miliarde euro). Din totalul tragerilor efectuate în anul 2011 (14,5 miliarde euro), 4,4 miliarde euro au reprezentat sumele provenite din împrumuturile de la FMI, Uniunea Europeană, Banca Mondială și BERD, în cadrul programului de finanțare acordat României.

Serviciul datoriei externe pe termen mediu și lung în anul 2011 a însumat 14,8 miliarde euro, din care 12,6 miliarde euro au reprezentat rate de capital și 2,2 miliarde euro dobânzi și comisioane.

Structura pe sectoare instituționale reflectă faptul că sectorul nebancar deține ponderea majoritară (37,5 la sută) în totalul datoriei externe pe termen mediu și lung, urmat de sectorul administrației publice (26,9 la sută), sectorul bancar (22,1 la sută) și autoritatea monetară (13,5 la sută).

Analiza în structură a datoriei externe pe termen mediu și lung pe tipuri de creditori relevă majorarea ponderii deținute de organisme multilaterale (de la 32,9 la sută la sfârșitul anului 2010 la 37,5 la sută la 31 decembrie 2011), ca urmare a împrumuturilor acordate de Fondul Monetar Internațional și Uniunea Europeană, concomitent cu scăderea ponderii surselor private (de la 66,8 la sută la sfârșitul anului 2010 la 62,2 la sută la finele anului 2011).

În ceea ce privește clasificarea pe scadențe a datoriei externe pe termen mediu și lung, la 31 decembrie 2011 datoria externă pe termen lung deținea poziția dominantă (72,8 la sută), ca urmare a majorării cu 3,4 puncte procentuale a ponderii datoriei publice pe termen lung.

Structura pe valute a datoriei externe pe termen mediu și lung la sfârșitul anului 2011 relevă preponderența monedei euro (64,9 la sută, în creștere cu 0,6 puncte procentuale față de 31 decembrie 2010), urmată de DST (16,6 la sută, în creștere cu 1 punct procentual), leu (9,3 la sută, în scădere cu 0,9 puncte procentuale) și de alte valute (9,2 la sută, în scădere cu 0,7 puncte procentuale). În cadrul serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung, în anul 2011 ponderea cea mai mare a revenit monedei euro (71,5 la sută), urmată de leu (12,9 la sută), dolar SUA (10,1 la sută) și de alte valute (5,5 la sută).

¹⁴ Gradul de acoperire a importurilor prin rezerve se calculează ca raport între rezervele internaționale (valută+aur) la sfârșitul perioadei și importul mediu lunar de bunuri și servicii din perioada respectivă.

¹⁵ Provenită din credite și împrumuturi externe, obligațiuni etc.

Datoria externă pe termen mediu și lung reprezenta 55,4 la sută din PIB la finele anului 2011 (în scădere cu 3,4 puncte procentuale față de sfârșitul anului precedent) și 144,3 la sută în raport cu exporturile de bunuri și servicii (în scădere cu 21,5 puncte procentuale). Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung s-a diminuat de la 33,4 la sută la finele anului 2010 la 28,3 la sută la 31 decembrie 2011.

Tabel 3. Principalii indicatori de îndatorare externă

	<i>procente</i>	
	2010	2011
Rezervele internaționale / importul de bunuri și servicii (luni de import)	8,4	7,5
Datoria externă pe termen mediu și lung / PIB	58,7	55,4
Datoria externă pe termen mediu și lung / exportul de bunuri și servicii	165,7	144,3
Rata serviciului datoriei externe pe termen mediu și lung	33,4	28,3

Datoria externă pe termen scurt însuma 22,8 miliarde euro la finele anului 2011, soldul acesteia fiind cu 16,8 la sută mai mare față de finele anului 2010, ca urmare a intrărilor nete de capital pe termen scurt în valoare de 3,1 miliarde euro. Serviciul datoriei externe pe termen scurt a totalizat 25,1 miliarde euro, iar rata aferentă acestuia a fost de 47,9 la sută la 31 decembrie 2011, cu 18,2 puncte procentuale mai mică față de finele anului 2010.

Capitolul IX. Activitatea internațională

1. România – stat membru al Uniunii Europene

1.1. Contextul european – aspecte privind politicile economice ale Uniunii Europene

a) Pactul de stabilitate și creștere / Procedura privind deficitul excesiv (PDE)

În prezent, pentru 23 de state membre ale UE, Consiliul ECOFIN a aprobat decizii privind constatarea existenței unui deficit excesiv și recomandări de corectare a acestuia. Printre statele vizate se află și România, termenul de ieșire din procedura de deficit excesiv fiind anul 2012.

În cazul României, reducerea deficitului bugetar a continuat și în anul 2011, țara noastră reușind să se încadreze în ținta *cash* de maxim 4,4 la sută din PIB convenită cu UE și FMI în cadrul programului de asistență financiară de tip preventiv; ținta indicativă de deficit bugetar de 5 la sută din PIB conform metodologiei SEC95, stipulată în Memorandumul de înțelegere cu UE, a fost însă depășită cu 0,2 la sută din PIB, în condițiile în care clarificarea tratamentului statistic al obligațiilor salariale ale statului față de anumite categorii de salariați din sectorul bugetar, apărute ca urmare a unor hotărâri judecătorești, a implicat înregistrarea în 2011 a unor cheltuieli suplimentare de 1,1 la sută din PIB. Pentru anul 2012 se are în vedere atingerea unei ținte de deficit bugetar de sub 3 la sută din PIB conform metodologiei SEC95, respectiv 2,2 la sută din PIB în termeni *cash*.

b) Programul Național de Reformă 2011-2013

Semestrul european, parte componentă a noului concept de guvernare economică, a debutat pe 12 ianuarie 2011 prin prezentarea de către CE a comunicării privind „Analiza anuală a creșterii 2011” (AGS – *Annual Growth Survey*).

Ținând seama de acțiunile prioritare prezentate de CE în AGS, autoritățile române au elaborat Programul Național de Reformă 2011-2013 (PNR) și Programul de Convergență 2011-2014. Pe baza acestor documente, în etapa finală a primului Semestru european, la 12 iulie 2011, Consiliul UE a adoptat recomandări specifice de țară¹.

În cadrul PNR, Banca Națională și-a asumat o serie de acțiuni care vizau asigurarea unei funcționări adecvate și stabile a sectorului financiar, în concordanță cu angajamentele din programul de asistență financiară agreat cu UE, FMI și Banca Mondială.

¹ În cazul României, recomandarea a vizat implementarea măsurilor prevăzute în Memorandumurile de înțelegere semnate cu UE în anii 2009, respectiv 2011, cu completările ulterioare.

La data de 23 noiembrie 2011, a demarat cel de-al doilea Semestru european, odată cu lansarea de către CE a AGS aferente anului 2012².

c) Pactul Euro Plus

În scopul asigurării creșterii competitivității pe termen lung a economiilor statelor membre ale UE, precum și pentru coordonarea mai bună a politicilor fiscale și atingerea convergenței economice la nivelul zonei euro și al UE în ansamblul său, cu ocazia reuniunii Consiliului European din 24-25 martie 2011, 23 de state membre³ au semnat Pactul Euro Plus (PEP). Progresul înregistrat în direcția îndeplinirii obiectivelor comune la nivelul statelor membre a fost monitorizat periodic de către CE.

În ceea ce privește BNR, acțiunile din PEP aflate în responsabilitatea sa au fost similare celor cuprinse în Planul de acțiuni pentru implementarea PNR 2011-2013⁴ și au vizat în principal reglementarea prudențială, supravegherea și gestionarea adecvată a riscurilor sistemice. Aceste demersuri au condus la consolidarea nivelurilor de solvabilitate, provizionare și lichiditate, în pofida contextului economic intern și internațional dificil.

Pentru PEP 2012, BNR are în vedere o acțiune⁵ nouă referitoare la realizarea, cu sprijinul Băncii Mondiale, a unui exercițiu de simulare a situațiilor de criză financiară pentru testarea mecanismelor de colaborare între autoritățile membre ale Comitetului Național pentru Stabilitate Financiară în ceea ce privește gestionarea acestor situații la nivelul instituțiilor financiare individuale, al grupurilor financiare sau al pieței financiare în ansamblu.

d) Măsuri de întărire a guvernancei economice a UE

- Pachetul de șase reglementări privind guvernanta economică a UE (*six pack*)

În contextul crizei financiare și economice și al turbulențelor de pe piețele financiare, în luna septembrie 2010 Comisia Europeană a propus un pachet de șase reglementări care să asigure gradul de coordonare necesar pentru a evita acumularea de dezechilibre excesive și pentru a garanta viabilitatea finanțelor publice.

² Conform instrucțiunilor CE, statele membre ale UE care fac obiectul unui program de asistență financiară nu trebuie să prezinte un nou program de reformă și de convergență/stabilitate, întrucât se consideră că raportările regulate din cadrul aranjamentului de asistență sunt suficiente pentru a răspunde cerințelor CE. În schimb, aceste state au obligația de a raporta CE în cursul lunii aprilie 2012 stadiul măsurilor asumate anterior în cadrul PNR și eventuale noi angajamente pentru anul 2012.

³ Cele 17 state membre ale zonei euro și 6 state din afara acesteia (Bulgaria, Danemarca, Letonia, Lituania, Polonia și România).

⁴ Planul de acțiuni este documentul pe care se bazează monitorizarea PNR la nivel național, acesta actualizându-se anual: (i) la începutul Semestrului european, după publicarea de către CE a AGS și (ii) la încheierea Semestrului european, după aprobarea de către Consiliul UE a recomandărilor specifice de țară.

⁵ Termenul propus pentru realizarea acestei acțiuni este trimestrul II 2012.

În urma aprobării formale din cadrul reuniunii Consiliului ECOFIN din 8 noiembrie 2011, la data de 13 decembrie 2011 *six pack* a intrat în vigoare. Această modificare reprezintă cea mai cuprinzătoare îmbunătățire adusă guvernantei economice din UE și zona euro de la lansarea Uniunii Economice și Monetare în urmă cu peste 20 de ani. Gradul mare de îndatorare atins de multe state membre, chiar înainte de începerea crizei, a arătat faptul că PDE nu a fost eficientă pentru reducerea datoriei publice. Reforma guvernantei economice a introdus în cadrul Pactului de stabilitate și creștere prevederi referitoare la criteriul datoriei publice. Astfel, este posibilă deschiderea unei PDE împotriva unui stat membru pe criteriul datoriei publice, în cazul în care diferența dintre aceasta și pragul de 60 la sută nu este redusă, în medie, cu 5 la sută pe an, chiar dacă deficitul public se încadrează în ținta de 3 la sută din PIB. Statele membre aflate în PDE înainte de adoptarea și intrarea în vigoare a *six pack* au la dispoziție o perioadă de 3 ani, după corectarea deficitului excesiv, pentru a îndeplini regula de reducere a datoriei publice, în medie, cu 5 la sută pe an. Statele membre care nu fac parte din zona euro nu riscă sancțiuni pecuniare. În cazul acestora, nerespectarea recomandărilor în cadrul PDE poate duce la suspendarea angajamentelor aferente Fondului de Coeziune. Prin acest pachet legislativ se face un pas important spre asigurarea disciplinei fiscale, stabilizarea economiei UE și prevenirea unei noi crize.

- Noul pachet privind guvernanta economică în zona euro (*two pack*)

La data de 23 noiembrie 2011, Comisia Europeană a lansat un nou pachet privind guvernanta economică în zona euro, compus din:

- o propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind consolidarea supravegherii economice și fiscale a țărilor din zona euro care se confruntă sau riscă să se confrunte cu dificultăți majore în ceea ce privește stabilitatea financiară;
 - o propunere de regulament al Parlamentului European și al Consiliului privind prevederi comune pentru monitorizarea și evaluarea proiectelor de bugete naționale și asigurarea corectării deficitelor excesive ale statelor membre din zona euro;
 - Cartea Verde privind fezabilitatea introducerii obligațiunilor de stabilitate (*stability bonds*).
- Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanta în cadrul Uniunii Economice și Monetare

Denumit inițial „noul pact bugetar”, iar ulterior „pact fiscal” sau „acord privind stabilitatea bugetară”, Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernanta în cadrul UEM a fost semnat la data de 2 martie 2012, în marja reuniunii Consiliului European, de către 25 de state membre, mai puțin Regatul Unit și Republica Cehă. Data preconizată pentru intrarea în vigoare este 1 ianuarie 2013, după ce va fi ratificat de cel puțin 12 state membre ale zonei euro. Acest tratat are drept obiectiv întărirea disciplinei fiscale și introducerea unei supravegheri mai stricte a statelor din zona euro.

În momentul ratificării tratatului, România va trebui să precizeze dacă intenționează să aplice integral sau parțial prevederile titlurilor III și IV⁶ ale acestuia. De asemenea, de la data intrării în vigoare a tratatului, România va putea beneficia de aplicarea prevederilor titlului V, în sensul că va avea posibilitatea de a participa la reuniunile la nivel înalt ale zonei euro.

e) Mecanismul European de Stabilitate

Cu ocazia reuniunilor șefilor de stat sau de guvern din zona euro de la data de 21 iulie și, respectiv, 9 decembrie 2011 au fost luate o serie de decizii legate de îmbunătățirea eficienței Mecanismului European de Stabilitate (MES)⁷. În acest context, la data de 2 februarie 2012 statele membre din zona euro au semnat un nou Tratat privind crearea unui Mecanism European de Stabilitate care va acorda asistență financiară țărilor din zona euro care se confruntă cu dificultăți de finanțare, în cazul în care acest lucru este indispensabil pentru salvagardarea stabilității financiare a zonei euro ca întreg. Tratatul urmează să fie ratificat de toate cele 17 state din zona euro, să intre în vigoare și să devină operațional cât mai curând posibil – în luna iulie 2012, cu un an mai devreme decât fusese planificat inițial.

Din punct de vedere funcțional, MES va prelua atribuțiile pe care le au în prezent *European Financial Stability Facility* (EFSF) și *European Financial Stabilization Mechanism* (EFSM) și va funcționa în paralel cu EFSF pentru o perioadă de 12 luni. Totodată, se așteaptă să existe o sinergie între MES și Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare, în sensul că, începând din luna martie 2013, orice acordare de asistență financiară în cadrul MES va fi condiționată de ratificarea acestui tratat, iar după un an de la intrarea în vigoare a acestui tratat, va fi condiționată și de punerea în aplicare a unei reguli a echilibrului bugetar.

Statele membre care nu fac parte din zona euro vor putea participa *ad-hoc* la MES, în cadrul unor operațiuni de asistență financiară pentru statele membre din zona euro.

1.2. Participarea BNR la structurile europene

1.2.1. Participarea la reuniunile Consiliului General al BCE

Guvernatorul BNR, însoțit de viceguvernatorul BNR coordonator al afacerilor europene, participă la reuniunile trimestriale și la teleconferințele Consiliului General al BCE. Acest for de analiză și decizie, care reunește guvernatorii băncilor centrale naționale membre ale SEBC și membrii Comitetului Executiv al BCE, a avut pe agendă în anul 2011 și primele luni ale lui 2012, teme privind: (i) monitorizările periodice referitoare la situația macroeconomică, principalele evoluții monetare, financiare și fiscale din zona euro și non-euro; (ii) respectarea de către băncile centrale

⁶ Potrivit prevederilor tratatului, statele membre care nu au adoptat moneda euro pot avea obligații doar în temeiul dispozițiilor titlurilor III și IV din tratat.

⁷ La 24 martie 2011, șefii de stat sau de guvern reuniți în cadrul Consiliului European au adoptat decizia finală cu privire la constituirea unui mecanism permanent pentru statele membre din zona euro și la modificarea corespunzătoare a articolului 136 din Tratatul privind funcționarea UE. Astfel, la data de 11 iulie 2011 a fost semnat tratatul privind MES.

membre a prevederilor articolelor 123 și 124 din Tratatul privind funcționarea UE; (iii) pregătirea pozițiilor pentru reuniunile G20 și FMI; (iv) funcționarea mecanismului ERM II în 2011; (v) pregătirea Raportului de Convergență al BCE 2012.

1.2.2. Participarea BNR la mecanismul decizional al BCE de consultare prin procedură scrisă

În baza Tratatului privind funcționarea UE, a Protocolului privind Statutul SEBC și al BCE și a Deciziei nr. 98/415/CE a Consiliului UE din 29 iunie 1998 privind consultarea BCE de către autoritățile naționale cu privire la proiectele de reglementare, procedura de consultare este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare ale cărui prevederi intră în sfera de competență a BCE și care urmează să aibă forță juridică obligatorie și aplicabilitate generală pe teritoriul statelor membre, în special în ceea ce privește: (i) problemele monetare; (ii) mijloacele de plată; (iii) băncile centrale naționale; (iv) colectarea, elaborarea și difuzarea datelor statistice din domeniile monetar, financiar, bancar, al sistemelor de plăți și al balanței de plăți; (v) sistemele de plăți și de decontare; (vi) normele aplicabile instituțiilor financiare, în măsura în care acestea au o influență semnificativă asupra stabilității instituțiilor și piețelor financiare. De asemenea, consultarea BCE este obligatorie în legătură cu orice proiect de reglementare privind instrumentele politicii monetare.

Participarea BNR la mecanismul procedurilor scrise implică, pe de o parte, obligația de a consulta BCE cu privire la orice proiect legislativ din domeniile care sunt de competența acesteia și, pe de altă parte, posibilitatea de a comenta pe marginea proiectelor de aviz ale BCE referitoare la noile propuneri legislative europene aflate sub incidența SEBC sau BCE. În perioada de referință, BNR a consultat BCE cu privire la următoarele proiecte de acte normative:

- Regulamentul BNR privind raportarea de date și informații statistice la Banca Națională a României și Regulamentul BNR privind piața monetară interbancară și a titlurilor de stat administrată de Banca Națională a României, regimul valutar și regimul rezervelor minime obligatorii (Avizul BCE nr. 73/2011 – CON/2011/73);
- Regulamentul BNR privind creditele destinate persoanelor fizice (Avizul BCE nr. 74/2011 – CON/2011/74);
- Ordonanța de urgență a Guvernului pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului și a Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (Avizul BCE nr. 86/2011 – CON/2011/86);
- Ordonanța de urgență a Guvernului pentru acceptarea majorării cotei de participare a României la Fondul Monetar Internațional (Avizul BCE nr. 102/2011 – CON/2011/102);
- Regulamentul BNR de modificare a Regulamentului Băncii Naționale a României nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii (Avizul BCE nr. 7/2012 – CON/2012/7).

1.2.3. Participarea BNR la structurile și substructurile SEBC în componență extinsă

În ceea ce privește mecanismul de elaborare a deciziilor la nivel operațional, reprezentanții BNR participă la reuniunile în componență extinsă ale celor 12+1 comitete SEBC, contribuind la elaborarea și implementarea deciziilor Consiliului General și ale Consiliului Guvernatorilor BCE. Aceste structuri, împreună cu substructurile aferente din cadrul SEBC, asigură un cadru de discuție pentru mecanismul de elaborare a deciziilor și de analiză a evoluțiilor din domeniile lor de competență, respectiv: politică monetară, operațiuni de piață, relații internaționale, stabilitate financiară, plăți, emisiune de numerar, comunicare, statistică, audit intern, tehnologia informației, contabilitate, juridic și resurse umane. Conducerea executivă și Consiliul de administrație al BNR acordă o importanță deosebită reprezentării BNR în structurile și substructurile SEBC, monitorizând atent toate aspectele ce decurg din această activitate.

1.2.4. Participarea BNR la CERS

Comitetul European pentru Risc Sistemic (CERS) și-a început activitatea la 1 ianuarie 2011 ca urmare a adoptării Regulamentului (UE) nr. 1092/2010 al Parlamentului European și al Consiliului din 24 noiembrie 2010 privind supravegherea macroprudențială la nivelul Uniunii Europene a sistemului financiar și de înființare a unui Comitet European pentru Risc Sistemic. CERS este responsabil cu supravegherea macroprudențială a sistemului financiar în UE pentru a contribui la prevenirea sau reducerea riscurilor sistemice la adresa stabilității financiare a Uniunii.

Forul decizional al CERS, Consiliul General, s-a întrunit în cursul anului 2011 în patru reuniuni trimestriale și două teleconferințe, în cadrul cărora au fost analizate și evaluate riscurile sistemice și vulnerabilitățile sistemului financiar al UE. În particular, activitatea CERS în 2011 a fost orientată spre:

- finalizarea structurii instituționale. În acest sens au fost adoptate o serie de decizii necesare funcționării corespunzătoare a acestuia: regulamentul de procedură, codul de conduită, regulile privind accesul la documentele CERS, procedura privind schimbul de informații cu Autoritățile Europene de Supraveghere;
- analiza riscurilor care, atât la nivel individual, cât și la nivel colectiv, pot amenința stabilitatea sistemului financiar provenind din activități precum: creditarea în valută, utilizarea unor instrumente complexe de către investitorii de tip *retail*, finanțarea în dolari SUA a băncilor din UE sau din existența unui mediu economic cu rate ale dobânzii scăzute;
- dezvoltarea politicilor și instrumentelor macroprudențiale la nivelul UE;
- analiza, din perspectivă macroprudențială, a inițiativelor legislative la nivelul UE în domeniul bancar (CRD/CRR) și al infrastructurii pieței financiare (EMIR) și transmiterea opiniilor CERS cu privire la implicațiile de natură macroprudențială ale acestora către instituțiile cu atribuții legislative ale UE.

Ca urmare a analizelor privind riscurile la adresa stabilității financiare la nivelul statelor membre și al UE în ansamblu, CERS a emis, conform mandatului său, următoarele recomandări:

- Recomandarea privind creditarea în valută;
- Recomandarea privind finanțarea în dolari SUA a instituțiilor de credit din UE;
- Recomandarea privind mandatul macroprudențial al autorităților naționale.

Banca Națională a României este implicată în mod activ în activitatea CERS, atât la nivel decizional, prin participarea guvernatorului, prim-viceguvernatorului și a viceguvernatorului responsabil cu problematica stabilității financiare la reuniunile Consiliului General, cât și la nivel tehnic, unde este reprezentată în cadrul Comitetului Consultativ Tehnic (director) și în grupurile de lucru aferente acestui comitet (experti).

1.2.5. Participarea BNR la structuri ale Consiliului UE și ale CE

Dintre cele mai importante structuri și substructuri ale Consiliului UE și ale CE la care BNR participă, la diferite niveluri ierarhice, menționăm:

- participarea bianuală, la nivelul conducerii executive, la întrunirile Consiliului ECOFIN informal, la invitația MFP, atunci când agenda de lucru cuprinde aspecte ce țin de competența băncii centrale și, respectiv, la ședințele Comitetului Economic și Financiar, la nivel de viceguvernator coordonator al afacerilor europene;
- participarea la reuniunile grupurilor de lucru ale Consiliului UE și ale CE (Comitetul de Servicii Financiare, Comitetul Bancar European, Comitetul privind Conglomeratele Financiare, Comitetul privind prevenirea spălării banilor și finanțării terorismului, Comitetul de Plăți etc.) împreună cu reprezentanți ai MFP și/sau ai altor instituții ale statului. Aceste grupuri de lucru abordează tematici în strânsă legătură cu domeniile de competență ale băncii centrale: (i) serviciile financiare; (ii) reglementarea sectorului bancar; (iii) supravegherea sectorului bancar; (iv) statistica monetară, financiară și a balanței de plăți; (v) cerințele de capital; (vi) conglomeratele financiare; (vii) prevenirea spălării banilor și combaterea finanțării terorismului; (viii) creditul ipotecar; (ix) contrafacerea bancnotelor; (x) comunicarea; (xi) sisteme de plăți etc.

Cele mai importante proiecte legislative elaborate sau aflate în curs de elaborare în cadrul acestor reuniuni sunt:

- propunerea de directivă a Consiliului privind sistemul comun al taxei pe tranzacțiile financiare;
- revizuirea directivei privind conglomeratele financiare;
- revizuirea directivei privind cerințele de capital (CRD IV);
- propunerea de regulament privind cerințele prudențiale pentru instituțiile de credit și societățile de investiții (CRR);

- propunerea de regulament privind piețele instrumentelor financiare și de modificare a regulamentului (EMIR) privind instrumentele derivate extrabursiere, contrapărțile centrale și registrele de tranzacții;
- revizuirea directivei privind schemele de garantare a depozitelor;
- propunerea de directivă privind contractele de credit ipotecar.

1.2.6. Participarea BNR la platforma comună de lucru cu autoritățile statului pe probleme de afaceri europene

În conformitate cu atribuțiile statutare ale Băncii Naționale a României privind rolul consultativ *ex ante* în relația instituțională cu autoritățile statului român, BNR este reprezentată la reuniunile Comitetului de coordonare a afacerilor europene, structură responsabilă la nivel național cu procesul de pregătire a deciziilor și adoptare a pozițiilor României în ceea ce privește problematica afacerilor europene. Ca urmare a solicitărilor primite și în limita competențelor sale legale, BNR a transmis contribuții sau și-a exprimat punctul de vedere asupra subiectelor incluse pe agenda reuniunilor Comitetului de coordonare a afacerilor europene, aflate în aria sa de competență:

- proiecte de directive sau de regulamente comunitare;
- pregătirea dosarului de participare a delegației României la reuniunile Consiliului European.

De asemenea, BNR a participat activ la reuniunile Grupurilor de lucru interministeriale pentru PEP și PNR în cadrul cărora au fost discutate rapoartele de progres privind implementarea acțiunilor/măsurilor din cele două documente, precum și propunerile de acțiuni noi care să fie asumate și realizate de România în anul 2012.

1.2.7. Participarea BNR la procesul de transpunere, implementare și notificare a legislației comunitare

a) Preluarea și aplicarea regulamentelor comunitare

În conformitate cu art. 288 al Tratatului privind funcționarea UE, instituțiile acesteia adoptă mai multe tipuri de acte juridice: regulamente, directive, decizii, recomandări și avize. O categorie aparte o reprezintă regulamentele comunitare care sunt acte juridice obligatorii în toate elementele lor și se aplică direct în fiecare stat membru, fără a fi necesară transpunerea în legislația națională. Statele membre trebuie să se asigure că regulamentele sunt aplicate efectiv în dreptul lor național. În acest sens, BNR, în calitate de instituție cu atribuții de reglementare și supraveghere, urmărește cu regularitate baza de date a Comisiei Europene (Eur-lex) în vederea selectării regulamentelor comunitare aplicabile domeniului său de activitate. Lista cu regulamentele comunitare, asumate de direcțiile de specialitate se transmite, cu aprobarea conducerii executive, către Ministerul Afacerilor Europene și se postează pe *website*-ul BNR pentru informarea corespunzătoare a instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a băncii centrale. De asemenea, Consiliul de administrație al BNR este informat semestrial cu privire la regulamentele aplicabile BNR și/sau instituțiilor aflate în aria de reglementare/supraveghere a acesteia.

- b) Informarea CE în legătură cu transpunerea legislației comunitare, ca responsabilitate instituțională a BNR în cadrul Programului național de notificare și transpunere a directivelor comunitare

În perioada de referință, BNR a transmis către CE, prin intermediul Ministerului Afacerilor Europene, tabelele de concordanță corespunzătoare notificării și transunerii acelor directive ce intră în aria sa de competență. În acest sens menționăm: (i) Directiva 2009/110/CE din 16 septembrie 2009 privind accesul la activitate, desfășurarea și supravegherea prudențială a activității instituțiilor emitente de monedă electronică, care modifică Directivele 2005/60/CE și 2006/48/CE și abrogă Directiva 2000/46/CE; (ii) Directiva 2009/44/CE din 6 mai 2009, care revizuieste Directiva 98/26/CE privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și de decontare a titlurilor de valoare și Directiva 2002/47/CE privind contractele de garanție financiară în ceea ce privește sistemele legate și creanțele private; (iii) Directiva 2010/76/UE din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivei 2006/48/CE și a Directivei 2006/49/CE în ceea ce privește cerințele de capital pentru portofoliul de tranzacționare și resecurizare, precum și procesul de supraveghere a politicilor de remunerare; (iv) Directiva 2010/78/UE din 24 noiembrie 2010 de modificare a Directivelor 98/26/CE, 2002/87/CE, 2003/6/CE, 2003/41/CE, 2003/71/CE, 2004/39/CE, 2004/109/CE, 2005/60/CE, 2006/48/CE, 2006/49/CE și 2009/65/CE cu privire la competențele următoarelor autorități europene de supraveghere: Autoritatea Bancară Europeană, Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale și Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe⁸.

În prezent, BNR participă la procesul de transpunere a Directivei 2011/89/UE din 16 noiembrie 2011 de modificare a Directivelor 98/78/CE, 2002/87/CE, 2006/48/CE și 2009/138/CE în ceea ce privește supravegherea suplimentară a entităților financiare care aparțin unui conglomerat financiar.

1.2.8. Cooperarea tehnică sub coordonarea BCE

Odată cu aderarea României la UE și integrarea BNR în Sistemul European al Băncilor Centrale, banca centrală s-a alăturat Băncii Centrale Europene și altor bănci centrale din SEBC în cadrul unor parteneriate instituționale de furnizare de asistență tehnică statelor candidate, celor potențial candidate, precum și altor țări din vecinătatea UE.

În cursul anului 2011, Banca Națională a României a fost implicată în cadrul următoarelor proiecte de asistență tehnică:

- Programul de asistență tehnică pentru Banca Națională a Serbiei (BNS), având ca obiectiv întărirea capacităților instituționale ale BNS și sprijinirea eforturilor acesteia de aliniere a cadrului operațional și de reglementare la standardele SEBC. Programul se desfășoară pe o perioadă de 24 de luni, începând cu data de 1 februarie 2011, fiind o continuare a proiectului derulat în 2008-2009. Asistența tehnică este furnizată de 21 de bănci centrale

⁸ Potrivit domeniului său de responsabilitate, BNR a notificat Ministerul Afacerilor Europene cu privire la transpunerea art. 1, art. 9 și art. 10 din Directivă, urmând ca, pentru transpunerea art. 2, notificarea să se realizeze la data publicării în Monitorul Oficial a legii care asigură transpunerea.

membre ale SEBC, iar finanțarea este asigurată prin intermediul Instrumentului de Asistență pentru Preaderare. BNR este implicată prin furnizarea de expertiză tehnică pentru două dintre componentele programului, respectiv *EU accession support* și *Economic analysis and research*.

- Programul de asistență tehnică pentru Banca Centrală a Egiptului. Acest program a fost lansat la 1 ianuarie 2009 pentru o perioadă de trei ani, sub coordonarea BCE, cu scopul de a sprijini Banca Centrală a Egiptului în modernizarea regulilor, politicilor și practicilor sale de supraveghere bancară, pentru a le alinia gradual la principiile Basel II. În luna octombrie 2011, Consiliul Guvernatorilor BCE a decis prelungirea programului cu încă trei luni, până la 31 martie 2012. În cursul anului 2011 și în perioada 1 ianuarie – 15 martie 2012, BNR a acordat asistență tehnică în următoarele domenii: evaluarea *on-site* a conformității cu Basel II, elaborarea unei strategii pentru departamentul *on-site* al Băncii Centrale a Egiptului și gestionarea relațiilor internaționale în contextul Basel II.

1.3. Asistența financiară pe termen mediu acordată de UE

Pentru continuarea reformelor începute în cadrul programului de asistență financiară încheiat cu Uniunea Europeană (2009-2011), autoritățile române au solicitat, la începutul anului 2011, acordarea pentru România a unui sprijin financiar de tip preventiv în cadrul facilității de asistență financiară pe termen mediu a Uniunii Europene. Consiliul UE a adoptat, la 12 mai 2011, Decizia nr. 288, prin care acordă României asistență financiară de tip preventiv în valoare de 1,4 miliarde euro, pentru perioada 2011-2013. Aceasta vine în completarea Acordului *stand-by* de tip preventiv încheiat cu FMI, în valoare de 3,5 miliarde euro. Programul de natură preventivă convenit cu UE asigură continuarea consolidării fiscale, reforma administrației fiscale, îmbunătățirea managementului și controlului finanțelor publice, îmbunătățirea funcționării pieței bunurilor și serviciilor și pieței muncii, precum și asigurarea stabilității externe, monetare și financiare și reforma pieței financiare. În ansamblul său, acesta urmărește: (i) încetarea situației de deficit excesiv până în 2012; (ii) îmbunătățirea potențialului de creștere; și (iii) scăderea probabilității de apariție în viitor a unor noi dezechilibre structurale excesive în economia românească.

Memorandumul de înțelegere încheiat de România cu Uniunea Europeană la data de 29 iunie 2011 prevede o serie de condiționalități în domeniul reglementării și supravegherii sectorului financiar, printre care:

- adoptarea de către BNR a regulilor prudențiale necesare pentru a se asigura faptul că aplicarea prevederilor referitoare la conversia creanțelor în acțiuni incluse în Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului nu va duce la o deteriorare a pozițiilor financiare ale instituțiilor de credit;
- elaborarea de către BNR a unor propuneri de filtre prudențiale destinate menținerii la un nivel prudent a provizioanelor pentru deprecierea creditelor, a solvabilității și a rezervelor, în vederea facilitării introducerii IFRS începând cu anul 2012;

- angajamentul autorităților de a nu adopta inițiative legislative care ar putea afecta negativ disciplina în domeniul creditării.

În cursul anului 2011 și începutul anului 2012 au avut loc o serie de misiuni comune FMI/CE/BM pentru evaluarea progreselor înregistrate în implementarea acestui program. Odată cu încheierea evaluării realizate de Comisia Europeană în luna noiembrie 2011, a fost semnat pe 14 decembrie la București și, respectiv, pe 27 decembrie la Bruxelles primul Memorandum suplimentar de înțelegere, care actualizează criteriile specifice de politică economică cuprinse în Memorandumul de înțelegere inițial.

Asistența financiară este disponibilă spre activare până la data de 31 martie 2013. Disponibilizarea tranșelor de împrumut va avea loc doar la solicitarea României, în cazul unei deteriorări însemnate și neprevăzute a situației economice și/sau financiare cauzate de factori care nu intră sub controlul autorităților, ce conduc la apariția unui deficit de finanțare acut.

2. Relațiile financiare internaționale

2.1. Fondul Monetar Internațional

România este membră a Fondului Monetar Internațional din anul 1972, cota de participare (capitalul subscris și vărsat) fiind în prezent de 1 030,20 milioane DST, din care 243,80 milioane DST în aur și valute și 786,40 milioane DST în lei. Prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 123/27 decembrie 2011, România a acceptat majorarea cotei sale de participare la FMI, prevăzută de Rezoluția Consiliului Guvernatorilor FMI nr. 66-2/15 decembrie 2010, aceasta urmând să ajungă la 1 811,4 milioane DST, după îndeplinirea condițiilor prevăzute în paragraful 5 din rezoluția menționată.

În primul trimestru al anului 2011 a continuat derularea Aranjamentului *stand-by* aprobat de Consiliul Directorilor Executivi al FMI la 4 mai 2009. În acest context, misiunea comună a FMI, Comisiei Europene, Băncii Mondiale și Băncii Centrale Europene a fost prezentă la București în perioada 25 ianuarie – 8 februarie, pentru efectuarea evaluării periodice prevăzute în program. Cu această ocazie, autoritățile române au comunicat FMI că doresc să trateze tranșa a VIII-a ca fiind de tip preventiv, respectiv să nu efectueze tragerea acesteia, și să finalizeze Aranjamentul *stand-by* în vigoare înainte de termen. Consiliul Directorilor Executivi al FMI a aprobat, în ședința din 25 martie 2011, încetarea mai devreme a acordului din anul 2009⁹ și a aprobat încheierea unui nou Aranjament *stand-by* cu România, de tip preventiv, pentru o perioadă de 24 de luni. Acest nou acord, în sumă de 3 090,6

⁹ Astfel, din suma totală aprobată în cadrul Aranjamentului *stand-by* din 2009, respectiv 11,43 miliarde DST, România a tras 10,57 miliarde DST (aproximativ 11,9 miliarde euro, calculat la data efectuării tragerilor) din care 8,62 miliarde DST de BNR și 1,95 miliarde DST de MFP (câte jumătate din tranșele a II-a, a III-a și, respectiv, a IV-a) pentru finanțarea deficitului bugetar. Rapoartele personalului FMI, Scrisorile de intenție și Memorandumurile tehnice de înțelegere sunt disponibile, atât în limba română, pe [website-urile www.fmi.ro](http://www.fmi.ro) și www.bnr.ro, cât și în limba engleză, pe www.imf.org.

milioane DST (aproximativ 3,5 miliarde euro), reprezentând 300 la sută din cota României la FMI, a intrat în vigoare la 31 martie 2011. În consecință, misiuni comune ale FMI, CE, BM și BCE au fost prezente la București pentru efectuarea evaluărilor periodice prevăzute în program, în perioadele: 27 aprilie – 9 mai (prima evaluare); 20 iulie – 1 august (a doua evaluare); 25 octombrie – 7 noiembrie (a treia evaluare).

Pe parcursul anului 2011, România a plătit FMI dobânzi nete în sumă de 297,73 milioane DST, plata principalului împrumutului din anul 2009 urmând să se efectueze începând cu august 2012.

2.2. Grupul Băncii Mondiale

Alături de Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BIRD) și Agenția Internațională pentru Dezvoltare (IDA), care reprezintă împreună Banca Mondială, în cadrul Grupului Băncii Mondiale se regăsesc Corporația Financiară Internațională (CFI), Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor (MIGA) și Centrul Internațional de Arbitraj (ICSID). Exceptând IDA, România este membră a tuturor acestor instituții.

a) Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare

Pe lângă îndeplinirea scopului său prioritar, respectiv reducerea sărăciei în țările cu venituri medii și mici, BIRD promovează o creștere economică sustenabilă în țările membre, prin intermediul acordării de împrumuturi și garanții, de produse de management al riscului, asistență tehnică și consultanță.

România a aderat la BIRD în anul 1972, iar în prezent deține 4 011 acțiuni (0,24 la sută din capitalul băncii) și are o putere de vot ce reprezintă 0,25 la sută din total. La nivelul Băncii Mondiale, negocierile privind reforma, în sensul creșterii reprezentativității și a rolului jucat în procesul decizional de către țările în tranziție și în curs de dezvoltare, s-au concretizat în data de 16 martie 2011 prin adoptarea Rezoluției nr. 612, *“2010 Selective Increase in Authorized Capital Stock to Enhance Voice and Participation of Developing and Transition Countries”*, care prevede majorarea capitalului BIRD cu 230 374 acțiuni, dintre care României i-au fost alocate 1 407 acțiuni. Cu aceeași ocazie, în scopul îmbunătățirii capacității de finanțare a BIRD, Consiliul Guvernatorilor a adoptat Rezoluția nr. 613, *“2010 General Capital Increase”*, care prevede emiterea de 484 102 acțiuni, dintre care 1 448 acțiuni revin României. În cursul anului 2011 România nu a efectuat demersuri în sensul subscrierii acestor acțiuni.

Sprijinul financiar acordat României de la reluarea activității BIRD în România în anul 1991 s-a concretizat în împrumuturi în valoare totală de 8,22 miliarde dolari SUA. În mai 2011, a fost încheiat cu Ministerul Muncii, Familiei și Protecției Sociale un proiect în sumă de 710,4 milioane dolari SUA, în scopul modernizării sistemului de asistență socială. Totodată, ca parte a sprijinului financiar coordonat pentru susținerea României în contracararea efectelor crizei economice, Banca Mondială a propus în mai 2009 un program de trei împrumuturi pentru politici de

dezvoltare (*Development Policy Loans – DPL*) în valoare totală de 1 miliard euro, pentru îndeplinirea unor obiective structurale pe termen lung, precum reformarea sistemului public, a sectorului financiar și întărirea protecției sociale. Împrumuturile au fost trase astfel: primul, în valoare de 300 milioane euro, în octombrie 2009, al doilea, în valoare de 300 milioane, în iunie 2011, iar ultimul, în valoare de 400 milioane euro, în decembrie 2011.

b) Instituții financiare afiliate Băncii Mondiale

Corporația Financiară Internațională

Corporația Financiară Internațională, înființată în 1955, are drept scop promovarea creșterii economice în țările membre prin intermediul investițiilor și asistenței tehnice în sectorul privat. România a aderat la CFI în anul 1990, iar în prezent deține 2 661 acțiuni în valoare de 2,661 milioane dolari SUA și are o putere de vot în cadrul organizației de 0,12 la sută.

În anul 2011, CFI a acordat finanțare României în valoare totală de aproximativ 113 milioane euro prin intermediul a trei proiecte, ridicând la aproximativ 1,1 miliarde euro volumul cumulată al investițiilor CFI în România în perioada 1996-2011.

Agenția pentru Garantarea Multilaterală a Investițiilor

Organizația a fost înființată în 1988 în scopul sprijinirii obiectivelor Băncii Mondiale prin intermediul asigurării împotriva riscului politic pentru sectorul privat. România a devenit membră a MIGA în 1992, iar în prezent deține 978 de acțiuni în valoare de 9,78 milioane DST și are o putere de vot de 0,56 la sută.

Începând cu 1997, în scopul susținerii investițiilor în România, MIGA a emis 13 garanții în valoare cumulată de 437,79 milioane dolari SUA. Majoritatea acestor garanții au fost acordate unor investitori austrieci din domeniul bancar, în general pentru acoperirea riscului de expropriere și de restricționare a repatrierii capitalului. În prezent se mai află în derulare doar două dintre acestea, reprezentând 85,95 milioane dolari SUA.

2.3. Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare

România este membră fondatoare a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare, instituție înființată în 1991 cu scopul de a accelera tranziția spre economiile orientate către piața liberă și de a promova inițiativa particulară și antreprenorială în țările Europei Centrale și de Est. De-a lungul anilor, capitalul inițial de 10 miliarde ECU al BERD a fost majorat de mai multe ori, cea mai recentă majorare fiind aprobată în data de 26 mai 2010. Aceasta a prevăzut: alocarea automată de acțiuni vărsate tuturor membrilor prin repartizarea profitului (1 miliard euro) – României revenindu-i 485 acțiuni, precum și o majorare a capitalului subscris nevărsat la care România a subscris în aprilie 2011 toate cele 4 322 acțiuni repartizate. Drept urmare, România deține în prezent 14 407 acțiuni, în valoare de 144,07 milioane euro, reprezentând 0,49 la sută din capitalul total.

La Reuniunea anuală din 2011 de la Astana (Kazakhstan), în contextul alegerii noilor directori ai BERD, România s-a alăturat unei noi constituențe conduse de Turcia, din care mai fac parte Azerbaidjan și Republica Kîrgîză. Cu aceeași ocazie, Consiliul Guvernatorilor BERD a aprobat extinderea băncii în sudul și estul Mediteranei. Drept urmare, în data de 29 decembrie 2011, au aderat Tunisia și Iordania, instituția numărând în prezent 65 de membri (inclusiv UE și BEI).

Pe parcursul a 21 de ani, BERD a semnat cu România 311 proiecte, din care 74 la sută în sectorul privat. Volumul cumulativ al investițiilor a ajuns la 31 decembrie 2011 la aproximativ 5,6 miliarde euro. În cursul anului 2011, cuantumul finanțărilor acordate României s-a ridicat la 448,8 milioane euro, fiind semnate 30 de proiecte noi.

2.4. Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre (BCDMN)

Banca pentru Comerț și Dezvoltare a Mării Negre, cu un capital inițial de 1 miliard DST (1,5 miliarde dolari SUA), a fost înființată în 1994 de către cele 11 state membre ale Organizației Cooperării Economice a Mării Negre (OCEMN)¹⁰, printre care și România, cu scopul de a transforma regiunea Mării Negre într-o zonă de pace, stabilitate și prosperitate. În urma majorării din 2008, capitalul autorizat al BCDMN s-a triplat, ajungând la aproximativ 4,5 miliarde dolari SUA. În prezent, România deține o cotă de 14 la sută din capital și din totalul voturilor ce pot fi exprimate.

La 31 decembrie 2011, în România se mai aflau în derulare 7 dintre cele 17 proiecte acordate de la începerea activității băncii, în condițiile în care pe parcursul anului 2011 nu au fost demarate proiecte noi. Conform ultimei Strategii de Țară pentru România, aprobată de către Consiliul Directorilor în aprilie 2011, pentru perioada 2011-2014 BCDMN și-a propus un volum al operațiunilor de 166,5 milioane euro.

2.5. Banca Reglementelor Internaționale (BRI)

BNR este membră a Băncii Reglementelor Internaționale încă de când această instituție a fost înființată, în 1930, cu scopul întăririi colaborării dintre băncile centrale. În a doua jumătate a anului 2011 au aderat la BRI băncile centrale din Columbia, Luxemburg, Peru și Emiratele Arabe Unite, ridicând la 60 numărul de membri (inclusiv BCE).

În anul 2011, pentru cele 8 564 acțiuni de capital deținute la BRI, Banca Națională a României a încasat 2,79 milioane euro, reprezentând dividende aferente anului financiar 2010-2011. Conform hotărârii Adunării generale a băncilor centrale membre, valoarea dividendului a fost de 295 DST, calculat în baza rezultatelor obținute la încheierea anului financiar al BRI, respectiv 31 martie 2011.

¹⁰ Fondatorii OCEMN: Albania, Bulgaria, Grecia, România, Turcia, Moldova, Rusia, Ucraina, Armenia, Azerbaidjan și Georgia.

Capitolul X. Convergența economiei românești și noul cadru de guvernare economică în Uniunea Europeană

1. Stadiul procesului de convergență a economiei românești

Îndeplinirea criteriilor prevăzute în Tratatul de la Maastricht și adoptarea monedei unice europene fac parte din procesul de integrare europeană a României. Intrarea în zona euro implică transferul elaborării și conducerii politicii monetare către Banca Centrală Europeană, instituție ale cărei acțiuni sunt întreprinse în manieră unitară pentru întreaga zonă euro, fără a lua în considerare particularitățile economiilor naționale, al căror grad de omogenitate este presupus a fi înalt. În acest context, în perioada premergătoare adoptării euro este fundamental ca economia românească să parcurgă ajustările necesare integrării în zona euro.

Criteriile de convergență nominală instituite prin Tratatul de la Maastricht fac referire la stabilitatea prețurilor, la sustenabilitatea finanțelor publice și a gradului de îndatorare, la stabilitatea cursului de schimb și la nivelul ratelor dobânzilor pe termen lung. Evaluarea procesului de convergență presupune însă și analiza unor indicatori de aliniere structurală, în vederea determinării capacității economiei de a funcționa eficient în condițiile materializării unor șocuri, fără sprijinul unei politici monetare independente la nivel național.

Evaluarea curentă a stadiului procesului de convergență nominală și reală a României la zona euro indică necesitatea continuării eforturilor de redresare economică în paralel cu cele de consolidare fiscală. Aceste eforturi sunt simultane cu cele ale unui număr important de state din interiorul și din afara Uniunii Europene.

Stadiul îndeplinirii de către România a criteriilor de convergență nominală¹ este sintetizat în Tabelul 1:

¹ Pentru detalii, a se vedea Caseta 1 din Capitolul VIII al Raportului anual al BNR pentru anul 2006.

Tabel 1. Criteriile de la Maastricht (indicatori de convergență nominală)

	Criterii Maastricht	România	
		2011	2012 mai
Rata inflației (IAPC¹) (procente, medie anuală ²)	<1,5 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE	5,8 (criteriul: 3,1)	3,5 (criteriul: 3,1)
Deficitul bugetului consolidat (procente în PIB ³)	sub 3 la sută	5,2	...
Datoria publică (procente în PIB ³)	sub 60 la sută	33,3	...
Cursul de schimb față de euro (apreciere/depreciere procentuală maximă pe doi ani)	+/- 15 la sută	+3,9/-3,3 ⁴	+2,5/-6,5 ⁵
Ratele dobânzilor pe termen lung (procente pe an, medie anuală ⁶)	<2 pp peste media celor mai performanți 3 membri UE din perspectiva stabilității prețurilor	7,3 (criteriul: 5,8)	7,1 (criteriul: 4,0)

Sursa: Eurostat, MFP, calcule BNR

1) IAPC – indicele armonizat al prețurilor de consum.

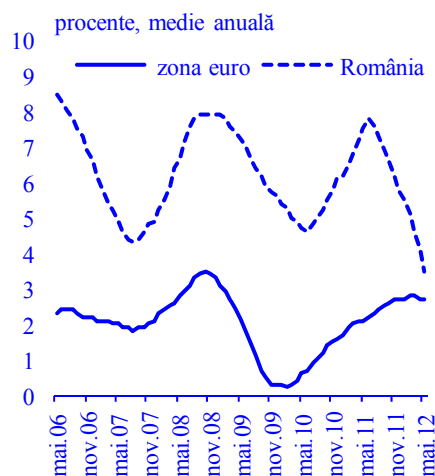
2) La calcularea nivelului de referință au fost considerate Suedia, Irlanda și Grecia.

3) Metodologia SEC95.

4) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1.01.2010-31.12.2011.
Calculule sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii decembrie 2009.5) Deviații procentuale maxime ale cursului de schimb față de euro în perioada 1.06.2010-31.05.2012.
Calculule sunt realizate pe serii cu frecvență zilnică și se raportează la media lunii mai 2010.

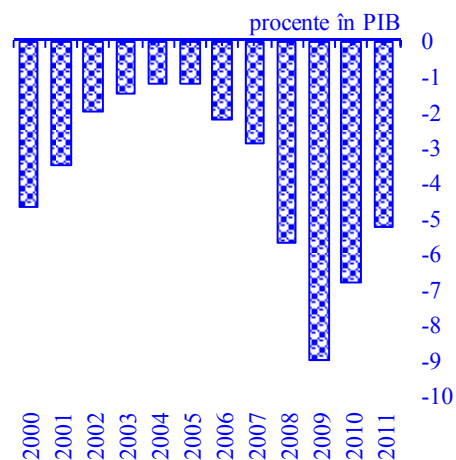
6) La calcularea nivelului de referință a fost considerată Suedia.

Rata inflației (IAPC)

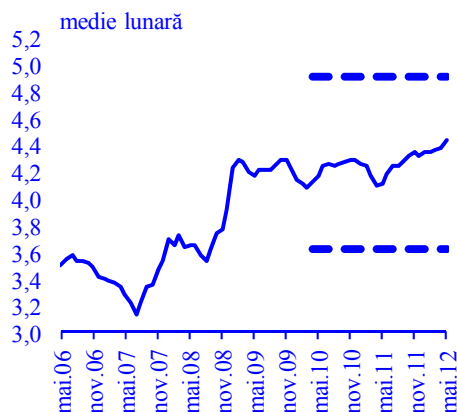
Sursa: Eurostat

Deficitul bugetului consolidat - metodologie SEC95 -

Sursa: Eurostat, calcule BNR

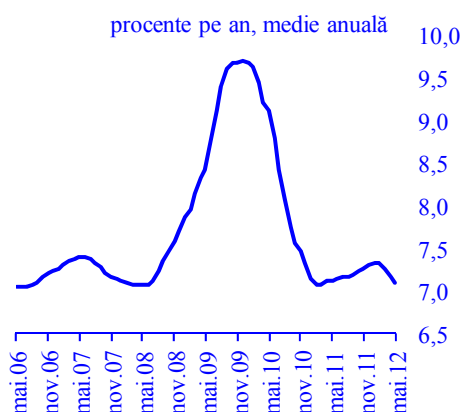
Cursul de schimb

Notă: Liniile punctate reprezintă marginile intervalului de +/-15% față de media lunii mai 2010.

Sursa: calcule BNR

Ratele dobânzilor pe termen lung

Sursa: BCE, calcule BNR

În intervalul 2006-2008, rata anuală medie a inflației (IAPC) în România a fost substanțial mai ridicată decât în zona euro, ecartul dintre cele două măsuri înregistrând variații semnificative. În anul 2009, pe fondul deficitului de cerere asociat recesiunii economice, inflația a cunoscut un proces de temperare în majoritatea statelor europene, inclusiv în România. În anul 2010, sub incidența atât a unor factori externi din punct de vedere al naturii presiunilor inflaționiste (precum creșterea cotațiilor materiilor prime pe piețele internaționale), cât și a unor factori specifici economiei naționale (cea mai puternică influență având-o majorarea cotei standard a TVA cu 5 puncte procentuale începând cu 1 iulie 2010), decalajul dintre nivelul mediu anual al inflației în România și nivelul de referință a înregistrat valoarea de 3,7 puncte procentuale. Evoluția inflației în România în anul 2011 și în primele cinci luni ale anului 2012 a condus la diminuarea semnificativă a acestui decalaj la 2,7 puncte procentuale în decembrie 2011 și la 0,4 puncte

procentuale în mai 2012, factori favorabili în acest sens fiind epuizarea efectului de runda întâi al majorării cotei standard a TVA, deflația grupei alimentelor neprocesate înregistrată pe fondul producției agricole interne excepționale, precum și unele efecte statistice de bază. Concomitent, nivelul de referință a crescut de la 2,4 la sută în anul 2010 la 3,1 la sută atât în decembrie 2011, cât și în mai 2012.

Ponderea deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB a depășit, începând cu anul 2008, limita impusă prin Tratatul de la Maastricht. Recomandările formulate în cadrul procedurii de deficit excesiv pentru România² (declanșată în anul 2009) și angajamentele asumate în cadrul acordurilor de finanțare externă încheiate de România cu instituțiile financiare internaționale au fost transpuse în măsuri de consolidare fiscală care au determinat reducerea, până la sfârșitul anului 2011, a ponderii deficitului bugetului general consolidat al statului în PIB la 5,2 la sută. Această evoluție contribuie la conturarea premiselor pentru închiderea procedurii de deficit excesiv în anul 2012, în linie cu prevederile din Programul de Convergență 2011-2014. Cel de-al doilea indicator al sustenabilității finanțelor publice, raportul dintre datoria publică și PIB, a consemnat o evoluție nefavorabilă în 2011, continuând însă să înregistreze un nivel net inferior limitei stabilite de criteriul nominal.

De la jumătatea anului 2007 și până la începutul anului 2009, pe fondul deteriorării percepției investitorilor străini privind riscurile asociate economiilor din țările Europei Centrale și de Est, leul s-a depreciat semnificativ în raport cu euro. Ulterior, încheierea acordurilor cu instituțiile financiare internaționale, aplicarea unui set de măsuri de consolidare fiscală și atenuarea tensiunilor financiare în statele din regiune au favorizat o evoluție relativ stabilă a cursului de schimb al monedei naționale în raport cu euro, variația acestuia încadrându-se în banda standard de ± 15 la sută față de nivelul de referință.

Rata dobânzii pe termen lung a continuat să se situeze peste nivelul de referință. Pe fondul semnalelor de aplanare a recesiunii economice în paralel cu îmbunătățirea percepției riscului privind investițiile în România, ecartul s-a redus de la valoarea maximă de 3,7 puncte procentuale consemnată în anul 2009 la 1,5 puncte procentuale în decembrie 2011. Ulterior, deși ratele dobânzilor pe termen lung și-au continuat tendința descrescătoare, ecartul s-a majorat la 3,1 puncte procentuale în mai 2012, ca urmare a diminuării semnificative a nivelului de referință.

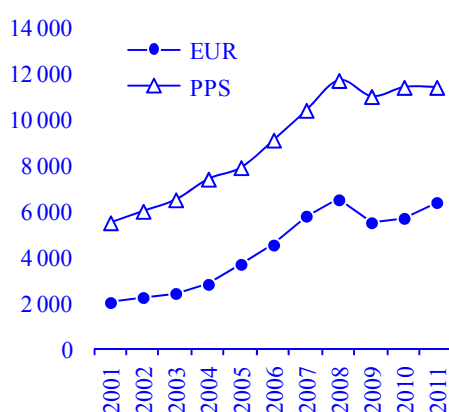
Îndeplinirea sustenabilă a criteriilor de convergență nominală este condiționată de atingerea unui grad ridicat de aliniere structurală. Nivelul PIB/locuitor, structura pe sectoare a economiei, gradul de deschidere a acesteia și ponderea comerțului cu UE în totalul comerțului exterior sunt cei mai importanți indicatori de convergență reală.

Consistent cu procesul de *catching-up*, raportul dintre PIB pe locuitor (exprimat conform standardului puterii de cumpărare) în România și cel din zona euro s-a dublat în ultimii 10 ani (de la aproximativ 20 la sută în anul 2001 la circa 40 la sută în

² Etapele procedurii pot fi consultate la adresa:
http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/deficit/countries/romania_en.htm.

anul 2011). În același timp, structura sectoarelor în economie s-a apropiat de cea a zonei euro (în special prin reducerea ponderii agriculturii), evoluție favorabilă atenuării efectelor unor posibile șocuri asimetrice. În contextul intensificării schimburilor comerciale ale României în anii 2010 și 2011, gradul de deschidere a economiei (calculat ca sumă a importurilor și exporturilor de bunuri și servicii raportată la PIB) a revenit la valori superioare celei de 75 la sută. Gradul de integrare comercială cu Uniunea Europeană este evaluat a fi ridicat întrucât, din totalul schimburilor comerciale, ponderea celor efectuate cu statele membre ale UE a fost de peste 70 la sută în ultimii trei ani.

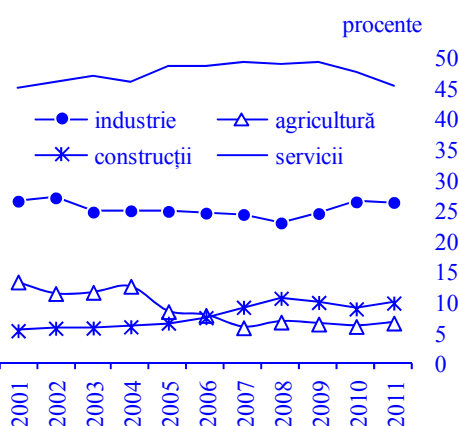
Evoluția PIB pe locuitor

PPS = standardul puterii de cumpărare

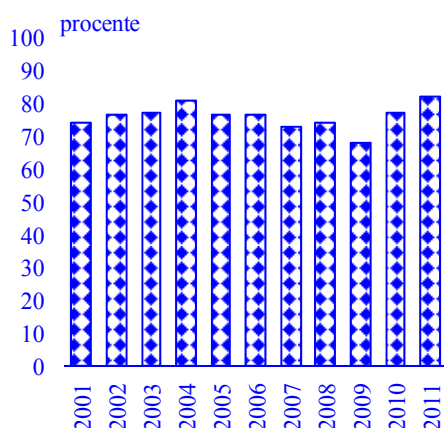
Sursa: Eurostat, INS, BNR

Ponderea sectoarelor economice în PIB

Sursa: INS

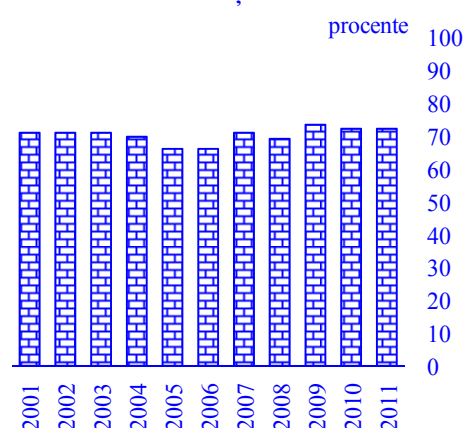
Gradul de deschidere a economiei*

* (import+export de bunuri și servicii)/PIB

Sursa: INS

Ponderea comerțului cu UE* în totalul comerțului exterior

* UE-26

Sursa: INS

Analiza alinierii structurale poate fi extinsă prin urmărirea altor indicatori, asociați dinamicii și finanțării deficitului de cont curent și evoluției sistemului financiar-bancar. După declanșarea crizei financiare globale, deficitul de cont curent s-a diminuat substanțial, în paralel cu scăderea masivă a intrărilor de capital. În același

timp, a avut loc reducerea, din 2009 până în 2011, a gradului de acoperire a deficitului prin investiții străine directe de la aproximativ 70 la sută până la valori ușor peste 30 la sută. Referitor la sectorul financiar-bancar, acesta înregistrează un grad ridicat de integrare cu cel al zonei euro, fapt argumentat de preponderența în structura acționariatului băncilor comerciale a capitalului originar din țările zonei euro, însă nivelul intermedierei financiare continuă să fie subdimensionat³.

2. Organisme de coordonare a procesului de adoptare a euro

Similar evoluțiilor de natură administrativă din celelalte noi state membre ale Uniunii Europene, autoritățile din România au constituit organisme de coordonare a procesului de adoptare a monedei unice.

Astfel, în februarie 2010, în cadrul BNR a fost înființat Comitetul de pregătire a trecerii la euro, care reprezintă un cadru formalizat de dezbatere a problematichilor legate de convergența nominală și reală, respectiv de suport al deciziilor băncii centrale în procesul de aderare la Uniunea Economică și Monetară. Începând cu luna octombrie 2010, acest comitet are ca invitați permanenți reprezentanți ai Ministerului Finanțelor Publice. Pe parcursul anului 2011 au avut loc șase reuniuni ale Comitetului de pregătire a trecerii la euro, alte trei ședințe desfășurându-se în primul semestru al anului 2012. Tematicile abordate au vizat domenii precum: stadiul pregătirii României pentru adoptarea euro (studii privind cursul de schimb de echilibru, indicatori de aliniere structurală a României la zona euro), experiența altor țări în procesul de pregătire a trecerii la euro, măsuri, mecanisme și concepte noi adoptate la nivelul Uniunii Europene (note privind Semestrul European, tabloul de bord pentru monitorizarea dezechilibrelor macroeconomice, abordări recente ale problematichii finanțelor publice, demararea funcționării Comitetului European pentru Risc Sistemic, Pactul Euro Plus), contribuțiile BNR la documentele programatice ale guvernului român (Programul de Convergență, Programul Național de Reformă).

În luna mai 2011, în vederea coordonării la nivel național a pregătirilor pentru adoptarea euro, s-a constituit Comitetul interministerial pentru trecerea la euro, a cărui primă reuniune, desfășurată în data de 31 octombrie 2011, a fost găzduită de banca centrală. Conducerea comitetului, din care fac parte reprezentanți ai BNR, MFP și ai altor instituții, este asigurată de primul-ministru.

Anticipând înființarea acestui organism, BNR a preluat inițiativa de a schița o serie de documente esențiale care vor trebui adoptate în cadrul Planului Național de Trecere la Euro. Astfel, BNR a conturat un set de propuneri care să fie avute în vedere la elaborarea proiectului de lege privind măsuri prealabile adoptării euro, propuneri care au ținut seama și de observațiile Ministerului Justiției, instituția care coordonează, în cadrul Comitetului interministerial pentru trecerea la euro, activitățile cu caracter legislativ. De asemenea, a fost elaborat un proiect al strategiei de comunicare privind adoptarea euro, document care urmează a fi supus analizei și aprobării acestui comitet. În acest context a fost abordată și problematichia creșterii

³ În anul 2011, intermedierea financiară, calculată ca raport între creditul acordat sectorului privat și PIB, a fost de 37,8 la sută în România, comparativ cu 118,4 la sută în zona euro.

gradului de educație financiară și economică a publicului larg, importantă pentru înțelegerea adecvată a etapelor și a implicațiilor adoptării euro.

Aționând astfel, Banca Națională a României și-a asumat rolul de catalizator al dezbaterii, la nivel instituțional și public, privind coordonatele procesului de adoptare a monedei unice europene, cu convingerea că acestea necesită o evaluare bine fundamentată, neinfluențată de diferențe doctrinare sau de ciclul electoral.

Conform prevederilor Programului de Convergență 2012-2015, angajamentul de adoptare a monedei euro în 2015 a fost menținut și reprezintă o ancoră importantă a asigurării consecvenței în timp a *mix*-ului de politici macroeconomice și a reformelor structurale, precum și pentru promovarea ajustărilor necesare creșterii rezilienței și flexibilității economiei românești. Din această perspectivă, merită menționat faptul că România a aderat în anul 2011 la Pactul Euro Plus, care definește ca domenii principale de acțiune consolidarea finanțelor publice, asigurarea stabilității pieței financiare și creșterea competitivității externe prin politici ce vizează piața muncii și piața bunurilor. De asemenea, România a semnat în anul 2012 Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare, ceea ce implică adoptarea unui set de reguli în scopul promovării disciplinei bugetare prin intermediul unui pact bugetar și al consolidării coordonării politicilor economice pentru atingerea obiectivelor de creștere economică durabilă, ocupare a forței de muncă, competitivitate și coeziune socială.

3. Evoluții în domeniul guvernării economice în Uniunea Europeană

Contextul actual al crizei financiare și economice, respectiv al crizei datoriilor suverane, a făcut necesară o regândire a cadrului de coordonare a politicilor economice ale statelor membre UE. Astfel, în decembrie 2011, Consiliul UE și Parlamentul European au adoptat noua legislație privind guvernarea economică (formată din cinci regulamente și o directivă), care cuprinde prevederi referitoare la întărirea regulilor de disciplină fiscală prevăzute în Pactul de stabilitate și creștere, dar și la crearea unor mecanisme de prevenire și corecție a unor dezechilibre macroeconomice majore.

Deși criteriile de referință privind indicatorii fiscali stipulate în Pactul de stabilitate și creștere nu se modifică, caracterul stringent al atingerii acestor obiective a devenit mult mai pronunțat. Astfel, au fost stabilite limite pentru ritmul de creștere a cheltuielilor publice și sancțiuni financiare în cazul în care un stat membru nu își respectă obligațiile; în plus procedura de deficit excesiv poate fi declanșată și în cazul în care nu se respectă criteriul datoriei publice (chiar dacă deficitul bugetar este mai mic de 3 la sută din PIB). Tot în sensul întăririi supravegherii fiscale prevăzute de Pactul de stabilitate și creștere acționează și Tratatul privind stabilitatea, coordonarea și guvernarea în cadrul Uniunii Economice și Monetare, prin Compactul Fiscal.

Procedura privind dezechilibrele macroeconomice prevăzută în noua legislație presupune ca un prim pas realizarea unui tablou de bord, format din 10 indicatori, care permit identificarea într-un stadiu incipient a dezechilibrelor, atât a celor pe

termen scurt, cât și a celor structurale, pe termen mai lung. În baza acestui tablou de bord, Comisia Europeană realizează un raport privind mecanismul de alertă și face recomandări de analize suplimentare, dacă este necesar. Doar pe baza acestor analize se poate trece la declanșarea procedurii dezechilibrelor excesive⁴.

Procesul de selecție a indicatorilor ce alcătuiesc tabloul de bord a avut la bază patru principii: (i) relevanța indicatorilor în măsurarea dezechilibrelor macroeconomice și a pierderilor de competitivitate; în acest sens, s-au avut în vedere indicatori de monitorizare a echilibrelor externe, a competitivității și, respectiv, a echilibrelor interne; (ii) capacitatea acestora de a semnaliza, cu precizie și într-un stadiu incipient, eventuale dezechilibre și pierderi de competitivitate: au fost selectați indicatori, de stoc și de flux, pentru care s-au stabilit praguri de alertă, dimensionate astfel încât să evite „alarmele false” sau detectarea tardivă a unei probleme; (iii) rolul de comunicare al indicatorilor, acesta fiind și motivul alegerii acestora în număr limitat și al utilizării unor metode simple și transparente de prelucrare a datelor; (iv) calitatea statistică a indicatorilor (în general sursa utilizată este Eurostat).

Tabloul de bord cuprinde, în această etapă, următorii indicatori:

- (i) soldul contului curent, motivația selectării pornind de la faptul că existența unui dezechilibru la acest nivel reflectă, frecvent, alte tipuri de dezechilibre în economie. De exemplu, în unele țări, nivelul considerabil al deficitului de cont curent din anii premergători crizei ilustrează, în bună măsură, expansiunea excesivă a creditului. De asemenea, un surplus ridicat și persistent de cont curent poate reprezenta un indiciu al unor disfuncționalități la nivelul pieței interne sau al unor politici economice care limitează cererea internă și oportunitățile de investiții;
- (ii) poziția investițională internațională netă, care reprezintă contrapartida în termeni de stoc a soldului contului curent, cei doi indicatori permițând analiza stoc-flux a poziției externe. Un nivel pronunțat negativ al poziției investiționale reflectă un grad ridicat de îndatorare a economiei, iar acesta este asociat, frecvent, cu o vulnerabilitate crescută față de sentimentul piețelor financiare și contribuie la persistența unor deficite înalte de cont curent prin costurile ridicate aferente serviciului datoriei;
- (iii) cursul de schimb real efectiv calculat pe baza IAPC, considerat relevant pentru modificările persistente ale competitivității prin preț a unei țări față de principalii parteneri comerciali. Acest indicator are asociate valori de referință diferite pentru țările din zona euro și pentru cele non-euro (mai relaxate în ultimul caz), pentru a reflecta diferențele între cele două grupe de țări din perspectiva procesului de convergență nominală și reală;
- (iv) costul unitar nominal cu forța de muncă completează informația referitoare la evoluția competitivității, furnizând o legătură directă între costuri și productivitate. Pentru acomodarea procesului de egalizare a prețurilor

⁴ Atât procedura deficitelor, cât și cea a dezechilibrelor excesive au la bază un sistem de analiză și recomandări din partea Consiliului pentru statele membre în cauză, termene pentru punerea în aplicare a recomandărilor și sancțiuni corespunzătoare în caz de nerespectare a obligațiilor.

factorilor de producție între zona euro și cea non-euro, valorile de referință sunt diferențiate și în acest caz;

- (v) cota de piață deținută de exporturile de bunuri și servicii ale unei țări în exporturile mondiale, ca indicator de măsurare a impactului unor pierderi lente și persistente de competitivitate;
- (vi) indicele prețurilor locuințelor, pentru a semnaliza posibile presiuni acumulate pe piața imobiliară, în condițiile în care acestea au jucat un rol esențial în desfășurarea recente crize financiare globale, dovedindu-se o sursă majoră de dezechilibre macroeconomice;
- (vii) datoria sectorului privat, niveluri excesiv de înalte ale indicatorului implicând riscuri semnificative la adresa creșterii economice și a stabilității financiare. Deși literatura economică nu furnizează dovezi clare cu privire la nivelul optim al datoriei într-o economie, nivelurile ridicate accentuează vulnerabilitatea sectorului privat la schimbarea fazei ciclului de afaceri, la creșterea inflației sau a ratelor dobânzilor;
- (viii) fluxul creditelor acordate sectorului privat reprezintă un indicator complementar stocului datoriei private, fluctuațiile ample ale activității de creditare fiind frecvent asociate bulelor speculative pe piețele imobiliare, potențialelor vulnerabilități ale sistemului bancar, precum și dezechilibrelor externe;
- (ix) datoria sectorului public este analizată împreună cu stocul datoriei private, pentru conturarea unei imagini generale asupra îndatorării și, implicit, a vulnerabilității unei economii. Includerea acestui indicator în tabloul de bord nu vizează monitorizarea riscurilor asociate unei poziții nesustenabile a finanțelor publice, acest obiectiv fiind acoperit de Pactul de stabilitate și creștere;
- (x) rata șomajului, niveluri înalte și persistente ale acestui indicator semnalând o potențială alocare defectuoasă a resurselor și o capacitate redusă de ajustare a economiei.

Primul raport anual al Comisiei Europene privind mecanismul de alertă a fost publicat în februarie 2012, în urma acestuia fiind identificate 12 state membre a căror situație macroeconomică impune analize detaliate (Belgia, Bulgaria, Cipru, Danemarca, Finlanda, Franța, Italia, Regatul Unit, Slovenia, Spania, Suedia și Ungaria). Grecia, Irlanda, Portugalia și România nu au fost evaluate în cadrul acestui prim raport, deoarece țările respective beneficiază de programe de asistență financiară din partea UE și a FMI și, prin urmare, sunt deja supuse unei supravegheri economice consolidate.

Raportul semnalează faptul că declinul economic semnificativ din perioada ulterioară declanșării crizei a determinat o ajustare pronunțată a dezechilibrelor externe, însă o serie de state membre continuă să înregistreze valori superioare nivelurilor indicative din tabloul de bord. Acestea sunt însoțite, de regulă, de un nivel ridicat al stocului de pasive externe nete, reflexie a deficitelor de cont curent persistente (chiar dacă în scădere) și a încetinirii activității economice.

Tabel 2. Tabloul de bord pentru supravegherea dezechilibrelor macroeconomice

		Soldul contului curent	Poziția inves- tițională inter- națională netă	Cursul de schimb real efectiv pe baza IAPC	Cota de piață a expor- turilor de bunuri și servicii	Costul unitar nominal cu forță de muncă	Indicele prețurilor locuințelor	Datoria sectorului privat	Fluxul creditelor acordate sectorului privat	Datoria sectorului public	Rata șoma- jului
		% din PIB, medie pe 3 ani	% din PIB	variație % pe 3 ani	variație % pe 5 ani	variație % pe 3 ani	variație % anuală	% din PIB	% din PIB	% din PIB	medie pe 3 ani
		-4%/+6% din PIB	-35% din PIB	±5% (EA) ±11% (non-EA)	-6%	+9% (EA) +12% (non-EA)	+6%	160% din PIB	+15% din PIB	60% din PIB	10%
Belgia	2010	-0,6	77,8	1,3	-14,5	8,4	0,4	232,7	13,1	95,9	7,7
	2011	-0,3	62,5			6,4		241,9	17,7	98,2	7,8
Bulgaria	2010	-11,0	-94,7	10,4	15,8	33,9	-11,1	169,2	-0,2	16,3	7,5
	2011	-3,0	-85,3			20,3				16,3	9,3
Cehia	2010	-2,8	-48,5	12,7	10,2	5,1	-2,6	77,2	1,7	38,1	6,1
	2011	-3,0	-49,7			1,8				41,2	6,9
Danemarca	2010	3,9	10,1	0,9	-15,3	11,0	0,6	244,2	5,8	42,9	5,6
	2011	5,1	24,4			4,9				46,5	7,0
Germania	2010	6,1	38,4	-2,9	-7,2	6,6	-1,0	128,2	3,1	83,0	7,5
	2011	5,9	36,3			5,7				81,2	6,9
Estonia	2010	-0,8	-72,8	5,9	-0,9	9,3	-2,1	176,7	18,1	6,7	12,0
	2011	3,5	-57,8			-3,5				6,0	14,3
Irlanda	2010	-2,7	-90,9	-5,0	-12,8	-2,3	-10,5	341,3	-4,5	92,5	10,6
	2011	-0,8	-101,9			-11,8p				108,2	13,3
Grecia	2010	-12,1	-92,5	3,9	-20,0	12,8	-6,8	125,2	0,7	145,0	9,9
	2011	-10,4	-79,2			2,3		125,0	-5,5	165,3	
Spania	2010	-6,3	-89,4	0,6	-10,6	3,3	-4,3	227,3	1,4	61,2	16,5
	2011	-4,3	-92,1			-3,3				68,5	19,9
Franța	2010	-1,7	-8,0	-1,4	-19,4	7,2	3,9	159,8	2,4	82,5	9,0
	2011	-1,8	-10,9			5,7p				86,0	9,7
Italia	2010	-2,8	-24,0	-1,0	-19,1	8,1	-1,5	126,4	3,6	118,6	7,6
	2011	-2,9	-21,8			4,5				120,1	8,2
Cipru	2010	-12,1	-43,4	0,8	-19,4	7,2	-6,6	289,2	30,5	61,5	5,1
	2011	-10,3	-80,7			7,5				71,6	6,4
Letonia	2010	-0,5	-80,2	8,5	14,0	0,4	-3,9	140,9	-8,8	44,7	14,3
	2011	3,5	-72,5			-15,1				42,6	17,1
Lituania	2010	-2,3	-55,9	9,1	13,9	0,8	-8,7	80,8	-5,3	38,0	12,5
	2011	1,5	-52,2			-8,8				38,5	15,7
Luxemburg	2010	6,4	103,9	1,9	3,2	17,3	3,0	253,9	-41,8	19,1	4,9
	2011	7,1	103,1			14,0				18,2	4,8
Ungaria	2010	-2,1	-112,7	-0,5	1,4	3,9	-6,7	155,1	-18,7	81,4	9,7
	2011	0,8	-105,2			3,9				80,6	10,7
Malta	2010	-6,6	6,9	-0,6	14,9	8,8	-1,6	212,0	6,9	69,4	6,6
	2011	-5,9				6,2				72,0	6,8
Olanda	2010	5,1	29,4	-1,0	-8,1	7,4	-2,9	223,4	-0,7	62,9	3,8
	2011	6,8	37,3			4,9				65,2	4,2
Austria	2010	3,5	-10,9	-1,3	-14,8	8,9	-1,5	165,7	6,4	71,9	4,3
	2011	2,6	-5,6			6,3				72,2	4,4
Polonia	2010	-5,0	-64,0	-0,5	20,1	12,4	-6,1	74,2	3,8	54,8	8,3
	2011	-4,3	-63,6			6,3p				56,3	9,2
Portugalia	2010	-11,2	-106,1	-2,4	-8,6	5,1	0,1	250,2	4,5	93,3	10,4
	2011	-9,1	-102,6			0,8		249,1	-3,3	107,8	11,8
România	2010	-6,7	-63,8	-10,4	21,3	36,5	-14,5	77,7	1,7	30,5	6,6
	2011	-4,3	-61,6			12,9				33,3	7,1
Slovenia	2010	-3,0	-35,7	2,3	-5,9	15,7	0,7	128,8	1,8	38,8	5,9
	2011	-1,1	-38,6			9,5		130,6	2,0	47,6	7,1
Slovacia	2010	-4,1	-66,3	12,1	32,6	10,2	-4,9	69,0	3,3	41,1	12,0
	2011	-2,0	-64,5			4,9				43,3	13,3
Finlanda	2010	1,9	10,6	0,3	-20,1	14,5	6,6	177,7	6,8	48,4	7,7
	2011	0,8	14,0			8,3				48,6	8,1
Suedia	2010	7,6	-8,5	-2,5	-11,3	5,6	6,3	235,0	2,5	39,4	7,6
	2011	7,0	-6,8			1,5		232,8	6,3	38,4	8,1
Regatul Unit	2010	-2,1	-23,8	-19,7	-23,1	11,3	3,0	209,4	2,6	79,6	7,0
	2011	-2,2	-13,4			9,2		207,1	4,1	85,7	

p) prognoză

Sursa: BCE, CE

Erodarea competitivității prin preț, ilustrată de dinamici salariale superioare câștigurilor de productivitate, și tendința de apreciere a cursurilor de schimb efective reale au reprezentat un factor explicativ al adâncirii dezechilibrelor externe în perioada premergătoare crizei. Deși criza financiară și economică globală a stopat acest trend și a determinat un proces de ajustare, în majoritatea statelor membre corecția nu a fost integrală, fiind necesare realinieri suplimentare ale prețurilor relative și măsuri de îmbunătățire a competitivității. În pofida acestor corecții, cea mai mare parte a statelor din zona euro au consemnat restrângeri ale cotelor de piață ale exporturilor peste plafonul stabilit în tabloul de bord. Dincolo de deteriorarea competitivității prin preț, evoluția reflectă progrese lente în domeniul competitivității non-preț, capacitate scăzută de valorificare a unor noi oportunități, devierea resurselor către sectorul *non-tradable* în perioada de *boom* economic.

În ceea ce privește dezechilibrele interne, raportul subliniază faptul că, în multe state europene, perioada prelungită de expansiune a creditului în anii anteriori crizei financiare și economice a făcut ca, în momentul declanșării acesteia, agenții economici să se găsească într-o poziție deloc favorabilă din punct de vedere al dimensiunii datoriilor acumulate. Totodată, dinamica alertă a creditului a condus la creșteri fără precedent ale prețurilor activelor imobiliare, maximele fiind atinse în anul 2008. Criza financiară și economică a determinat însă procese de ajustare și în aceste cazuri: pe de o parte, a încetinit dramatic activitatea de creditare și a devenit manifest fenomenul de dezintermediere, pe de altă parte, prețurile activelor imobiliare au consemnat corecții importante, cele mai pronunțate având loc în țările care au înregistrat anterior crizei cele mai rapide și mai ample creșteri. În anul 2010, singurele țări cu variații anuale reale ale prețurilor locuințelor peste valoarea de referință au fost Finlanda și Suedia.

Ajustările consemnate la nivelul dezechilibrelor externe și al celor interne au fost însoțite de creșterea ratei șomajului, realocarea forței de muncă între sectoare realizându-se foarte lent în cea mai mare parte a statelor membre.

În cazul României, analiza tabloului de bord nu relevă vulnerabilități decât în planul dezechilibrelor externe, valorile consemnate atât de deficitul de cont curent, cât și de poziția investițională netă depășind plafoanele stabilite. Astfel, cu toate că deficitul de cont curent s-a ajustat semnificativ în perioada crizei financiare (ca urmare a creșterii exporturilor și a restrângerii cererii interne), valoarea acestuia se menține peste pragul stabilit, o contribuție la acest rezultat revenind dependenței semnificative a exporturilor de importuri. Ponderea în PIB a poziției investiționale nete s-a plasat, de asemenea, peste nivelul de referință, reflectând persistența deficitului de cont curent și intrările masive de capital din perioada premergătoare crizei financiare.

Din perspectiva competitivității, atât cursul de schimb real efectiv, cât și costul unitar cu forța de muncă au consemnat evoluții favorabile ajustării deficitului de cont curent în perioada 2008-2011. Totuși, în cel de-al doilea caz, indicatorul continuă însă să se poziționeze deasupra pragului stabilit, indicând persistența unor rigidități structurale ale pieței muncii, cu impact asupra vitezei de ajustare a salariilor.

Capitolul XI. Comunicarea externă a Băncii Naționale a României

Activitatea de comunicare externă a Băncii Naționale a României în anul 2011 a urmărit asigurarea unei mai bune înțelegeri de către publicul larg a deciziilor de politică monetară și a măsurilor de menținere a stabilității sistemului financiar, în condițiile unei redresări lente a economiei românești, ale manifestării efectelor adverse ale crizei datoriilor suverane din Europa și ale persistenței incertitudinilor privind evoluția economiei globale.

S-a acționat în sensul sporirii semnificative a frecvenței și intensității mesajelor, precum și al adaptării acestora diferitelor categorii de public-țintă (comunitatea bancară, analiști financiari, jurnaliști, mediul de afaceri, comunitatea academică, publicul larg) în vederea asigurării unei informări corecte și prompte cu privire la deciziile și acțiunile băncii centrale și a prevenirii unor eventuale distorsionări. Astfel, prin reprezentanții săi, banca centrală a oferit explicații privind deciziile de politică monetară, evoluțiile economice, precum și stadiul îndeplinirii angajamentelor convenite prin acordurile de finanțare externă încheiate cu Uniunea Europeană, Fondul Monetar Internațional și alte instituții financiare internaționale.

Prin conferințele de presă trimestriale, publicarea rapoartelor asupra inflației și asupra stabilității financiare, interviurile acordate de către membrii conducerii executive și specialiști din cadrul băncii centrale, prezentările, alocuțiunile și participările la dezbaterile diferitelor manifestări au fost oferite informații relevante privind evoluția și perspectivele principalilor indicatori macroeconomici și ai pieței financiare din România.

Se evidențiază astfel creșterea acoperirii mediatice în presa scrisă la peste 16 000 de articole publicate atât în media internă, cât și în cea internațională, cu 60 la sută mai mult decât în anul precedent, gradul de favorabilitate menținându-se neutru spre pozitiv. De asemenea, reflectarea imaginii instituției în mediul *online* și monitorizarea principalelor rețele de socializare indică un caracter neutru al majorității articolelor și comentariilor.

În vederea creșterii transparenței și a eficacității măsurilor băncii centrale, a fost extinsă gama de instrumente și de canale de comunicare, urmărindu-se asigurarea unei distribuții relativ echilibrate a mesajelor/informațiilor, precum și multiplicarea corespunzătoare a acestora, inclusiv prin implicarea mai activă a rețelei teritoriale. Astfel, comunicarea directă a inclus peste 35 de evenimente – seminarii, conferințe, simpozioane –, iar *website*-ul și publicațiile BNR rămân repere importante de transmitere a informațiilor și mesajelor instituției. În același timp, întâlnirile informale cu diverse categorii de public-țintă (analiști financiari, trezoreri ai băncilor comerciale, membri ai Asociației Române a Băncilor și reprezentanți ai mediului academic și ai comunității de afaceri) au oferit noi oportunități pentru dialog și schimburi utile de opinii.

În planul comunicării instituționale, BNR a continuat consolidarea colaborării tradiționale cu instituții românești și europene prin organizarea unor evenimente și manifestări în parteneriat. Activitățile de comunicare legate de procesul de convergență cu Uniunea Europeană au inclus organizarea unor conferințe și expoziții în cadrul cărora, prin intervențiile publice ale oficialilor băncii centrale, s-au transmis informații utile la nivelul specialiștilor și al publicului larg cu privire la beneficiile și provocările pe care le implică adoptarea monedei unice europene. În această sferă se remarcă Expoziția Euro organizată de BNR împreună cu Banca Centrală Europeană la sediul sucursalei regionale București în perioada martie-mai 2011, eveniment de anvergură ce a atras peste 6 500 vizitatori, aproape jumătate fiind elevi și studenți. BNR a folosit acest prilej pentru a prezenta principalele repere ale istoriei monedei naționale – leul –, și a oferi informații relevante despre rolul băncii centrale și evoluția sistemului monetar românesc.

Aspecte importante ale activității specifice băncii centrale, dar și ale agendei Uniunii Europene au fost abordate în cadrul unor conferințe cu participare internațională: „Guvernanța economică în Uniunea Europeană”, organizată de BNR împreună cu Comisia Europeană și Ministerul Finanțelor Publice, „Lansarea TARGET2-România”, primul sistem de decontare a plăților în euro din România, și „IFRS: experiența internațională și implementarea acestora de către sectorul bancar din România în 2012”, manifestări ce au reunit participanți din BNR, CE, BCE, SEBC și din sistemul financiar-bancar.

BNR a întărit, de asemenea, colaborarea cu instituțiile cu atribuții de supraveghere a altor segmente ale pieței financiare din România, implicându-se activ în efortul comun de asigurare a coerenței mesajelor Comitetului Național de Stabilitate Financiară.

Mediul bancar, academic, dar și cel de afaceri au reprezentat categorii de public-țintă importante în anul 2011, BNR participând la/găzduind conferințe precum „Provocările creșterii economice în Uniunea Europeană. Reforme pentru viitorul Europei”, „Comportamentul de afaceri pe timp de criză”, precum și lucrările celei de-a 37-a conferințe anuale a *European International Business Academy* (EIBA), eveniment care a reunit peste 350 de reprezentanți ai lumii academice la nivel european și mondial.

Seria de manifestări organizate în mod tradițional de banca centrală a inclus Colocviile de politică monetară, Colocviile juridice ale BNR, cea de-a XIX-a ediție a Simpozionului de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, precum și Seminarul regional pe probleme de stabilitate financiară (aflat la cea de-a VI-a ediție), în colaborare cu FMI.

Istoria BNR și a monedei naționale au fost evidențiate în cadrul unor manifestări tematice: „Istoria bancnotei românești – 130 de ani de la imprimarea la București a primei bancnote emise de BNR”, eveniment organizat în colaborare cu Imprimeria BNR și „Istории financiare din Centrul Vechi al Bucureștilor”, împreună cu publicația „Istorie și civilizație”. Totodată, în cadrul unui proiect special conceput

și inițiat în 2010 cu ocazia aniversării a 130 de ani de activitate, BNR a oferit posibilitatea vizitării sediului său de către reprezentanți ai comunității academice și de cercetare, ai mediului de afaceri, studenți și elevi. Peste 200 de persoane au vizitat în anul 2011 Centrul de procesare, Biblioteca, Muzeul, Sala de Consiliu și Galeria guvernatorilor, beneficiind de broșuri, pliante de prezentare și alte materiale de informare despre istoria și activitatea BNR.

Publicațiile BNR

Publicațiile băncii centrale au continuat să reprezinte și în anul 2011 unul dintre principalele instrumente de comunicare, oferind o gamă largă de informații atât specialiștilor din domeniul financiar-bancar, cât și publicului larg. Cele mai multe dintre publicațiile BNR sunt disponibile atât pe suport hârtie, cât și în format electronic, în limba română, iar în majoritatea cazurilor și în limba engleză.

În anul 2011, publicația „Investițiile străine directe în România” a fost editată în format bilingv (română și engleză), informațiile oferite de aceasta devenind astfel accesibile unor noi segmente de public. De asemenea, a fost realizat volumul 3 din seria „Bancnotele României”, intitulat „Emisiunile de bancnote românești în perioada 1929-1947”.

În cadrul preocupărilor băncii centrale de promovare a dialogului pe diferite teme cu comunitatea financiar-bancară, în anul 2011 a fost lansată revista „Caietele juridice ale Băncii Naționale a României”, care prezintă puncte de vedere asupra legislației bancare formulate atât de specialiști din banca centrală, cât și de avocați și experți din mediul academic și sistemul financiar (bănci comerciale, firme de audit).

BNR a asigurat și în 2011 traducerea în limba română a publicațiilor Băncii Centrale Europene – Raport anual și Buletin lunar (edițiile din lunile martie, iunie, septembrie și decembrie) –, care pot fi consultate prin accesarea paginii de publicații de pe *website*-ul BCE. Totodată, BNR a continuat să publice pe *website*-ul său, în limba română, edițiile trimestriale și editorialele Buletinului lunar al BCE.

Având în vedere utilizarea tot mai extinsă a modalităților de comunicare *online*, care permit diseminarea imediată a informațiilor solicitate și reducerea costurilor de publicare, Banca Națională a României a decis sistarea tipăririi Buletinului lunar, începând cu prima ediție a anului 2012, publicația urmând a fi disponibilă numai în format electronic pe *website*-ul BNR. Această măsură se înscrie în tendința observată la nivelul băncilor centrale naționale din cadrul SEBC de modificare a politicii de publicații, în sensul deplasării accentului dinspre forma tipărită spre cea electronică.

Noi instrumente de comunicare

Dezvoltarea *website*-ului BNR s-a concretizat în anul 2011 în extinderea ariei de informații diseminate, a formatelor de prezentare a acestora și a facilităților funcționale/serviciilor oferite utilizatorilor, concomitent cu ameliorarea performanțelor tehnice ale sistemului, contribuind astfel la accesul rapid al publicului la informație.

Statistica accesărilor *website*-ului BNR relevă o tendință constantă de creștere a interesului utilizatorilor pentru informațiile publicate, cu precădere pentru datele statistice disponibile în timp real (curs de schimb, rate ale dobânzilor pe piața interbancară, operațiuni cu titluri de stat, operațiuni de piață monetară), dar și pentru proiectele legislative supuse consultării publice. Numărul paginilor accesate a crescut cu peste 40 la sută față de anul anterior (în condiții metodologice similare¹).

În vederea extinderii gamei de grupuri-țintă, precum și a eficientizării procesului de diseminare a informațiilor și de obținere a unui *feedback* constant privind acțiunile sale, BNR a introdus noi instrumente de comunicare *online*, prin lansarea în a doua parte a anului 2011 a conturilor proprii pe rețelele de socializare Twitter (http://twitter.com/bnr_ro) și YouTube (<http://youtube.com/bnrro>).

Activitatea de informare publică

Banca Națională a României a continuat în 2011 să răspundă unui număr important de cereri de informații transmise în baza Legii nr. 544/2001 privind liberul acces la informațiile de interes public, cu modificările și completările subsecvente, respectiv a Ordonanței Guvernului nr. 27/2002 privind reglementarea activității de soluționare a petițiilor, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 233/2002. Astfel, pe parcursul anului au fost adresate Băncii Naționale a României, spre soluționare, aproximativ 11 500 cereri de informații/petiții, corespunzător unei medii de 44 cereri/zi lucrătoare.

Principalele domenii care au făcut obiectul solicitărilor de interes public/petițiilor au vizat:

- evoluția cursului de schimb al monedei naționale în raport cu diferite valute pentru perioade diverse, inclusiv solicitări privind clarificarea mișcărilor cursului de schimb al monedei naționale față de valute considerate „exotice” în contextul mediului extern dificil și al creșterii volumului creditelor restante;
- nivelul diferitelor categorii de dobânzi practicate sau calculate de banca centrală, inclusiv interpretări ale reglementărilor privind dobânda legală;
- reglementări emise de BNR și interpretări ale legislației administrate de banca centrală;
- clarificări privind înființarea diferitelor categorii de entități aflate sub incidența reglementărilor BNR (case de amanet, case de ajutor reciproc, case de schimb valutar etc.);
- modalitatea de interogare/radiere a informațiilor din bazele de date ale Centralei Riscurilor Bancare și Centralei Incidentelor de Plăți; clarificarea regimului aplicabil informațiilor gestionate de aceste baze de date;
- clarificări referitoare la raportările statistice transmise băncii centrale;

¹ Prin excluderea fișierelor XML, al căror număr de accesări a fost influențat de reconfigurarea politicii de *caching* la mijlocul anului 2011.

- sesizări cu privire la activitatea instituțiilor aflate în sfera de reglementare, autorizare și supraveghere prudentială a băncii centrale (instituții de credit, instituții financiare nebancare, instituții de plată);
- diferite date statistice publicate;
- cereri de preschimbare a bancnotelor uzate/deteriorate sau a căror putere circulatorie a încetat.

În anul 2011 s-a asigurat expedierea prin poștă a unui număr de 22 500 exemplare din publicațiile BNR către beneficiarii înscrși în lista de distribuire.

Pentru a facilita accesul persoanelor interesate să adreseze băncii centrale diverse solicitări, secțiunea dedicată informării publice de pe *website*-ul BNR a fost completată cu actele normative aplicabile în domeniu, cu formularele-tip de contact prevăzute de cadrul legal, precum și cu detalii privind posibilitățile de adresare a solicitărilor către banca centrală. Demersul a avut succes, în anul 2011 utilizarea poștei electronice pentru transmiterea formularului de acces la informații de interes public majorându-se de la o medie de 24 de cereri în anii anteriori la un număr de 696 de solicitări întemeiate expres pe dispozițiile Legii nr. 544/2001.

Gestionarea adecvată a procesului de soluționare a petițiilor/cererilor de informații de interes public înregistrate în anul 2011, prin abordarea responsabilă a solicitărilor și furnizarea răspunsurilor cu respectarea termenelor prevăzute de cadrul legal, este demonstrată de faptul că la nivelul anului nu au fost înregistrate reclamații de ordin administrativ sau plângeri în instanță pentru încălcarea dreptului de acces la informațiile de interes public sau cu privire la răspunsurile furnizate.

Proiecte educaționale

Parte integrantă a activității de comunicare externă a Băncii Naționale a României, proiectele educaționale vizează sprijinirea educației financiare a publicului pentru o mai bună înțelegere și pentru o evaluare corectă a informațiilor de natură economică și financiară.

Astfel, în anul 2011, alături de proiectul deja consacrat, intitulat „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economiști”, a fost lansat programul-pilot „Să vorbim despre bani și bănci”, destinat cu precădere elevilor de liceu.

Aflat la a treia ediție și derulat în parteneriat cu zece centre universitare, proiectul „BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economiști” a vizat în mod direct un număr de peste 350 de studenți și 250 de cadre didactice universitare și cursanți ai școlilor doctorale din universitățile partenere, iar conferințele susținute de către membrii Consiliului de administrație al BNR au atins o audiență de peste 3 000 de participanți, temele abordate fiind de mare actualitate: evoluții macroeconomice, stabilitate financiară, politică monetară, reglementare în sectorul financiar.

Deschiderea unităților teritoriale ale BNR către studenți, elevi și cadre didactice – prin găzduirea unor evenimente și dezbateri în contextul proiectelor educaționale, dar și al acțiunilor culturale conexe – reflectă încă o dată transparența activității de comunicare externă a băncii centrale.

Dezvoltarea proiectului dedicat studenților s-a concretizat în 2011 și în organizarea forumului-dezbateri „Școala de vară BNR”, menit să consolideze colaborarea cu mediul academic. Atât prin conceptul axat pe stimularea cercetării științifice și a activităților didactice comune, cât și prin conținutul propriu-zis, forumul a oferit cadrelor didactice participante – reprezentând universitățile partenere din țară – oportunitatea ca, împreună cu membri ai Consiliului de administrație, cu consilieri și directori din BNR, să dezbată teme actuale din domeniul economic, financiar și instituțional, cu relevanță internă și internațională. Convergența în noul context european, guvernanta economică și rolul băncilor centrale în noile condiții la nivel global s-au adăugat subiectelor legate de rolul și funcțiile BNR: administrarea rezervelor internaționale, operațiunile de piață, conducerea politicii monetare, supravegherea bancară, stabilitatea financiară. Succesul inițiativei s-a regăsit în ecurile favorabile ale mediului academic, conducând la conturarea și lansarea în anul 2012 a unui nou proiect distinct – „Academica BNR”.

Împreună cu Expoziția Euro, noul proiect „Să vorbim despre bani și bănci” atestă extinderea efortului educațional al BNR către adolescenți. Având drept obiectiv formarea unui vocabular economic de bază în rândul elevilor din clasele a X-a – a XII-a și înțelegerea unor noțiuni precum inflație, piețe financiare, bancă centrală, proiectul s-a derulat printr-o ediție-pilot care a inclus licee din Bacău, Brăila, București, Târgu Mureș. Mai mult de 500 de elevi au participat direct la conferințele susținute de membri ai Consiliului de administrație și lectori din BNR, în timp ce peste 110 profesori de economie au dialogat cu reprezentanții băncii centrale la sediile structurilor teritoriale ale instituției.

Zilele Culturale ale Băncii Naționale a României

Reafirmându-și susținerea pentru valorile culturale românești și europene, BNR a continuat proiectul din aria responsabilității sociale, inspirat din „Zilele Culturale ale Băncii Centrale Europene – România 2009”, majoritatea acțiunilor fiind parte integrantă a unor evenimente științifice sau educaționale consacrate. Peste 1 500 de reprezentanți ai comunităților financiar-bancare, academice și culturale au participat la cele 17 manifestări artistice susținute de tinere talente, dar și de personalități ale culturii românești și internaționale. Dacă în anul 2010 aceste evenimente au avut loc doar în București, ediția 2011 a adus ca noutate organizarea acestora și în alte orașe mari, precum Cluj-Napoca, Constanța, Iași și Timișoara.

Capitolul XII. Activitatea de cercetare economică

Activitatea de cercetare economică din cadrul Băncii Naționale a României se concentrează asupra temelor cu caracter aplicativ, rolul principal al acestora fiind de fundamentare a procesului decizional. În anul 2011, prioritățile au fost din domeniul modelării macroeconomice, al analizei monetare, al stabilității financiare și al economiei reale. Din punct de vedere al structurii organizaționale, direcțiile în cadrul cărora s-au desfășurat activitățile de cercetare economică sunt: Direcția modelare și prognoze macroeconomice, Direcția studii economice, Direcția politică monetară și Direcția stabilitate financiară.

1. Modelare macroeconomică

Activitatea de modelare macroeconomică în Banca Națională a României este orientată prioritar în direcția fundamentării deciziilor de politică monetară. Date fiind decalajele specifice de propagare în economie a măsurilor de politică monetară, prognozelor macroeconomice le revine un rol crucial în cadrul strategiei de țintire directă a inflației (adoptată de Banca Națională a României în august 2005). În aceste condiții, o bună parte a activității de cercetare științifică a avut ca scop, și în anul 2011, îmbunătățirea modelului trimestrial de analiză și previziune pe termen mediu a inflației (MAPM), atât prin specificarea unor blocuri adiționale de variabile, cât și prin respecificarea, recalibrarea și/sau reestimarea blocurilor deja existente.

În acest sens, prioritatea majoră a fost recalibrarea principalelor ecuații de dinamică ale modelului, proces cu caracter continuu și strict dependent de evoluția mediului economic supus modelării (atât economia românească, cât și cea a principalilor parteneri comerciali și financiari externi). Printre cele mai importante activități derulate pe parcursul anului 2011 s-au numărat: realizarea unor îmbunătățiri în specificarea blocului pieței forței de muncă, respecificarea și recalibrarea periodică a ecuațiilor deflatorilor componentelor cererii agregate, precum și a ecuațiilor privind dinamica reală a acestor componente, realizarea primilor pași în direcția integrării unei părți a modelelor-satelit în blocul principal al MAPM. Pentru testarea gradului de adecvare a noilor specificații, s-au utilizat tehnici de validare de tipul prognozelor *in-sample* (efectuate pentru perioade de timp pentru care se cunosc deja valorile istorice), simularea secvențială sau simultană a unor șocuri specifice și evaluarea plauzibilității teoretice a acestora, precum și a gradului de concordanță între rezultatele simulate cu ajutorul modelului și evidențele empirice.

În strânsă legătură cu activitățile menționate anterior, în etapele viitoare ale analizei este vizată integrarea cât mai completă a blocurilor din cadrul modelelor-satelit în cadrul modelului central de prognoză. Un segment care a beneficiat de o atenție specială a fost blocul pieței forței de muncă, în cursul anului 2011 fiind supuse testării diverse variante de endogenizare a acestuia în modelul central. În prezent, MAPM cuantifică doar într-o manieră parțială presiunile inflaționiste provenite din economia reală, respectiv prin intermediul deviației PIB real de la

trend (*gap*-ul PIB real). Această componentă surprinde exclusiv impactul inflaționist suplimentar al unei creșteri a volumului producției, care implică inițierea randamentelor descrescătoare ale factorilor de producție și, astfel, creșterea costurilor de producție și, pe această cale, a prețurilor. O măsură adițională a presiunilor inflaționiste datorate economiei reale este dată de dinamica cheltuielilor salariale din sectorul privat. În cursul anului 2011 au fost testate prin metode econometrice specifice mai multe măsuri care ar putea aproxima evoluția acestor cheltuieli, analizele înclinând în cele din urmă balanța în favoarea indicatorului „deviația câștigului salarial real din sectorul privat de la nivelul său de trend”. Analiza urmează a fi continuată și finalizată pe parcursul anului curent, prin stabilizarea specificației și găsirea celor mai bune modalități de filtrare și calcul ale nivelului de trend al câștigului salarial real din sectorul privat. În final, măsura completă a costurilor marginale reale suportate de producători va fi calculată ca o medie ponderată între *gap*-ul PIB real și *gap*-ul costurilor salariale reale din sectorul privat, urmând ca aceasta să fie adăugată ca factor determinant în ecuația ofertei agregate.

O altă direcție de cercetare tatonată în anul 2011 a vizat dezvoltarea cadrului metodologic de realizare a proiecțiilor pe termen scurt pentru unele variabile incluse în modelele-satelit. Progresele cele mai însemnate au fost înregistrate în elaborarea unor metode de previzionare la un orizont de 1-2 trimestre a deflatorilor componentelor cererii agregate. Acestea își dovedesc utilitatea cu atât mai mult cu cât modelul MAPM și/sau modelele-satelit utilizate în prezent înregistrează cele mai bune performanțe în prognoză la orizonturi mai mari de 2-3 trimestre, fapt care impune dezvoltarea unor modele alternative de previziune pe intervale de timp mai scurte.

Totodată, a continuat activitatea de cercetare având drept obiectiv îmbogățirea conținutului analitic al prognozei privind dinamica PIB real prin realizarea acesteia pornind de la proiecția componentelor individuale ale cererii agregate. Pe măsura validării robusteții rezultatelor obținute, această abordare ar urma să o înlocuiască pe cea utilizată în prezent (care pornește de la prognoza PIB obținută în mod agregat în modelul central) și urmărește minimizarea reziduuului de însumare a prognozelor individuale ale componentelor cererii agregate (proiecții realizate în modelul-satelit). Odată cu implementarea noii metode, se va urmări și extinderea setului explicativ de factori ai componentelor individuale ale cererii agregate, prin realizarea unei mai bune interacțiuni a acestora cu celelalte blocuri ale modelului (de exemplu, componenta de consum agregat a sectorului privat ar putea fi corelată cu o măsură a presiunilor salariale modelate în cadrul blocului pieței forței de muncă).

Pentru evaluarea acurateții previziunilor Băncii Naționale a României, pe parcursul anului 2011 au fost finalizate noi instrumente de analiză, între care îl menționăm cu prioritate pe cel referitor la evaluarea erorilor de prognoză și a surselor acestora. Metodologia elaborată a fost utilizată pentru a evalua erorile de previziune din rundele trimestriale succesive care au inclus în intervalul de proiecție a ratei anuale a inflației IPC orizontul decembrie 2011. Dată fiind lungimea intervalului pentru care BNR publică previziuni în Raportul asupra inflației (opt trimestre),

metodologia menționată a implicat evaluarea erorilor de prognoză din toate rundele cuprinse în intervalul februarie 2010 – noiembrie 2011. Evaluarea este utilă pentru identificarea în structură analitică a principalilor factori responsabili pentru discrepanța dintre valorile prognozate și cele efectiv înregistrate ale ratei anuale a inflației. Cunoașterea surselor acestor erori de prognoză oferă informații utile pentru exercițiile ulterioare de recalibrare a modelului macroeconomic.

În cursul anului 2011 a fost continuată analiza determinanților cursului real de schimb prin metoda BEER (*behavioral equilibrium exchange rate*). În cadrul acesteia au fost estimate econometric o serie de specificații ale cursului real de schimb în funcție de determinanții acestuia propuși în literatura de specialitate. De asemenea, pe parcursul anului 2011 au fost investigați determinanții PIB potențial printr-o metodologie bazată pe funcția de producție, similară celei utilizate de Comisia Europeană. În acest scop, au fost efectuate reevaluarea factorilor de producție capital și muncă, precum și implementarea unui model de tip *state-space* pentru estimarea valorilor de echilibru ale productivității totale a factorilor. Ambele analize menționate urmăresc realizarea unui cadru analitic pentru formularea unor scenarii de evoluție viitoare a valorilor de echilibru pe termen mediu, precum și furnizarea unor evaluări alternative celor rezultate din MAPM.

În prima parte a anului 2011 a fost finalizată implementarea modelului cu factori comuni dinamici (*DFM – Dynamic Factor Model*) pentru realizarea unor proiecții pe termen scurt ale PIB și construirea unui interval de încredere de tip *fan chart* pentru aceste proiecții. Tehnica econometrică utilizată în acest model prezintă avantajul de a permite valorificarea simultană a informațiilor extrase dintr-un spectru larg de indicatori economici cu diferite frecvențe și evidențierea caracterului anticipativ al unora dintre aceștia pentru dinamica PIB.

Contribuția BNR cu prognoze proprii la exercițiile semestriale de coordonare a politicii monetare din cadrul Uniunii Europene a continuat și pe parcursul anului 2011. Grupul de lucru pentru prognoze din cadrul Băncii Centrale Europene, instituția care coordonează aceste exerciții, a reiterat solicitarea adresată BNR în cursul anului 2010 pentru efectuarea unor simulări cu ajutorul MAPM în scopul dezvoltării unui set de elasticități pentru testarea la stres. Ca urmare a acestei solicitări, exercițiul a fost reluat, actualizându-se valorile referitoare la răspunsul variabilelor macroeconomice la o serie de șocuri provenite din variații ale activității economice atât la nivel intern, cât și extern. Se preconizează ca această colaborare să continue, periodic, și pe parcursul anilor următori. O sinteză a rezultatelor acestei analize a fost prezentată public la data de 14 iunie 2011, în cadrul celei de-a IV-a ediții a Colocviilor de politică monetară organizate de Banca Națională a României.

2. Studii și analize economice

În scopul îmbunătățirii modelelor de prognoză a ratei inflației, a fost realizată o cercetare consacrată evaluării impactului exercitat asupra acesteia de o creștere a prețurilor externe ale bunurilor alimentare. Analiza s-a bazat atât pe estimări

econometrice, cât și pe simulări realizate cu ajutorul modelului macroeconomic utilizat de BNR. În cadrul acestui proiect a fost evaluat gradul de transmitere a dinamicii prețurilor bunurilor alimentare pe plan internațional în rata internă a inflației totale, dar și în cea a inflației de bază, ținându-se seama de modul de derulare a lanțului de producție. O sinteză a celor mai importante rezultate a fost prezentată în cadrul casetei tehnice incluse în Raportul asupra inflației din mai 2011.

O temă de cercetare căreia i s-a acordat o atenție deosebită în anul 2011 a constituit-o cuantificarea anticipațiilor inflaționiste din România pe baza datelor provenite din sondajele calitative realizate sub coordonarea Directoratului General pentru Afaceri Economice și Financiare al Comisiei Europene. Cuantificarea anticipațiilor inflaționiste a urmat o abordare probabilistică și a permis testarea ipotezelor privind procesul de formare a așteptărilor în rândul consumatorilor, respectiv măsura în care acestea au o natură adaptivă sau rațională, precum și investigarea modalității de transmitere a unui șoc la nivelul anticipațiilor asupra inflației efective. Rezultatele analizei au fost prezentate public la data de 14 iunie 2011, în cadrul celei de-a IV-a ediții a Colocviilor de politică monetară.

În cadrul preocupărilor de investigare științifică a condițiilor în care s-a derulat atacul speculativ asupra leului în toamna anului 2008, a fost elaborat studiul „Lichiditatea, atacul speculativ din octombrie 2008 și reputația băncii centrale”, în care sunt prezentate cauzele care au condus la creșterea ratei medii a dobânzii pe piața monetară interbancară cu mult peste rata dobânzii de politică monetară în perioada 17 octombrie – 5 noiembrie 2008. Totodată, se evidențiază faptul că volatilitatea mare a ratei dobânzii a fost cauzată de un atac speculativ asupra leului, care a alterat fluxurile de lichiditate dintre băncile comerciale, determinând astfel majorarea ratei dobânzii, și că banca centrală a adaptat managementul lichidității pentru a crea condiții adecvate pentru readucerea ratei dobânzii la niveluri normale. Studiul a fost publicat pe *website*-ul BNR.

3. Stabilitate financiară

Principalele teme de cercetare în domeniul stabilității financiare abordate în anul 2011 au fost următoarele:

- a) Îmbunătățirea metodologiei de testare la stres a lichidității instituțiilor de credit. În perioada 17-20 octombrie 2011, a avut loc o misiune tehnică a Fondului Monetar Internațional, având ca scop îmbunătățirea cadrului existent de testare la stres a lichidității instituțiilor de credit. A fost evaluată metodologia utilizată de către BNR pentru testarea la stres a lichidității, a fost prezentată metodologia de evaluare a lichidității bazată pe fluxurile de numerar așteptate (*contractual cash-flows*) și s-au trecut în revistă modificările aduse de noul regulament privind lichiditatea instituțiilor de credit. În cadrul misiunii au fost analizate diferite scenarii utilizându-se instrumentul de testare la stres propus de FMI. Testele au presupus evaluarea impactului unor scenarii severe care implică retragerea unui procent semnificativ al depozitelor constituite de companii și populație, neprelungirea unei părți din finanțarea pe termen scurt colateralizată, lipsa accesului la finanțarea de pe piața interbancară și retragerea unei părți importante din finanțarea externă pe termen scurt. Ipotezele avute în vedere au fost

coroborate cu o perspectivă conservatoare asupra activelor lichide, fără a fi luată în calcul o redimensionare a activității. Rezultatele au indicat o lichiditate adecvată pe ansamblul sistemului bancar, pe fondul creșterii ponderii deținerilor de titluri de stat eligibile în operațiunile de finanțare derulate de banca centrală și al menținerii finanțării externe atrase de la băncile-mamă, preponderent pe termen lung.

- b) Evaluarea riscurilor din sistemul de plăți ReGIS din perspectiva stabilității financiare. Analiza a urmărit cuantificarea nivelului riscurilor de lichiditate, de credit și de concentrare din sistemul de plăți ReGIS. Au fost avute în vedere atât variabile cantitative de identificare a gradului de risc din sistemul de plăți ReGIS, cât și elemente de comportament al participanților la sistem sau modalități de manifestare a fenomenului de contagiune. Metodologia de analiză presupune și construirea unui scenariu prin care se evaluează riscul de lichiditate la nivelul instituțiilor de credit. Sistemul de plăți ReGIS a funcționat în condiții de stabilitate, inclusiv în momentele de turbulențe pe piețele financiare internaționale, iar participanții nu au înregistrat deficite semnificative de lichiditate.
- c) Analize cantitative și calitative pentru fundamentarea unor modificări ale cadrului de reglementare privind lichiditatea instituțiilor de credit. Dezvoltările importante din cadrul sistemului bancar românesc în ultimii ani și procesul de convergență a acestuia la sistemul bancar european, alături de evoluțiile din sistemul financiar internațional, au impus ajustarea cadrului de reglementare referitor la riscul de lichiditate din sectorul bancar. În acest sens, au fost emise Regulamentul BNR nr. 25/2011 privind lichiditatea instituțiilor de credit și Ordinul BNR nr. 22/2011 privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate și riscul mare de lichiditate. Derularea analizelor a avut drept scop: (i) fundamentarea modificărilor de natură metodologică și a principiilor care stau la baza estimării riscului de lichiditate din sectorul bancar; (ii) recalibrarea unor coeficienți aplicabili elementelor considerate la calculul indicatorului de lichiditate pentru îmbunătățirea capacității indicatorului de a semnaliza eventuale acumulări de risc de lichiditate la nivelul instituțiilor de credit, precum și (iii) evaluarea impactului noului cadru de reglementare asupra lichidității instituțiilor de credit. Analizele au avut în vedere cadrul metodologic promovat de standardele de lichiditate Basel III și practica internațională în domeniul supravegherii riscului de lichiditate.
- d) Estimarea curbei randamentelor pentru piața secundară a titlurilor de stat. Structura randamentelor oferite de titlurile de stat denominate în lei în funcție de scadența reziduală a acestora conține informații referitoare la inflația așteptată, evoluția ratelor reale ale dobânzii și riscul sistemic potențial. Metodologia folosită constă în direcționarea randamentelor titlurilor de stat către diferite clase de maturitate reziduală, iar ulterior curba randamentelor se obține prin asamblarea valorilor rezultate din funcții polinomiale de gradul trei. În procesul de extragere a informației din curba randamentelor sunt luate în considerare următoarele teorii: (i) teoria așteptărilor – forma curbei randamentelor este determinată de așteptările investitorilor cu privire la evoluția ratelor dobânzii, care implicit este corelată cu cea a inflației; (ii) teoria preferinței pentru lichiditate – investitorii preferă lichiditatea și riscul redus, fapt pentru care aceștia pretind o primă pentru investirea în obligațiuni cu maturități pe termen lung; (iii) teoria habitatului perfect – în funcție de

preferința pentru risc, investitorii aleg să investească în obligațiuni cu maturități pe termen lung sau scurt, iar prețul instrumentelor de împrumut se formează ca rezultat al cererii și ofertei existente în fiecare segment (habitat) al pieței.

- e) Analiza companiilor nefinanciare cu activitate de comerț exterior. A fost urmărită evoluția comerțului exterior în ultimii ani, atât la nivel macroeconomic, cât și microeconomic, din perspectiva companiilor nefinanciare implicate în astfel de activități. Principalele concluzii au arătat că: (i) performanța exporturilor României a fost superioară mediei țărilor emergente din UE în perioada 2009-2010; (ii) menținerea dinamicii exporturilor pe termen mediu și lung presupune și identificarea unor noi piețe de desfacere; (iii) la nivel microeconomic, exporturile românești sunt concentrate la un număr relativ mic de firme; (iv) companiile net exportatoare au un grad ridicat de dependență față de importuri; (v) produsele *high-tech* au fost componenta cea mai dinamică a exporturilor, ajungând la o pondere de aproximativ 11 la sută din totalul exporturilor în primele trei trimestre din 2010, însă s-a înregistrat un grad de concentrare ridicat în ceea ce privește numărul firmelor care exportă astfel de produse; (vi) companiile net exportatoare au un rol relativ scăzut pentru economie și pentru sectorul bancar românesc, astfel încât efectele favorabile generate de acestea ar avea un impact proporțional asupra relansării economice sau asupra reluării creditării, și (vii) companiile cu activitate de comerț exterior își onorează bine serviciul datoriei față de sectorul bancar românesc, având în general o performanță financiară superioară mediei pe economie.
- f) Analiza rolului IMM pentru economia și sistemul financiar din România. A fost investigată importanța sectorului IMM pentru economia românească și pentru sectorul bancar autohton. Concluziile au relevat că: (i) sectorul IMM contribuie cu 54 la sută la formarea valorii adăugate la nivelul companiilor nefinanciare, angajând 65 la sută din salariații acestora (iunie 2010); (ii) IMM dețin 75 la sută din creditele acordate companiilor de băncile rezidente (decembrie 2010), însă doar 13 la sută din IMM active beneficiază de astfel de finanțări; (iii) cererea de finanțare a fost într-o ușoară creștere, însă doar pentru scadențe pe termen scurt, creditele de trezorerie contabilizând 40 la sută din finanțarea bancară internă a IMM (decembrie 2010); (iv) băncile au fost reticente în privința relaxării standardelor de creditare a IMM, pe fondul percepției nefavorabile a riscului de credit al acestora; (v) rata creditelor neperformante în cazul IMM a înregistrat o dinamică accentuată; (vi) microîntreprinderile au fost cele mai afectate, o cauză putând fi presiunea din partea partenerilor de afaceri de a accepta o creștere a duratei de încasare a creanțelor (majorare cu peste 50 la sută în perioada decembrie 2008 – iunie 2010); (vii) IMM cu activitate de export par a-și reveni primele din criză, rentabilitatea capitalurilor acestora rămânând în teritoriu pozitiv, comparativ cu valorile negative înregistrate la nivelul IMM pe ansamblu.
- g) Modelul de testare la stres a sectorului bancar și a economiei reale ca urmare a unui șoc de finanțare externă pe termen scurt. Analiza a investigat următoarele posibile efecte generate de diverse scenarii privind șocuri asupra lichidității: (i) deficitul de lichiditate creat în sectorul bancar, pe total și în euro, ce nu ar putea fi acoperit prin soluția furnizării de lichiditate, folosind mecanismele curente, de către BNR în schimbul colateralului eligibil; (ii) implicațiile asupra

solvabilității bancare prin canalul *feed-back*-ului dinspre sectorul companiilor nefinanciare și al populației și prin canalul costului finanțării; (iii) deficitul de lichiditate creat în sectorul companiilor nefinanciare și (iv) efectul asupra creditării. Totodată, analiza a vizat identificarea băncilor celor mai expuse la șocuri asupra lichidității.

4. Evenimente științifice organizate de BNR

În prima jumătate a lunii iunie 2011, a avut loc cea de-a IV-a ediție a Colocviilor de politică monetară ale BNR, având ca temă „Elemente ale cadrului de analiză și prognoză al politicii monetare”. Prezentările și dezbaterile din cadrul celor două sesiuni ale acestei manifestări științifice¹ au acoperit o serie de domenii relevante pentru politica monetară: aspectele conceptuale și empirice ale monedei și ale analizei monetare, mecanismul de transmisie a ratelor dobânzilor, evaluarea efectelor unor șocuri exogene în cadrul modelului de analiză și prognoză macroeconomică al BNR, așteptările inflaționiste ale consumatorilor, estimarea și prognoza dinamicii PIB real cu ajutorul modelelor cu factori comuni dinamici. La eveniment au participat specialiști din cadrul BNR, precum și reprezentanți ai mediului academic, ai comunității bancare și ai presei.

La data de 10 iunie 2011, BNR a organizat, în colaborare cu Ministerul Finanțelor Publice și Comisia Europeană, conferința „Guvernanța economică în Uniunea Europeană”. În cadrul acestui eveniment, la care au luat parte reprezentanți ai instituțiilor organizatoare, ai sectorului bancar și ai mediului academic din România și din străinătate, au fost abordate evoluțiile recente în planul reformării guvernanței economice la nivel global și european, precum și provocările cu care se confruntă acest proces.

În perioada 13-14 octombrie 2011, BNR a organizat, în colaborare cu FMI, seminarul regional anual pe probleme de stabilitate financiară. Având ca temă „Politicile macroprudențiale ale băncilor centrale”, seminarul și-a propus să ofere participanților informații privind cele mai recente tendințe și evoluții în planul stabilității financiare și al politicilor macroprudențiale și să permită schimbul de experiență în acest domeniu. La seminar au participat reprezentanți ai băncilor centrale din Austria, Bulgaria, Macedonia, Moldova, Polonia, Rusia, Ucraina, Ungaria și Turcia. Pe lângă experții FMI, au mai participat invitați speciali din partea Băncii Centrale Europene și a Agenției de Reglementare și Supraveghere Bancară din Turcia. Din partea României au participat reprezentanți ai Băncii Naționale a României, Ministerului Finanțelor Publice, Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Comisiei de Supraveghere a Asigurărilor, Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private și Comisiei Naționale a Valorilor Mobiliare.

La data de 5 decembrie 2011, BNR a organizat conferința „Inflația – un fenomen, mai mulți indicatori”, la care au participat reprezentanți ai comunității bancare, ai Institutului Național de Statistică și ai presei. În cadrul acestui eveniment au fost abordate următoarele subiecte: interpretarea economică a unor indicatori statistici relevanți pentru evoluția inflației, definirea și utilizarea inflației de bază, relația

¹ Desfășurate la datele de 7 iunie, și, respectiv, 14 iunie 2011.

bani-inflație, stadiul și perspectivele armonizării metodologiei de calcul al indicelui prețurilor de consum cu standardele europene.

5. Orientări și obiective ale activității de cercetare în anul 2012

Pe parcursul anului 2012, activitatea de cercetare va fi orientată în continuare către realizarea de studii și analize menite să ofere sprijin procesului decizional din BNR prin furnizarea unei game largi de informații relevante.

O parte a proiectelor de cercetare inițiate în 2011 urmează a fi finalizate în cursul anului 2012: introducerea în modelul BNR a unei măsuri mai cuprinzătoare a presiunilor inflaționiste asociate costurilor marginale reale suportate de firme (prin asociere cu dinamica salariilor); endogenizarea modelelor-satelit și rularea în formă integrată a proiecțiilor macroeconomice, prin includerea în MAPM a cât mai multor piețe relevante ale economiei naționale. În același context, vor fi continuate eforturile de integrare într-un singur bloc a celor două activități fundamentale implicate de rundele trimestriale de analiză: stabilirea poziționării economiei în cadrul ciclului economic (implicând determinarea, prin filtrare, a trendurilor și *gap*-urilor variabilelor macroeconomice) și, respectiv, realizarea proiecțiilor macroeconomice. Astfel, va fi accentuată endogenitatea celor două activități, cu consecința surprinderii în analizele efectuate a tuturor interacțiunilor modelate între variabilele macroeconomice. Totodată, pe parcursul anului 2012 se va urmări investigarea posibilităților de extindere a intervalului de proiecție de la opt trimestre la 12-16 trimestre, în principal în scopul asigurării unei fluidizări metodologice în relația cu instituțiile internaționale (BCE, CE, FMI etc.).

În ceea ce privește demersul de cuantificare a anticipațiilor inflaționiste din România pe baza datelor provenite din sondajele calitative, inițiat în anul 2011, este avută în vedere aprofundarea acestei problematice prin studierea dependenței anticipațiilor inflaționiste de inflația de bază și a eventualelor asimetrii în procesul de ajustare a acestora.

O altă temă de cercetare care va fi abordată în anul 2012 o constituie analiza comparativă a ajustării deficitului de cont curent în România și în alte țări din Europa Centrală și de Est în perioada ulterioară declanșării crizei financiare globale. Analiza va avea la bază identificarea principalilor determinanți ai soldului contului curent, utilizându-se o metodologie econometrică care constă în estimarea unor modele de regresie pe date de tip *panel*. În urma estimărilor, vor fi generate distribuții empirice pentru elasticitățile corespunzătoare factorilor determinanți, cu scopul de a evidenția contribuția fiecărui factor în cadrul procesului de ajustare a contului curent.

Capitolul XIII. Alte activități ale Băncii Naționale a României

1. Îmbunătățirea cadrului instituțional al BNR

Planul general de reorganizare a Băncii Naționale a României, demarat în septembrie 2010, definitivat și implementat începând cu 21 martie 2011, odată cu intrarea în vigoare a Regulamentului nr. 3/2011 privind organizarea și funcționarea BNR, a avut în vedere atât reorganizarea centralei, cât și a rețelei teritoriale, ca urmare a introducerii unor noi obiective și atribuții la nivelul structurilor organizatorice.

Procesul de reorganizare a centralei Băncii Naționale a României a urmărit eficientizarea unor activități și mai buna gestionare a riscurilor prin transferul unor activități între structurile organizatorice ale băncii. În acest sens, au fost înființate Direcția politică monetară și Direcția modelare și prognoze macroeconomice (prin divizarea Direcției politice monetare și modelare macroeconomică), Direcția patrimoniu și Direcția tehnică și mentenanță (ca urmare a desființării Direcției logistică), Corpul de control al guvernatorului din cadrul Cancelariei Băncii Naționale a României, Serviciul organizare și planificare din cadrul Direcției resurse umane, Serviciul drept european și internațional din cadrul Direcției juridice, Serviciul TARGET2 din cadrul Direcției plăți, Serviciul gestiuni și achiziții directe din cadrul Direcției achiziții, Serviciul suport multimedia din cadrul Direcției servicii informatice și Serviciul bibliotecă, respectiv Serviciul arhivă și Serviciul muzeu (prin divizarea Serviciului arhive și muzeu) din cadrul Direcției secretariat.

Reorganizarea rețelei teritoriale a Băncii Naționale a României a avut în vedere redefinirea rolului acesteia, în cadrul politicii de eficientizare a activității și de îmbunătățire a performanței, concomitent cu alinierea la tendințele observate în cazul băncilor centrale din SEBC, care au inițiat în ultimii ani procese de reorganizare a structurilor teritoriale. În acord cu aceste evoluții, reorganizarea teritorială a Băncii Naționale a României a avut în vedere crearea unor structuri teritoriale cu activități complexe: sucursale regionale, care să desfășoare și să coordoneze activitățile specifice băncii centrale pe arii extinse, iar, pe de altă parte, structuri cu activități specifice (agenții), care să mențină contactul permanent cu agenții economici din teritoriu (companii cu activitate în industrie, servicii, companii cu activitate de export), să asigure prelucrarea primară a informațiilor colectate și să transmită datele respective departamentelor din centrala BNR implicate în analiza sectorului real.

Totodată, procesul de reorganizare a rețelei teritoriale și reprofilarea activității acesteia au avut în vedere: (i) diseminarea măsurilor de politică monetară în teritoriu și necesitatea unei mai bune comunicări cu mediul academic și de afaceri; (ii) realizarea de sondaje și anchete statistice prin colectarea de date conform

metodologiei specifice cercetărilor statistice directe și solicitarea de informații complementare cu privire la principalele evoluții economice; (iii) colectarea unor date la nivelul agenților economici și al populației, precum și din domeniul plăților, utilizate în aprofundarea analizelor macroprudențiale privind legăturile dintre economia reală și sistemul financiar; (iv) modificarea atribuțiilor la nivelul unităților teritoriale ca urmare a apariției de structuri noi în centrala băncii.

Redefinirea funcțiilor sucursalelor BNR a fost determinată și ca urmare a aplicării principiilor de supraveghere Basel II prevăzute de către directivele europene. Conform acestora, obiectivele specifice privind evaluarea riscurilor la care sunt expuse unitățile teritoriale ale instituțiilor de credit, precum și stabilirea profilului de risc al fiecărei instituții de credit se efectuează numai prin activități de inspecție la sediul central al acestora, ceea ce a condus la reconsiderarea activității de supraveghere prudențială exercitate de către sucursalele BNR. Procesul de reorganizare s-a realizat prin realocarea resurselor umane interne existente, fără modificarea numărului total de posturi.

Începând cu data de 21 martie 2011, rețeaua teritorială a Băncii Naționale a României este formată din 4 sucursale regionale (București, Cluj, Timișoara și Iași), care desfășoară și activități de casierie și procesare a numerarului, și 16 agenții (Arad, Argeș, Bacău, Bihor, Brașov, Brăila, Buzău, Constanța, Dolj, Galați, Gorj, Maramureș, Mureș, Prahova, Sibiu și Suceava).

2. Managementul resurselor umane

În cursul anului 2011 au fost puse bazele unor noi politici de resurse umane care să asigure un cadru adecvat pentru recrutarea, evaluarea, motivarea și dezvoltarea personalului. În același timp, alinierea practicilor în domeniul resurselor umane din Banca Națională a României la cele existente la nivelul Sistemului European al Băncilor Centrale, cu impact direct asupra creșterii eficienței, a condus la modificarea reglementărilor interne existente sau la adoptarea unora noi:

- Regulamentul intern nr. 14/2011 a înlocuit procedura de evaluare a salariaților, prin introducerea unui sistem modern de management al performanței bazat pe cele mai bune practici în domeniu vizând atât stabilirea unor obiective individuale și urmărirea îndeplinirii acestora, cât și măsurarea performanței profesionale pe baza unor criterii de evaluare. Unul dintre principalele obiective ale noului sistem este de a măsura performanța profesională într-o manieră obiectivă, printr-o abordare unitară la nivelul întregii bănci, în vederea creării premiselor pentru realizarea unei legături directe între performanță și recompensare;
- Regulamentul nr. 4/2011 privind angajarea în Banca Națională a României a avut în vedere îmbunătățirea metodelor de recrutare a personalului, cu scopul de a asigura un grad înalt de compatibilitate a candidatului cu postul vacant scos la concurs;
- Regulamentul nr. 13/2011 privind activitatea de perfecționare profesională a personalului Băncii Naționale a României a creat un cadru care să asigure

salariaților posibilitatea de a se dezvolta profesional, într-un mediu competitiv, și care să permită adaptarea la noile condiții determinate de mediul economic și financiar actual; acesta realizează o mai bună monitorizare a bugetelor de perfecționare profesională ale structurilor băncii, creând premisele valorificării într-o mai mare măsură a resurselor alocate acestei activități.

Activități de recrutare și selecție

În ceea ce privește activitățile de recrutare și selecție desfășurate pe parcursul anului 2011, acestea au urmărit asigurarea unei compatibilități cât mai bune între aptitudinile individuale și cerințele postului respectiv, precum și îndeplinirea de către candidați a condițiilor specifice domeniilor de activitate din Banca Națională a României.

În condițiile unei fluctuații moderate de personal față de anii precedenți, pe fondul modificărilor survenite în structura organizatorică a Băncii Naționale a României, în cursul anului 2011 au fost angajate 102 persoane (din care 92 în centrală și 10 în structurile teritoriale ale băncii) și au încetat raporturile de muncă pentru 45 angajați (din care 26 în centrală și 19 în structurile teritoriale).

Activitatea de perfecționare profesională a personalului BNR în anul 2011

Direcțiile de dezvoltare profesională a personalului au vizat: (i) perfecționarea în domeniile de specialitate ale băncii (politică monetară, supraveghere, operațiuni de piață, casierie etc.); (ii) dezvoltarea aptitudinilor individuale (comunicare, lucru în echipă, participare la prezentări internaționale etc.); (iii) participarea la programe de management și *leadership* pentru salariații cu funcții de conducere.

În anul 2011, circa 56 la sută din totalul salariaților au fost cuprinși în programe de perfecționare profesională, participând la:

- seminarii *in-house*, pe tematici de specialitate (Politică monetară, Statistică), de dezvoltare a culturii instituționale (Istoria și valorile băncii centrale, Managementul performanței, Comunicare internă), precum și în domenii cu relevanță deosebită în perioada actuală (Creșterea capacității decizionale în condiții de criză și de risc). Această formă de perfecționare profesională, care a dobândit o importanță tot mai mare în ultimii ani, s-a realizat cu lectori proprii (specialiști din Banca Națională a României) și/sau în colaborare cu lectori externi și a reprezentat principala formă de perfecționare din punct de vedere al numărului de participanți (40 la sută din numărul total al salariaților);
- cursuri și seminarii pe tematici profesionale specifice domeniilor de activitate ale băncii centrale, organizate de către Banca Centrală Europeană, băncile centrale naționale și/sau institutele de formare profesională ale acestora, precum și de către instituții financiar-bancare internaționale de prestigiu (Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, Banca Reglementelor Internaționale, Fed), la care au participat 15 la sută din numărul total al salariaților;

- cursuri organizate de către Institutul Bancar Român (principalul furnizor intern de perfecționare profesională pentru personalul Băncii Naționale a României) și alte instituții, pe tematici de specialitate financiar-bancară, de perfecționare a cunoștințelor de limba engleză și a celor în domeniul informatic, la care au participat 24 la sută din numărul total al salariaților.

3. Activitatea statistică

În anul 2011 au continuat și s-au dezvoltat, în concordanță cu cerințele Băncii Centrale Europene și ale Eurostat, activitățile statistice privind sectorul extern (statistica balanței de plăți, ancheta privind investițiile străine directe), statistica monetară și financiară (statistica bilanțului monetar al instituțiilor financiare monetare, statistica ratelor dobânzilor practicate de instituțiile de credit în relațiile cu gospodăriile populației și societățile nefinanciare, statistica activelor și pasivelor instituțiilor financiare nebancare), statistica conturilor naționale financiare (conturile financiare anuale ale sectoarelor instituționale și conturile financiare trimestriale ale administrației publice).

Banca Națională a României a emis Regulamentul nr. 31/2011 privind raportarea de date și informații statistice la Banca Națională a României care grupează, într-un singur act normativ, reglementările emise anterior de către BNR în acest domeniu. Obiectivul principal al acestui demers l-a constituit facilitarea cunoașterii și aplicării cadrului legal în materie de raportări statistice la Banca Națională a României. Regulamentul este structurat în trei părți: (i) obligațiile de raportare a datelor și informațiilor statistice privind statistica monetară și financiară, balanța de plăți și datoria privată externă a României pe termen mediu și lung; (ii) obligațiile de raportare a datelor privind tranzacțiile efectuate pe piața monetară și valutară interbancară și tranzacțiile cu instrumente financiare derivate; (iii) obligațiile de raportare a datelor și informațiilor necesare monitorizării activității de plăți.

Regulamentul se adresează categoriilor de unități de observare statistică cu obligații de raportare la banca centrală: instituții de credit, fonduri de piață monetară, fonduri de investiții, instituții financiare nebancare, case de schimb valutar, persoane juridice și fizice rezidente, care au desfășurat operațiuni de natura datoriei private externe pe termen mediu și lung, rezidenți care realizează operațiuni de natura balanței de plăți, instituții de plată, instituții emitente de instrumente de plată electronică, administratori de sisteme de plăți, administratori de sisteme de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare etc.

4. Tehnologia informației

În cursul anului 2011 au fost continuate o serie de proiecte privind eficientizarea schimbului de informații dintre Banca Națională a României și entități naționale și internaționale, respectiv: (i) construirea portalului informatic – RAPDIR – destinat colectării, prin Internet, a raportărilor statistice și prudențiale de la o gamă variată de entități raportoare (instituții de credit, instituții financiare nebancare, agenți economici, persoane fizice etc.); (ii) construirea unui sistem informatic care să

asigure participarea BNR, începând cu anul 2012, la schimbul transfrontalier de informații despre credite și debitori – ca urmare a semnării în aprilie 2010 a unui Memorandum de înțelegere privind schimbul de informație între registrele de credit naționale (*Memorandum of understanding on the exchange of information among national central credit registers*); (iii) reproiectarea sistemului informatic pentru Centrala Incidentelor de Plăți și a celui destinat managementului numerarului în vederea automatizării fluxurilor prin utilizarea codurilor de bare.

De asemenea, în cadrul procesului de îmbunătățire a colectării și prelucrării datelor de la instituțiile de credit prin sistemul SIRBNR, a fost integrată o nouă raportare – conform Regulamentului BNR nr. 4/2010 pentru modificarea Regulamentului BNR nr. 24/2009 privind lichiditatea instituțiilor de credit –, alte cinci raportări fiind modificate semnificativ ca urmare a armonizării legislației naționale cu reglementările europene în vigoare.

Totodată, creșterea volumului de date gestionate și a numărului de utilizatori ai sistemului a determinat efectuarea de operațiuni de *fine-tuning* în vederea îmbunătățirii procesului de monitorizare a transmisiilor și a performanțelor generale ale sistemului.

În prezent, sistemul SIRBNR include 37 de raportări cu periodicități diferite (de la zilnice la anuale), fiind accesat de peste 450 de utilizatori din instituțiile de credit și de circa 225 de utilizatori din BNR.

Anul 2011 a consemnat, totodată, continuarea proceselor privind: (i) mentenanța aplicațiilor informatice utilizate în direcțiile din BNR, dându-se curs solicitărilor privind modificarea și completarea funcționalităților unor sisteme informatice în raport cu nevoile specifice: *website*-ul instituției, aplicația privind balanța de plăți a României, raportările periodice către BCE, FMI și Eurostat; (ii) organizarea și derularea exercițiilor de simulare a unor situații de criză, care au inclus reluarea activităților critice utilizând infrastructura informatică și de comunicații de la sediul secundar (conectarea la sistemele de tranzacționare și furnizare de informații financiare *Reuters* și *Bloomberg*, conectarea la Sistemul Electronic de Plăți, conectarea la sistemul SWIFT, conectarea la Internet și la serviciile de poștă electronică); (iii) implementarea unor sisteme avansate de administrare și monitorizare a infrastructurii informatice, precum și de distribuție automată de aplicații *software*, menite a eficientiza activitatea personalului implicat în furnizarea de servicii informatice.

Tot în cursul anului 2011, au fost demarate lucrările de amenajare a noului centru de date de la sediul secundar al BNR, care dispune de instalații de alimentare cu energie electrică, climatizare și asigurare a securității, avansate din punct de vedere tehnologic și dimensionate corespunzător nevoilor instituției.

De asemenea, au fost menținute eforturile îndreptate în direcția consolidării puterii de calcul și a spațiului de stocare din centrul de date, în scopul utilizării mai eficiente a puterii de calcul disponibile, reducerii consumului de energie electrică și

a necesităților de climatizare, precum și al economisirii spațiului fizic existent în centrele de date ale instituției.

Similar perioadelor anterioare, a continuat colaborarea cu BCE privind proiecte comune de re tehnologizare a unor componente de infrastructură IT și de implementare a unor mecanisme și proceduri eficiente de asigurare a securității datelor și de gestiune a riscurilor asociate sistemelor informatice utilizate în comun.

5. Activitatea de audit intern

În anul 2011 au fost desfășurate 26 misiuni de audit intern, majoritatea fiind misiuni de asigurare, bazate pe evaluarea gradului de adecvare și a eficacității sistemului de control intern și de management al riscurilor aferente proceselor de bază și de suport ale băncii. Totodată, au fost efectuate 2 misiuni de consultanță cu obiective punctuale stabilite de comun acord cu beneficiarii acestora.

Pentru toate misiunile realizate au fost elaborate rapoarte de audit cuprinzând observațiile și recomandările auditorilor, rapoarte ce au fost transmise atât conducerii structurilor organizatorice auditate, cât și conducerii executive a băncii și Comitetului de Audit.

În paralel cu misiunile specificate, au fost desfășurate și o serie de activități cu caracter consultativ, constând în participarea în echipe de proiect sau grupuri de lucru interdepartamentale, în scopul dezbaterii unor proiecte de regulamente importante sau al acordării de consultanță în materie de management al riscurilor și de control intern.

Similar anilor precedenți, la solicitarea Comitetului Auditorilor Interni au fost efectuate o serie de activități specifice pentru SEBC, constând, pe de o parte, în misiuni de audit cu obiect, sferă de cuprindere și obiective punctuale stabilite de acest organism și, pe de altă parte, în furnizarea de suport și contribuții la pregătirea și prelucrarea metodologiei de lucru aplicabile acestor misiuni.

6. Activitatea juridică

În anul 2011, procesul de avizare a continuat să reprezinte o componentă importantă a activității juridice a Băncii Naționale a României, fiind emise rezoluții pentru 76 de proiecte de acte normative inițiate de banca centrală (55 de acte normative externe și 21 de acte normative interne), 27 de proiecte de acte normative cu caracter financiar-bancar inițiate de alte instituții și transmise spre analiză Băncii Naționale a României, precum și pentru 4 proiecte de acorduri internaționale încheiate la nivelul instituției.

**Principalele acte normative asupra cărora BNR
a formulat observații și propuneri
în anul 2011**

Act normativ	Subiect	Publicare în Monitorul Oficial
Legea nr. 53 (r1)/2003	Codul muncii	Monitorul Oficial nr. 345/2011, Partea I
Legea nr. 62/2011	dialogul social	Monitorul Oficial nr. 322/2011, Partea I
Legea nr. 127/2011	activitatea de emitere de monedă electronică	Monitorul Oficial nr. 437/2011, Partea I
Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 – Capitolul III	modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului	Monitorul Oficial nr. 607/2011, Partea I
Ordonanța Guvernului nr. 13/2011 – Capitolul I	dobânda legală remuneratorie și penalizatoare pentru obligații bănești și reglementarea unor măsuri financiar-fiscale în domeniul bancar	Monitorul Oficial nr. 607/2011, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 42/2011	modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 113/2009 privind serviciile de plată și a Legii nr. 93/2009 privind instituțiile financiare nebancare	Monitorul Oficial nr. 303/2011, Partea I
Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 37/2011	modificarea și completarea Legii contabilității nr. 82/1991 și a actelor normative incidente	Monitorul Oficial nr. 285/2011, Partea I
Ordonanța Guvernului nr. 1/2012	modificarea și completarea unor acte normative din domeniul instituțiilor de credit	Monitorul Oficial nr. 41/2012, Partea I
Legea pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 98/2006 privind supravegherea suplimentară a instituțiilor de credit, a societăților de asigurare și/sau de reasigurare, a societăților de servicii de investiții financiare și a societăților de administrare a investițiilor dintr-un conglomerat financiar		proiect – propunerea legislativă a primit raport favorabil de la Comisia de buget, finanțe, bănci a Senatului în data de 21 martie 2012 și va fi inclusă pe ordinea de zi a Senatului
Legea privind solicitarea, constituirea și administrarea garanțiilor aferente măsurilor luate de Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură în cadrul Politicii Agricole Comune		proiect

Legea pentru punerea în aplicare a Codului de procedură civilă, elaborarea cadrului de reglementare pentru punerea în aplicare a dispozițiilor art. 117 cu privire la condițiile de formă necesare pentru valabilitatea dispozițiilor testamentare privind sumele de bani, valorile sau titlurile de valoare depuse de clienții instituțiilor de credit din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 99/2006		proiect – propunerea legislativă a fost admisă cu amendamente de către Comisia Juridică a Senatului în 5 aprilie 2012
Forma republicabilă a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2006 privind instituțiile de credit și adecvarea capitalului		proiect
Legea pentru modificarea și completarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 111/2003 privind utilizarea veniturilor din privatizare și din valorificarea activelor bancare neperformante		proiect respins definitiv de către Comisia pentru buget, finanțe și bănci a Camerei Deputaților în 14 septembrie 2011
Legea privind scutirea de la plata ratelor împrumutului la bancă pentru persoanele sinistrate de pe urma inundațiilor din anul 2010		proiect respins definitiv de către Camera Deputaților în 5 aprilie 2011
Legea pentru combaterea sărăciei extreme și prevenirea unei catastrofe sociale		proiect respins de Senat și înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaților din 20 martie 2012
Legea privind taxa de solidaritate aplicată instituțiilor financiare și instituțiilor de credit		proiect respins definitiv de către Comisia pentru buget, finanțe și bănci a Camerei Deputaților în 14 septembrie 2011
Legea privind numirea managerilor și specialiștilor în consiliile de administrație ale regiilor autonome, companiilor sau societăților naționale, instituțiilor publice ori ale societăților comerciale, inclusiv ale băncilor sau altor instituții de credit, societăților de asigurare și celor financiare		proiect adoptat de Senat și înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaților din 5 martie 2012
Legea privind măsurile de recuperare a sumelor diminuate ca urmare a aplicării Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar		proiect respins de Senat și înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaților din 13 februarie 2012
Legea pentru completarea art. 58 din Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 50/2010 privind contractele de credit pentru consumatori		proiect respins de Senat și înscris pe ordinea de zi a Camerei Deputaților din 5 martie 2012

De asemenea, la solicitarea direcțiilor de specialitate din Banca Națională a României, au fost avizate 303 proiecte de ordine de sancționare și de dispunere de măsuri aplicabile unor instituții de credit și unor instituții financiare nebancare, 20 de note, hotărâri și ordine ale guvernatorului privind radierea unor instituții financiare nebancare din Registrul general și/sau din Registrul special, o notă privind neaprobarea unui conducător și 18 note și decizii pe diverse problematice privind instituțiile de plată și, respectiv, Registrul instituțiilor de plată. Totodată, au fost elaborate 426 de proiecte de răspuns, îndeosebi către Ministerul Administrației și Internelor și Ministerul Public, 13 note pe diverse problematice legate de activitatea băncii centrale și 112 opinii juridice pe probleme punctuale.

La solicitarea instituțiilor de credit, au fost formulate 5 opinii de natură juridică privind aplicarea sau interpretarea legală a reglementărilor emise de BNR și au fost elaborate proiecte de răspuns pentru 9 petiții și 10 adrese transmise Băncii Naționale a României de către diverse persoane juridice sau instituții ale statului; totodată, au fost elaborate 8 note pe diverse problematice, precum și sinteze ale actelor normative de interes pentru activitatea băncii centrale.

Pe linia colaborării cu instanțele judecătorești, Banca Națională a României a fost reprezentată într-un număr de 258 dosare, întocmindu-se 151 de întâmpinări și obiecții la rapoartele de expertiză, 24 avize de restituire și 7 rapoarte de activitate internă.

În cadrul activității de contencios și asistență contractuală au fost avizate 295 contracte și 59 acte adiționale, 49 note ale direcțiilor de specialitate din centrala BNR, 518 ordine ale guvernatorului emise în vederea respectării procedurii legale prealabile necesare încheierii contractelor de către Banca Națională a României, 48 de note justificative, 103 puncte de vedere, 6 Regulamente, 65 adrese de înființare poprire, 2 protocoale, o circulară, o procedură și 336 adrese de răspuns către terți, persoane fizice și juridice, îndeosebi către birouri de executori judecătorești, instituții de credit, cabinete de avocatură, sucursale regionale și agenții BNR și parchete de pe lângă instanțe judecătorești.

Din perspectiva acordurilor de împrumut încheiate de România cu organismele financiare internaționale a fost acordată asistență juridică în cadrul negocierilor cu reprezentanții Fondului Monetar Internațional, Băncii Mondiale și Comisiei Europene, în special pe probleme legate de angajamentele privind modificările legislative în domeniul instituțiilor de credit. De asemenea, au fost formulate opinii cu privire la inițiativele legislative elaborate la nivelul Uniunii Europene pe aspecte care intră în sfera de competență a BNR și a fost asigurată cooperarea cu experți din Departamentul Juridic al Băncii Centrale Europene și din departamentele corespondente ale băncilor centrale din statele membre UE.

Totodată, au fost asigurate reprezentarea la reuniunile Comitetului Juridic (*Legal Committee*) din cadrul BCE și analiza documentației relevante transmise de Banca Centrală Europeană prin procedură scrisă (*written procedure*) și a fost acordată asistență de specialitate cu privire la aspectele juridice asociate procesului de

adoptare a monedei unice europene, inclusiv prin participarea la ședințele Comitetului de pregătire a trecerii la euro din cadrul BNR.

În relația cu Ministerul Afacerilor Europene, consilierii juridici au luat parte la ședințele Grupului de lucru contencios UE (GLCUE) și au formulat puncte de vedere în cazul unor spețe care implicau domeniile de competență ale BNR sau ca răspuns la solicitarea unor informații (procedură informală de *pre-infringement*, introdusă de către Comisia Europeană în sistemul Eu-Pilot).

Un alt aspect important al activității desfășurate l-au reprezentat coordonarea juridică în cadrul procesului de implementare a componentei naționale a sistemului de plăți TARGET2 și asigurarea asistenței de specialitate în cadrul activității sistemelor de plăți.

În vederea continuării dialogului pe teme juridice cu comunitatea financiar-bancară, în anul 2011 au fost organizate patru ediții ale simpozioanelor desfășurate sub egida „Colocviile juridice ale Băncii Naționale a României”, problematicile abordate fiind: (i) deținerea temporară de acțiuni/părți sociale de către o instituție de credit ca formă de restructurare a unui agent economic (februarie 2011); (ii) restructurarea creditelor *versus* reorganizarea activității debitorilor (iunie 2011) și (iii) implicațiile noului Cod civil asupra sistemului financiar-bancar (septembrie și decembrie 2011).

7. Arhiva, muzeul și biblioteca BNR

În anul 2011, activitatea de valorificare a fondurilor arhivistice ale Băncii Naționale a României a fost însoțită de măsuri de reorganizare a accesului la sala de studiu a Arhivei BNR și, similar anilor precedenți, de preocupări în sensul elaborării de lucrări științifice, organizării de evenimente și expoziții consacrate istoriei economice și financiar-bancare:

- Organizarea ediției a XIX-a a Simpozionului de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”, cu tema „Banca Națională a României în timpul Primului Război Mondial” și, în colaborare cu revista „Istorie și Civilizație”, a Simpozionului „Istории financiar-bancare din centrul vechi al Bucureștiului”.
- Participarea la organizarea reuniunii anuale a *South-Eastern European Monetary History Network* cu tema “*Monetary Policies and Banking Institutions in South-Eastern Europe between National Objectives and European Patterns – a Historical and Comparative Perspective*”, în cadrul căreia a fost prezentată lucrarea “*Introduction of Gold Standard in Romania – between National Objectives and European Patterns*”.
- Reprezentarea la congrese, conferințe, simpozioane, seminarii și sesiuni de comunicări științifice organizate de instituții universitare și de cercetare din țară și străinătate (*European Association of Banking and Financial History*, Comisia de Istorie a Orașelor din România, Muzeul Brăilei, Societatea de Științe Istorice din România, Universitatea din Oradea, Asociația Română

de Istorie Bancară din Oradea, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului).

- Elaborarea unor lucrări de cercetare, prezentate în cadrul manifestărilor științifice, unele fiind publicate în revistele „Revista Română de Istorie Financiar-Bancară”, „*Historia Urbana*”, „Magazin Istoric”, „Arhivele Totalitarismului”. Printre lucrările amintite se numără: „Palatul Lipscani în timpul Primului Război Mondial”, „Banca Națională a României și costurile realizării României Mari”, „Despre scontul Băncii Naționale a României: reguli, prestigiu și supraveghere în anii 1915-1916”, „O bancă pentru colectivizarea agriculturii – Banca Agricolă”, „Deschiderea «hotelului» sau «palatului de monetă» de la București (1870)”, „Comerț, bani și reclame în Bucureștiul ocupat (1916-1918)”, „Aurel Vijoli”, „Preliminariile apariției bancnotelor în România”, „Bancherul”, ultima apărută în „Enciclopedia regimului comunist Represiunea”, vol. I.
- Organizarea unei reuniuni a Comitetului academic al Asociației Europene de Istorie Bancară (EABH) pentru stabilirea tematicii și programului Conferinței EABH și ale seminarului pe probleme arhivistice, care însoțește, în mod tradițional, conferințele acestei asociații. Evenimentul face parte din procesul de pregătire a Conferinței Asociației Europene de Istorie Bancară, programat a se desfășura la Banca Națională a României în iunie 2012.
- Continuarea demersurilor pentru amenajarea unui Muzeu al Tezaurului în peștera de la Mănăstirea Tismana, locul unde a fost ascuns tezaurul BNR în timpul celui de-al Doilea Război Mondial.
- Reorganizarea sălii de studiu a Arhivei BNR, unde pot fi consultate, prin intermediul unei aplicații informatice, copii electronice de pe numeroase documente din arhiva istorică a băncii centrale. Lista fondurilor din Arhiva BNR date în cercetare, împreună cu cererea de acces *on-line* sunt prezentate pe *website*-ul BNR.
- Participarea la seminarul *in house* „BNR – istorie, valori, perspective”, cu prezentarea „Istoria BNR – date, fapte, personalități”.
- Participarea la activitatea Comisiei de analiză a programului numismatic anual și a Comisiei de redactare și aprobare a pliantelor emisiunilor numismatice, fiind redactate pliantele dedicate unor emisiuni numismatice: „450 de ani de la tipărirea «Evangheliei» («Tetraevangelului») în limba română”, „Aniversarea a 130 de ani de la nașterea lui George Bacovia”, „Aniversarea a 625 de ani de la urcarea pe tronul Țării Românești a lui Mircea cel Bătrân (1386)”, „Aniversarea a 375 de ani de la nașterea lui Nicolae Milescu Spătarul”.

În același timp, au fost desfășurate activitățile de conservare și prelucrare a fondurilor arhivistice, care au constat în:

- Continuarea programului de arhivare electronică și analogică a documentelor din arhiva istorică a BNR, prin scanarea și microfilmarea documentelor din

fondurile „Personal – centrală” și „Organizare, muncă, salarii (1967-1969)”. În prezent, BNR deține în format digital și analogic peste 1 500 000 pagini-document din arhiva istorică a BNR.

- Continuarea operațiunilor de fișare tematică și de întocmire a inventarelor arhivistice pentru fondurile arhivistice cu evidență sumară sau de gestiune.
- Acordarea asistenței de specialitate, pe probleme arhivistice, direcțiilor din centrala BNR, preluarea și arhivarea documentelor create și primite de aceste entități în anii anteriori, realizarea lucrărilor de selecționare a documentelor din arhiva BNR ale căror termene de păstrare au expirat.
- Efectuarea unor deplasări la sucursalele Brăila și Galați pentru prelucrarea arhivistică a documentelor preluate de la TRANSFOND S.A., pentru evaluarea situației arhivelor din teritoriu și a spațiilor de arhivare de care dispun.
- Continuarea cercetărilor în fototeci și biblioteci publice, pentru îmbogățirea Fototecii istorice a BNR.
- Întocmirea unor materiale documentare, la solicitarea conducerii BNR și a direcțiilor din BNR (de exemplu: „Relațiile economice româno-germane 1935-1947”).
- Acordarea de asistență de specialitate cercetătorilor români și străini care au solicitat accesul la sala de studiu a Arhivei BNR pentru elaborarea unor studii, precum: „Datoria externă a României în epoca comunistă”, „Istoria construcției Palatului nou al BNR”, „Între ideologie și pragmatism – Relații româno-americe (1964-1975)”, „Relațiile româno-germane (1916-1939)”, „Lucrări executate la sediul Sucursalei BNR Dolj”, „Politică și mărci poștale în regimul comunist din România (1945-1989)”.

În anul 2011, o atenție deosebită a fost acordată dezvoltării patrimoniului Muzeului BNR. În acest sens, specialiștii muzeului au efectuat expertize în tezaurele băncii, de unde au fost transferate 280 de monede antice din aur și argint, și au făcut demersuri în vederea recuperării a 7 824 de obiecte aparținând BNR predate în custodia Muzeului Național de Istorie a României începând din 1971.

Activitatea de cercetare științifică a vizat atât patrimoniul muzeal administrat, cât și fondurile altor muzee, arhive și biblioteci din țară și din străinătate, fiind publicate, în revista „Studii și Cercetări de Numismatică”, articole despre circulația monetară pe teritoriul României în epoca romană și despre emisiunile din aur ale regelui Carol al II-lea, realizându-se totodată prezentări la simpozioane și sesiuni de comunicări științifice internaționale.

Pe parcursul anului, la Muzeul BNR s-au desfășurat 168 de vizite, acțiuni și evenimente cu participare largă (expoziții temporare, conferințe, lansări de carte, spectacole), majoritatea implicând un număr mare de participanți.

De asemenea, personalul din cadrul Muzeului BNR a colaborat cu Monetăria Statului și cu Imprimeria BNR la realizarea expozițiilor temporare organizate cu ocazia împlinirii a 140 de ani de la înființarea Monetăriei și a 130 de ani de la

tipărirea primei bancnote a BNR și a participat la programele educative și de perfecționare organizate la nivelul băncii („BNR – Zilele porților deschise pentru studenții economiști”, „Zilele culturale ale BNR”, „Să vorbim despre bani și bănci”) și la editarea unor materiale de promovare.

Activitatea Bibliotecii Băncii Naționale a României a continuat și în 2011 să fie orientată cu predilecție spre eficientizarea procesului de informare și documentare a salariaților BNR. Pornind de la această premisă, de-a lungul întregului an, fondul de carte a fost îmbogățit, prin achiziții și donații, cu lucrări din literatura de specialitate română și străină (în special în limba engleză) din domeniul economic și financiar-bancar. Totodată, pe parcursul anului a fost demarat și procesul de reevaluare a volumelor din fondul de carte care îndeplinesc criteriile de clasare.

Concomitent a fost continuată activitatea de înregistrare a fondului de carte în catalogul *on-line*, în care au fost introduse 5 607 titluri editate începând cu anul 2000, fiind respectate criteriile de descriere bibliografică (autor, titlu, editura, locul și data apariției, clasificare etc.).

Ca urmare a publicării catalogului *on-line* pe rețeaua intranet, salariații BNR au avut un acces mult mai facil la înregistrările bibliografice ale bibliotecii, ceea ce s-a reflectat în creșterea volumului de cărți împrumutate. O evoluție similară s-a consemnat și în cazul numărului de cititori din afara instituției (studenți, cadre didactice, cercetători etc.), o contribuție revenind vizitelor organizate la bibliotecă în cadrul proiectului „Zilele porților deschise pentru studenții economiști” și al seminariilor *in-house*, cu prilejul cărora personalul de specialitate a realizat prezentări referitoare la evoluția Bibliotecii BNR în contextul istoriei instituției.

De asemenea, prin introducerea conturilor electronice pentru fiecare cititor s-a creat posibilitatea unei gestiuni mai eficiente a împrumuturilor de carte.

În cursul anului 2011 a fost finalizată o amplă activitate de documentare științifică în cele mai importante arhive și biblioteci din București, în vederea realizării unor lucrări privind trecutul BNR și istoria monetară a României. Drept urmare, la sfârșitul anului 2011 a fost tipărit volumul 3 din seria „Bancnotele României”, intitulat „Emisiunile de bancnote românești în perioada 1929-1947”. De asemenea, a fost finalizat textul pentru lucrarea „Palatul Vechi al Băncii Naționale a României”, ce va reprezenta primul volum din Seria „Palatele Băncii Naționale a României”.

Reprezentanții Bibliotecii BNR au elaborat și publicat și alte studii cu caracter științific: „Activitatea Imprimeriei Băncii Naționale a României în perioada 1880-1966”, „Pictorul Nicolae Grigorescu și grafica bancnotelor românești”, „Biletele tip «război» tipărite de Serviciul Fabricarea Biletelor din BNR”, „*Nouvelles témoignages sur les canabae de la XIe légion Claudia à Durostorum*” și au continuat să participe la activitatea Comisiei de redactare a pliantelor emisiunilor numismatice jubiliare. Această activitate s-a materializat prin elaborarea textelor care au însoțit următoarele emisiuni: „150 de la înființarea societății ASTRA din Sibiu”, „130 de ani de la proclamarea regatului României”, „120 de ani de la revoluția de la 1821 condusă de Tudor Vladimirescu”, „150 de ani de la stabilirea stemei Principatelor Unite Moldova și Țara Românească”.

Capitolul XIV. Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011

1. Considerații generale

În conformitate cu Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, obiectivul fundamental al băncii centrale îl constituie asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

Prin acțiunile sale, Banca Națională a României vizează implementarea unei politici monetare care să asigure realizarea obiectivului său fundamental și îndeplinirea celorlalte atribuții prevăzute în Legea nr. 312/2004, fără a urmări performanțe de ordin comercial, cum ar fi maximizarea profitului. Totuși, în activitatea BNR există o preocupare permanentă pentru administrarea eficientă a resurselor aflate la dispoziția sa, inclusiv prin limitarea cheltuielilor proprii de funcționare.

Conform prevederilor Legii nr. 312/2004, începând cu exercițiul financiar 2005, Banca Națională a României aplică standardele internaționale de contabilitate utilizate de băncile centrale naționale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, pentru care a emis norme proprii în baza reglementărilor europene (Reglementarea BCE/2002/10¹; Reglementarea BCE/2006/16²; Reglementarea BCE/2008/21³; Reglementarea BCE/2009/28⁴; Reglementarea BCE/2010/20⁵).

Îndeplinirea obiectivului fundamental al Băncii Naționale a României prin reducerea ratei anuale a inflației în perioada 2006-2011 (de la 4,9 la sută în 2006 la 3,1 la sută în 2011) s-a efectuat în condițiile administrării eficiente a resurselor publice aflate la dispoziția băncii centrale.

¹ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1.

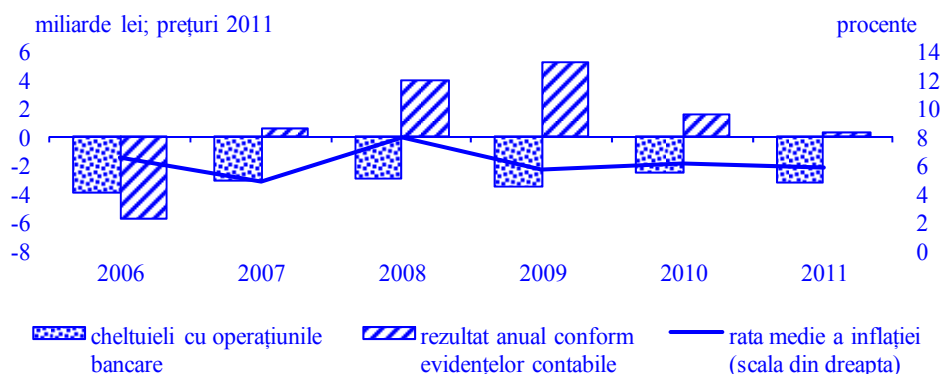
² Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1.

³ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1.

⁴ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 29.12.2009, p. 75.

⁵ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 9.02.2011, p. 1.

Evoluția cheltuielilor BNR cu operațiuni bancare – valori ajustate cu inflația –

Rezultatul financiar la 31 decembrie 2011 a fost profit în valoare de 301 348 mii lei – cu 79 la sută mai redus decât profitul anului 2010, în sumă de 1 415 035 mii lei – obținut, în principal, pe fondul următoarelor evoluții:

- înregistrarea în anul 2011 a unui profit operațional în valoare de 303 929 mii lei – cu 79 la sută mai mic față de profitul operațional al anului anterior, în sumă de 1 424 338 mii lei, ca urmare a creșterii cheltuielilor (cu 973 114 mii lei) și a reducerii veniturilor operaționale (cu 147 210 mii lei);
- înregistrarea de cheltuieli cu diferențele nefavorabile din reevaluare aferente activelor și pasivelor în valută la 31 decembrie 2011 în sumă de 2 581 mii lei, cu 72 la sută sub valoarea acestora la 31 decembrie 2010 (9 303 mii lei).

Profitul înregistrat de banca centrală în anul 2011 a fost generat, în principal, de operațiunile de administrare a activelor și pasivelor în valută, în contextul unui management performant al acestora, care a permis obținerea unor randamente pozitive.

În anul 2011 cheltuielile de funcționare s-au situat cu 10 la sută sub nivelul prevăzut în bugetul aprobat.

Potrivit legii, suma repartizată în anul 2011 din profitul corespunzător exercițiului financiar pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale BNR a fost de 235 022 mii lei⁶. Profitul rămas la dispoziția băncii centrale, în sumă de 66 326 mii lei, a fost repartizat astfel:

- la 31 decembrie 2011: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 30 la sută pentru sursele proprii de finanțare (19 898 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei);
- la 1 ianuarie 2012: 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

⁶ Veniturile nete aferente anului 2011 au fost determinate conform art. 43 din Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României, excluzând provizioanele care nu se referă la riscul de credit.

2. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de politică monetară

În perioada ianuarie-iulie 2011, banca centrală s-a aflat într-o poziție de debitor net față de sistemul bancar, absorbția excedentului de lichiditate realizându-se cvasiexclusiv prin intermediul facilității de depozit. Din luna august 2011, Banca Națională a României a revenit la o poziție de creditor față de sistemul bancar, furnizarea de lichiditate realizându-se prin intermediul operațiunilor *repo*. Având în vedere acest context, rezultatul final pentru anul 2011 aferent operațiunilor de politică monetară a fost pierdere în valoare de 329 620 mii lei.

Structura bilanțieră sintetică la 31 decembrie 2011 (tabel 1) evidențiază următoarele aspecte:

- 95 la sută din total active sunt reprezentate de activele externe;
- 4 la sută din total active reprezintă creditele acordate instituțiilor de credit (sub formă de operațiuni *repo*);
- 31 la sută din total pasive reprezintă disponibilități atrase de Banca Națională a României de la instituțiile de credit sub forma rezervelor minime obligatorii;
- 28 la sută din total pasive reprezintă tranșele trase de banca centrală în anii 2009, 2010 și 2011 din împrumutul acordat de Fondul Monetar Internațional, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009 privind ratificarea Aranjamentului *stand-by* dintre România și Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la București la 24 aprilie 2009, și prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum și a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009 și a Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la București la 5 februarie 2010 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010;
- 20 la sută din total pasive reprezintă numerar în circulație;
- 8 la sută din total pasive reprezintă disponibilitățile Trezoreriei Statului la Banca Națională a României.

Tabel 1. Structura bilanțieră la 31 decembrie 2011

ACTIVE	Randament mediu anual - % -	PASIVE	Rata medie anuală a dobânzii - % -
Active externe 95%	1,85	Rezerve minime ale instituțiilor de credit 31% (în lei 16%, respectiv în valută 15%)	lei: 1,49 valută: 0,77
Credite acordate instituțiilor de credit 4%	6,09	Numerar în circulație 20%	-
Alte active 1%	-	Pasive externe 30% (din care împrumutul de la FMI 28%)	2,61
		Disponibilitățile Trezoreriei 8% (în lei 0,5%, respectiv în valută 7,2%)	lei: 2,85 valută: 0,76
		Capital, rezerve ș.a. 11%	-

După cum este evidențiat în tabelul 1, fructificarea activelor externe a generat un randament contabil anual de 1,85 la sută. Pentru majoritatea pasivelor (sursele activelor externe) s-au înregistrat rate medii anuale ale dobânzii (plătite de BNR) inferioare randamentului anual al activelor (încasat de BNR), ceea ce a generat în anul 2011 profit operațional.

Prin urmare, rezultatul financiar al Băncii Naționale a României (profit) a fost influențat în mod direct și substanțial de diferența favorabilă dintre veniturile nete obținute din administrarea activelor și pasivelor în valută și costurile nete aferente folosirii instrumentelor de politică monetară pe piața internă; în anul 2011, veniturile nete din administrarea activelor și pasivelor în valută au fost de 1 012 760 mii lei, în timp ce cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară au însumat 329 620 mii lei. Cheltuielile cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară reprezintă, implicit, costul îndeplinirii obiectivului fundamental stabilit de lege privind asigurarea și menținerea stabilității prețurilor.

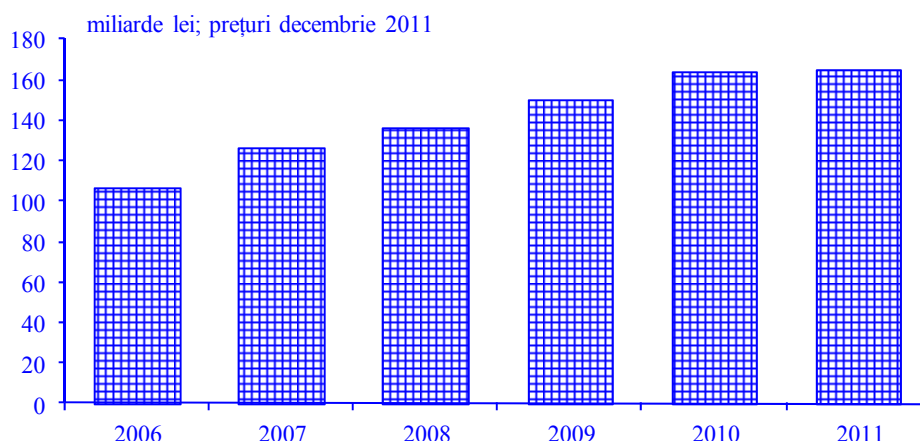
3. Reflectarea în contabilitate a operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută

Valoarea în lei a activelor externe la 31 decembrie 2011 s-a majorat față de 31 decembrie 2010 cu 4 la sută (6 279 milioane lei), ca urmare a deprecierei monedei naționale în raport cu EUR și USD.

În contextul operațiunilor de administrare a activelor și pasivelor în valută, menționăm tragerile efectuate de către banca centrală în anii 2009, 2010 și 2011 din împrumutul de la Fondul Monetar Internațional, în cadrul Aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România și Fondul Monetar Internațional (trânșă I în

sumă de 4,37 miliarde DST – mai 2009, o parte din tranșa a II-a⁷ în sumă de 859 milioane DST – septembrie 2009, o parte din tranșa a III-a și a IV-a⁷ în sumă totală de 1,09 miliarde DST – februarie 2010, tranșa a V-a în sumă de 768 milioane DST – iunie 2010, tranșa a VI-a în sumă de 769 milioane DST – septembrie 2010 și tranșa a VII-a în sumă de 769 milioane DST – ianuarie 2011).

**Evoluția activelor externe ale BNR
– valori la final de an ajustate cu inflația –**

Rezultatele sintetice aferente administrării activelor și pasivelor în valută înregistrate în cursul anului 2011 s-au concretizat în obținerea de venituri în sumă de 3 803 090 mii lei și efectuarea unor cheltuieli în sumă de 2 790 330 mii lei, rezultând un profit de 1 012 760 mii lei (tabel 2), cu 54 la sută mai redus decât în anul anterior (2 198 602 mii lei).

În cadrul administrării activelor și pasivelor în valută s-a ținut cont și de expunerea la riscul de curs de schimb al DST aferent deținerii de pasive nete în DST (ca urmare a împrumutului acordat de Fondul Monetar Internațional); astfel, riscul a fost acoperit prin expuneri contrare (active nete) în valutele componente ale coșului valutar DST, realizându-se, în acest sens, o operațiune de *hedging* economic (diferențele din reevaluare aferente s-au compensat reciproc).

Tabel 2. Rezultatele tranzacțiilor efectuate în anul 2011

	mii lei		
	Venituri	Cheltuieli	Rezultat
Titluri denuminate în valută	2 283 415	1 215 762	1 067 653
Alte dețineri și operațiuni în valută	1 519 675	1 574 263	-54 588
Aur	-	305	-305
Total	3 803 090	2 790 330	1 012 760

⁷ Tranșa a II-a din împrumutul FMI (1,72 miliarde DST) a fost împărțită în mod egal între Banca Națională a României și Ministerul Finanțelor Publice în luna septembrie 2009, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009. Aceeași procedură s-a aplicat în cazul tranșelor a III-a și a IV-a (în sumă totală de 2,18 miliarde DST), în luna februarie 2010, conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010.

4. Efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale

În anul 2011 a avut loc o depreciere nominală de 0,8 la sută a monedei naționale față de moneda euro (curs de schimb la 1 ianuarie 2011: 4,2848 RON/EUR; la 31 decembrie 2011: 4,3197 RON/EUR), o depreciere nominală de 4,0 la sută față de dolarul SUA (curs de schimb la 1 ianuarie 2011: 3,2045 RON/USD; la 31 decembrie 2011: 3,3393 RON/USD), respectiv o depreciere nominală de 3,3 la sută față de DST (curs de schimb la 1 ianuarie 2011: 4,9554 RON/DST; la 31 decembrie 2011: 5,1256 RON/DST).

La finalul exercițiului financiar, efectele contabile ale evoluției cursului de schimb al monedei naționale sunt cuantificate pe baza diferenței între cursul de reevaluare⁸ și costul mediu al pozițiilor valutare deținute de banca centrală. Astfel, deprecierea monedei naționale față de costul mediu al pozițiilor valutare reprezentând active nete în valută a determinat înregistrarea de diferențe favorabile semnificative din reevaluarea la cursul valabil la 31 decembrie 2011 (15 765 902 mii lei). De asemenea, deprecierea monedei naționale față de costul mediu al poziției scurte DST a generat înregistrarea de diferențe nefavorabile din reevaluare care, în cadrul operațiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2011, au fost compensate integral cu diferențele favorabile din reevaluare aferente pozițiilor lungi în valutele componente ale coșului valutar DST. Prin urmare, la finalul anului 2011 s-au înregistrat cheltuieli din diferențe nefavorabile numai ca efect al reevaluării la valoarea de piață a titlurilor în valută (2 581 mii lei) – tabel 3. Aceste cheltuieli au diminuat doar marginal profitul realizat de banca centrală.

Tabel 3. Diferențe din reevaluare la 31 decembrie 2011

	Favorabile nete (înregistrate în contul special de reevaluare – în pasivul bilanțului)	Nefavorabile (înregistrate în contul de profit și pierdere)
Titluri denominate în valută	289 117	2 581
Alte dețineri în valută	2 036 340	-
Aur	13 440 445	-
Total	15 765 902	2 581

De altfel, în condițiile aplicării standardelor internaționale de contabilitate specifice băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană, 2011 este al șaptelea an în care diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută efectuată la finele exercițiului financiar sunt înregistrate pe cheltuieli, nemaifiind compensate cu diferențe favorabile din reevaluare, așa cum s-a procedat până la 31 decembrie 2004. Excepție a făcut operațiunea de *hedging* contra riscului de curs de schimb DST, pentru care, conform normelor în vigoare, s-a procedat la compensarea descrisă mai sus.

⁸ Cursul de reevaluare reprezintă cursul de schimb stabilit de Banca Națională a României în ultima zi lucrătoare a lunii. Acest curs este utilizat pentru reevaluarea pozițiilor valutare (lungi sau scurte).

5. Concluzii

5.1. Poziția financiară a Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011 s-a îmbunătățit prin înregistrarea de capital propriu în sumă de 18 360 114 mii lei (tabel 4), cu 6 la sută mai mare față de valoarea consemnată la 31 decembrie 2010 (17 305 683 mii lei), sub influența favorabilă a următorilor factori:

- înregistrarea unor diferențe favorabile consistente din reevaluarea deținerilor de aur monetar la 31 decembrie 2011 (incluse în postul bilanțier „Cont special de reevaluare”), ca urmare a creșterii prețului aurului pe piețele internaționale față de 31 decembrie 2010;
- înregistrarea unor diferențe favorabile substanțiale din reevaluarea activelor nete în EUR, USD, GBP, JPY – parțial compensate cu diferențele nefavorabile din reevaluarea pasivelor nete în DST în cadrul operațiunii de *hedging* economic;
- înregistrarea unor diferențe favorabile din evaluarea la valoarea de piață a portofoliului de titluri în valută.

Tabel 4. Capitalul propriu

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Capital	30 000	30 000
Rezerve	2 537 682	2 375 095
Cont special de reevaluare	15 765 902	14 759 076
Profitul exercițiului financiar	301 348	1 415 035
Repartizarea profitului	-274 818	-1 273 523
Total	18 360 114	17 305 683

5.2. Rezultatul în funcție de activitățile Băncii Naționale a României, aferent exercițiului financiar 2011, se prezintă astfel:

Tabel 5. Rezultatul exercițiului financiar 2011

	<i>mii lei</i>		
Activitatea	Venituri	Cheltuieli	Rezultat financiar
Politica monetară	86 680	416 300	-329 620
Administrarea activelor și pasivelor în valută	3 803 090	2 790 330	1 012 760
Emisiunea monetară și decontarea plăților	103 659	97 731	5 928
Alte operațiuni	11 894	397 033	-385 139
Subtotal – activitatea operațională	4 005 323	3 701 394	303 929
Reevaluarea activelor și pasivelor la 31.12.2011	-	2 581	-2 581
Total	4 005 323	3 703 975	301 348

Diminuarea profitului înregistrat în 2011 comparativ cu anul precedent a fost însoțită de o serie de modificări intervenite în structura acestuia:

- înregistrarea în anul 2011 a unui profit operațional în valoare de 303 929 mii lei, cu 79 la sută mai mic decât profitul operațional din anul anterior, în sumă de 1 424 338 mii lei;
- reducerea cu 72 la sută a cheltuielilor cu diferențele nefavorabile din reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor în valută aflate în portofoliul Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011 (în sumă de 2 581 mii lei). Deși nu sunt generate de activitatea curentă a băncii centrale, ci de fluctuațiile pieței, diferențele nefavorabile rezultate din reevaluarea activelor și pasivelor în valută se înregistrează în contul de profit și pierdere (similar rezultatelor operaționale) din rațiuni de prudență economică (conform Reglementării BCE/2006/16, cu modificările și completările ulterioare), cu excepția celor aferente *hedging*-ului contra riscului de curs de schimb DST.

5.3. Rezultatul financiar operațional reflectă rezultatele activității Băncii Naționale a României. Astfel, se constată înregistrarea în anul 2011 a unui profit operațional în valoare de 303 929 mii lei, ca urmare a rezultatelor înregistrate de principalele activități, după cum urmează:

Tabel 6. Rezultatul operațional al exercițiilor financiare 2010 și 2011

Activitatea	Rezultat operațional (mii lei)		Variație anuală (%)
	2010	2011	
Politica monetară	-469 956	-329 620	-30
Administrarea activelor și pasivelor în valută	2 198 602	1 012 760	-54
Emisiunea monetară și decontarea plăților	30 217	5 928	-80
Alte operațiuni	-334 525	-385 139	15
Rezultat operațional total	1 424 338	303 929	-79

Tabelul de mai sus evidențiază scăderea profitului operațional în anul 2011 față de anul anterior, în principal ca urmare a reducerii profitului generat de activitatea de administrare a activelor și pasivelor în valută.

5.4. Repartizarea profitului corespunzător exercițiului financiar 2011. Principala destinație a constituit-o viramentul în sumă de 235 022 mii lei, reprezentând cota de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii datorată bugetului de stat. Profitul rămas (66 326 mii lei) a fost repartizat astfel: 60 la sută pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei); 30 la sută pentru sursele proprii de finanțare (19 898 mii lei); 9,99 la sută pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei); 0,01 la sută pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

În concluzie, în anul 2011, acționând în interes public, în scopul reducerii inflației și al consolidării poziției valutare a statului, Banca Națională a României a înregistrat profit, cheltuielile nete cu dobânzile plătite în cadrul operațiunilor de politică monetară fiind compensate integral de rezultatul favorabil al administrării activelor și pasivelor în valută.

**Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României
la 31 decembrie 2011**

(auditate de KPMG)

KPMG Audit SRL
Victoria Business Park
DN1, Soseaua Bucuresti-Ploiesti nr. 69-71
Sector 1

P.O. Box 18-191
Bucharest 013685
Romania

Tel: +40 (21) 201 22 22
+40 (372) 377 800
Fax: +40 (21) 201 22 11
+40 (372) 377 700
www.kpmg.ro

Raportul auditorului independent

Catre Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei

Raport asupra situatiilor financiare

- 1 Am auditat situatiile financiare anexate ale Bancii Nationale a Romaniei ("Banca") care cuprind bilantul contabil la data de 31 decembrie 2011, contul de profit si pierdere pentru exercitiul financiar incheiat la aceasta data si un sumar al politicilor contabile semnificative si alte note explicative, numerotate de la pagina 1 la pagina 38. Situatiile financiare mentionate se refera la:

• Total active:	174.928.617 mii lei
• Activ net / Total capital, fonduri si rezerve:	18.360.114 mii lei
• Rezultatul net al exercitiului financiar:	301.348 mii lei, profit

Responsabilitatea conducerii pentru situatiile financiare

- 2 Conducerea Bancii este responsabila pentru intocmirea si prezentarea fidela a acestor situatii financiare in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare si pentru acel control intern pe care conducerea il considera necesar pentru a permite intocmirea de situatii financiare care sa nu contina denaturari semnificative, datorate fraudei sau erorii.

Responsabilitatea auditorului

- 3 Responsabilitatea noastra este ca, pe baza auditului efectuat, sa exprimam o opinie asupra acestor situatii financiare. Noi am efectuat auditul conform standardelor de audit adoptate de Camera Auditorilor Financiari din Romania. Aceste standarde cer ca noi sa respectam cerintele etice, sa planificam si sa efectuam auditul in vederea obtinerii unei asigurari rezonabile ca situatiile financiare nu cuprind denaturari semnificative.
- 4 Un audit consta in efectuarea de proceduri pentru obtinerea probelor de audit cu privire la sumele si informatiile prezentate in situatiile financiare. Procedurile selectate depind de rationamentul profesional al auditorului, incluzand evaluarea riscurilor de denaturare semnificativa a situatiilor financiare, datorate fraudei sau erorii. In evaluarea acestor riscuri, auditorul ia in considerare controlul intern relevant pentru intocmirea si prezentarea fidela a situatiilor financiare ale Bancii pentru a stabili procedurile de audit relevante in circumstantele date, dar nu si in scopul exprimarii unei opinii asupra eficientei controlului intern al Bancii. Un audit include, de asemenea, evaluarea gradului de adecvare a politicilor contabile folosite si rezonabilitatea estimarilor contabile elaborate de catre conducere, precum si evaluarea prezentarii situatiilor financiare luate in ansamblul lor.

- 5 Consideram ca probele de audit pe care le-am obtinut sunt suficiente si adecvate pentru a constitui baza opiniei noastre de audit.

Opinia

- 6 In opinia noastra, situatiile financiare pentru exercitiul financiar incheiat la 31 decembrie 2011 au fost intocmite, in toate aspectele semnificative, in conformitate cu Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare, si cu politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Alte aspecte

- 7 Acest raport al auditorului independent este adresat exclusiv Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei in ansamblu. Auditul nostru a fost efectuat pentru a putea raporta Consiliului de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei acele aspecte pe care trebuie sa le raportam intr-un raport de audit financiar, si nu in alte scopuri. In masura permisa de lege, nu acceptam si nu ne asumam responsabilitatea decat fata de Consiliul de Administratie al Bancii Nationale a Romaniei in ansamblu, pentru auditul nostru, pentru raportul asupra situatiilor financiare sau pentru opinia formata.
- 8 Situatiile financiare anexate nu sunt menite sa prezinte pozitia financiara, rezultatul operatiunilor si un set complet de note la situatiile financiare in conformitate cu reglementari si principii contabile acceptate in tari si jurisdicii altele decat Romania. De aceea, situatiile financiare anexate nu sunt intocmite pentru uzul persoanelor care nu cunosc reglementarile contabile si legale din Romania inclusiv Normele privind organizarea si conducerea contabilitatii Bancii Nationale a Romaniei Nr. 1/2007, cu modificarile si completarile ulterioare si politicile contabile descrise in notele la situatiile financiare.

Pentru si in numele KPMG Audit SRL:

Toader

Toader Serban-Cristian
Senior Partner

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 1502/2003

Bucuresti, Romania
24 mai 2012

KPMG Audit SRL

KPMG Audit SRL

inregistrat la Camera Auditorilor Financiari
din Romania cu numarul 9/2001

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2011

		<i>mii lei</i>	
	Nota	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Disponibilități bănești și alte valori		23 625	27 224
Metale și pietre prețioase,		228 513	205 950
<i>din care:</i>			
Aur la alte standarde		179 446	155 442
Alte metale și pietre prețioase		49 067	50 508
Active externe,		165 015 250	158 736 211
<i>din care:</i>			
Disponibil în DST la FMI	4	1 970 146	3 403 682
Aur monetar	5	17 502 536	15 050 893
Depozite la vedere	6	8 025 806	8 881 464
Depozite la termen	7	15 204 761	31 208 789
Plasamente în valută	8	1 454 813	705 705
Valori mobiliare denuminate în valută	9	114 522 314	92 784 908
Împrumuturi în valută	10	806 441	1 437 218
Participații externe,	11	5 415 179	5 263 552
<i>din care: participații la FMI</i>		<i>5 281 533</i>	<i>5 133 265</i>
Alte active externe TARGET2		113 254	-
Credite acordate instituțiilor de credit,	12	6 710 960	3 269 783
<i>din care:</i>			
Credite acordate instituțiilor de credit		6 722 760	3 281 583
Credite în litigiu		13 209	13 209
Provizion specific de risc de credit-principal		(25 009)	(25 009)
Alte active		1 541 542	1 546 476
Credite acordate salariaților		130	182
Imobilizări	13	1 503 267	1 516 847
Stocuri		3 599	3 582
Titluri de participare	14	2 319	2 318
Decontări cu bugetul statului		116	126
Conturi de regularizare		30 424	22 074
Alte active		56 497	61 774
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	15	(54 810)	(60 427)
Dobânzi de încasat		1 408 727	558 345
Dobânzi de încasat	16	1 414 795	564 413
Provizioane de risc de credit-dobândă	17	(6 068)	(6 068)
TOTAL ACTIVE		174 928 617	164 343 989

Notele prezentate în paginile 207-238 fac parte integrantă din situațiile financiare.

BILANȚUL CONTABIL LA 31 DECEMBRIE 2011

		<i>mii lei</i>	
	Nota	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Numerar în circulație	18	34 249 563	29 964 076
Pasive externe,		54 795 719	49 302 822
<i>din care:</i>			
Obligații față de instituții financiare internaționale,		49 512 038	44 296 524
<i>din care: împrumuturi FMI</i>	19	49 486 582	44 265 588
Depozite atrase la vedere		228 674	91 122
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare	20	6 392	8 291
Alocații în DST de la FMI	21	5 048 615	4 906 885
Disponibilități ale instituțiilor de credit la BNR,		53 704 074	54 596 138
<i>din care:</i>			
Conturi curente ale instituțiilor de credit		27 339 419	25 166 446
Disponibilități în regim special		163 084	3 498
Depozite ale instituțiilor de credit		-	300 000
Rezerve obligatorii în valută		26 086 165	29 122 593
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment		2 152	3 601
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit			
TARGET2		113 254	-
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	22	13 564 299	12 795 311
Alte pasive		46 795	183 003
Împrumuturi, datorii asimilate și alte disponibilități atrase		-	30
Creditori		13 747	10 560
Personal și conturi asimilate		1 856	1 419
Decontări cu bugetul statului	23	16 161	158 269
Conturi de regularizare		13 220	5 429
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului	24	-	5 485
Alte pasive		1 811	1 811
Dobânzi de plătit	25	208 053	196 956
Capital, fonduri și rezerve,		18 360 114	17 305 683
<i>din care:</i>			
Capital		30 000	30 000
Rezerve	27	2 537 682	2 375 095
Cont special de reevaluări	28	15 765 902	14 759 076
Profitul exercițiului financiar		301 348	1 415 035
Repartizarea profitului exercițiului financiar		(274 818)	(1 273 523)
TOTAL PASIVE		174 928 617	164 343 989

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 24 mai 2012 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

**CONTUL DE PROFIT ȘI PIERDERE
PENTRU ANUL ÎNCHEIAT LA 31 DECEMBRIE 2011**

		<i>mii lei</i>	
	Nota	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Venituri din dobânzi	29	2 385 874	1 404 801
Cheltuieli cu dobânzi	30	(3 017 131)	(2 166 892)
Rezultat net din dobânzi		(631 257)	(762 091)
Venituri din taxe și comisioane	31	94 632	136 706
Cheltuieli cu taxe și comisioane	32	(74 655)	(125 502)
Rezultat net din taxe și comisioane		19 977	11 204
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	33	1 256 168	2 047 401
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	34	105 084	511 204
Pierderi nete realizate din operațiuni cu metale prețioase	35	(319)	(320)
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	36	(2 581)	(9 303)
Rezultat net al operațiunilor financiare		1 358 352	2 548 982
Cheltuieli cu emisiunea monetară	37	(71 487)	(45 865)
Venituri/Cheltuieli din provizioane		5 616	(4 238)
Pierderi din creanțe nerecuperabile neacoperite cu provizioane		-	(108)
Alte cheltuieli din operațiuni specifice		(9 483)	(4 587)
Alte venituri din operațiuni specifice		12 566	6 152
Rezultat net al operațiunilor specifice		(62 788)	(48 646)
Alte venituri		11 884	15 844
Cheltuieli cu personalul		(220 702)	(202 889)
Cheltuieli administrative		(38 581)	(43 928)
Cheltuieli cu amortizarea activelor fixe-corporale și necorporale		(47 459)	(34 875)
Alte cheltuieli generale		(88 078)	(68 566)
PROFIT net aferent exercițiului financiar		301 348	1 415 035

Situațiile financiare au fost aprobate de Consiliul de administrație în data de 24 mai 2012 și semnate în numele acestuia de:

Guvernator

Dl. Mugur Isărescu

NOTE LA SITUAȚIILE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 2011

1. Informații generale

Banca Națională a României („Banca” sau „BNR”) a fost înființată în anul 1880 ca bancă centrală a României. Sediul social este situat în strada Lipscani nr. 25, București, România. Banca este condusă de un Consiliu de administrație format din: Mugur Isărescu – președinte, Florin Georgescu – vicepreședinte, Bogdan Olteanu – membru, Cristian Popa – membru, Marin Dinu – membru, Nicolae Dănilă – membru, Virgiliu Stoenescu – membru, Agnes Nagy – membru și Napoleon Pop – membru. Conducerea executivă este exercitată de către Mugur Isărescu – guvernator, Florin Georgescu – prim-viceguvernator, Bogdan Olteanu – viceguvernator și Cristian Popa – viceguvernator. Membrii Consiliului de Administrație sunt numiți de Parlament pe o perioadă de 5 ani. Capitalul Băncii este 100 la sută deținut de către Statul Român. Numărul efectiv de salariați la data de 31 decembrie 2011 este de 1 861 persoane (31 decembrie 2010: 1 798 persoane).

Operațiunile Băncii în decursul anului 2011 au fost reglementate de Legea nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României („Legea nr. 312/2004”), intrată în vigoare la data de 31 iulie 2004, cu excepția prevederilor privind raportarea financiară care au intrat în vigoare din data de 1 ianuarie 2005. Scopul acestei legi este armonizarea Statutului Băncii cu legislația Uniunii Europene și, în particular, cu prevederile privind independența Băncii Centrale din cadrul Tratatului Comunității Europene.

În conformitate cu legislația în vigoare, obiectivul fundamental al Băncii este asigurarea și menținerea stabilității prețurilor. În plus, Banca are dreptul exclusiv de a emite monedă, precum și sarcina de a reglementa și supraveghea sistemul bancar din România.

2. Metode și politici contabile semnificative

a) Întocmirea și prezentarea situațiilor financiare

Situațiile financiare ale Băncii Naționale a României sunt întocmite conform principiilor și regulilor contabile prevăzute de standardele internaționale de contabilitate, aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană și cuprind: bilanțul, contul de profit și pierdere și notele explicative.

Situațiile financiare pentru exercițiul financiar 2011 au fost întocmite în conformitate cu Normele privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României, cu modificările și completările ulterioare (nr. 1/2007, nr. 1/2008, nr. 3/2008, nr. 1/2010, nr. 2/2010 și nr. 4/2011). Aceste norme au fost întocmite pentru actualizarea Normei nr. 2/2005 privind organizarea și conducerea contabilității Băncii Naționale a României – dezvoltate pe baza Orientării („Orientarea 2003/131/CE”) Băncii Centrale Europene din data de 5 decembrie 2002 privind

cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2002/10¹) – cu prevederile Orientării („Orientarea 2006/887/CE”) Băncii Centrale Europene din data de 10 noiembrie 2006 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2006/16²), cu prevederile Deciziei („Decizia 2009/98/CE”) Băncii Centrale Europene din 11 decembrie 2008 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2008/21³), cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 29 decembrie 2009 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2009/28⁴) și cu prevederile Deciziei Băncii Centrale Europene din 11 noiembrie 2010 de modificare a Orientării BCE/2006/16 privind cadrul legal pentru contabilitatea și raportarea financiară în Sistemul European al Băncilor Centrale (BCE/2010/20⁵).

Astfel, Norma nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, stabilește principiile și regulile contabile de bază, forma și conținutul situațiilor financiare anuale, având ca scop general încadrarea în prevederile standardelor internaționale de contabilitate aplicabile băncilor centrale, recunoscute de Banca Centrală Europeană.

Politicile contabile au fost aplicate în mod consecvent de către Bancă pentru exercițiile financiare 2011 și 2010.

b) Bazele întocmirii

Situațiile financiare sunt întocmite ținând cont de principiul continuității activității și sunt prezentate în lei, rotunjite la cea mai apropiată valoare exprimată în mii lei.

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite (contabilitate de angajamente).

c) Distribuția veniturilor nete ale Băncii către stat

Banca este scutită de la plata impozitului pe profit, dar, conform Legii nr. 312/2004, virează lunar la bugetul statului o cotă de 80 la sută din veniturile nete rămase după acoperirea cheltuielilor exercițiului financiar, exclusiv cheltuielile cu alte provizioane decât cele de risc de credit, și a pierderilor exercițiilor precedente rămase neacoperite din alte surse.

Pe parcursul anului 2011, pe baza veniturilor nete înregistrate, Banca a virat lunar la bugetul de stat începând cu luna septembrie cota aferentă de 80 la sută din acestea. Regularizările aferente exercițiului financiar 2011 sunt efectuate până la

¹ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 58, 03.03.2003, p. 1.

² Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 11.12.2006, p. 1.

³ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 36, 05.02.2009, p. 1.

⁴ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 348, 29.12.2009, p. 75.

⁵ Jurnalul Oficial al Uniunii Europene L 35, 9.02.2011, p. 1.

termenul de depunere a bilanțului contabil anual, conform legii, în baza unei declarații speciale rectificative (în anul 2010 cota de 80 la sută din veniturile nete a fost plătită la bugetul statului lunar).

d) Principii contabile semnificative

Prevalența economicului asupra juridicului: tranzacțiile sunt înregistrate și prezentate în concordanță cu substanța și realitatea lor economică și nu doar cu forma juridică.

Prudența: evaluarea activelor și pasivelor, precum și recunoașterea veniturilor și cheltuielilor sunt realizate în mod prudent. Exercițarea prudenței nu permite subevaluarea deliberată a activelor/veniturilor sau supraevaluarea deliberată a datoriilor/cheltuielilor.

Evenimentele ulterioare datei bilanțului: activele și pasivele sunt ajustate pentru evenimentele ce au loc între data bilanțului anual și data la care situațiile financiare sunt adoptate de Consiliul de Administrație, dacă aceste evenimente afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului. În cazul în care evenimentele ulterioare datei bilanțului nu afectează situația activelor și pasivelor la data bilanțului, dar sunt importante deoarece omiterea lor din prezentare ar afecta capacitatea utilizatorilor situațiilor financiare de a efectua evaluări corecte și de a lua decizii, activele și pasivele aferente nu sunt ajustate, realizându-se doar o descriere a evenimentelor.

Pragul de semnificație: devierile de la regulile contabile, inclusiv cele ce afectează calculul contului de profit și pierdere, vor fi permise doar dacă acestea pot fi considerate în mod rezonabil ca fiind ne semnificative pentru contextul de ansamblu și pentru prezentarea situațiilor financiare ale Băncii.

Contabilitatea de angajamente: veniturile și cheltuielile sunt recunoscute în perioada contabilă în care apar și nu în perioada în care sunt efectiv încasate sau plătite.

e) Folosirea estimărilor

Întocmirea situațiilor financiare în conformitate cu prevederile Normei nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, impune conducerii să facă unele estimări și presupuneri care influențează valorile raportate ale activului și pasivului, precum și ale veniturilor și cheltuielilor aferente perioadei de raportare. Rezultatele efective pot fi diferite față de aceste estimări. Estimările sunt revizuite periodic și, dacă sunt necesare ajustări, acestea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere în perioada în care ele devin cunoscute. Deși aceste estimări individuale prezintă un oarecare grad de incertitudine, efectul cumulat al acestuia asupra situațiilor financiare este considerat ca ne semnificativ.

f) Recunoașterea activelor și pasivelor

Activele/pasivele financiare sau de altă natură sunt recunoscute în bilanț dacă:

- este probabil ca un beneficiu economic viitor asociat cu activul/pasivul respectiv va intra/ieși în/din patrimoniul Băncii;

- toate riscurile și avantajele asociate cu activul/pasivul respectiv au fost transferate efectiv Băncii; și
- valoarea activului/pasivului poate fi măsurată în mod credibil.

Activele și pasivele financiare sunt recunoscute inițial la valoarea de achiziție, după cum este prezentat în continuare.

g) Poziția valutară

Poziția valutară (deținerea valutară) reprezintă soldul net într-o anumită valută, respectiv diferența dintre total creanțe (activul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura activelor) și total angajamente (pasivul bilanțului și conturi în afara bilanțului de natura pasivelor) în valuta respectivă, cu unele excepții. Aurul la standard internațional este considerat ca și valută, determinându-se poziția aurului.

Începând cu 31 decembrie 2010, Banca a aplicat Norma nr. 2/2010 pentru modificarea și completarea Normei Băncii Naționale a României nr. 1/2007 privind organizarea și conducerea contabilității BNR, cu modificările și completările ulterioare, aplicabilă începând cu situațiile financiare anuale aferente exercițiului financiar 2010, care include următoarele prevederi:

- valuta DST este considerată ca fiind o valută separată; tranzacțiile care implică o schimbare a poziției nete a DST vor fi tranzacții denominate în DST sau tranzacții care respectă structura coșului valutar DST;
- este permisă desemnarea pentru *hedging* economic DST a deținerilor valutare nete ale valutilor componente ale coșului DST, măsurate la costul mediu anterior reevaluării de sfârșit de an;
- la sfârșitul anului poziția valutară netă a DST va include: poziția valutară a DST și deținerile nete ale valutilor individuale ale coșului DST. Împreună, acestea vor fi tratate ca o singură deținere valutară netă;
- la data de închidere a perioadei financiare, Banca poate efectua operațiunea de acoperire a riscurilor („*hedging* economic”) asupra poziției nete a DST, care presupune înregistrarea rezultatului reevaluării poziției valutare a DST după cumulara acestuia cu rezultatele reevaluării coșului de valute componente desemnate conform structurii coșului valutar DST.

Elementele care nu sunt incluse în poziția valutară sunt următoarele: sumele denominate în valută înregistrate în conturile Casa în valută, Valută în tranzit, Furnizori, Debitori, Operațiuni în curs de clarificare și Cheltuieli în avans.

h) Metoda costului mediu

Metoda costului mediu se aplică pentru următoarele elemente:

- poziția valutară, inclusiv DST;
- poziția aurului la standarde internaționale;
- portofoliul de titluri denominate în valută – pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu al poziției valutare se determină zilnic și este un curs de schimb exprimat sub forma cotației indirecte (lei/1 unitate valutară). În cazul poziției valutare lungi, achizițiile nete de valută din cursul zilei, exprimate la costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă, sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu al poziției valutare. Vânzările nete de valută din cursul zilei nu modifică costul mediu al poziției valutare. În cazul poziției aurului, se aplică aceeași metodă.

Costul mediu al deținerii de titluri în valută se calculează pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) și se obține prin raportarea valorii de tranzacție a deținerii totale la valoarea nominală a deținerii. Achizițiile de titluri din cursul zilei sunt adăugate la deținerea din ziua anterioară pentru a obține un nou cost mediu pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu).

Costul mediu net al deținerii de titluri în valută se obține prin raportarea la valoarea nominală pentru fiecare ISIN/CUSIP (serie titlu) a deținerii la cost mediu ajustate cu amortizarea cumulată a primei/discountului. Prima/discountul rezultat(ă) la achizițiile de titluri sunt amortizate pe durata rămasă de viață a titlului, utilizând metoda lineară. Excepție sunt titlurile cu discount care, la momentul achiziției, au o perioadă rămasă până la scadență mai mare de un an: acestea sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate.

Câștigurile/pierderile realizate din tranzacțiile valutare, tranzacțiile cu aur/argint la standarde internaționale și tranzacțiile cu titluri în valută sunt determinate pe baza costului mediu aferent deținerii respective (vezi Nota 2i și Nota 2j).

La sfârșitul exercițiului financiar, conform procedurii de reevaluare (vezi Nota 2p), costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută – în cazul în care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare la 31 decembrie pentru respectiva poziție valutară sau deținere de ISIN/CUSIP (serie titlu) – devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor.

i) Tranzacții valutare

Operațiunile exprimate în monedă străină sunt înregistrate în lei la cursul oficial de schimb de la data tranzacției. Activele și pasivele monetare exprimate în monedă străină la data bilanțului sunt transformate în lei la cursul de schimb de la acea dată.

Cumpărările și vânzările la termen/la vedere în cazul operațiunilor *swap* valută/RON sunt recunoscute în conturile din afara bilanțului de la data tranzacției până la data decontării (la rata la vedere a tranzacției), respectiv în conturile din bilanț la data decontării. Diferența dintre rata la vedere și rata la termen este înregistrată ca dobândă de plătit sau dobândă de încasat. Poziția valutară este afectată de către dobânda de plătit/încasat în valută.

Conform metodei costului mediu pentru poziția valutară lungă, orice vânzare de valută (ieșire din poziția valutară) generează câștig/pierdere determinat(ă) astfel:

- dacă în cursul zilei achizițiile depășesc vânzările, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin multiplicarea vânzărilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
- dacă în cursul zilei vânzările depășesc achizițiile, câștigul/pierdere realizat(ă) din vânzările totale ale zilei se determină prin însumarea următoarelor:
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de achizițiile zilei curente, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării achizițiilor totale ale zilei cu diferența între prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al achizițiilor din ziua respectivă;
 - câștigul/pierdere din vânzările acoperite de deținerile de valută din ziua anterioară, determinat(ă) ca rezultat al multiplicării vânzărilor nete ale zilei cu diferența dintre prețul mediu al vânzărilor din ziua respectivă și costul mediu al poziției valutare din ziua precedentă.

În cazul unei poziții valutare scurte pentru o valută sau pentru aur, se aplică metoda inversă celei descrise anterior. Astfel, costul mediu al poziției scurte este afectat de ieșirile nete, în timp ce intrările nete reduc poziția la costul mediu existent și generează câștiguri sau pierderi realizate.

j) Titluri denumite în valută

Primele/discounturile din achiziția de titluri sunt amortizate pe durata de viață rămasă a titlurilor conform metodei lineare, amortizarea/eșalonarea înregistrându-se zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente. Eșalonarea discountului/amortizarea primei este asimilată veniturilor/cheltuielilor din dobânzi. Creanțele de încasat aferente titlurilor se înregistrează zilnic în conturi conform principiilor contabilității de angajamente, fiind exprimate în lei la cursul BNR al zilei.

Titlurile cu discount, care au la momentul achiziției o perioadă rămasă până la scadență mai mare de un an, sunt contabilizate prin metoda ratei interne de rentabilitate. Titlurile pe termen scurt – tranzacționate pe piețe unde există mai puțin de trei formatori de piață – sunt contabilizate la cost. Titlurile clasificate ca deținute până la scadență nu sunt reevaluate la piață, fiind evaluate la cost amortizat supus deprecierii.

Câștigul/pierdere din vânzarea de titluri se determină ca diferență între prețul de vânzare și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută. Componentele câștigului/pierderii din vânzarea de titluri se evidențiază astfel:

- efectul prețului de piață determinat ca diferență dintre prețul de vânzare și costul mediu net al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere la data decontării;
- efectul ratei dobânzii determinat ca diferență dintre costul mediu net și costul mediu al deținerii de titluri aplicată la valoarea nominală vândută – înregistrat în contul de profit și pierdere prin procedura de amortizare/eșalonare zilnică a primelor/discounturilor aferente titlurilor în valută.

Câștigul/pierdere din reevaluarea la prețul pieței se determină ca diferență între prețul de piață și costul mediu net.

k) Credite acordate instituțiilor de credit și altor entități

Creditele sunt prezentate în bilanț la valoarea principalului, mai puțin provizionul pentru deprecierea valorii creditelor, necesar pentru a reflecta valoarea recuperabilă a acestor active. Totodată la acest post bilanțier sunt incluse și creditele acordate instituțiilor de credit ca urmare a transferurilor de titluri însoțite de un angajament de răscumpărare.

l) Titluri de participare

Titlurile de participare, inclusiv titlurile de participare în societățile în care Banca exercită influență semnificativă, sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

m) Imobilizări corporale și necorporale

Imobilizările corporale și necorporale sunt prezentate în situațiile financiare la cost sau cost reevaluat minus amortizarea cumulată.

Cheltuielile generate de construcția de imobilizări sunt capitalizate și amortizate odată cu darea în folosință a activelor.

Cheltuielile generate de înlocuirea unei componente a elementelor de imobilizări corporale, incluzând cheltuielile cu modernizarea, sunt capitalizate. Alte cheltuieli cu reparațiile și întreținerea sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, la momentul efectuării lor, având statut de cheltuieli de exploatare.

Amortizarea a fost calculată prin metoda lineară pe perioada duratei de viață estimate pentru fiecare element din categoria imobilizărilor corporale. Amortizarea este recunoscută ca o reducere a valorii activelor. Terenurile nu sunt supuse amortizării. Duratele legale de viață pe categorii sunt următoarele:

Clădiri	20-60 ani
Echipament	5-20 ani
Mijloace de transport	5 ani
Echipament informatic	3 ani

n) Ajustări pentru deprecierea valorii activelor

În cadrul politicii monetare și de curs de schimb, Banca poate acorda credite instituțiilor de credit. Banca constituie provizioane de risc de credit conform normelor proprii aprobate de către Consiliul de administrație al Băncii, cu avizul consultativ al Ministerului Finanțelor Publice.

Ajustările pentru deprecierea valorii creditelor sunt recunoscute drept cheltuieli specifice în contul de profit și pierdere și deduse din total credite și dobânzi de încasat.

Când creditul se consideră nerecuperabil și toate măsurile legale pentru recuperarea acestuia au fost luate, acesta este trecut pe pierderi și înregistrat în contul de profit și pierdere.

Ajustările pentru deprecierea valorii activelor constituite de Bancă – altele decât cele pentru risc de credit – se suportă din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete. Activele financiare sunt analizate pentru a determina dacă există vreun indiciu obiectiv potrivit căruia un activ poate fi depreciat. Dacă orice astfel de indiciu există, Banca estimează valoarea recuperabilă a activului. O pierdere din depreciere este recunoscută când valoarea contabilă a activului depășește valoarea sa recuperabilă.

Provizioanele pentru deprecierea valorii imobilizărilor sunt anulate parțial/total în situația în care a avut loc o modificare în estimările anterioare folosite pentru determinarea valorii recuperabile a activelor. Un provizion pentru deprecierea activelor este anulat parțial/total numai în măsura în care noua valoare contabilă a imobilizărilor nu depășește valoarea contabilă netă care ar fi fost determinată dacă pierderea din depreciere nu ar fi fost recunoscută în anii anteriori.

o) Numerar în circulație

Banca elaborează programul de emisiune a bancnotelor și monedelor, asigură tipărirea, distribuirea și administrarea rezervei de numerar, astfel încât să se asigure necesarul de numerar în strictă concordanță cu nevoile reale ale circulației bănești.

Numerarul în circulație se înregistrează la valoarea nominală a bancnotelor și monedelor produse/primate de la Imprimeria BNR, Monetăria Statului și alți furnizori externi, mai puțin valoarea bancnotelor și monedelor distruse și a celor asimilate cu acestea (bancnotele și monedele retrase din circulație, nepreschimbate la termenul stabilit), valoarea bancnotelor și monedelor trecute la colecție și a celor vândute ca produse numismatice, valoarea bancnotelor și a monedelor din fondul de rezervă existent în Tezaurul central și la sucursalele județene ale Băncii, precum și cele aflate în expediție între acestea.

p) Reevaluarea

Reevaluarea pozițiilor valutare lungi și scurte se înregistrează lunar în contul special de reevaluare din bilanț, ca diferență între cursul de reevaluare (cursul de schimb oficial stabilit în ultima zi lucrătoare a lunii) și costul mediu al poziției valutare. Activele (participația la FMI) și pasivele (alocațiile și depozitul de la FMI) denumite în DST se reevaluează de asemenea la cursurile comunicate de Fondul Monetar Internațional valabile la datele de 30 aprilie, respectiv 31 decembrie.

Reevaluarea la valoarea de piață se efectuează lunar pentru deținerile de aur/argint la standarde internaționale și titlurile denumite în valută, cu excepțiile menționate mai jos; diferențele din reevaluarea la valoarea de piață se înregistrează în conturile de ajustare din bilanț. Reevaluarea aurului se efectuează pe baza prețului în lei pe unitatea de aur, rezultat prin aplicarea cotației fixing de pe piața metalelor prețioase

de la Londra și a cursului de reevaluare lei/USD. Reevaluarea titlurilor denumite în valută se efectuează prin compararea prețului de piață (preț mediu de piață) la finalul ultimei zile lucrătoare din lună cu costul mediu net al deținerii de titluri.

Nu sunt permise compensări între diferențele nefavorabile din reevaluare aferente oricărei dețineri de titluri, valută sau aur și diferențele favorabile din reevaluare aferente altor dețineri de titluri, valută sau aur.

La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluarea activelor și pasivelor sunt înregistrate în contul de profit și pierdere, fără posibilitatea de anulare ulterioară prin diferențele favorabile din reevaluare ale exercițiilor financiare viitoare. Ulterior, costul mediu al poziției valutare, respectiv costul mediu net al titlurilor în valută pentru care s-au înregistrat pe cheltuială diferențe nefavorabile din reevaluare, devine egal cu cursul de reevaluare, respectiv prețul de piață al titlurilor. Diferențele favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută la sfârșitul exercițiului financiar sunt înregistrate în contul special de reevaluare.

La final de an, diferențele din reevaluare aferente DST sunt compensate cu diferențele din reevaluare aferente deținerilor valutare desemnate pentru operațiunea de *hedging* contra riscului cursului de schimb DST (vezi Nota 2g), iar diferențele nete nefavorabile rezultate din compensare sunt înregistrate pe cheltuială.

q) Pensile și beneficiile angajaților

Banca, în desfășurarea normală a activității, execută plăți către fondurile de stat românești pentru angajații săi din România, pentru pensii, asigurări de sănătate și șomaj. În cursul anului 2011, precum și în anii anteriori, toți angajații Băncii au fost incluși în sistemul de pensii de stat. De asemenea, conform legislației în vigoare, începând din anul 2007, angajații eligibili ai Băncii au fost incluși și în sistemul de pensii private (obligatorii și facultative).

În baza Contractului colectiv de muncă în vigoare, Banca plătește la pensionare angajaților săi o indemnizație de pensionare care este calculată în funcție de salariul la data pensionării. Contractul colectiv de muncă este în fiecare an aprobat de către Consiliul de administrație. Banca recunoaște datoria aferentă indemnizațiilor de pensionare la data la care acestea sunt datorate salariaților Băncii.

r) Recunoașterea veniturilor și cheltuielilor

Veniturile și cheltuielile sunt recunoscute conform principiului contabilității de angajamente. Pierderile sau câștigurile realizate din vânzarea de valută, aur sau titluri sunt înregistrate în Contul de profit și pierdere. Aceste câștiguri/pierderi realizate sunt calculate prin diferență față de costul mediu al activului respectiv.

Diferențele favorabile din reevaluare nu sunt recunoscute ca venituri, ci sunt transferate direct într-un cont special de reevaluare.

La sfârșitul exercițiului financiar, diferențele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate în Contul de profit și pierdere dacă sunt mai mari decât diferențele

favorabile din reevaluare înregistrate anterior în contul special de reevaluare aferent. Nu se realizează compensare între diferențele din reevaluare pentru diferitele dețineri de titluri, valută și aur, cu excepția operațiunii de *hedging* DST(vezi Nota 2g și 2p).

Comisioanele aferente Aranjamentului *stand-by* încheiat în anul 2009 între România și Fondul Monetar Internațional sunt trecute pe cheltuieli/venituri la momentul plății/încasării lor, cu excepția comisionului anual de angajament care este rambursat de FMI la tragerea fiecărei tranșe în cursul anului aferent; acesta se trece pe cheltuielă/venit în mod eşalonat pe măsura tragerii fiecărei tranșe de împrumut din anul aferent.

s) Capitalul social și rezervele statutare

Capitalul este deținut în întregime de stat și nu este divizat în acțiuni. La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 capitalul Băncii era de 30 000 mii lei.

Rezervele statutare au fost constituite la data de 1 ianuarie 2005 în conformitate cu Legea nr. 312/2004 prin preluarea sumelor rămase în fondul de rezervă. Ulterior, au fost utilizate integral pentru acoperirea pierderii reportate. La 31 decembrie 2011, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 60 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2011.

Pe parcursul anului 2010, rezervele statutare au fost majorate începând cu luna iulie conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar. La 31 decembrie 2010, rezervele statutare au fost majorate prin repartizarea unui procent de 50 la sută din profitul rămas după virarea la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente anului 2010.

t) Repartizarea profitului

Profitul rămas al anului 2011, respectiv 2010, se repartizează conform Legii nr. 312/2004 privind Statutul Băncii Naționale a României (vezi Nota 40).

3. Politici de gestionare a riscului

Principalele riscuri asociate cu activitățile Băncii sunt de natură financiară și operațională, rezultând din responsabilitatea Băncii de a asigura și menține stabilitatea prețurilor. Principalele categorii de riscuri financiare la care Banca este expusă se referă la riscul de credit, riscul de lichiditate și riscul de piață. Riscul de piață include riscul de dobândă și riscul valutar.

a) Riscul de credit

Banca este expusă riscului de credit ca rezultat al activităților de tranzacționare, acordare de credite și efectuare de investiții.

Riscul de credit asociat cu activitățile de tranzacționare și de investiții este gestionat prin intermediul procedurilor de administrare a riscului de piață. Acest risc este controlat atât prin selectarea unor parteneri cu cele mai bune *rating*-uri de credit, prin monitorizarea activităților și *rating*-urilor acestora, cât și prin utilizarea metodei limitelor de expunere.

Banca este expusă riscului de credit, în principal ca rezultat al activității de acordare de credite pe termen scurt în lei către instituțiile de credit interne. Valoarea care reprezintă expunerea la acest risc de credit este dată de valoarea contabilă a creditelor acordate de către Bancă, recunoscută în bilanțul contabil. Creditele pe termen scurt în lei acordate băncilor sunt în mod normal garantate cu titluri de stat emise de Guvernul României sau cu depozite la termen. Totuși, Banca poate, în cazuri extreme, să acorde credite negarantate instituțiilor de credit cu scopul de a preveni crizele sistemice.

Expunerea maximă la riscul de credit, reprezentând pierderea maximă contabilă care ar trebui recunoscută la data întocmirii bilanțului în situația în care împrumutații nu își pot îndeplini obligațiile contractuale, iar valoarea justă a oricăror garanții este zero, este în sumă de 6 711 090 mii lei (31 decembrie 2010: 3 269 965 mii lei). Menționăm că, la data aprobării prezentelor situații financiare, creditele acordate instituțiilor de credit aflate în sold la 31 decembrie 2011 în sumă de 6 710 960 mii lei au fost rambursate integral de contrapartide (31 decembrie 2010: 3 269 783 mii lei).

b) Riscul de lichiditate

Banca este împrumutătorul de ultimă instanță al instituțiilor de credit din România. Obiectivul principal al operațiunilor derulate zilnic este asigurarea existenței unei lichidități corespunzătoare pe piața internă.

Banca gestionează în același timp și rezerva valutară externă, prin planificare și diversificare, pentru a asigura îndeplinirea la timp a obligațiilor valutare.

c) Riscul de dobândă

Banca se confruntă cu riscul de dobândă, în principal datorită expunerii la fluctuațiile nefavorabile ale ratei dobânzii pe piață, în măsura în care activele și pasivele purtătoare de dobânzi devin scadente, valoarea de piață a activelor/pasivelor este influențată de fluctuația ratei dobânzii sau rata dobânzii se modifică în perioade diferite sau în procente diferite.

Pentru creanțele și datoriile financiare în lei, Banca urmărește ratele curente de dobândă de pe piață. Obținerea unei marje pozitive nu este întotdeauna posibilă datorită faptului că nivelurile acestor active și pasive sunt dictate de obiectivele politicii monetare.

Totuși, Banca monitorizează în mod constant costurile implementării acestei politici față de beneficiile previzionate.

Pentru controlul riscului de dobândă, banca ajustează durata medie a activelor în funcție de obiectivele de siguranță și rentabilitate asumate. Pentru datoriile financiare în valută, sunt utilizate în diferite proporții instrumente cu dobândă fixă și variabilă în vederea limitării expunerii la riscul de dobândă.

d) Riscul valutar

Banca este expusă riscului valutar prin tranzacțiile de schimb valutar.

Principalele active nete deținute de Bancă sunt exprimate în EUR și USD. De asemenea, principalele pasive nete sunt exprimate în DST. Datorită volatilității cursului de schimb și a piețelor financiare, există un risc de pierdere/creștere de valoare în ceea ce privește activele/pasivele monetare denumite în valută. Pozițiile de schimb valutar deschise reprezintă o sursă a riscului valutar.

Pentru a evita pierderile care pot fi generate de fluctuațiile nefavorabile ale cursului de schimb, dar în limita obiectivelor sale de administrare a rezervelor internaționale, Banca implementează în prezent o politică de diversificare a portofoliului, cu scopul de a obține o distribuție echilibrată pe valute. De asemenea, Banca a realizat la 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 operațiunea de *hedging* pentru protejare împotriva riscului de curs de schimb DST (vezi Nota 2g).

Activele și pasivele denumite în EUR, USD și alte valute la data bilanțului sunt prezentate în Nota 38.

Cursurile de reevaluare ale principalelor monede străine la final de an au fost:

Valuta	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010	% creștere (descreștere)
Euro (EUR)	1: RON 4,3197	1: RON 4,2848	0,8%
Dolar SUA (USD)	1: RON 3,3393	1: RON 3,2045	4,2%
Drepturi speciale de trageri (DST)	1: RON 5,1256	1: RON 4,9554	3,4%

4. Disponibil în DST la FMI

Fiecare stat membru al FMI are un cont curent în DST la Fondul Monetar Internațional (FMI) utilizat pentru derularea acordurilor de împrumut și a altor operațiuni aferente între statele membre și FMI. Acest cont este purtător de dobândă la același nivel ca și dobânzile la alocațiile FMI în DST.

5. Aur monetar

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Lingouri de aur în formă standard	4 716 503	4 055 846
Monede	2 434 021	2 093 079
Depozite externe	10 352 012	8 901 968
Total	17 502 536	15 050 893

La 31 decembrie 2011, Banca are depozitat la extern aur în valoare de 10 352 012 mii lei (31 decembrie 2010: 8 901 968 mii lei). Prețul de reevaluare a aurului la data de 31 decembrie 2011 a fost de 169,026 lei/g pentru stocul deținut de Bancă, în greutate totală de 103 549,3 kg (la 31 decembrie 2010 prețul a fost de 145,350 lei/g pentru stocul deținut de Bancă în greutate totală de 103 549,3 kg).

6. Depozite la vedere

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Depozite la vedere la instituții internaționale	867 636	8 757 746
Depozite la vedere la bănci centrale	7 150 472	115 739
Depozite la vedere la bănci din străinătate	7 698	7 979
Total	8 025 806	8 881 464

La data de 4 iulie 2011 Banca a implementat sistemul TARGET2 România (sistemul transeuropean de transfer de fonduri cu decontare pe bază brută în timp real). Acest sistem reprezintă un canal sigur, rapid, pentru procesarea interbancară a plăților în euro, atât a celor efectuate în nume propriu de către bănci, cât și a celor efectuate în numele clienților.

La data de 31 decembrie 2011 poziția „depozite la vedere la bănci centrale” cuprinde în principal disponibilul Băncii ca participant direct în TARGET2 în sumă de 5 027 426 mii lei reprezentând 1 163 837 mii EUR (31 decembrie 2010: sold 0), depozitul la vedere constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 2 041 002 mii lei reprezentând 472 487 mii EUR (31 decembrie 2010: 23 491 mii EUR), precum și alte depozite.

La data de 31 decembrie 2011, disponibilul la BRI este în sumă de 867 636 mii lei (31 decembrie 2010: 8 757 746 mii lei), reprezentând contravaloarea a 200 847 mii EUR (31 decembrie 2010: 2 043 902 mii EUR), 6 mii USD (31 decembrie 2010: 6 mii USD) și 5 mii CHF (31 decembrie 2010: 5 mii CHF).

Structura pe valute a celorlalte depozite la vedere se regăsește la Nota 38.

7. Depozite la termen

	mii lei	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Depozite la termen la bănci centrale	8 622 121	8 535 322
Depozite la termen la instituții internaționale	6 582 640	22 673 467
Total	15 204 761	31 208 789

La 31 decembrie 2011, depozitele la termen la bănci centrale includ depozitul constituit la o bancă centrală din Uniunea Europeană în sumă de 8 622 121 mii lei reprezentând 1 996 000 mii EUR (31 decembrie 2010: 8 535 322 mii lei, reprezentând 1 992 000 mii EUR), iar depozitele la termen la instituții internaționale includ depozitul constituit la o instituție financiară din afara Uniunii Europene în sumă de 6 582 640 mii lei reprezentând 1 500 000 mii EUR și 20 000 mii GBP (31 decembrie 2010: 22 673 467 mii lei, reprezentând 3 630 600 mii EUR, 365 000 mii USD și 150 950 000 mii JPY).

8. Plasamente în valută

	mii lei	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Plasamente la Banca Mondială, din care:		
– în depozite la vedere la FED	956	944
– în titluri	1 453 857	704 761
Total	1 454 813	705 705

Conform contractului de administrare de investiții încheiat între Bancă și BIRD în anul 2002, BIRD a devenit consultantul și mandatarul Băncii pentru administrarea unor active externe limitate la 20 la sută din rezerva valutară internațională. La 31 decembrie 2011, plasamentele administrate de BIRD (depozite) sunt în valoare de 956 mii lei reprezentând 286 mii USD (31 decembrie 2010: 944 mii lei – echivalentul a 295 mii USD).

La 31 decembrie 2011, plasamentele Băncii administrate de Banca Mondială în titluri în conformitate cu contractul de administrare de investiții sunt în valoare de 1 453 857 mii lei, echivalentul a 435 378 mii USD (31 decembrie 2010: 704 761 mii lei, echivalentul a 219 929 mii USD). Tratatamentul contabil al acestor investiții a fost cel aferent plasamentelor în valută, respectiv înregistrarea intrărilor și ieșirilor de numerar.

9. Valori mobiliare denuminate în valută

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Titluri cu discount – Trezoreria SUA	-	9 196 305
Titluri cu discount – Trezorerii europene	16 718 706	36 177 954
Titluri cu discount – Instituții de credit și bănci	9 667 916	7 751 419
Titluri cu discount – Organizații financiare internaționale (BRI)	-	8 362 897
Titluri cu discount – Trezoreria Japoniei	4 799 215	-
Titluri cu cupon – Trezoreria SUA	10 366 288	7 881 289
Titluri cu cupon – Trezorerii europene	66 355 705	23 415 044
Titluri cu cupon – Instituții de credit și bănci	674 369	-
Titluri cu cupon – Organizații financiare internaționale – BRI (ITM)	5 940 115	-
Total	114 522 314	92 784 908

La 31 decembrie 2011, portofoliul de titluri include titluri pe termen scurt în valoare de 114 522 314 mii lei (31 decembrie 2010: 92 784 908 mii lei).

Titlurile cu cupon emise de Trezoreriile Europene, instituțiile de credit, bănci și BRI au rată de dobândă fixă. Ratele de dobândă variază între 0,50 la sută și 5,38 la sută pe an pentru titlurile în EUR (2010: între 0,50 la sută și 6,50 la sută pe an), respectiv între 0,88 la sută și 4,25 la sută pe an pentru cele în USD (2010: între 0,50 la sută și 1,75 la sută pe an). La 31 decembrie 2011 și 2010 banca nu deținea titluri cu cupon denuminate în GBP. La data de 31 decembrie 2011 se află în portofoliu titluri cu discount atât în GBP, cât și în JPY.

La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 nu existau titluri clasificate ca deținute până la scadență.

10. Împrumuturi în valută

La data de 31 decembrie 2011, Banca are plasată la FED o sumă de 806 441 mii lei – echivalentul a 241 500 mii USD (31 decembrie 2010: 1 437 218 mii lei – echivalentul a 448 500 mii USD).

11. Participații externe

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Cota de participare a României la FMI	5 281 533	5 133 265
Participarea la capitalul Băncii Reglementelor Internaționale (BRI)	90 687	87 676
Participații la Banca Centrală Europeană	42 959	42 611
Total	5 415 179	5 263 552

Banca a înregistrat la acest post fondurile naționale reprezentând cota de participare la alte instituții financiare internaționale.

În conformitate cu Legea nr. 97/1997, Banca exercită toate drepturile și obligațiile care decurg din faptul că România este stat membru al FMI. Excepții sunt tranșa a III-a și a IV-a aferente împrumutului de la FMI – tranșe împărțite în anul 2010 în mod egal între Bancă și Ministerul Finanțelor Publice – pentru care exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revin fiecărei instituții în parte, conform Legii nr. 72/16.04.2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la București la 5 februarie 2010 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 19 februarie 2010 și pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/22.09.2009 privind ratificarea Aranjamentului *stand-by* dintre România și Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la București la 24 aprilie 2009, și prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum și a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010, cota de participare totală a României la FMI era de 1 030 milioane DST. Banca acționează ca depozitar pentru depozitele FMI legate de participare.

12. Credite acordate instituțiilor de credit

	mii lei	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Credite acordate instituțiilor de credit	6 722 760	3 281 583
Credite în litigiu	13 209	13 209
Provizioane specifice de risc de credit – principal	(25 009)	(25 009)
Total	6 710 960	3 269 783

Creditele acordate instituțiilor de credit la 31 decembrie 2011 se compun din creditele în sumă de 6 710 960 mii lei acordate de Bancă pe baza transferurilor de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit (31 decembrie 2010: 3 269 783 mii lei), respectiv creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat băncii în faliment Credit Bank S.A., conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank (31 decembrie 2010: 11 800 mii lei).

La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010, poziția credite în litigiu include creditul acordat Credit Bank S.A. înainte de intrarea în faliment a băncii.

Provizionul specific de risc de credit, în sold la 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 include provizionul înregistrat de către Bancă pentru creditul în sumă de 11 800 mii lei acordat Credit Bank S.A și creditul acordat aceleași bănci în sumă de 13 209 mii lei.

13. Imobilizări

	mii lei				
	Terenuri și clădiri	Echipamente	Imobilizări în curs	Imobilizări necorporale	Total
<i>Cost sau cost reevaluat</i>					
La 31 decembrie 2010	1 423 381	91 253	36 269	21 731	1 572 634
Intrări	19 569	6 347	8 307	7 120	41 343
Ieșiri	-	(684)	(7 449)	-	(8 133)
La 31 decembrie 2011	1 442 950	96 916	37 127	28 851	1 605 844
<i>Amortizare cumulată</i>					
La 31 decembrie 2010	136	39 002	-	16 649	55 787
Amortizarea în cursul anului	31 187	12 181	-	4 092	47 460
Ieșiri	-	(670)	-	-	(670)
La 31 decembrie 2011	31 323	50 513	-	20 741	102 577
Valoare netă contabilă					
La 31 decembrie 2011	1 411 627	46 403	37 127	8 110	1 503 267
La 31 decembrie 2010	1 423 245	52 251	36 269	5 082	1 516 847

La data de 31 decembrie 2011, categoria „echipamente” include mijloace fixe achiziționate prin contracte de *leasing* financiar aflate în derulare în valoare brută de 6 251 mii lei, respectiv amortizare cumulată de 3 119 mii lei (31 decembrie 2010: valoarea brută a contractelor: 11 797 mii lei, respectiv amortizarea cumulată: 2 214 mii lei). Menționăm că în anul 2011 nu a fost înregistrat niciun nou contract de *leasing* financiar (în anul 2010 a fost înregistrat un contract de *leasing* financiar în valoare de 6 900 mii lei reprezentând echipamente de procesat bancnote).

La data de 31 decembrie 2010, terenurile și clădirile au fost reevaluate de către un evaluator acreditat de ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (IVA 3 – „Evaluarea activelor din sectorul public pentru raportarea financiară”). Estimarea valorii juste s-a realizat prin metode selectate de evaluator, după caz (abordarea prin comparația vânzărilor, abordarea prin capitalizarea venitului, metoda costului de înlocuire net). La data de 31 decembrie 2010, amortizarea cumulată a fost eliminată din valoarea contabilă brută, iar valoarea netă a fost recalculată la valoarea reevaluată. Diferențele favorabile din reevaluare sunt înregistrate la postul bilanțier „Rezerve”; diferențele nefavorabile din reevaluare sunt înregistrate de asemenea la postul bilanțier „Rezerve”, fiind compensate integral cu diferențele favorabile din reevaluarea precedentă – pentru fiecare activ reevaluat. În plus, evaluatorul a revizuit și duratele de viață aferente clădirilor. De asemenea, la data de 31 decembrie 2010, au

fost reevaluate și celelalte imobilizări corporale (mașini, utilaje și instalații specifice, mijloace de transport, mobilier, birotică, calculatoare electronice și echipamente periferice, alte mijloace fixe) de către un evaluator acreditat de ANEVAR în conformitate cu recomandările standardelor internaționale de practică în evaluare (IVA 3 – „Evaluarea activelor din sectorul public pentru raportarea financiară”).

14. Titluri de participare

Titlurile de participare sunt înregistrate la cost conform prevederilor Normei nr. 1/2007, cu modificările și completările ulterioare, prezentele situații financiare nefiind consolidate.

Titlurile de participare, în sumă de 2 319 mii lei la 31 decembrie 2011 (31 decembrie 2010: 2 318 mii lei), includ acțiunile deținute de Bancă la TRANSFOND S.A. (2 240 mii lei la 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010) – o societate pe acțiuni care furnizează servicii de decontare a operațiunilor interbancare pentru băncile din România (acestea reprezintă 33 la sută din capitalul social al TRANSFOND S.A.), respectiv 8 acțiuni la SWIFT achiziționate prin realocare la data de 20 februarie 2006 și nemodificate la realocarea din 2008, în valoare totală de 18 mii EUR – 79 mii lei (31 decembrie 2010: 18 mii EUR – 78 mii lei).

Informațiile financiare auditate sintetizate ale TRANSFOND S.A. sunt prezentate în tabelul următor:

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Capitaluri proprii	139 251	141 846
Total active	143 421	148 090
Profit net pentru exercițiul financiar	7 826	11 629

15. Provizioane pentru creanțe aferente altor active

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Provizioane pentru:		
Garanții plătite de Bancă în calitate de garant		
pentru Credit Bank S.A. (a)	52 722	50 593
Alte provizioane aferente activelor (b)	2 088	9 834
Total	54 810	60 427

a) La 31 decembrie 2011, echivalentul în lei al garanțiilor plătite de Bancă în calitate de garant pentru Credit Bank S.A. este în sumă de 52 722 mii lei (31 decembrie 2010: 50 593 mii lei). Aceste garanții în valută au fost reevaluate la 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010.

b) Această poziție este formată în principal din provizioane constituite pentru diverși debitori litigioși.

Provizioanele de la punctele a) și b) corectează grupa bilanțieră „Alte active”.

16. Dobânzi de încasat

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
<i>mii lei</i>		
Dobânzi de încasat aferente:		
Titlurilor în valută	1 398 643	544 353
Depozitelor și plasamentelor în valută	4 733	6 896
Creditelor acordate băncilor	10 542	12 039
Altor active	877	1 125
Total	1 414 795	564 413

17. Provizioane de risc de credit – dobândă

La data de 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 s-a menținut provizionul de risc de credit pentru dobânda de încasat în sumă de 6 068 mii lei aferentă creditului acordat Credit Bank S.A. conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 26/2000 privind autorizarea Băncii Naționale a României de a acorda un credit pentru acoperirea cererilor populației de retragere a depozitelor constituite la Banca „Renașterea Creditului Românesc” S.A. – Credit Bank.

18. Numerar în circulație

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
<i>mii lei</i>		
Bancnote	33 961 460	29 702 625
Monede	288 103	261 451
Total	34 249 563	29 964 076

19. Împrumuturi de la FMI

	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
<i>mii lei</i>		
Împrumuturi/depozite de la FMI	49 486 582	44 265 588
Total	49 486 582	44 265 588

La data de 31 decembrie 2011, contul FMI înregistrează un sold în valoare de 9 652 704 150 DST, din care suma de 769 000 000 DST este aferentă tranșei a VII-a încasate în anul 2011 conform Acordului de Împrumut dintre România și Fondul Monetar Internațional din anul 2009 (31 decembrie 2010: 8 883 705 036 DST incluzând tranșele încasate de Bancă până la 31 decembrie 2010, în baza Acordului menționat).

În anul 2010, tranșele a III-a și a IV-a au fost încasate în mod egal de către Bancă și Ministerul Finanțelor Publice, exercitarea drepturilor și îndeplinirea obligațiilor referitoare la împrumut revenind fiecărei instituții, conform Legii nr. 72/16.04.2010 pentru aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010 privind ratificarea Scrisorii de intenție, semnată de autoritățile române la București la 5 februarie 2010 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului

Monetar Internațional din 19 februarie 2010 și pentru modificarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/22.09.2009 privind ratificarea Aranjamentului *stand-by* dintre România și Fondul Monetar Internațional, convenit prin Scrisoarea de intenție transmisă de autoritățile române, semnată la București la 24 aprilie 2009, și prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 4 mai 2009, precum și a Scrisorii suplimentare de intenție, semnată de autoritățile române la data de 8 septembrie 2009 și aprobată prin Decizia Consiliului director al Fondului Monetar Internațional din 21 septembrie 2009.

20. Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare

La data de 31 decembrie 2011, Banca deține împrumuturi în sumă de 6 392 mii lei – 1 480 mii EUR (31 decembrie 2010: 8 291 mii lei – 1 935 mii EUR), reprezentând contracte de *leasing* financiar pentru achiziționarea de sisteme/mașini de procesat bancnote.

21. Alocății în DST de la FMI

Banca a înregistrat la această poziție un împrumut nerambursabil cu aceeași rată de dobândă ca și contul curent în DST la FMI. La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010, alocățiile în DST de la FMI erau în sumă de 984 767 719 DST cu o rată de dobândă de 0,11 la sută pe an în 2011, respectiv 0,30 la sută pe an în 2010.

22. Disponibilități ale Trezoreriei Statului

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Cont curent în lei al Trezoreriei Statului	891 628	77 320
Cont curent în valută al Trezoreriei Statului	12 672 671	12 717 991
Total	13 564 299	12 795 311

Conturile curente ale Trezoreriei Statului în lei sunt purtătoare de dobândă la nivelul celei stabilite de Bancă pentru facilitatea de depozit, iar pentru disponibilitățile în valută se aplică dobândă variabilă în funcție de fluctuațiile pieței.

23. Decontări cu bugetul statului

La data de 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010, soldul este format în principal din contravaloarea cotei de 80 la sută din veniturile nete aferente lunii decembrie, sume constituite în conformitate cu prevederile legale privind distribuția veniturilor nete ale Băncii (vezi Nota 2c).

24. Diferențe din reevaluare pentru elementele din afara bilanțului

La data de 31 decembrie 2011 Banca nu deținea operațiuni în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului constând în tranzacții spot.

La data de 31 decembrie 2010 Banca deținea operațiuni în valută înregistrate în conturile din afara bilanțului constând în tranzacții spot cu decontare la 3 zile lucrătoare de la data tranzacției (335 000 mii EUR – pasive și 249 157 mii EUR – active).

Aceste operațiuni sunt reevaluate la sfârșitul fiecărei luni, iar rezultatul reevaluării se înregistrează în bilanț.

La data de 31 decembrie 2010, valoarea contabilă a reevaluării a fost de 5 485 mii lei – creanță.

25. Dobânzi de plătit

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
<i>Dobânzi de plătit aferente:</i>		
Împrumuturilor externe	197 252	184 420
Rezervelor minime ale instituțiilor de credit	10 377	12 066
Depozitelor instituțiilor de credit	-	19
Disponibilităților Trezoreriei Statului	424	451
Total	208 053	196 956

26. Tranzacții cu entități aflate în relații speciale

Guvernul, prin intermediul Trezoreriei Statului, dispune de conturi curente deschise la Bancă ale căror operațiuni fac obiectul comisionării începând cu data de 31 decembrie 2005. În plus, Banca acționează ca agent de înregistrare al Trezoreriei Statului în ceea ce privește titlurile de stat și certificatele de trezorerie, administrează rezervele valutare internaționale și asigură serviciul datoriei publice externe a României.

Banca exercită de asemenea, prin intermediul membrilor Consiliului de administrație, o influență asupra altor două instituții de stat: Imprimeria BNR și Monetăria Statului.

Totalul achizițiilor de bancnote și monede efectuate de Bancă de la cele două entități în decursul anului 2011 s-a ridicat la 141 164 mii lei (31 decembrie 2010: 61 590 mii lei). La data de 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010 Banca nu înregistra creanțe sau datorii față de aceste două entități. Tranzacțiile efectuate s-au desfășurat în condiții comerciale normale.

Banca exercită o influență semnificativă asupra TRANSFOND S.A., o entitate creată în anul 2000 pentru a externaliza activitatea Băncii de decontare a operațiunilor interbancare între băncile din România. În data de 8 aprilie 2005 a devenit operațional sistemul ReGIS (sistemul de decontare pe bază brută în timp real), la care s-au adăugat ulterior modulele SENT (modul pentru plăți de mică valoare – administrat integral de TRANSFOND S.A.) și SaFIR (modul pentru titluri de stat și certificate de depozit emise de Bancă – administrat de Bancă).

TRANSFOND S.A. primește pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul primit de Bancă de la băncile participante la decontare, precum și procente diferențiate stabilite prin contracte în relația cu celelalte module ale Sistemului Electronic de Plăți. Totalul comisioanelor plătite de către Bancă către TRANSFOND S.A. în anul 2011 a fost de 18 591 mii lei (31 decembrie 2010: 16 143 mii lei). La 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010, Banca nu înregistra creanțe sau datorii față de TRANSFOND S.A.

27. Rezerve

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Rezerve statutare	418 690	378 894
Alte rezerve	795 583	672 792
Diferențe favorabile din reevaluare - imobilizări	1 323 409	1 323 409
Total	2 537 682	2 375 095

Sumele înregistrate ca rezerve statutare reprezintă rezervele constituite ca urmare a repartizării a 60 la sută din profitul rămas aferent anului 2011, a repartizării a 50 la sută din profitul rămas aferent anului 2010, respectiv 60 la sută în anul 2009, plus majorarea rezervelor statutare începând cu luna iulie 2010 conform Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 78/2010 pentru modificarea și completarea Legii nr. 118/2010 privind unele măsuri necesare în vederea restabilirii echilibrului bugetar.

Alte rezerve reprezintă:

- Rezerve constituite din preluarea fondului imobilizărilor corporale (14 450 mii lei atât la 31 decembrie 2011 cât și la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind sursele proprii de finanțare a investițiilor (57 629 mii lei atât la 31 decembrie 2011, cât și la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la FMI (318 532 mii lei atât la 31 decembrie 2011, cât și la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite din preluarea fondului privind participațiile la BRI (44 550 mii lei atât la 31 decembrie 2011, cât și la 31 decembrie 2010);
- Rezerve constituite, potrivit legii, pentru sursele proprii de finanțare în sumă de 189 755 mii lei la data de 31 decembrie 2011 (31 decembrie 2010: 104 847 mii lei);
- Alte rezerve în sumă de 170 667 mii lei la data de 31 decembrie 2011 (31 decembrie 2010: 132 784 mii lei).

Diferențe favorabile din reevaluarea imobilizărilor reprezintă soldul rezervelor aferente diferenței dintre valoarea justă și valoarea netă contabilă a imobilizărilor corporale (vezi Nota 13).

28. Cont special de reevaluări

	<i>mii lei</i>	
	31 decembrie 2011	31 decembrie 2010
Diferențe favorabile din reevaluarea aurului, metalelor și pietrelor prețioase	13 440 445	10 965 080
Diferențe favorabile din reevaluarea activelor și pasivelor în valută	2 036 340	3 373 067
Titluri denuminate în valută (reevaluare la valoarea de piață)	289 117	420 929
Total	15 765 902	14 759 076

Sumele înregistrate în contul special de reevaluare reprezintă diferențele favorabile din reevaluare la 31 decembrie 2011 și 31 decembrie 2010.

În cursul exercițiilor financiare 2011 și 2010, Banca a deținut poziții valutare lungi atât pentru toate valutele din portofoliu, cât și pentru aur (total creanțe mai mare decât total datorii în valuta respectivă), excepție fiind poziția valutară în DST, care s-a menținut ca poziție valutară scurtă pe tot parcursul anilor respectivi.

Efectuarea operațiunii de *hedging* economic la 31 decembrie 2011, respectiv la data de 31 decembrie 2010, a permis înregistrarea în contul special de reevaluare a rezultatului din reevaluarea deținerii nete de DST după cumulara acestuia cu rezultatul reevaluării deținerilor desemnate ce fac parte din deținerea netă DST, stabilite în conformitate cu structura coșului de valute DST (vezi Nota 2p).

29. Venituri din dobânzi

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Operațiuni în valută/aur		
Dobânzi și venituri similare provenind din:		
Valori mobiliare externe	2 096 010	1 239 799
Plasamente/împrumuturi în valută	192 833	104 909
Disponibilități în DST	10 341	11 081
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în valută/aur	2 299 184	1 355 789
Operațiuni în lei		
Credite acordate instituțiilor de credit	86 456	48 977
Alte venituri	234	35
Total venituri din dobânzi aferente operațiunilor în lei	86 690	49 012
Total venituri din dobânzi	2 385 874	1 404 801

În exercițiul financiar 2011, veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din acumularea cupoanelor aferente valorilor mobiliare în sumă de 1 785 019 mii lei (31 decembrie 2010: 1 045 553 mii lei) și din eşalonarea discountului rezultat din achizițiile de valori mobiliare 310 991 mii lei (31 decembrie 2010: 194 246 mii lei).

Veniturile din dobânzi aferente operațiunilor în lei provin, în principal, din operațiunile de creditare a instituțiilor de credit (inclusiv din operațiunile de transferuri de titluri însoțite de angajamente de răscumpărare cu instituțiile de credit) și sunt în sumă de 86 456 mii lei (31 decembrie 2010: 48 977 mii lei).

30. Cheltuieli cu dobânzi

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Operațiuni în valută		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Valori mobiliare externe, rezerve minime obligatorii și depozite atrase	1 440 044	809 205
Împrumut/depozit Fondul Monetar Internațional	1 181 796	843 253
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în valută	2 621 840	1 652 458
Operațiuni în lei		
Dobânzi și cheltuieli similare provenind din:		
Depozite la termen atrase de la instituțiile de credit	26 257	51 474
Rezerve minime obligatorii	310 837	375 458
Contul curent al Trezoreriei Statului	58 197	87 485
Alte cheltuieli	-	17
Total cheltuieli cu dobânzile aferente operațiunilor în lei	395 291	514 434
Total cheltuieli cu dobânzi	3 017 131	2 166 892

În exercițiul financiar 2011, cheltuielile cu dobânzi aferente operațiunilor în valută provin, în principal, din dobânzile plătite la rezerva minimă obligatorie în valută și depozite atrase la vedere – 306 604 mii lei (31 decembrie 2010: 464 830 mii lei), din amortizarea primei nete rezultate din achizițiile de valori mobiliare externe – 1 133 440 mii lei (31 decembrie 2010: 344 375 mii lei), precum și din dobânzile datorate pentru împrumutul acordat de FMI – 1 181 796 mii lei (31 decembrie 2010: 843 253 mii lei).

31. Venituri din taxe și comisioane

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Venituri din comisioane și taxe în lei	83 264	94 911
Venituri din comisioane și taxe în valută	11 368	41 795
Total venituri din comisioane și taxe	94 632	136 706

Veniturile din comisioane și taxe în lei reprezintă venituri din comisioane pentru serviciile de decontare a operațiunilor în relația cu instituțiile de credit și Trezoreria Statului în sumă de 83 264 mii lei (31 decembrie 2010: 94 911 mii lei).

Veniturile din comisioane și taxe în valută provin în principal din operațiunile cu FMI, reprezentând valoarea comisionului anual de angajament (vezi Nota 2r) rambursat de către FMI în sumă de 11 368 mii lei (31 decembrie 2010: 41 795 mii lei).

32. Cheltuieli cu taxe și comisioane

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Cheltuieli cu taxe și comisioane în lei	16 747	16 143
Cheltuieli cu taxe și comisioane în valută	57 908	109 359
Total cheltuieli din taxe și comisioane	74 655	125 502

Cheltuielile cu taxe și comisioane în lei în sumă de 16 747 mii lei (31 decembrie 2010: 16 143 mii lei) reprezintă cheltuieli cu comisioanele pentru serviciile primite de Bancă, inclusiv pentru serviciile prestate de TRANSFOND S.A., aceasta primind pentru serviciile prestate 95 la sută din comisionul încasat de Bancă de la instituțiile de credit participante la decontare (vezi Nota 26).

Cheltuielile din comisioane și taxe în valută în sumă de 57 908 mii lei (31 decembrie 2010: 109 359 mii lei) provin în principal din operațiunile cu FMI și reprezintă valoarea comisionului anual de angajament (care se rambursează de FMI la tragerea fiecărei tranșe), valoarea comisionului de serviciu (0,5 la sută din tranșele încasate), precum și valoarea comisionului de angajament aferent primului an pentru Acordul *stand-by* de tip preventiv încheiat în anul 2011.

33. Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Venituri din operațiuni valutare		
Venituri din diferențe de curs	1 292 950	2 029 839
Dividende pentru acțiunile deținute la Banca Reglementelor Internaționale	12 182	29 645
Total venituri din operațiuni valutare	1 305 132	2 059 484
Cheltuieli din operațiuni valutare		
Cheltuieli cu diferențe de curs	(26 183)	(5 709)
Alte cheltuieli cu operațiuni valutare	(22 781)	(6 374)
Total cheltuieli din operațiuni valutare	(48 964)	(12 083)
Câștiguri nete realizate din operațiuni valutare	1 256 168	2 047 401

Veniturile și cheltuielile din diferențe de curs din exercițiile financiare 2011 și 2010 sunt aferente, în principal, ieșirilor de valută din pozițiile valutare lungi, fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2i).

34. Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Venituri din operațiuni cu titluri		
Câștiguri din operațiuni cu titluri	187 405	511 533
Total venituri din operațiuni cu titluri	187 405	511 533
Cheltuieli din operațiuni cu titluri	(82 321)	(329)
Câștiguri nete realizate din operațiuni cu titluri	105 084	511 204

Veniturile/cheltuielile reprezintă efectul prețului de piață, provenind din vânzările de titluri denominate în valută, acestea fiind calculate pe baza metodei costului mediu (vezi Nota 2j).

35. Pierderi nete realizate din operațiuni cu metale prețioase

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Venituri din operațiuni cu metale prețioase	-	-
Cheltuieli din operațiuni cu metale prețioase	(319)	(320)
Pierderi nete din operațiuni cu metale prețioase	(319)	(320)

Cheltuielile din operațiuni cu metale prețioase reprezintă taxele de depozitare și stocare plătite pentru cantitatea de aur aflată în depozitul extern.

36. Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare

	<i>mii lei</i>	
	2011	2010
Cheltuieli cu diferențe nefavorabile din reevaluare		
Reevaluarea la valoarea de piață a titlurilor denominate în valută	2 581	9 303
Pierderi din diferențe nefavorabile din reevaluare	(2 581)	(9 303)

Pierderile din diferențe din reevaluare reprezintă diferențele nefavorabile dintre valoarea de piață a titlurilor denominate în valută la 31 decembrie și costul mediu net al acestora (vezi Nota 2j).

37. Cheltuieli cu emisiunea monetară

Cheltuielile cu emisiunea monetară reprezintă costul cu imprimarea bancnotelor și baterea monedei metalice.

38. Riscul valutar

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	<i>mii lei</i> Total
Disponibilități bănești și alte valori	23 400	134	91				23 625
Aur la alte standarde					179 446		179 446
Alte metale și pietre prețioase						49 067	49 067
Disponibil în DST la FMI				1 970 146			1 970 146
Aur monetar					17 502 536		17 502 536
Depozite la vedere		7 941 923	5 108			78 775	8 025 806
Depozite la termen		15 101 671				103 090	15 204 761
Plasamente în valută			1 454 813				1 454 813
Valori mobiliare denominate în valută		85 591 498	18 877 431			10 053 385	114 522 314
Împrumuturi în valută			806 441				806 441
Participații externe		42 959		5 281 533		90 687	5 415 179
Alte active externe TARGET2		113 254					113 254
Credite acordate instituțiilor de credit	6 722 760						6 722 760
Credite în litigiu	13 209						13 209
Provizioane specifice de risc de credit- principal	(25 009)						(25 009)
Credite acordate salariaților	130						130
Imobilizări	1 503 267						1 503 267
Stocuri	3 599						3 599
Titluri de participare	2 319						2 319
Decontări cu bugetul statului	116						116
Conturi de regularizare	30 424						30 424
Alte active	56 497						56 497
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(2 088)		(52 722)				(54 810)
Dobânzi de încasat	11 419	1 366 541	36 223	610		2	1 414 795
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						(6 068)
Total active	8 333 975	110 157 980	21 127 385	7 252 289	17 681 982	10 375 006	174 928 617

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2011 este următoarea:

							mii lei
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Numerar în circulație	34 249 563						34 249 563
Obligații față de instituții financiare internaționale	24 955		501	49 486 582			49 512 038
Depozite atrase la vedere		228 674					228 674
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare		6 392					6 392
Alocații în DST de la FMI				5 048 615			5 048 615
Conturi curente ale instituțiilor de credit	27 339 419						27 339 419
Disponibilități în regim special	163 084						163 084
Rezerve obligatorii în valută		25 874 256	211 909				26 086 165
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	2 152						2 152
Alte disponibilități ale instituțiilor de credit TARGET2		113 254					113 254
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	891 628	12 539 951	131 555			1 165	13 564 299
Creditori	13 747						13 747
Personal și conturi asimilate	1 856						1 856
Decontări cu bugetul statului	16 161						16 161
Conturi de regularizare	13 220						13 220
Alte pasive	1 811						1 811
Dobânzi de plătit	7 485	7 154	16	193 398			208 053
Total pasive	62 725 081	38 769 681	343 981	54 728 595	-	1 165	156 568 503
Active nete / (pasive nete)*)	(54 391 106)	71 388 299	20 783 404	(47 476 306)	17 681 982	10 373 841	18 360 114

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

Structura pe valute a activelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2010 este următoarea:

	<i>mii lei</i>						
	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	Total
Disponibilități bănești și alte valori	27 078	75	71				27 224
Aur la alte standarde					155 442		155 442
Alte metale și pietre prețioase						50 508	50 508
Disponibil în DST la FMI				3 403 682			3 403 682
Aur monetar					15 050 893		15 050 893
Depozite la vedere	8 867 099		2 737			11 628	8 881 464
Depozite la termen	24 091 717		1 169 642			5 947 430	31 208 789
Plasamente în valută			705 705				705 705
Valori mobiliare denominate în valută	57 551 514		30 526 608			4 706 786	92 784 908
Împrumuturi în valută			1 437 218				1 437 218
Participații externe		42 612		5 133 265		87 675	5 263 552
Credite acordate instituțiilor de credit	3 281 583						3 281 583
Credite în litigiu	13 209						13 209
Provizioane specifice de risc de credit- principal	(25 009)						(25 009)
Credite acordate salariaților	182						182
Imobilizări	1 516 847						1 516 847
Stocuri	3 582						3 582
Titluri de participare	2 240	78					2 318
Decontări cu bugetul statului	126						126
Conturi de regularizare	22 074						22 074
Alte active	61 774						61 774
Provizioane pentru creanțe aferente altor active	(9 834)		(50 593)				(60 427)
Dobânzi de încasat	13 164	523 371	25 750	2 085		43	564 413
Provizioane de risc de credit-dobândă	(6 068)						(6 068)
Total active	4 900 948	91 076 466	33 817 138	8 539 032	15 206 335	10 804 070	164 343 989

Structura pe valute a pasivelor Băncii (mii lei) la 31 decembrie 2010 este următoarea:

	LEI	EUR	USD	DST	Aur	Altele	mii lei Total
Numerar în circulație	29 964 076						29 964 076
Obligații față de instituții financiare internaționale	30 455		481	44 265 588			44 296 524
Depozite atrase la vedere		91 122					91 122
Împrumuturi de la bănci și alte instituții financiare		8 291					8 291
Alocații în DST de la FMI				4 906 885			4 906 885
Conturi curente ale instituțiilor de credit	25 166 446						25 166 446
Disponibilități în regim special	3 498						3 498
Depozite ale instituțiilor de credit	300 000						300 000
Rezerve obligatorii în valută		28 886 572	236 021				29 122 593
Conturi ale instituțiilor de credit în faliment	3 601						3 601
Disponibilități ale Trezoreriei Statului	77 320	12 544 510	173 481				12 795 311
Împrumuturi, datorii asimilate și alte disponibilități atrase	30						30
Creditori	10 560						10 560
Personal și conturi asimilate	1 419						1 419
Decontări cu bugetul statului	158 269						158 269
Conturi de regularizare	5 429						5 429
Diferențe din reevaluare pentru elemente din afara bilanțului		5 485					5 485
Alte pasive	1 811						1 811
Dobânzi de plătit	6 989	8 475	45	181 447			196 956
Total pasive	55 729 903	41 544 455	410 028	49 353 920	-	-	147 038 306
Active nete / (pasive nete)*)	(50 828 955)	49 532 011	33 407 110	(40 814 888)	15 206 335	10 804 070	17 305 683

*) reprezintă capitalurile, fondurile și rezervele Băncii

39. Angajamente și contingente

La data de 31 decembrie 2011, Banca deține în custodie următoarele:

- bilete la ordin emise de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Fondului Monetar Internațional în valoare de 1 946 500 000 DST (reprezentând bilete emise în anul 2010 în valoare de 704 500 000 DST – echivalentul părții din tranșa a III-a și 383 000 000 DST – echivalentul părții din tranșa a IV-a încasate de către Ministerul Finanțelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 10/2010, respectiv un bilet la ordin emis în anul 2009 în valoare de 859 000 000 DST – echivalentul părții din tranșa a II-a încasate de către Ministerul Finanțelor Publice în conformitate cu prevederile Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 99/2009), biletele la ordin fiind depuse la Bancă la data eliberării tranșelor de împrumut și certificând obligațiile de plată aferente;
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Agenției Multilaterale de Garantare a Investițiilor în valoare de 600 510 USD (31 decembrie 2010: 600 510 USD);
- un bilet la ordin emis de către Ministerul Finanțelor Publice în favoarea Băncii Mării Negre aferent cotei de 20 la sută din participația României la capitalul majorat în valoare de 25 375 000 DST (31 decembrie 2010: nu exista în sold acest bilet la ordin).

40. Repartizarea profitului

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2011 (301 348 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii a fost de 235 022 mii lei. Profitul rămas (66 326 mii lei) a fost repartizat astfel:

- a) la 31 decembrie 2011: 60 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (39 795 mii lei);
- b) la 1 ianuarie 2012: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanțare (19 898 mii lei);
- c) la 1 ianuarie 2012: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaților la profit (6 626 mii lei);
- d) la 1 ianuarie 2012: 0,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (7 mii lei).

Potrivit legii, suma repartizată din profitul corespunzător exercițiului financiar 2010 (1 415 035 mii lei) pentru plata la bugetul de stat a cotei de 80 la sută din veniturile nete ale Băncii a fost de 1 132 010 mii lei. Profitul rămas (283 025 mii lei) a fost repartizat astfel:

- a) la 31 decembrie 2010: 50 la sută din profitul rămas – pentru majorarea rezervelor statutare (141 512 mii lei);

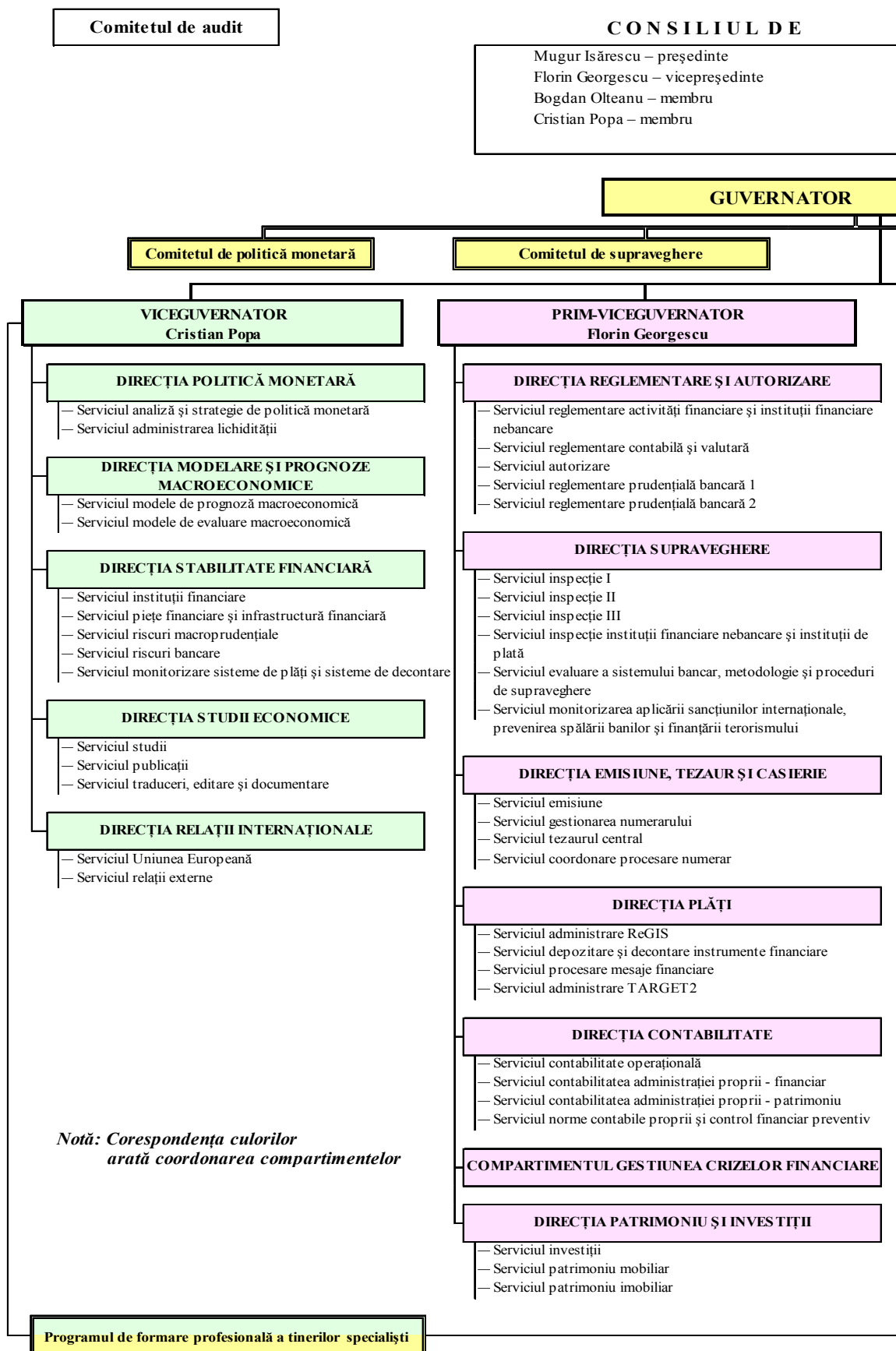
- b) la 1 ianuarie 2011: 30 la sută din profitul rămas – pentru sursele proprii de finanțare (84 908 mii lei);
- c) la 1 ianuarie 2011: 9,99 la sută din profitul rămas – pentru fondul de participare a salariaților la profit (28 274 mii lei);
- d) la 1 ianuarie 2011: 10,01 la sută din profitul rămas – pentru rezervele la dispoziția Consiliului de administrație (28 331 mii lei).

41. Evenimente ulterioare datei bilanțului

Conform Normei nr. 4/2011 de modificare și completare a Normei Băncii Naționale a României nr. 1/2007, privind organizarea și conducerea contabilității BNR art. 1, începând cu data de 1 ianuarie 2012 Banca va aplica pentru amortizarea primei/eșalonarea discountului în cazul portofoliilor de titluri metoda ratei interne a rentabilității – RIR (*Internal Rate of Return* – IRR).

Anexe

ORGANIGRAMA BĂNCII NAȚIONALE

A ROMÂNIEI la data de 31 decembrie 2011

ADMINISTRAȚIE

Marin Dinu – membru
Nicolae Dănilă – membru
Virgiliu Stoenescu – membru
Agnes Nagy – membru
Napoleon Pop – membru

Mugur Isărescu

Comitetul de administrare a rezervelor internaționale

VICEGUVERNATOR
Bogdan Olteanu

DIRECȚIA STATISTICĂ

- Serviciul statistică monetară și financiară
- Serviciul balanța de plăți
- Serviciul raportări statistice directe
- Serviciul procesare date statistice
- Serviciul administrare date SIRBNR

DIRECȚIA SERVICII INFORMATICE

- Serviciul sisteme informatice
- Serviciul administrare rețele
- Serviciul suport informatic
- Serviciul suport multimedia

DIRECȚIA JURIDICĂ

- Serviciul avizare și documentare juridică
- Serviciul contencios și asistență contractuală
- Serviciul drept european și internațional

DIRECȚIA TEHNICĂ ȘI MENTENANȚĂ

- Serviciul tehnic construcții și instalații electrice
- Serviciul tehnic mentenanță echipamente
- Serviciul administrativ

DIRECȚIA ACHIZIȚII

- Serviciul organizare proceduri
- Serviciul metodologie-contractări
- Serviciul programare-monitorizare
- Serviciul gestiuni și achiziții directe

**SUCURSALE REGIONALE
ȘI AGENȚII**

CANCELARIA BNR

- Cabinetele conducerii executive
- Economistul șef și Grupul consilierilor BNR
- Corpul de control al Guvernatorului
- Serviciul secretariat al CA al BNR
- Serviciul informații clasificate
- Serviciul protocol

DIRECȚIA OPERAȚIUNI DE PIAȚĂ

- Serviciul operațiuni de politică monetară
- Serviciul operațiuni cu Trezoreria
- Serviciul administrarea rezervelor internaționale
- Serviciul execuția operațiunilor de piață

DIRECȚIA COMUNICARE

- Serviciul publicații electronice și website
- Serviciul relații mass-media
- Serviciul analiză imagine și dezvoltare de proiecte în domeniul relațiilor publice
- Serviciul educație financiară

DIRECȚIA SECRETARIAT

- Serviciul evidență documente
- Serviciul arhivă
- Serviciul bibliotecă
- Serviciul muzeu
- Serviciul informare publică
- Serviciul organizare evenimente
- Serviciul transport parc auto comun
- Cantina salariaților

DIRECȚIA RESURSE UMANE

- Serviciul organizare și planificare
- Serviciul management resurse umane
- Serviciul perfecționare profesională și dezvoltarea carierei

DIRECȚIA AUDIT INTERN

- Serviciul audit general
- Serviciul analiză și sinteză
- Serviciul audit informatic

DIRECȚIA PROTECȚIA VALORILOR

- Serviciul managementul situațiilor de urgență și continuitatea activității
- Serviciul protecție internă
- Serviciul transport special
- Serviciul sisteme de securitate
- Cabinetul medical de urgență

CENTRUL DE PERFEȚIONARE PROFESIONALĂ ȘI ACTIVITĂȚI SOCIALE

- Serviciul suport al organizării perfecționării profesionale
- Serviciul activități sociale
- Serviciul întreținere dotări
- Serviciul activități auxiliare
- Unități de perfecționare profesională și activități sociale

Lista publicațiilor Băncii Naționale a României la 31 decembrie 2011

1. Raport anual
2. Raport privind balanța de plăți și poziția investițională internațională a României
3. Raport asupra stabilității financiare
4. Raport asupra inflației
5. Buletin lunar
6. Buletin de conjunctură
7. Conturi naționale financiare
8. Caiete de studii
9. *Occasional Papers*
10. Simpozionul de istorie și civilizație bancară „Cristian Popișteanu”
11. *Restitutio*
12. Seria „Bancnotele României”
13. *Regional Seminar on Financial Stability*
14. Investițiile străine directe în România
15. Caietele juridice ale Băncii Naționale a României

Principalele lucrări transmise Parlamentului României de către Banca Națională a României în anul 2011

1. Raport anual 2010
2. Raport asupra stabilității financiare 2011
3. Balanța de plăți și poziția investițională internațională a României
– Raport anual 2010
4. Rapoarte asupra inflației
5. Buletine lunare
6. Conturi naționale financiare 2006-2010

Principalele reglementări emise de BNR în anul 2011

- 3 ianuarie 2011 **Circulara nr. 1** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna ianuarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 3/3.01.2011).
- 10 ianuarie 2011 **Circulara nr. 2** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 decembrie 2010 – 23 ianuarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 38/17.01.2011).
- Circulara nr. 3** privind ratele dobânzilor penalizatoare pentru deficitele de rezerve minime obligatorii în valută începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 38/17.01.2011).
- Circulara nr. 4** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 90 de ani de la înființarea Institutului Național de Medicină Aeronautică și Spațială „General doctor aviator Victor Anastasiu” (Monitorul Oficial al României nr. 68/26.01.2011).
- 1 februarie 2011 **Circulara nr. 5** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna februarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 84/1.02.2011).
- 7 februarie 2011 **Circulara nr. 6** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur cu tema „Istoria aurului – Paftaua de la Curtea de Argeș” (Monitorul Oficial al României nr. 124/18.02.2011).
- 8 februarie 2011 **Circulara nr. 7** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 ianuarie – 23 februarie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 124/18.02.2011).
- 10 februarie 2011 **Ordinul nr. 1** pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare consolidate conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, solicitate instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială (Monitorul Oficial al României nr. 153/2.03.2011).
- 16 februarie 2011 **Circulara nr. 8** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unui set de trei monede din argint dedicate monumentelor de artă medievală creștină – Biserica din Strei, Mănăstirea Humor și Mănăstirea Hurezi (Monitorul Oficial al României nr. 161/7.03.2011).
- 1 martie 2011 **Circulara nr. 9** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna martie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 149/1.03.2011).

- 10 martie 2011 **Circulara nr. 10** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 140 de ani de la înființarea Monetăriei Statului (Monitorul Oficial al României nr. 215/29.03.2011).
- 15 martie 2011 **Circulara nr. 11** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 februarie – 23 martie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 201/23.03.2011).
- 1 aprilie 2011 **Circulara nr. 12** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna aprilie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 230/1.04.2011).
- 4 aprilie 2011 **Circulara nr. 13** privind modificarea ratei rezervei minime obligatorii pentru mijloacele bănești în valută (Monitorul Oficial al României nr. 250/8.04.2011).
- 19 aprilie 2011 **Circulara nr. 14** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei și în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 martie – 23 aprilie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 282/21.04.2011).
- Regulamentul nr. 1** de modificare a Regulamentului BNR nr. 6/2002 privind regimul rezervelor minime obligatorii (Monitorul Oficial al României nr. 283/21.04.2011).
- 2 mai 2011 **Circulara nr. 15** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna mai 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 300/2.05.2011).
- 5 mai 2011 **Regulamentul nr. 2** pentru modificarea Regulamentului nr. 3/2007 privind limitarea riscului de credit la creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial al României nr. 316/9.05.2011).
- Regulamentul nr. 3** pentru modificarea și completarea Regulamentului nr. 3/2009 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și constituirea, regularizarea și utilizarea provizioanelor specifice de risc de credit (Monitorul Oficial al României nr. 316/9.05.2011).
- Regulamentul nr. 4** pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 21/2009 privind instituțiile de plată (Monitorul Oficial al României nr. 316/9.05.2011).
- Circulara nr. 16** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 130 de ani de la proclamarea Regatului României (Monitorul Oficial al României nr. 342/17.05.2011).

- 13 mai 2011 **Circulara nr. 17** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei și în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 aprilie – 23 mai 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 349/19.05.2011).
- 26 mai 2011 **Regulamentul nr. 5** privind calitatea de persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare a instituțiilor de plată (Monitorul Oficial al României nr. 400/8.06.2011).
- 1 iunie 2011 **Circulara nr. 18** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna iunie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 383/1.06.2011).
- 3 iunie 2011 **Circulara nr. 19** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint cu tema „Anul internațional al chimiei” (Monitorul Oficial al României nr. 407/9.06.2011).
- Ordinul nr. 2** pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre (Monitorul Oficial al României nr. 418/15.06.2011).
- Ordinul nr. 3** pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele internaționale de raportare financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială (Monitorul Oficial al României nr. 418/15.06.2011).
- 10 iunie 2011 **Regulamentul nr. 6** pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 25/2009 privind utilizarea abordării avansate de evaluare și aprobarea utilizării acestei abordări de către instituțiile de credit, pentru riscul operațional (Monitorul Oficial al României nr. 438/22.06.2011).
- 14 iunie 2011 **Circulara nr. 20** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 mai – 23 iunie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 436/22.06.2011).
- 15 iunie 2011 **Ordinul nr. 4** privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2-România (Monitorul Oficial al României nr. 443/24.06.2011).
- Ordinul nr. 637** al guvernatorului BNR pentru desemnarea sistemelor care intră sub incidența prevederilor Legii nr. 253/2004 privind caracterul definitiv al decontării în sistemele de plăți și în sistemele de decontare a operațiunilor cu instrumente financiare (Monitorul Oficial al României nr. 443/24.06.2011).

20 iunie 2011	Circulara nr. 21 privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la stabilirea stemei Principatelor Unite Moldova și Țara Românească (Monitorul Oficial al României nr. 472/5.07.2011).
1 iulie 2011	Circulara nr. 22 privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna iulie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 464/1.07.2011).
6 iulie 2011	Regulamentul nr. 7 pentru modificarea, completarea și abrogarea unor acte normative (Monitorul Oficial al României nr. 510/19.07.2011). Regulamentul nr. 8 privind instituțiile emitente de monedă electronică (Monitorul Oficial al României nr. 508/18.07.2011).
8 iulie 2011	Circulara nr. 23 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei și în dolari SUA începând cu perioada de aplicare 24 iunie – 23 iulie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 503/14.07.2011).
18 iulie 2011	Circulara nr. 24 privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 140 de ani de la nașterea lui Nicolae Iorga (Monitorul Oficial al României nr. 527/26.07.2011).
21 iulie 2011	Regulamentul nr. 9 privind calitatea de persoane declarante la Centrala Riscurilor Bancare a instituțiilor emitente de monedă electronică (Monitorul Oficial al României nr. 549/3.08.2011).
22 iulie 2011	Regulamentul nr. 10 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activității acestora (Monitorul Oficial al României nr. 549/3.08.2011). Ordinul nr. 6 privind raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit (Monitorul Oficial al României nr. 551/3.08.2011).
1 august 2011	Circulara nr. 25 privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna august 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 544/1.08.2011).
5 august 2011	Circulara nr. 26 privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 iulie – 23 august 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 577/16.08.2011).

Ordinul nr. 7 pentru modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 8/2008 pentru aprobarea Sistemului de raportare contabilă semestrială a instituțiilor de credit, instituțiilor financiare nebancare și a Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar (Monitorul Oficial al României nr. 585/18.08.2011).

19 august 2011 **Circulara nr. 27** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 125 de ani de la nașterea lui Nicolae Tonitza (Monitorul Oficial al României nr. 622/1.09.2011).

1 septembrie 2011 **Circulara nr. 28** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR valabil în luna septembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 622/1.09.2011).

6 septembrie 2011 **Regulamentul nr. 11** privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 684/27.09.2011).

Regulamentul nr. 12 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Regulamentul nr. 13 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Regulamentul nr. 14 pentru completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Norma nr. 1 pentru abrogarea Normelor BNR nr. 4/2001 privind supravegherea pozițiilor valutare ale băncilor (Monitorul Oficial al României nr. 677/23.09.2011).

Ordinul nr. 8 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 12/7/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Ordinul nr. 9 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 13/8/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor

de credit și ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

Ordinul nr. 10 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 14/9/2011 pentru completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 685/27.09.2011).

9 septembrie 2011 **Circulara nr. 29** privind punerea în circulație și lansarea în circuitul numismatic a unor monede dedicate aniversării a 625 de ani de la urcarea pe tron a domnitorului Mircea cel Bătrân (Monitorul Oficial al României nr. 676/22.09.2011).

14 septembrie 2011 **Circulara nr. 30** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 august – 23 septembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 676/22.09.2011).

21 septembrie 2011 **Circulara nr. 31** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 450 de ani de la tipărirea Evangheliei în limba română (Monitorul Oficial al României nr. 708/7.10.2011).

30 septembrie 2011 **Circulara nr. 32** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR (Monitorul Oficial al României nr. 695/30.09.2011).

Ordinul nr. 11 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 15/10/2011 referitor la plasamentele prevăzute de art. 831 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (Monitorul Oficial al României nr. 694/30.09.2011).

Regulamentul nr. 15 referitor la plasamentele prevăzute de art. 831 din Legea nr. 287/2009 privind Codul civil (Monitorul Oficial al României nr. 694/30.09.2011).

5 octombrie 2011 **Circulara nr. 33** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 130 de ani de la nașterea lui George Bacovia (Monitorul Oficial al României nr. 733/19.10.2011).

14 octombrie 2011 **Circulara nr. 34** privind lansarea în circuitul numismatic a setului de monetărie cu anul de emisiune 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 742/21.10.2011).

Regulamentul nr. 16 privind procedura de administrare a riscului de decontare și facilitățile acordate de BNR în scopul fluidizării decontării în sistemul ReGIS (Monitorul Oficial al României nr. 779/3.11.2011).

Regulamentul nr. 17 privind asigurarea autenticității bancnotelor și monedelor euro (Monitorul Oficial al României nr. 801/11.11.2011).

17 octombrie 2011 **Circulara nr. 35** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 septembrie – 23 octombrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 34/19.10.2011).

Ordinul nr. 12 privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 1/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare consolidate conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, solicitate instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială, Ordinului BNR nr. 3/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea situațiilor financiare FINREP la nivel individual, conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit în scopuri de supraveghere prudențială și a Ordinului BNR nr. 2/2011 pentru aprobarea Normelor metodologice privind întocmirea raportărilor periodice cuprinzând informații statistice de natură financiar-contabilă, aplicabile sucursalelor din România ale instituțiilor de credit din alte state membre (Monitorul Oficial al României nr. 766/31.10.2011).

Ordinul nr. 13 privind raportarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit (Monitorul Oficial al României nr. 786/4.11.2011).

Ordinul nr. 14 pentru raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 765/31.10.2011).

Ordinul nr. 15 pentru modificarea Ordinului BNR nr. 23/2010 privind raportarea expunerilor mari de către instituțiile de credit și a Ordinului BNR nr. 6/2011 privind raportarea expunerilor față de persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit (Monitorul Oficial al României nr. 66/31.10.2011).

Ordinul nr. 16 privind raportarea situației pozițiilor pe valută și pe aur (Monitorul Oficial al României nr. 768/1.11.2011).

Regulamentul nr. 19 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 792/8.11.2011).

Regulamentul nr. 20 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Regulamentul nr. 21 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 18/16/2010 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate și pozițiilor din securitizare (Monitorul Oficial al României nr. 797/10.11.2011).

Regulamentul nr. 22 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Regulamentul nr. 23 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 25/30/2006 privind cerințele de transparență și de publicare pentru instituțiile de credit și firmele de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 827/22.11.2011).

Ordinul nr. 17 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 19/12/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 13/18/2006 privind determinarea cerințelor minime de capital pentru instituțiile de credit și firmele de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 792/8.11.2011).

Ordinul nr. 18 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 20/11/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 14/19/2006 privind tratamentul riscului de credit pentru instituțiile de credit și firmele de investiții potrivit abordării standard (Monitorul Oficial al României nr. 800/ 11.11.2011).

Ordinul nr. 19 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 21/13/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 18/16/2010 privind tratamentul riscului de credit aferent expunerilor securitizate și pozițiilor din securitizare (Monitorul Oficial al României nr. 797/10.11.2011).

Ordinul nr. 20 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 22/14/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 22/27/2006 privind adecvarea capitalului instituțiilor de credit și al firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 800/11.11.2011).

Ordinul nr. 21 privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 23/15/2011 pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 25/30/2006 privind cerințele de transparență și de publicare pentru instituțiile de credit și firmele de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 827/22.11.2011).

- p>27 octombrie 2011
- Circulara nr. 36**
- privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 375 de ani de la nașterea lui Nicolae Mănescu (Monitorul Oficial al României nr. 789/7.11.2011).
- 28 octombrie 2011 **Regulamentul nr. 24** privind creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial al României nr. 767/31.10.2011).
- 2 noiembrie 2011 **Circulara nr. 37** privind nivelul ratei dobânzii de referință a BNR (Monitorul Oficial al României nr. 780/3.11.2011).
- 7 noiembrie 2011 **Circulara nr. 38** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii începând cu perioada de aplicare 24 octombrie – 23 noiembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 811/16.11.2011).
- Circulara nr. 39** privind rata dobânzii penalizatoare pentru deficitul de rezerve minime obligatorii în monedă națională începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 811/16.11.2011).
- 8 noiembrie 2011 **Circulara nr. 40** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea Societății ASTRA din Sibiu (Monitorul Oficial al României nr. 829/23.11.2011).
- Ordinul nr. 22** privind raportarea situațiilor referitoare la indicatorul de lichiditate și riscul mare de lichiditate (Monitorul Oficial al României nr. 820/21.11.2011).
- Regulamentul nr. 25** privind lichiditatea instituțiilor de credit (Monitorul Oficial al României nr. 820/21.11.2011).
- 15 noiembrie 2011 **Ordinul nr. 23** pentru modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 4/2011 privind funcționarea sistemului de plăți TARGET2 – România (Monitorul Oficial al României nr. 822/21.11.2011).
- 18 noiembrie 2011 **Regulamentul nr. 26** privind deținerile temporare de acțiuni/părți sociale în cursul unei operațiuni de asistență sau restructurare financiară a unei entități din afara sectorului financiar (Monitorul Oficial al României nr. 855/5.12.2011).
- 21 noiembrie 2011 **Circulara nr. 41** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din argint dedicate aniversării a 150 de ani de la înființarea primelor instituții militare ale României moderne (Monitorul Oficial al României nr. 868/8.12.2011).
- 24 noiembrie 2011 **Regulamentul nr. 27** pentru modificarea art. 18 din Regulamentul BNR nr. 24/2011 privind creditele destinate persoanelor fizice (Monitorul Oficial al României nr. 842/28.11.2011).

- 6 decembrie 2011 **Circulara nr. 42** privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur dedicate aniversării a 190 de ani de la Revoluția din 1821 condusă de Tudor Vladimirescu (Monitorul Oficial al României nr. 912/22.12.2011).
- 7 decembrie 2011 **Circulara nr. 43** privind declararea zilei de 3 ianuarie 2012 ca zi nebanară (Monitorul Oficial al României nr. 877/12/12/2011).
- 9 decembrie 2011 **Ordinul nr. 24** privind aprobarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 28/17/2011 pentru completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 18/23/2006 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 909/21/12/2011).
- Ordinul nr. 25** privind raportarea situațiilor aferente aplicării Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare, în perioada 1 ianuarie – 31 decembrie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 903/20.12.2011).
- Ordinul nr. 26** privind unele dispoziții de aplicare a cerințelor de prudență bancară în contextul modificărilor legislative legate de implementarea Standardelor internaționale de raportare financiară la nivel individual ce intră în vigoare la data de 1 ianuarie 2012 (Monitorul Oficial al României nr. 908/21.12.2011).
- Regulamentul nr. 28** privind completarea Regulamentului BNR și al CNVM nr. 18/23/200 privind fondurile proprii ale instituțiilor de credit și ale firmelor de investiții (Monitorul Oficial al României nr. 909/21.12.2011).
- Regulamentul nr. 29** pentru modificarea și completarea Regulamentului BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activităților acestora și pentru abrogarea Ordinului BNR nr. 25/2010 privind raportarea situațiilor referitoare la expunerile din credite înregistrate față de debitorii din afara sectorului instituțiilor de credit care au făcut obiectul prevederilor art. 112 alin. (5) din Regulamentul BNR nr. 18/2009 privind cadrul de administrare a activității instituțiilor de credit, procesul intern de evaluare a adecvării capitalului la riscuri și condițiile de externalizare a activității acestora (Monitorul Oficial al României nr. 908/21.12.2011).
- 16 decembrie 2011 **Circulara nr. 44** privind ratele dobânzilor plătite la rezervele minime obligatorii constituite în lei și în euro începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie – 23 decembrie 2011 (Monitorul Oficial al României nr. 915/22.12.2011).

- p>19 decembrie 2011
- Circulara nr. 45**
- privind punerea în circulație, în scop numismatic, a unei monede din aur cu tema „Istoria aurului Crucea de la Garvăn – Dinogetia” (Monitorul Oficial al României nr. 7/4.01.2012).
- 20 decembrie 2011 **Regulamentul nr. 30** pentru completarea Regulamentului BNR nr. 11/2011 privind clasificarea creditelor și plasamentelor, precum și determinarea și utilizarea ajustărilor prudențiale de valoare (Monitorul Oficial al României nr. 920/23.12.2011).
- 27 decembrie 2011 **Ordinul nr. 27** pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu directivele europene (Monitorul Oficial al României nr. 930/28.12.2011).
- Ordinul nr. 28** pentru modificarea modelelor situațiilor financiare periodice și a normelor metodologice privind întocmirea și utilizarea acestora, aplicabile instituțiilor financiare nebancare, aprobate prin Ordinul BNR nr. 18/2007 (Monitorul Oficial al României nr. 931/29.12.2011).
- 28 decembrie 2011 **Ordinul nr. 29** privind modificarea și completarea Ordinului BNR nr. 27/2010 pentru aprobarea Reglementărilor contabile conforme cu Standardele Internaționale de Raportare Financiară, aplicabile instituțiilor de credit (Monitorul Oficial al României nr. 933/29.12.2011).
- 29 decembrie 2011 **Regulamentul nr. 31** privind raportarea de date și informații statistice la BNR (Monitorul Oficial al României nr. 67/27.01.2012).

